

Kríž je najväčšie znamienko plus

Zborník tematických a ocenených prác XXVIII. ročníka
celoslovenskej literárnej súťaže Jozefa Braneckého
Studňa sa tajne s dažďom zhovára

Zostavili: Margita Ivaničková, Janka Poláková

Spolok slovenských spisovateľov
Bratislava 2020

KRÍŽ JE NAJVÄČŠIE ZNAMENKO PLUS

Zborník tematických a ocenených prác XXVIII. ročníka celoslovenskej literárnej súťaže Jozefa Braneckého „Studňa sa tajne s dažďom zhovára“

Zostavili: Margita Ivaničková, Janka Poláková

Grafická úprava: Peter Martinák

Prešlo čiastočnou jazykovou úpravou.

Tlač: J+K s.r.o., Nemšová

© Spolok slovenských spisovateľov

© Miestny odbor Matice slovenskej v Trenčíne

Pri príležitosti 28. ročníka celoslovenskej literárnej súťaže Jozefa Braneckého „Studňa sa tajne s dažďom zhovára“ vydal Spolok slovenských spisovateľov v roku 2020.

ISBN 978-80-8194-138-2

Hlavný partner projektu

u. fond
na podporu
umenia

OBSAH

Svet hore nohami	6
Úvodom	7
Literatúra kľačí pred majestátom Slova	8
Propozície XXVIII. ročníka celoslovenskej literárnej súťaže Jozefa Braneckého	9
Výsledková listina XXVIII. ročníka celoslovenskej literárnej súťaže Jozefa Braneckého	10
Ocenené práce (tematická oblasť)	13
Ocenené práce (poézia – autori do 20 rokov)	53
Ocenené práce (próza – autori do 20 rokov)	69
Ocenené práce (poézia – autori nad 20 rokov)	97
Ocenené práce (próza – autori nad 20 rokov)	123

ANNA LAŽOVÁ

Svet hore nohami

Letokruhy života
pribúdajú v prívale
bezmocných dní
Vytrhávajú pokoj z duše
a lenivo sa roztrácajú
cez bezradné dlane
Svet je absolútne
hore nohami
Nedá sa posunúť o krok späť
rozfúkať čas
ani spraviť zo seba
anjela spásy
Ale strácať sa v sebe
je krok do tmy

Úvodom

Milí priatelia,

v mene organizátorov XXVIII. ročníka celoslovenskej literárnej súťaže Jozefa Braneckého „Stuďňa sa tajne s dažďom zhovára“ vám tlmočím aj touto formou svoju nesmiernu radosť z výsledkov vášho autorského literárneho snaženia. Veď ste do tejto, dnes už renomovanej súťaže poslali 402 autorských príspevkov!

Súťaž oslovila 149 autorov, z nich 114 žien, 35 mužov. Súťažiach najviac oslovil poetický žáner, poslali nám 274 súťažných príspevkov a súťažiaci v prozaickom žánri vytvorili 128 prác. Mladých súťažiacich vo vekovej kategórii do 20 rokov prijalo výzvu literárnej námahy 36 a 111 autorov nad 20 rokov prepísalo životnú skúsenosť aj talent do literárnej podoby.

Viem, kvantita ešte nič nehovorí o kvalite, ale práve tento ročník sa môže pýšiť výnimočnou literárnou kvalitou. Možnože je to aj tým, že nosná téma – „*Križ je najväčšie znamienko plus*“ – venovaná 260. výročiu narodenia kardinála, uhorského prímasa a ostríhomského arcibiskupa Alexandra Rudnaya 70. výročiu Barbarskej noci, 5. výročiu úmrtia kardinála Jána Chryzostoma Korca, vás mnohých motivovala k ponoru do hlbších pásiem vášho tvorivého vnútra. Téma, v našich terajších hodnotovo tak povrchných a znevažujúcich časoch taká aktuálna, pretože autori – pamätníci zažili na vlastných osudoch totalitné Dostojevského „besy“. Ich literárna pamäť je cenným svedectvom pre dnešnú mladú generáciu, ktorá poväčšine ani z učebníc netuší o akú obrovskú genocídu duše išlo vtedy a trúfam si tvrdiť, že ide aj dnes.

Je mi spolu s ďalšími organizátormi súťaže veľmi ľúto, že z kapacitných aj finančných dôvodov nemôžeme publikovať ani len celé príspevky ocenených autorov, nieto ešte texty všetkých súťažiacich. Veď na objem textu, ktorý poslali, odborná porota hodnotila rozsah textu takmer porovnateľný s rozsahom Biblie.

Odbornej porote predsedá bez jedinej výnimky už takmer tri desaťročia básnik Jaroslav Rezník, práce hodnotili ďalší členovia poroty - básnik Štefan Cifra, šéfredaktor Literárneho týždenníka a tajomník Spolku slovenských spisovateľov, Margita Ivaničková, Janka Poláková a Juraj Oravec. Vyslovujem na tomto mieste poďakovanie aj vedeniu Verejnej knižnice Michala Rešetku v Trenčíne za vytrvalú ústretovosť a pomoc pri spracovaní výsledkov súťaže, osobitne riaditeľke VKMR Gabriele Krokvičkovej, Petrovi Martinákovi a jeho kolektívu ako aj priaznivcom súťaže Maticе slovenskej, Trenčianskeho samosprávneho kraja, mesta Trenčín.

Tohoročný výnimočný ročník literárnej súťaže sa konal v bezprecedentnom pandemickom roku, ktorý preveril vnútornú, predovšetkým hodnotovú odolnosť každého z nás. Zároveň priniesol preukázateľný dôkaz, že ani tá najväčšia obštrukcia, či spoločenská prekážka nezabráni tvorivému duchu, aby hľadal a nachádzal umeleckú formu odpovede na výzvy čias. A to formou, ktorá je nadčasová a pretrvá ako jedine človeku vlastné identifikátory kultúry. Kultúry, ktorá humanizuje a snaží sa o znesiteľnejšie bytie. Slovom.

Margita Ivaničková

tajomníčka odbočky Spolku slovenských spisovateľov Trenčianskeho kraja

Literatúra kľáčí pred majestátom Slova

Vážené autorky a autori,
účastníci 28. ročníka Literárnej súťaže Jozefa Braneckého, ale aj všetci priaznivci slovenskej literatúry, bez rozdielu veku!

Literárna súťaž Jozefa Braneckého, ktorá sa prezentuje pod pekným lyrickým sloganom „*Štúdiá sa tajne s dažďom zhovára*“ skôr rýchlo ako pomaly, ale v každom prípade isto, završuje svoju tretiu dekádu. Skončil sa 28. ročník a tento zborník je záverečným bodom jej programu.

História tejto súťaže je veľmi bohatá a taká inšpiratívna, že by si zaslúžila fundovanú štúdiu o tejto čiastke našej národnej kultúry. Napríklad ako diplomová práca študentov slovenčiny na pedagogických a filozofických fakultách. Nádejam sa, že v priebehu ďalšej dekády sa tak stane, a nájde sa odvážlivec i žičlivec slovenskej literatúry, ktorý si túto tému osvojí.

Tento 28. ročník v roku 2020, ktorý chce svojimi výrazovými prostriedkami zdokumentovať zborník súťažných prác, má však zvláštnu príchuť. To preto, lebo nielen my, Slováci, ale celý svet žije v znamení koronavírusovej pandémie. Túto vetu som napísal preto, lebo verím, že na svete v bližšej i vzdialenejšej budúcnosti budú žiť takí zvláštni ľudkovia, čo sa budú zaujímať o našu literárnu históriu a siahajú za – možno už zažitými knihami, vrátane takýchto zborníkov. A ja budem rád, a vy určite tiež, že stále bude platiť už trvácne poznanie: *dokiaľ bude literatúra, bude aj život, a dokiaľ bude život, a ten bude vždy, bude aj literatúra*. A neviem prečo, ale vy si to asi domyslíte, že vari najviac to platí pre pokožku našej národnej kultúry s materinskými znamienkami literatúry. Lebo literatúra kľáčí pred majestátom Slova. Od neho sme odvodení aj my – Slováci, Slov-áci, aj náš materinský jazyk – slovenčina.

Tento ročník bol bohatý na príspevky i na súťažiacich autorov. Je pozoruhodné, že v žánri poézie v prvej kategórii do 20. rokov prevažovali kvalitatívne lepšie texty. Darmo je, mladost' je vždy na pulze dňa a pozorne vníma trendy modernej poézie. V kategórii autorov nad 20 rokov poézie prevažoval tradicionalizmus. V žánrovej kategórii prózy to bolo naopak. Prečo? Odpoveď je strohá, ale presná. Starší autori majú svoju životnú skúsenosť a vari aj trpezlivosť posedieť nad kompozíciou príbehu.

Výrazným počínom tohto ročníka bola aj organizátormi predoslaná téma: *Kríž je najväčšie znamienko plus*. Organizátori v podvedomí akoby cítili ťažkosti tohto, pre svet tak ťažkého roku, no najmä skutočnosť, že kríž našej kresťanskej civilizácie je už tri desaťročia vystavený neustálym útokom a spochybňovaniu. Zdá sa mi, že v tomto zmysle to pochopili aj autori, čo poslali svoje práce na túto tému.

A ešte... len neviem, či to mám napísať. Kríž koronavírusu, čo nás privalil v tomto roku 2020 ukázal, že keď je nám zle, utiekame sa k Slovu. No a na Slove je postavená literatúra. Aspoň – tak mi to naznačuje počet účastníkov tohoročnej súťaže, ktorý je zo všetkých ročníkov najvyšší. A vari aj najkvalitnejší.

Prajem vám veľa tvorivých úspechov!
Verte Slovu, to nezrádza.

Jaroslav Rezník
básnik, predseda odbornej poroty

MATICA SLOVENSKÁ A MIESTNY ODBOR MATICE SLOVENSKEJ V TREŇČINE
VEREJNÁ KNIŽNICA MICHALA REŠETKU V TREŇČINE
v zriaďovateľskej pôsobnosti Trenčianskeho samosprávneho kraja
SPOLOK SLOVENSKÝCH SPISOVATEĽOV A MESTO TREŇČÍN

vypisujú

XXVIII. ROČNÍK CELOSLOVENSKEJ LITERÁRNEJ SÚŤAŽE JOZEFA BRANECKÉHO PRE STREDOŠKOLÁKOV A DOSPELÝCH

Studňa sa tajne s dažďom zhovára

PROPOZÍCIE SÚŤAŽE

Žánre

I. PRÓZA • II. POÉZIA

Vekové kategórie

MLÁDEŽ (15 – 20 rokov) • DOSPELÍ

Tematické oblasti

a) Kríž je najväčšie znamienko plus

Táto časť súťaže je venovaná 260. výročiu narodenia kardinála, uhorského prímasa a ostrihomského arcibiskupa Alexandra Rudnaya (* 1760 Považany), 70. výročiu Barbarskej noci, 5. výročiu úmrtia kardinála Jána Chryzostoma Korca. Literatúry faktu na tieto témy je veľa. Tešíme sa však na ich umelecko-literárne uchopenie.

b) bez obmedzenia žánru a témy

Vybrané práce budú uverejnené v tematickom bulletine.

Posielanie príspevkov do súťaže

- Tri exempláre napísané na PC / strojom pošlite na adresu: Verejná knižnica Michala Rešetku, Hasičská ulica č. 1, 911 82 Trenčín; jeden exemplár pošlite na e-mail: sylvia.fabova@vkmr.sk.
- V kategórii próza pošle súťažiaci najviac 3 samostatné, doteraz nepublikované práce, v kategórii poézia najviac 6 doteraz nepublikovaných básní.
- Príspevky do súťaže môžete poselať do **30. 9. 2020**. Práce doručené po tomto termíne nebudú zaradené do hodnotenia.
- Súťažiaci uvedie na každý exemplár čitateľne žánre, kategóriu, svoje meno, priezvisko, školu, adresu, telefonický a e-mailový kontakt.
- Odoslaním príspevku súťažiaci udeľuje organizátorovi súťaže súhlas so spracovaním osobných údajov. Za súťažiacieho, ktorý do termínu zaslania príspevku nedovršil vek 18 rokov, podpisuje súhlas so spracovaním osobných údajov jeho zákonný zástupca.
- Súťažiaci uvedie súhlas / nesúhlas s prípadným publikovaním svojho príspevku.
- Práce bude posudzovať odborná porota zložená z členov Spolku slovenských spisovateľov.
- Vyhodnotenie súťaže a vyhlásenie výsledkov sa uskutoční v októbri 2020. Presný termín autorom ocenených prác včas oznámime a zverejníme na webe www.vkmr.sk.

KONTAKT: Janka Poláková (mobil: 0910 176 524)

Inovecká 3/44, 911 01 Trenčín

Tešíme sa na Vaše príspevky!

VÝSLEDKOVÁ LISTINA

XXVIII. ročníka celoslovenskej literárnej súťaže Jozefa Braneckého „Studňa sa tajne s dažďom zhovára“

TEMATICKÁ OBLASŤ „KRÍŽ JE NAJVÄČŠIE ZNAMENKO PLUS“ VENOVANÁ 260. VÝROČIU NARODENIA KARDINÁLA, UHORSKÉHO PRÍMASA A OSTRIHOMSKÉHO ARCIBISKUPA ALEXANDRA RUDNAYA (* 1760 POVAŽANY), 70. VÝROČIU BARBARSKEJ NOCI, 5. VÝROČIU ÚMRTIA KARDINÁLA JÁNA CHRYZOSTOMA KORCA

1. miesto: Anna Lažová, Svidník
 2. miesto: Marta Viteková, Nové Mesto nad Váhom
 2. miesto: Adela Oravcová, Pezinok
 3. miesto: Mária Sirotová, Nižná nad Oravou
 3. miesto: Ľudmila Magdolenová, Prievidza
 3. miesto: Matej Kováč, Rimavské Janovce
- Cena MO Matice slovenskej: Katarína Holcová, Brandýs nad Labem (ČR)
Cena MO Matice slovenskej: Anna Prnová, Horné Srnie
Cena MO Matice slovenskej: Edita Ďurčová, Nové Mesto nad Váhom
Cena MO Matice slovenskej: Katarína Holubeková, Stupava
Cena MO Matice slovenskej: Ján Dulovič, Poprad
Cena primátora Mesta Trenčín: Jana Jančovičová, Poľný Kesov
Cena primátora Mesta Trenčín: Martin Gregor, Bratislava

POÉZIA – AUTORI DO 20 ROKOV

1. miesto: Alex Zamborský, Prešov
 2. miesto: Barbora Langová, Stará Ľubovňa
 2. miesto: Magdaléna Martišková, Topoľčany
 3. miesto: Marek Jaroš, Stará Ľubovňa
 3. miesto: Ema Fröhlichová, Stará Ľubovňa
- Cena primátora Mesta Trenčín: Radoslava Hubeková, Plavecké Podhradie

PRÓZA – AUTORI DO 20 ROKOV

1. miesto: Samuel Kráľ, Dubnica nad Váhom
 2. miesto: Zuzana Andrášová, Levoča
 2. miesto: Mária Barnovská, Stará Ľubovňa
 3. miesto: Lucia Herceková, Hlohovec
- Cena MO Matice slovenskej: Andrea Mrázová, Matiašovce
Cena MO Matice slovenskej: Adriana Dobošová, Trenčín
Cena primátora Mesta Trenčín: Valéria Vrábliková, Nové Mesto nad Váhom
Cena Odboru školstva a kultúry Úradu TSK: Laura Hajdučková, Humenné

POÉZIA – AUTORI NAD 20 ROKOV

1. miesto: Zuzana Martišková, Topoľčany

2. miesto: Monika Mišúnová, Šenkvice

2. miesto: Lýdia Žáková, Kostolné Kračany

3. miesto: Anna Prnová, Horné Srnie

3. miesto: Pavol Fekete, Košice

Cena MO Matice slovenskej: Anna Lažová, Svidník

Cena MO Matice slovenskej: Silvia Hlavová, Beckov

Cena MO Matice slovenskej: Mária Lejnarová, Poprad

Cena poroty: Monika Mizeráková, Melčice-Lieskové

Cena Odboru školstva a kultúry Úradu TSK: Miroslava Košťálová, Mojmírovce

PRÓZA – AUTORI NAD 20 ROKOV

1. miesto: Monika Mišúnová, Šenkvice

2. miesto: Matej Rumanovský, Trenčín

2. miesto: Jaroslav Janečka, Trenčín

2. miesto: Zuzana Martišková, Topoľčany

3. miesto: Martin Mišún, Šenkvice

3. miesto: Tomáš Ďurnek, Žilina

3. miesto: Katarína Holcová, Brandýs nad Labem (ČR)

Cena predsedu poroty: Mária Berithová, Trenčín

Cena predsedu poroty: Eva Bieliková, Lednica

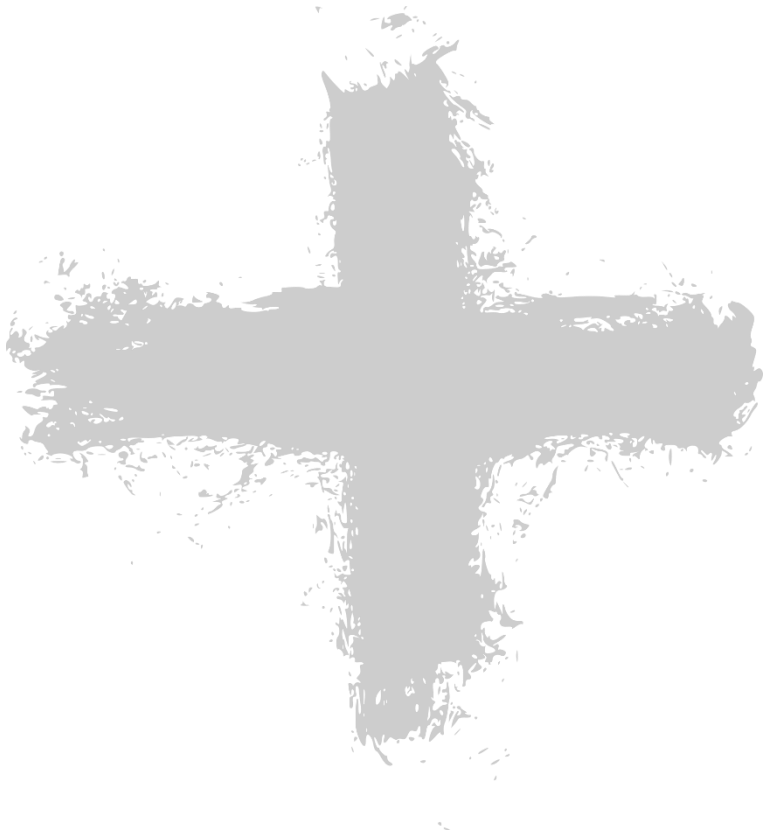
Cena primátora Mesta Trenčín: Jozef Páleník, Svinná

Cena primátora Mesta Trenčín: Barbora Lorincz, Bratislava

Cena Odboru školstva a kultúry Úradu TSK: Miroslava Košťálová, Mojmírovce

Cena MO Matice slovenskej: Daniela Lysá, Lubochňa

Cena MO Matice slovenskej: Ivan Zezulka, Košice

Cesta svetla kardinála A.R.

Kráčal cestou svetla
Sám
V ruke zovretý
ruženec
viera v srdci
modlitba na perách
Les strážil (ne)vypovedané slová
vzácne ako soľ
Pohľad sa dotýkal kríža
a vôňa pokoja
sa rozliehala po tele
Upokojené zmysly
sa stali cestou nádeje
a zmenili sa na milosrdenstvo
v Božej záhrade

Barbarská noc

Dokorán zatvorené
nebesá
V očiach zrie
smútočný deň
Tíkot hodín
odbíja koniec
ľudskej dôstojnosti
prievan v srdci
i výkriky duše
Už niet úniku
Len tma
ticho ...
a cesta
do vlniacej sa tmy

Ale rozochvený svet
sa po stopách
času znova vráti
ako láskavý nápev
aby uvoľnil korene
nalomeného srdca
a nikomu nedovolil
nebyť človekom

Noc beznádeje

Noc beznádeje
pohlcuje vrstvu
klamstva
a bez mihnutia oka
sa hojdá na vlnách
zraneného kríža
Uväznená ilúzia
s nekonečným chvením
zostáva skrytá
pred svetom
Opantaná zábleskom
nádeje sa skrýva
za zákrutou noci
bez výstražného
znamenia

Len svedomie
šomre do ticha.

Slavus sum

12. 7. 1819

Cisársky štátny tajomník Lorenz opatrne pootvoril dvere do pracovne Františka I. „Vaše veličenstvo!“ riekol potichu a držiac v ruke listiny, čakal na panovníkovo znamenie.

„Vaše veličenstvo, som vám k službám,“ ozval sa znova, lebo sa mu zdalo, že panovník ho nezaregistroval. František I. – rakúsky cisár a kráľ uhorský a český, sedel nepohnute vo svojej pracovni vo Florencii a jeho tvár prezrádzala, že nad niečim úpenlivo premýšľa.

„Pápež Pius VII. opätovne požaduje, aby ostrihomské arcibiskupstvo bolo obsadené,“ riekol a bez toho, aby sa obrátil k Lorenzovi, pokračoval. „Akú majú o tom oni mienku?“

Tajomník ani na chvíľu nezaváhal. Vedomý si toho, že pápež Pius VII. už niekoľkokrát žiadal o vymenovanie arcibiskupa a v bule uznal právo Františka I. menovať cirkevného hodnostára, riekol: „Možno práve prišiel čas a možno teraz by bola vhodná príležitosť túto požiadavku Svätej stolice splniť. Je to už desať rokov, čo urodzený arcivojvoda rakúsky Ambróz Karol Habsburg d`Este, nech mu je večná sláva, opustil miesto najvyššieho kancelára a pápež je presvedčený, že tak cirkevne i strategicky významné miesto, ako je ostrihomská arcidiecéza, by nemalo zostať bez jeho nástupcu.“

„Pápež teda očakáva môj návrh na dlhé roky uprázdnené miesto ostrihomského arcibiskupa a uhorského primasa,“ zopakoval panovník pokyvujúc hlavou a hľadajúc vhodný bod, na ktorý by pred takým vážnym rozhodnutím uprel svoju pozornosť. „a my by sme mali na túto jeho intervenciu reagovať. Ak nechceme prísť o dozor štátu nad cirkvou a ak si nechceme pokaziť dobré vzťahy so Svätou stolicou. Lenže máme vhodného kandidáta? Akú majú oni mienku?“

„Veličenstvo v roku 1815 vymenovalo za sedmohradského biskupa Alexandra Rudnaya,“ neotálal tajomník s odpoveďou, lebo takúto otázku očakával. „Vtedy ho ohodnotilo ako človeka s výnimočným darom ducha, vzácnymi charakterovými a ľudskými vlastnosťami a veľkými zásluhami na poli cirkvi a štátu. Možno ten by bol najvhodnejším kandidátom.“

„Alexander Rudnay?“ zapochyboval panovník. „Pre Sedmohradsko určite, ale nezabúdajte, že ostrihomský arcibiskup a kardinál je vzhľadom na svoju funkciu po palatínovi druhým najvyšším činiteľom Uhorska. Mali by sme sa porozhliadnuť po vhodnejšom kandidátovi.“

„Nepoznám vhodnejšieho kandidáta,“ riekol Lorenz opatrne a silnejšie zovrel listiny

v ruke. „Rudnay má tie najlepšie predpoklady na tento post. Má katolícku výchovu, ako desaťročný chlapec už študoval na piaristickom gymnáziu v Nitre, neskôr teológiu v Prešporke, Tmave i v Budíne, v roku 1783 bol vysvätený za kňaza a krátko nato mu bol udelený aj titul doktora teológie.“

„A ďalej?“

Tajomník sa odmičal, aby na panovníka informácií nebolo odrazu veľa, no ihneď pokračoval. „Pôsobil nielen ako kňaz vo viacerých farnostiach homého Uhorska a pozná túto časť územia našej ríše, ale má aj dobré skúsenosti s administrovaním. Po dlhoročnej pastoračnej činnosti sa uchádzal o hodnosť v ostrihomskej metropolitnej kapitule, čomu bolo vyhovené v roku 1804, v roku 1806 ho poverili viesť kňazský seminár sv. Štefana v Tmave a v roku 1809 bol Vaším dekrétom menovaný za dvorného radcu a referenta Uhorskej dvornej kancelárie vo Viedni. Niektorí dvorní úradníci sa s ním už určite zoznámili.“

Panovník na jeho slová nereagoval, ale Lorenz to už dobre poznal, a preto pokračoval.

„Teraz pôsobí v Sedmohradsku. Mám také správy, že v Alba Iulii už pochoval svojho otca, ktorý sa dožil úctyhodných 86 rokov, a že celé roky pomáha ľuďom v ťažkých problémoch a ľudia si ho vážia a majú ho radi.“

„Lenže my nepotrebujeme, aby ho ľudia mali radi, my potrebujeme, aby sa nepriečil nášmu dvoru,“ prerušil ho náhle panovník a dôrazne dodal: „Aby nezavádzal žiadne cirkevné ani iné novoty, ktoré tu môj strýko Jozef II. svojimi reformami umožnil. Chápete ma? Nechceme tu žiadne revolučné myšlienky! Také prejavy slobodného myslenia môžu ohroziť činnosť celého nášho cisárskeho dvora. My potrebujeme, aby to bol náš človek!“

Lorenz horlivo prikývol. Nedovolil si panovníkovi oponovať, a nechcel stratiť ani významné postavenie kvôli človeku, o ktorom vedel aj to, že nie vždy s rozhodnutiami „dvora“ súhlasil. Nie je to ani Maďar, je silno proslovensky orientovaný. Svoje kázne vydal ako súborné dielo, aby sa šírili ďalej a prednášal ich vždy iba v rodnom jazyku. Chcel, aby im ľudia porozumeli a on aby sa k nim čo najviac priblížil. A aby toho nebolo dosť, podporoval slovenskú kresťanskú mládež, podporoval cirkevné školy a v roku 1792 bol zakladajúcim členom i mecenášom Slovenského učeného tovarišstva- spoločnosti mladých absolventov seminárov, ktorej cieľom bolo šíriť osvetu a kultúru prostredníctvom kníh v novom spisovnom jazyku upravenom kňazom Antonom Bernolákom.

„Odkiaľ vlastne tento Rudnay pochádza?“ spýtal sa zrazu panovník. A má aspoň urodzený pôvod?“

„Pripravil som niekoľko dokumentov,“ podišiel k nemu bližšie tajomník, „aby mohlo vaše veličenstvo nahliadnuť a mohlo sa rozhodnúť.“ A rýchlo, aby si to panovník v poslednej chvíli náhodou ešte nerozmyslel, podával Františkovi I. listiny, ktoré po celý čas zvieral v rukách.

„Toto sú doklady o jeho pôvode.“

Panovník iba útržkovite pozrel na 4 predložené listiny, na ktorých stálo:

1. Sandor Istvan Rudnay - 4 October 1760 Szent-Kereszt, Nyitra, Hungary
2. András Rudnay - 29 October 1730 Szent-Kereszt, Nyitra, Hungary – 12 April 1817 Alsó-Fehér, Hungary (rudnói és divékújfalusi Rudnay)
3. Anna Mária Döri - 5 May 1736 Csejthe, Nyitra, Hungary -14 March 1803 Szent-Kereszt, Nyitra, Hungary
4. Marriage - 6 February 1757 Csejthe, Nyitra, Hungary

Uznanlivo prikývol a podával ich späť tajomníkovi.

„Chcel by som ešte informovať vaše veličenstvo,“ ozval sa znova tajomník, „že otec Andrej Rudnay,“ bol hlavný slúžny Nitrianskej stolice a pochádzal z prastarého rodu Divéky. Matka Anna Mária pochádzala zase z významného rodu Döri. Oba rody patria do nižšej uhorskej šľachty, takže možno povedať, vaše veličenstvo, že Alexander Štefan Rudnay má urodzený pôvod.“

„Tak pripravte návrh na jeho menovanie!“ prikázal panovník a pokynul tajomníkovi opustiť miestnosť.

9. 9. 1831

V rezidencii primasa na Hradnom vrchu v Ostrihome sedí muž. Minulo mu už 70, ale ešte stále sa necíti starý a so silami v koncoch. Zrak mu spočinie na kupole kostola Sv. Anny, na ktorý odovzdal svätý kríž iba pred dvoma dňami. Mohol by byť spokojný a šťastný, hrdý na to, čo vybudoval – na katedrálu vyrastajúcu na hradnom vrchu, kanonické domy a kňazské semináre, upravené záhrady. To má denne priamo pred očami, ale jeho myseľ v poslednom čase zamestnávajú iné myšlienky. Pri pohľade na Dunaj, nad ktorým sa týči rozostavaná Ostrihomská bazilika, sa v spomienkach vracia do malého domčeka učupeného pri prašnej ceste, do Sv. Kríža nad Váhom, do rodnej krajiny – na Slovensko.

Na miesta, kde divoká rieka pretekala ich chotárom. Na miesta, kde si iba niekoľkokrát, a aj to iba pod dozorom dospelých, mohol omočiť nohy, lebo Váh bol veľmi nebezpečný a zradný. Tam, v dedinke neďaleko oveľa známejších Čachtíc – rodisku i mieste mladosti svojej matky, ktoré s ňou často navštevoval, a udivený nielen chýrom o krvilačnej grófkke z hradu, ktorý sa už sto rokov niesol krajinou, ale aj krásou čachtického kostola – vznešeného a poskytujúceho pokoj a ochranu, zrelo jeho rozhodnutie slúžiť Bohu i ľudu.

Sandor Istvan Rudnay - 4 October 1760 Szent-Kereszt, Nyitra, Hungary, prečítal si budúci žiak piaristického gymnázia v Nitre na listine, ktorú našiel spolu s ostatnými v rodinnej klenotnici. Lenže jazyk, ktorým ho naučila rozprávať jeho mať, bol celkom iný. A keď prešli roky jeho detstva i mladosti, kde sa venoval aj jazykom iným, nezabudol naň a práve ním sa vo svojich kázňach prihovárал ľudu.

Týmto jazykom hovorili jeho drahí rodičia aj ich početné potomstvo, v tomto jazyku písali básne i literárne diela učení tovariši, ktorým bol nielen mecenášom, ale aj blízkym priateľom, v tomto jazyku zneli kázne nielen v kostole Povýšenia sv. kríža, ktorý dal

v roku 1829 postaviť na pamiatku svojej matky vo Sv. Kríži nad Váhom, ale aj v kostoloch v Nitrianskom Rudne, Diviackej Novej Vsi a v Krušovciach. Do tohto jazyka bola preložená Biblia, ktorej prekladom poveril ostrihomského kanonika Juraja Palkoviča a v tomto jazyku je zhmotnené aj Bemolákovo úsilie vytvoriť svoje životné dielo – päťzväzkový Slowar.

Vykonal si, čo si mal vykonať Alexander Štefan Rudnay, ostrihomský arcibiskup od roku 1819, kardinál od roku 1828 a jeden z najvýznamnejších mužov Uhorska. Ale srdcom a činmi vždy Slovák.

„Slavus sum, et si in cathedra Petri forem, Slavus ero,“

Vykonal si dosť, ale ešte aj dosť môžeš vykonať. Máš veľa priaznivcov i úprimných obdivovateľov, ale aj veľa neprajníkov, ktorí myslia si, že získajú ľahkú korisť, sa už toľkokrát zmýlili.

Tak neseď nečinne, Alexander Rudnay, ale priprav sa na dni, ktoré ťa čakajú.

Súdiť ma budú za každý jeden z mojich dní
Súdiť, ako keď príde aj môj posledný
Nevrám – odchádzam, ešte nie je ten čas
V okolí počúvam - zostaň tu pre nás
Sem sa musíš vrátiť, stále máš náš hlas

Nech mlčí ten, kto pravdu celú stále nechce znáť
Nech mlčí ten, čo závišť všade chce len siať
Ten, čo falošnosť káže mu nech sa sklóni
aj reči sladké viesť,
aj za chrbtom zradnú lož obratne si vymyslieť
Nech mlčí

Iba ten, kto v sebe raz to poznanie našiel
a potom ešte tisíckrát nájde,
ten čo nebude boj proti všetkým viesť
má nádej
Len ten nech zostane, kto pravde verí!

Načo sú ľudia bez tváre?
Načo skúšať márný boj, proti všetkým ísť?
Raz každý na koniec sa dostane
Kto pomôcť vie, nech pomôže
Ale kto klamať chce, nech radšej mlčí!

Babičkinho poslstvo

„Ľudia! Ľudia! Kríž nám vzali papľuhy panské!“ Ženské zúfalé výkriky sa rozliehali od horného konca dediny ku spodnému. Vyplašené ženičky vybiehali z dvorov, muži len krútili hlavami a čudovali sa nad tým, čo to zas tá bláznivá Mara vykrikuje. Odkedy ju spravili správkyňou cintorína, nebolo dňa, aby čosi nevykričala na celú dedinu. No táto zvesť, ktorá pre veriacu obec zaznela horšie ako strelba zo samopalu, zalarmovala a prihnala ľudí na prostrednú cintorínsku cestu tak rýchlo, ako hádam ešte žiadna iná, i keď bola ako hrozná. Ženy si rýchlo uviazali šatky na hlavy, do rúk vzali ružence a modlitebné knižky a bežali ku miestu, kde ešte večer zapalovali sviečky dúfajúc, že nimi posvietia svojim drahým zosnulým na cestu k večnej spáse a pre spomienku na ich drahé duše. A veru. Kríža nebolo. Sviečky boli porozhadzované všade okolo a uprostred ostala prázdna jama, z ktorej trčal kus starého boľavého dreva.

„Bože môj! Nešiel im vytriahnuť zo zeme, nechcel od nás odísť, tak ho zlomili! Kríž našich otcov, našich mám! Kríž našich predkov!“ Ľudia si kľakali okolo toho smutného miesta, plakali a modlili sa. Úbohý kríž. Stál tam dobrých dvesto rokov, chlapi sa o neho starali, aby ho zub času veľmi nepoškodil, ženy ho zdobili, upratovali okolo neho. A teraz ho niet. Bezpečne tam stál počas dvoch vojen, pre ľudí znamenal nádej a útechu, prestál tam aj príchod novej éry po vojne. No zrazu prišli tie neveriace pas-kudy, ktoré starí rodičia, ani rodičia neučili prežehnať sa a ak to aj vedeli, vyzlekli si pomyselne kabáty, otočili ich a obliekli si ich naruby.

Magdalénka s mamou kľáčali pri tej hroznej jame, ktorá všetkým ešte viac ako ten kríž pripomenula Ježišove utrpenie, so slzami v očiach sa dívali na ten kus dreva, ktorý po ňom ostal a prosili pána Boha o milosť pre celý svet. „Mamka a kam budeme teraz chodiť páliť sviečky za otecka a za starého ocka? K tejto jame?“ Matka stisla detskú rúčku, vreckovkou, ktorú zvierala v ruke utrela z malej tváričky slzičky a vzdychla si. „Magdalénka, kríž nám vzali, ale miesto tu ostalo. Pozri, tu na tej lavičke budeme sedávať, sviečocky budeme naďalej sem klásť a spomínať budeme na tých, s ktorými sa raz v nebeskej krajine v Božej milosti stretne. Hoci nám tí neverci kríž vzali, dušičky si pamätajú, kam im ľudia chodia zapalovať sviečky a kam za nimi na cintorín chodia. Aj otecko, aj starý ocko nás tu vždy uvidia.“ Dievčatko vstalo na drobné nôžky, otočilo sa k plačúcej mamke zovrela ju detskými rúčkami do pevného objatia. Od tej chvíle chodilo na cintorín s nádejou, že raz im tie papľuhy panské, ako to Zuza vykrikovala, vrátia kríž a duše predkov sa usmejú z neba spokojným úsmevom.

Stará udychčaná žena kráčajúc stredným cintorínskym chodníkom, búchajúc o be-tónový koberec palicou, vzdychala a frflala na všetky strany. „Ej papľuhy panské! Ja vám

dám na Dušičky cintorín zatvárať! Len mi skúste zakázať sviečku zapáliť pri hlavnom kríži. Veru, to vám neradím! Dost bolo zmien za môjho úbohého života. A stále len také smutné a boľavé. Ja vám dám!“ Z vedľajšieho chodníka vybehlo malé chlapča. Zastalo kúsok vyššie a veľkými zvedavými modrými očami sa dívalo na ufrflanú babku. „Babička, kto sú tie papľuhy a čo ti spravili? A prečo sa nesmú zapalovať sviečky? A kde je ten kríž?“ Babička sa usmiala postrapatila už aj tak strapatú blond'avú šticu toho malého zvedavca, vzala ho za ruku a priviedla ho do prostriedku cintorína. „No pozeraj Emilko. Čo vidíš?“ Skôr než jej ten prekvapený drobec stíhol odpovedať, sadla si na staručkú lavičku a pozerala na to päťročné dieťa, ktoré si išlo oči vyočiť, len aby zbadalo čosi nové, čosi zaujímavé. „No ved' kríž. A nič iné. Len kríž. A ešte sviečky! Ale nehoria. Môžem ich zapáliť?“ Babička zatočila nesúhlasne hlavou a rukou naznačila chlapčaťu, aby si vedľa nej sadlo. Emilko si zhlboka vzdychol, až sa mu plecيا nadvihli a poslušne si sadol na tú nezaujímavú nudnú lavičku. Toľkokrát tam už sedel a dlho, predlho čakal, kým sa babička pomodlí a budú môcť ísť domov. Mamka s ockom ho na sobotu a nedeľu púšťali k starým rodičom, aby si užil trošku dvora, voľnosti a hádam sa aj niečo od nich naučil. A starkí boli šťastní, keď im ten drobec svojou prítomnosťou spríjemnil ich jesenné dni života. Ostatní vnuci aj vnučky už boli veľkí, no toto maličké prišlo do rodiny ako zázrak, nečakane. Zrazu sa len stalo a bolo. Jeho mamku povzbudzovala celá rodina, nech sa len nebojí, že to zvládnú, hoci prišiel na svet, keď už bola vo vyššom veku. A tak aj bolo, celá rodina pomáhala s tým milovaným Emilkom.

Po pár minútach tichého sedenia na tej nudnej starej lavičke Emilko pomykal za plece zamyslenú babičku, ktorá medzi prstami preberala jeden korálik ruženca za druhým a čosi pri tom mrlala a spýtal sa: „Babička, kto sú tie papľuhy panské? Ja žiadne nepoznám. Môžem sa s nimi kamarátiť?“ Tvár starej ženy na chvíľu zamrzla, ruženec spomedzi prstov sa vyšmykol tak, že skoro spadol na zem a medzi Emilkom a ňou nastalo také ticho, až sa zdalo, že aj prúdenie slabého jesenného vetrička medzi nimi v tej chvíli ustalo. Asi po minúte sa prekvapená babička rozosmiala tak hlasno, že sa vtáci so stromu nad lavičkou vyplašene rozleteli na všetky strany. Zaseknutý, prekvapený Emilko pozeral na tú milovanú tvár plnú vrások a ešte dobrú chvíľu čakal, kým ten veselý smiech ustane a on sa konečne dozvie, či sa môže kamarátiť s tými panskými papľuhami. Ešte nikdy nevidel babičku takú rozosmiate. Keď konečne smiech ustal, žena položila opatrne ruženec vedľa seba na lavičku, oboma rukami vzala chlapča za plecيا, zodvihla ho a posadila si ho na kolená. „Emilko, vieš, tie papľuhy panské sú tí, ktorí nám tam hore vládnu. No a teraz, keď je vo svete tá škaredá choroba, o ktorej si už určite počul hovoriť aj mamku a ocka, a pre ktorú si mal škôlku zavretú, tí páni tam hore chcú ľuďom zakázať na Dušičky, teda na sviatok, keď si na nich spomíname, chodiť na cintoríny, aby sa navzájom od seba nenakazili. Vieš a ja si neviem predstaviť, že práve v ten deň nebudem môcť prísť sem za dušami mojej milovanej mamičky, otecka a všetkých našich drahých, ktorí už nie sú medzi nami, ale tam hore v tej božej večnosti.“ Emilko zvrátil tváričku a druhý krát v ten deň sa mu podarilo rozosmiať babičku svojou ďalšou poznámkou: „No a aj tie dušičky môžu dostať tú chorobu a nakaziť

nás?“ Stará žena sediaci na lavičke s vnukom na kolenách už veru nedúfala, že ju ešte niekedy niečo tak veľmi rozosmeje. No a už vôbec nečakala, že sa to stane na cintoríne, pri hlavnom kríži a v tej ťažkej dobe, keď sú ľudia skúšaní tým novým ochorením.

„Emilko, dušičky sú neviditeľné a nemôžu od nikoho ochorieť. No a preto nás ani nemôžu ničím nakaziť. Čakajú tu na nás, počúvajú naše spomienky, bolesti i radosti, tešia sa z našich modlitieb, ktorými im tu pomáhame. Aj ja sem chodím od malička a vždy som dúfala a stále dúfam, že sa s nimi raz stretnem.“ Emilko sa vážne zahľad na babičku, poškríabal sa po hlave a spýtal sa: „No a už si sa tu s niektorou tou dušičkou stretla?“ Babička sa znovu usmiala a pohladila dieťa po líčku. „Vieš, nestretla. No cítim, že sú stále pri mne a dávajú na mňa pozor. Občas mám pocit, že niektorá z nich ma stráži u nás doma, iná ma zas sprevádza na ulici, keď idem do obchodu. No na ten veľký Dušičkový sviatok sú všetky tu, pri tomto kríži a čakajú, kedy za nimi prídem. A keď sem prídem v iný deň, vždy je tu aspoň pár z nich a tešia sa, že na nich nezabúdam ani vtedy, keď sviatok nemajú.“ Emilko sa rýchlo postavil, pomedzi sviečky prešiel k veľkému kamenému krížu, zaklopal naň a pozrel späť na babičku. „No a ten kríž tu stojí tak dlho, že pozná všetky dušičky?“ Babička zrazu zosmutnela, bez slova vložila ruženec do tašky, do jednej ruky chytila paličku, do druhej vzala detskú rúčku, vyviedla chlapča od kríža pomedzi sviečky na chodník a pomaly bez slova ho viedla smerom ku kostolu. Emilko ju poslušne nasledoval. Keď vošli do kostolíka, pozrel na babičku, ako si namáča ruku do svätej vody a prežehnáva sa, potom si on namočil prstíky a snažil sa prežehnať presne podľa jej vzoru. Potichučky, nerušiac babky, ktoré kľáčali v laviciach a modlili sa, prešli k výklenku, kde bol pod veľikánskym krásnym obrazom Panny Márie, kľáčiacej pod svojím ukrižovaným synom Ježišom, na malom oltári položený ružencom vyzdobený menší drevený krížik. Len čo si babička kľakla pred ten malý oltár, Emilko si bez slova poslušne kľakol vedľa nej a čakal, čo bude nasledovať. Po chvíľke ticha sa naklonila stará žena k svojmu vnukovi a ukázala na ten malý kríž. „Emilko, raz dávno iné pánske papľuhy vytrhli z nášho cintorína staručký kríž, ku ktorému sa chodili modliť ešte tvoji prastarí rodičia. Ten, kto ten kríž postavil na jeho miesto, pripevnil ho tam tak pevne, že keď ho odtiaľ dávali preč, odlomil sa z neho kus dreva a šikovný majster rezbár, ktorý žil v tejto dedine, z neho vyrobil tento malý krížik. No a ja mám pocit, že dušičky, ktoré sa stretávajú pri tom veľkom kríži na cintoríne, sú aj tu v kostolíku, pri tomto dreve zo starého kríža. No len pozri, či niektorú nezazrieš.“ Emilko zdvihol oči vysoko a hoci sa tak veľmi snažil, nezahliadol žiadnu dušičku, ktorá by mu možno zakývala, či usmiala sa na neho. Zo zadnej lavice zrazu zaznelo hlasné pst, a ktorási babka nespokojne vykrikla: „Magdaléna, si v kostole! Choď sa von baviť s vnukom a nevyrušuj!“ Babička postavila palicu pred seba, opierajúc sa o ňu vstala, vzala chlapča za ruku a tentokrát klopkajúc o kamennú dlažbu kostola vyšla s ním von. Emilko sa usmieval. „Vieš čo baby? Ja budem tiež chodiť stále ku tomu krížu. A keď budem môcť, pôjdem hľadať tie dušičky aj do kostolíka.“ Spokojná Magdaléna bez slova kráčala s vnukom ruka v ruke vpred. Bola šťastná, že odovzdala svoje posolstvo tomu drobcovi. A možno raz, keď to príde, snád' o dlhý, dlhý čas, sa bude aj ona z výšky na neho usmievať pri niektorom z tých dvoch krížov.

Služobník

(moderné litánie, Ján Chyzostom Korec)

Element Pána
Nájomník duší
Skala viery
Svetielko v prítmí
V internovaní posilnený
Služobník tajný Cirkvi
Služobník Boží
Služobník skúšaný
Služobník veľaverný
Robotník poctivý
Robotník plný odvahy
Robotník žatvy nebeskej
Robotník ordinujúci robotníkov
Pre vieru stíhaný
Pre vieru väznený
Pre vieru súžený
Väzeň nebojácny
Väzeň slobodný
Križom vyslobodený
Apoštol činný
Tvorca literárny
Tvorca plodný
Kardinál slovom i srdcom
Potreba Slovenska
Ochranca Slovenska
Obranca dôstojnosti
Obranca identity našej
Obranca kresťanstva nášho
Štít náš
Pane, daj mu pamiatku večnú.
Pane, daj mu odpočinutie večné.
Pane, daj mu slávu večnú.
Amen.

Plod večnosti

Úder hlboký satana,
vyvolení na kolenách,
chce stavať teľa zo zlata,
ovládnúť vše pokolenia.

Barbari spod rúška zákona,
niekdajšia pýcha sa zmohla.
Náhly útok, rýchlo skoná,
môcť držať za nite Boha?

Akcia K- krížová cesta,
Akcia R- razom Golgota,
presunuté, cudzie miesta,
kde nite hravo pomotá.

silu verzus Presila,
a útok – bez útoku!
Viera skúškou ožila,
s oddanosťou po boku.

Ten víťaz, pribitý v kríži.
Sila lásky, z Lásky čerpá,
cesta, čo k nebu sa blíži,
plus zo surového dreva.

Plamienok však neuhasil,
ten, čo staval na pevnosti,
čo so svedomím súhlasí,
premení sa v plod večnosti.

Aj keby nekvitol fík

*Pane, dokedy budem volať – a nevypočuješ?
Kričať k tebe: „Násilie!“ – a nezachrániš?
Prečo mi dávaš hľadieť na bezprávie
a pozeráš sa na trápenie?
Pustošenie a násilie je predo mnou,
vzniká napätie, vybuchuje zvada.*

Vedeli sme, že sa chystajú. No keď prvýkrát zabúchali na bránu, ešte som spal.
„Počuješ?“ budí ma páter Michal.
Zabúchali druhýkrát a boli by ju vyvalili, no páter provinciál im už otvoril.
Hulákajú.

Revú, že máme dvadsať minút a zobrať si len to najnutnejšie. „Všetci do kuchyne!“
Najnutnejšie? Breviár, topánky, čo ešte?

„Do kuchyne!“ Vpáli jeden k nám do izby a už nás vlečie, držím v ruke prikrývku a vojak
sa smeje: „To sa ti bude hodiť!“

Postavia nás v dvojrade. My, aj oni, v dvojrade, oproti sebe. Ťahajú oni, strelcom do
stredy miestnosti. A on pekne: „Kto vystúpi, môže ísť.“

Nikto sa ani nepohne.

Necháva nás stáť a svojim dáva rozkaz všetko prehľadať.

Kaplnka, oratórium, spálne. Systematicky, chodbu za chodbou sa ich dupot odráža na
klenbách a vracia k nám do kuchyne.

*Preto je zákon taký neúčinný
a právo sa nemôže presadiť.
Bezbožný má prevahu nad spravodlivým,
a tak sa prevracia právo.*

Z knižnice počuť rachot. Akoby strhli celú stenu.

*Tvoje oči sú čisté, nechceš vidieť zlo,
nemôžeš hľadieť na neprávosť.*

*Prečo teda hľadáš na ničomníkov
a mlčíš, keď bezbožný požíera spravodlivého?*

Pochodujú naspäť a my mlčíme.

„Tak ako?“

Pristúpi celkom blízko: „Kto vystúpi, môže ísť,“ šepká.

Pokrútim hlavou.

Zachytí to. Pristúpi ku mne a berie môj breviár v koži. Dva prsty zasunie pod obal knihy:

„Toto,“ a trhá väzbu od papiera, „toto z vás ostane.“

Pater dimitte illis non enim sciunt quid faciunt.

Vtedy páter provinciál zaspieva mocným hlasom „Hor sa srdcia“ a my sa celkom bez dohovoru chytíme za ruky.

*Zvädne ten, kto nemá dušu priamu,
ale spravodlivý bude žiť zo svojej viery.*

Strelec ostane bezradne stáť a potom, aby si dodal odvahy, namieri puškou na pátra provinciála. „Odchod!“

Autobus so zatretými sklami už čaká na hlavnej ceste.

Pán, ktorý je vaším vodcom, bude s tebou, nenechá a neopustí ťa. Neboj sa, ani sa neľakaj!“

Za tebou budem kráčať, Pane. Až na Sibír.

*Lebo figovník nebude kvitnúť
Sklame úroda olivy
a polia nedajú pokrm.
Stratia sa ovce z košiara
a v maštaliach nebude dobytka.
Ale ja sa budem tešiť v Pánovi,
jasať budem v Bohu, svojej spáse.*

Karmínovo červená

Kvapka po kvapke padala z ciedky, ako jediný náznak toho, že čas ešte úplne nezastal. Starký si sadá ku péterkám, pripravuje fajku a pietnym pohľadom pozoruje pahrebu. Smogom ožltnuté steny lemuje karmínovo červená sadrová modla, pod ktorou spí starká. „Pichni do nej, či ešte žije,“ pošepká chrapľavým hlasom, zasmeje sa, potom pokrčí tvár a začne vykašľávať cigaretový hlien, akoby mu niečo zabešlo. Šramot myší v drevenom obklade na strope či pukajúce drevo čerstvo rozpálenej pahreby. Tradičná dedinská kuchyňa, všade páchne svätka, tabak a staroba. „Až sa pominiem, pochovajte ma v kontajneri na cintoríne, ľudia mi tam budú hádzať celý rok kvety,“ zamrmle si popod nos, zapáli fajku, podoprie hlavu a syr dokvapká. Bol som sopľa, lúskal som orechy, počúval rádio, zatiaľ čo slnko za oknom presvetľovalo morušu. Starký sa postaví, vychádza z izby a o chvíľu mizne spolu s ovcami za palisádami. Tu rastiem, behám, odieram si kolená, učím sa piť pivo a nadávať.

Sychravé sobotné ráno, koruna moruše sa stráca a opäť objavuje. Tam kdesi pod ňou leží náš dvor zahalený hmlou. Na peterkách kypí mlieko a zvonka sa ozýva besnenie psov. Odvalím zo seba páperovú duchnu a bosý vybieham von. Brána sa rozvalí, brechot psov sa stupňuje a v hmle sa postupne objavujú dve čierne konské hlavy zapriahnuté za dreveným vozom. Farár sediaci na voze máva s opratami a jeho konský orchester vrcholí svoju partitúru. Starký si zloží z hlavy klobúk, kývne na starkú a tá beží po pálenku. Kopyto za kopytom sa borí v rannej rose do sprievodu zavíjania psov. Mohutná konská hlava zastane pol metra odo mňa, skloní sa a vdýchne mi do tváre rannú paru. „Pochválený buď Ježiš Kristus,“ starká pozdravuje s naliatou domácou. Farár poťahuje za opraty, schádza z voza a vyťahuje z korby slamený kôš: „Naveky Amen.“ „Vari k nám zavítal sám Hospodin v tom koši?“ starký si zamrmle popod nos. Slamený kôš sa občas zachveje, farár z neho zdvihne poklop a vyťahuje húsa: „Všetci sme jeho dielom.“ Starká kopne do seba morušovicu, zatrasie sa, potom silno zajačí a objíme farára: „Tie sú nádherné, ale kde my ich teraz dáme? No jedine do maštali, no a potom, keď už bude ohrada postavená, vypustíme ich za dom na lúku.“ Dedko kráča dolu pivničnými schodmi, za ním farár, potom starká. Do pivnice mám zákaz, nenápadne dvíham nohy a blížim sa dolu. Na treťom schodíku mi je už jasné, čo v sebe pivnička ukrýva. „Tento rok to vonia honosne, toto bude skutočné omšové,“ farár si rukou pretrel ústa, nadvihol sutanu a pokľakol. „In nomine patris et filii et spiritus sancti,“ sklenená pípa mizne v hrdle sudu, potom sa opäť vynára, spodok zakrýva prst, ten sa odkryje a z pípy sa valí karmínovo červené víno. „Hlavne nech padne na úžitok,“ starký schmatne

koniec suda a vykročia po schodoch. Zvrtnem sa a náhlím sa k moruši, vyleziem na najvyšší konár, odkiaľ vytrvalo pozorujem voz zaplňajúci sa sudmi. Po hodine si obaja utrú pot z čela a vchádzajú do domu. Zošuchnem sa zo stromu a mám namierené priamo za vôňou. V kuchyni obed, na dvore kone, za koňmi voz, na ňom sudy a v nich božia krv. „Ste skutočne rodený vinár, bola by škoda to nevyužiť,“ umyté ruky si farár pretrie do sutany a prichádza k stolu. „Snád bude vašim ovečkám chutiť,“ starký sa pozrie na sadrovú modlu, zatiaľ čo sa stôl mení na obradné pohostinstvo. „O rok v takýto čas si už budeme pochutnávať na vašich húskach, my ich už poriadne vykrmíme, je to od vás vzácny dar, ctihodný otec,“ odlesk šťastia v očiach a jemne nakrivené kútiky starej mamy vystriedal opäť akt zasvätenia. Krátka formulka Hospodinovi a magický výsledok pred obedom rozprúdi hodovanie. V kuchyni panuje hrobové ticho, na tanieri leží ryba, v pohári víno, farár si berie vidličku a vkladá si sústo do úst. Vtom sa ozve hlasný brechot psov, ktorý vystrieda ticho. „To nič, ony si takto zvyknú občas zabrechať,“ upokojila farára starká. Farár si vloží sústo ryby do úst, zdvihne hlavu, jazykom pomaly prehmatava kosť a popritom obdivuje majestátnosť našej moruše, keď v tom sa pod oknom preženú dva čierne kone. Po pár sekundách všetci odskočia od stola, rozvalia dvere a vybiehajú na dvor. Sedím za stolom, dojedám rybu, o chvíľu už pod oknom vidím všetkých troch nasledovať trasu koní. Dvere sa pomaly otvoria, otáčam sa od stola, do miestnosti vojdú prenikavé lúče slnka, ktoré práve rozohnali hmlu. Prichádzam k dverám a pomaly prestrčím hlavu cez zárubňu. Z hmly sa pomaly vynárajú roztrieskané sudy s vínom ležiace v blate. Brána je vyvalená a pri dverách leží prevrátený slamený kôš. Sychravé sobotné ráno. Koruna moruše sa stráca a opäť objavuje. Tam kdesi pod ňou leží náš dvor zahalený kalužami vína, v ktorých sa kúpe 20 karmínovo červených húsat. Namáčajú si hlávky do vína, potom sa ladne otriasajú a trepecú krídlami.

Starká chovala húsky od jari, no kým sme postavili ohradu, moruša už dozrela a z húsat sa stali poriadne husi. Mohutná drevená stavba s vyrezanými palisádami zdobí pole za domom. Na moruši mám zavesenú hojdačku, sadnem si na ňu a chcem sa dotknúť oblakov. Hojdám sa tak mocne, že každým kývnutím na mňa spadnú prezreté moruše. Všade mám fialové flaky, pretriem si tvár a zlížem si z prstov sladkokyslú chuť. Dom obklopuje rozkvitnutá levandul'a, starká otvorí dvere a prievan rozvoní všetky izby. Ich dom je domisko s hrubými chladnými múrmi, na medziposchodí je sklobetón a na chodbách desiatky vypchatých zvierat. Dnes ale o jedno menej, starká roztvorí na poschodí okno a vyhadzuje vypchatého diviaka na záhradu. Už bolo načase, nastahovali sa do neho myši. Odtiahnem diviaka k moruši, skryjem si ho do trávy a vyleziem vysoko na konár. Z kopca sa valí hrkot zvoncov. Natiahnem hlavu a o chvíľu sa spoza rohu vynorí stovka oviec. Za nimi sa o palicu podopiera chudá postava s prevesenou gubou. Zleziem dolu a utekám starkého privítať. Šteklivý vánok doplní zvuk chrapľavého dedinského rozhlasu: „Vážení občania, oznamujeme vám, že pred obecným úradom vykupujú kožky, perie, kačacie či iné, ale tiež aj nefunkčné elektromotory či autobatérie...“ , v rozhlase pokračuje dychovka, od susedov cirkulár a z dvora sa ozýva pukot

triesok, ktoré preráža sekera. Vo fúriku mám debničku a v nej všetky farby sveta. Dnes ohradu namažem a zajtra v nej budú tancovať husi. Každú latku natieram inou. Slnko občas prekryjú oblaky a kým v nich hľadám seba, štetec natrie aj mňa. Nakoniec si namočím prsty do karmínovo červenej a nanesiem na palisády malé červené pehy. Tri hlasné zatrúbenia. Odhodím štetce a nechávam za sebou nohy. Dobieham k dvoru a potom ešte zrýchľujem k bráne. Obchádzam auto, flekujem na štrku a rukami spútam mamin drienk. Zatiaľ čo jej chrbát získava akrylovú stígnu, otcova ruka ma rozstrapatí a vo vrecku sa mi objavuje plastový bager. Hádzem sa do mosadznej vane na dvore, priložím si ku tvári hadicu a do vody nasypem jar. Zafúka silný vietor a pena sa vznesie ku levanduli. Štyri kuchynské stoly postupne zaplnia priestor pod morušou, spomeniem si na diviaka ukrytého v tráve a tvárim sa nenápadne. Starká po stoloch preženie starú špongiu a špinu vyzmýka do trávy. K stolu si postupne sadá farár, kostolníčka a susedia. Uprostred stola farár, v tanieroch guláš a v tráve ukrytý diviak. Hurónsky smiech strieda štrnganie pohármí a otec nabere guláš. Zafúka vietor, z neba popadajú na stôl moruše a zo starkého gramofónu sa ozýva valčík. Občas jedným okom skontrolujem skrytého diviaka, nazriem za morušu a všimnem si jemne odhalený pysk, z ktorého vietor prefúkol trávu. Možno ešte silnejšie zafúka a všetci začnú utekať s jakotom. Mamine ruky ma zdvihnú a s nami sa roztočí celá moruša. Potom zase na druhú stranu a stále rýchlejšie. Obaja padáme dolu a váľame sa v tráve. Starká prináša tvarohový koláč a začne počítať zdvihnuté ruky: „Kto s mliekom a koľko lyžičiek cukru?“ Starkinu tirádu vystriedal slávnostný ceremoniál okolo kolaudácie novej ohrady. Vyliezol som na ohradu a pozoroval otvárajúce sa dvere maštale. Gagot sa stále stupňuje a postupne sa cez zárubňu pretlačia hlávky. O chvíľu už pomalým cupotom zapíňajú celú ohradu, starká sa oprie o ohradu a v koridore uší nám šepká: „Ako maličkú ma tam pod morušou celú doštípal krdel' husí, kým som bola v škole, mama im podrezala hlávky a potom ich upiekla. Keď som ich nechcela jesť, išla som plakať na morušu.“ Starká si pretrie oči a vraciame sa k stolu. Otec nahádza do pahreby zemiaky a slnko pomaly zájde za ohradu. Teplý jesenný večer. Koruna moruše sa stráca a opäť objavuje. Tam kdesi za ňou leží ohrada plná husí, ktoré zatrepocú krídlami, vzlietnu a miznú v ružovej oblohe...

Sedíme na lavičke a spomíname na to, ako starká s dedkom usilovne celú zimu chovali husi nevediac, že sú divé. Husi odleteli a diviak leží pod morušou doteraz. Pár metrov od hrobu sa nachádza kontajner. Ľudia do neho celý rok hádžu kvety. Zafúka vietor a karmínovo červený veniec prefúkne na hrob.

Ráno, keď rozkvitla vytrhnutá jahoda

Čím som staršia, tým viac spomínam. Neverila som, že tiež tomu podľahnem. A je to tak. Idem ulicou. Do najzanedbanejšej vily vchádza mladá žena. Vyzerá nepríjemne. Tak sa jej neprihovorím. Len spomínam. Dom, kde si ma priniesli z pôrodnice. Miesto tej nevzhľadnej garáže tu vtedy boli pivonky. Dom nemal olúpanú bielu omietku, ale bol staroružový. Keby tu nebola tá garáž, videla by som možno až na vysoký múrik, nad ktorým bola moja prvá hriadka. Veľmi som túžila po malom kúsku zeme, kde by som mohla byť spolutvorcom tajomného procesu prinášania plodov.

Ale mala som päť rokov a vlastnú hlavu. Výhonky jahôd som vytrhávala neopatrne, bez koreňov. Sadila som ich na svoju hriadku. Mali dostatok zelených listov, aby žili zo vzduchu a slnka, voda na ne padala z neba. Ale tie živiny, rozpustené vo vode, ktorá je v pôde, tie sa im nedostávali. Tie živiny boli neviditeľné, tak som si nevšimla, že chýbajú. Preto som nevedela, prečo moje jahody vädli.

Bolo to tak strašne dávno, akoby to bolo niekedy, keď končila doba ľadová, lebo v zime bolo ešte všade plno snehu. Život bol plný objavov a udalostí, plynul, akoby nemal skončiť. Až prišiel vek otázok o zmysle konečnej existencie. Vtedy som pocítila, že mi niečo chýba. Bola vo mne obrovská diera, ktorá sa nedala ničím naplniť. Fúkalo do nej, mala som s tou dierou narušenú rovnováhu. Potrebovala som ju niečím zapchať, lebo s tou dierou sa nedobre žilo.

Nejako som vycítila, že s tou prázdnuou dierou súvisí, že by som potrebovala skontrolovať úplnosť svojich koreňov, aby som zistila, či môžem priniesť plody, či som pripravená mať vlastné deti. Potrebovala som vedieť, či mám na to dosť sily aj s tou dierou.

A tak som začala kontrolovala korene, starostlivo jeden po druhom.

Profesor francúzskej literatúry vyštudovaný v Grenobli. Nemala som ho možnosť poznať. Od päťdesiatych rokov bol skladník. Dôvod: celá rodina je nábožensky zaťažená. Doma mal štyri deti. Nevydržal to, nerozumel svojej vine a zmyslu trestu. Infarkt v 47 rokoch.

Pvorepublikový notár, tri deti, z toho dve na vysokej škole. Tiež som ho nestihla poznať. Za pogramotných partizánov vo vedení mesta bolo treba na Miestnom národnom výbore písať úradné listiny. Vlastne ho nikto skoro k ničomu nenútil. Nechceš, nemusíš, ale deti viac študovať nebudú. Ešte k tomu celá rodina chodíte do kostola. Nevydržal to vydieranie. Mŕtvica v 57 rokoch.

Nechápavá vysokoškolačka, ktorá prišlo zaklepať na bránu kláštora v Podolínci, aby doniesla pár cukríkov svojmu obľúbenému jezuitovi. Liečila si v Tatrách tuberkulózu, čo dostala na Stavbe mládeže. Niekde započula, že sem rehoľníkov presťahovali.

Brala to ako nejakú ďalšiu reformu, síce nepríjemnú, ale hádam to nejakو dopadne. Dokonca sa potešila, že v nekonečnosti a neistote liečenia nájde duchovnú oporu. Zaklepala, niekto nevrlý jej povedal, že ju tam nepustia. Cukríky nechala tomu nepríjemnému chlapovi. Nič nemohla chápať. Nebolo to zatiaľ spoločensky žiadúce.

Mladá profesorka slovenčiny a literatúry. Zapálená pre svoj predmet. A pre vysokoškolské katolícke spolky. Bývalá triedna profesorka tej nechápavej vysokoškoláčky. Musela prestať učiť, išla robiť do cvermovky. Nenapravila sa, spoluprácu s katolíckymi študentami nenechala. Preto zmizla. Keď sa vrátila z väzenia, bola už stará, aby si založila rodinu. Tak aspoň sledovala osudy svojich prvých a jediných študentiek. Vtedy mladá a plná nadšenia učila triedu 15 dievčat na dievčenskom katolíckom gymnáziu. Sama, starnúca sa modlila za ich rodiny.

Jeden z prvých právnikov, ktorý vyštudoval na mladej univerzite v Bratislave. Bol katolíkom, tak mohol za Slovenského štátu robiť veľkú kariéru. Hovorilo sa aj o ministerskom kresle. Ale nejakو sa mu ten nový štát nepozdával. Tak sa radšej držal stranou. Aj potom, keď prišla po vojne nová doba, stále chodil do kostola. Na takúto trúfalosť nakoniec dopadol celkom dobre. Zostal notárom. Len ho prekladali z miesta na miesto. Takýto kočovník ťažko nájde ženu. Oženil sa preto neskoro, už bol príliš starý, aby si po rokoch staromládeneckého života zvykol na manželstvo. Jeho básne o Bohu mu vracali z redakcií. Život dožil sám modliac sa za rodinu, čo ho opustila.

Hrad Slovenská Ľupča bol za socializmu šedivé, studené miesto. Sú hrady, čo sa na kraj pod sebou láskavo pozerajú, sú hrady, čo starostlivo strážia, tento ma ako dieťa strašil. A to som sa príbeh jedného zo svojich koreňov dozvedela až neskoršie. Tam skončili sestry, ktoré odmietli vyzliecť svoj habit. „Naša Marienka, vlastne Uršula to tam nevydržala. Ochorela na ľadviny a na nervy. Alebo najskôr na nervy a z toho na ľadviny. Predtým učila nemčinu, slovenčinu a výtvarnú výchovu. Pozri, to ona namaľovala. Vieš, ona vlastne nechcela študovať, chcela byť obyčajná mniška, čo bude v kuchyni, alebo práčovni. Ale bola nadaná, tak musela poslúchnuť. A k čomu jej to všetko trápenie so štúdiami bolo, keď ju tam zavreli. Nemala nič iné, len sa modliť.“ Boli chvíle, keď to šlo ťažko.

Nemocnica na začiatku sedemdesiatych rokov. Unavená sestrička poplietla lieky. Pacienti sa sťažujú, že je nepríjemná. Mladá lekárka si vzdychne. Ťažko chcieť po sestre, ktorá ma doma choré dieťa a muž si práve našiel frajerku, aby robila naplno. Ak ju ale vyhodí, nenájde inú. Alebo bude ešte horšia. Ťažké dilemma. Ako liek pôsobí nový ošetrovateľ. Bezzubá tetuška žartuje. „Taký pekný mládenec a umýva tu staré baby. Chcelo by to nejakú mladú. Budem sa modliť, nech si nájdete nejakú dobrú, peknú.“ Len mladá lekárka vie viac. Vie, že tetuška by sa mala modliť ináč. Tajne zložené rehoľné sľuby toho mladého muža dávajú veci do poriadku, k chorým sa vracajú tí, čo sem patria.

Vtedy na konci tej dávnej doby ľadovej, som ešte nevedela, že vlákna modlitieb týchto ľudí vyplňovali moju dieru. Najskôr to bola cudzorodá hmota. Imunitný systém dieťaťa vychovaného socialistickou školou a ustrašenými rodičmi tú cudzorodú hmotu opakovane

vylúčil. Vždy s kusom vlastného mäsa. Duša s krvavou dierou bolela. Ale bolesť má svoj význam. Núti hľadať riešenie. Riešenie, čo bude naozaj fungovať.

Štep z modlitieb sa preto nakoniec ujal. Tie modlitby mali takú silu, že liečili, dokonca akoby proti vôli pacienta. Diera začala zarastať. Doba ľadová bola za nami, sneh bol v nížinách len občas.

Desať dní som čakala dieťa. Bolo štvrté a tak som poznala, že už existuje.

V zahmlený jesenný deň som sa blížila so svojimi deťmi ku krížovej ceste. Počasie ešte zosilňovalo pochmúrny dojem spustnutej krajiny v pohraničí. Len opravené kaplnky krížovej cesty svietili na úbočí hory a vystupovali z hmly skoro ako príznak. Jemne mrholilo a s deťmi sme stúpali okolo zastavení. Snažila som sa zachovať vážnosť miesta napriek skupinke rozjarených mladíkov bujaro pokrikujúcich pred nami. Napínajúc všetky svoje sily, som vyšla s deťmi na vrchol hory modliac sa pri jednotlivých zastaveniach. Cítila som sa tak trochu hrdinkou, že som napriek posmeškom mladíkov vydržala. Dosť křčovite.

Schádzali sme dole. Oproti nám kráčala drobná postava rádovej cesty. Pršalo. Pozdravili sme a pustili sa do reči. Rozprávala nám svoje životné osudy. Prišla sem v päťdesiatych rokoch až z východného Slovenska. Mračila som sa nad všetkými ťažkosťami, ktoré jej tu za päťdesiat rokov pripravili. Práca v textilkách, v domovoch sociálnej starostlivosti. Ona sa usmievala. Deti sa nudili a ťahali ma domov. Sestra im poradila, že sa tu dobre váľajú sudy. Deti nebolo treba dvakrát núkať. Váľali sudy, výskali a smiali sa, až som mala obavy, či je to vhodné na takéto miesto. Ale sestrička sa smiala s nimi. Po toľkých rokoch nesenia kríža, je na krížovej ceste doma a cíti sa tam dobre, môže sa tam radovať a smiať. A ja, náhodný hosť, trochu křčovitý, stále hľadám, ako sa tu správať.

Poprosila som ju o modlitbu. Už som vedela, o čo prosiť. Za toho nového tvorčeka, aj za tieto už narodené. Aby niekde v nich zostalo, že aj na krížovej ceste sa dá nájsť radosť. Vlastne aj sestra Uršula sa vždy usmievala, keď som ju ako dieťa stretávala. Zase som celá, bez diery. Ako keď som bola malé dieťa. Ešte pred tým, ako som svojou tvrdohlavosťou zabila mladé jahody a nedovolila im priniesť plody.

Mohla som sa vyliečiť, lebo Šimonovia Cyrenejskí, ktorých niečia tvrdá ruka prinútila niesť kríž, ho pomohli poniesť omnoho ďalej ako museli. Lebo Veroniky za svoje zdanlivo neužitočné hrdinstvo skončili vo väzení.

Preto sme sa my deti naučili modliť. Preto deti nás detí sa môžu modliť, dokonca sa chcú modliť. Sú pripravené pomôcť s nesením kríža, pripravené podať rúšku. Záznak.

Jahody našli svoje korene a začali kvitnúť. Jahody sa začervenali plodmi.

Kríž je najväčšie znamienko plus

„Adamko, si doma? A čo robíš?“ No jasné! Starká. Presne som vedel, že volá ona. Kto iný zvoní na pevnú linku o deviatej v sobotu ráno. Jedine starká. Iste zasa potrebujú niečo nakúpiť.

„Nič nerobím. Raňajkujem.“ Odpovedám, snažiac sa nedať najavo zlosť. Musí zavolať akurát teraz. Chcel som povysávať a vypadnúť s chalanmi na chvíľu von, kým neprídu naši z nákupov.

„A nemohol by si prísť dnes poobede k nám? Ten trul'om má robiť nejaký projekt. Ja sa tomu vôbec nerozumiem. Ty budeš vedieť ako to má urobiť. Ved' ti za to aj niečo dám.“

Starká je v koncoch, čo jasne poznať podľa príliš milého tónu jej hlasu. Tým trul'om myslí môjho desaťročného bratanca Tona. Asi je naňho poriadne nahnevaná, keď ho takto nazvala. Obyčajne je jej miláčik. Ved' jasné, je skoro sirota. Jeho tatko - starkej syn je na montáži v zahraničí a jeho mama je buď v práci, alebo s kamarátkami v krčme na pol deci. O syna nemá záujem.

„No, prídem.“ Poviem po chvíli váhania. Koniec - koncov, je to poobede. To už budeme mať futbal dohratý a aspoň sa ulejeme z domácich prác, ktoré si isto vymyslia moja mama s ocom.

„A o čom má byť ten projekt?“ spýtam sa viac menej, aby reč nestála.

„Vraj kríž je najväčšie znamienko plus,“ odpovedá napochytro starká. „Počuj, Adam, ja naozaj neviem, čo tam má napísať. Tá učiteľka nie je normálna, chápeš? Takúto úlohu dá desaťročným deťom, čo sa ledva naučili písať. Ved' to je úloha pre rodičov!“

No však hej, pre rodičov. Nechápeľ teda, prečo s ním píše úlohy starká. Prečo to s ním nepíše jeho mama. Ale tieto názory si nechávam pre seba, nechcem starkú zbytočne rozčul'ovať.

„A kde je vlastne teta Katka?“ neodpustím si predsa len otázku, na ktorú už vopred poznám odpoveď.

„V práci.“ Povie starká nešťastne. „Príde až večer a zajtra má tiež dennú. A potrebujú to na pondelok.“

„A to si až teraz spomenul?“ vyhrknem trocha nahnevaný. Jasné, Toninko - jej miláčik sa náhodou pozrel do zošita po dvoch týždňoch a zistil, že majú úlohu. No, musím uznať, že aj ja som z tej témy vykoľajený. Vôbec si neviem predstaviť, čo tam napíšeme.

„Počuj, starká, idem teda nájsť na internete nejaké obrázky. Ale v tlačiarňach mám iba čiernu farbu. Keby povedal skôr, mohla mu to moja mama vytlačiť v robote.“ Poinformujem ju, aby nečakala nejaké zázraky. Ale ved' zrejme ani nečaká. Stačí keď milovaný vnúčik nedostane päťku.

„Však ja neviem, všetko necháva na poslednú chvíľu.“ Postáva sa starká. „Keby sa mu nepozriem do zošita, dostane poznámku. No nič, Adamko, budem končiť. Musím ísť ešte do obchodu nakúpiť. Nepotrebuješ niečo?“

„Ani nie.“ Poviem viac - menej automaticky a položím slúchadlo. Je mi starkej ľúto. Namiesto toho, aby sa s tým zasranom hrala, a vypekala mu koláče, musí s ním písať úlohy, kontrolovať mu zošity, skúšať ho z vlastivedy, prírodovedy, malej násobilky a kade čoho. A čo je najhoršie, jej milovaný vnúčik je hnilý sa učiť. Tvári sa múdro so zošitom a knižkou v ruke a myslí na hlúposti.

Pozriem na hodinky v kuchyni. Je deväť pätnásť. S chalanmi som dohodnutý na pol jedenástu. Napadne mi, že by som mohol skočiť k starkej aj hneď a skúsiť rýchlo napísať ten projekt. No a potom, ak starká Tona pustí, mohol by ísť na ten futbal so mnou. Fero má zlomenú ruku a tak nám chýba brankár. To ten lenivec zvládne. Aspoň sa dačomu priučí. A tak zbalím pastelky a fixy pre každý prípad, sadnem na bicykel a hybaj k starkej. Dvere mi otvorí Tóno.

„Čau, prišiel som ti pomôcť s tým projektom!“ vyhrýknem naňho, kým si vyzúvam tenisky. „A švihaj, švihaj pôjdeš so mnou hrať futbal, či???“ Spýtavo sa naňho pozriem. Tvári sa stále rovnako – neutrálne. Po chvíli však mykne plecami. „Veď dobre. Ale čo tam mám dať? Myslím do toho projektu?“

„Počúvaj,“ poviem mu rýchlo, „už som to premyslel. V projekte napíšeš názory členov našej rodiny. Akože, čo je pre koho kríž a prečo je to najväčšie znamienko plus... Napríklad pre teba je určite najväčší kríž, keď máš písať úlohy do školy. Pre starkú je kríž, keď Ťi má s tými úlohami pomáhať. Je to úplne jednoduché!“ smejem sa a Tóno so mnou. „Alebo máš iné kríže?“

„Nie,“ odpovie a usmieva sa aj on. „To s tými úlohami je úplne super. Napíšeme to tam. A pre dedka je krížom babka, nie? Veď mu stále nadáva.“ No tak to ma podrž! Vidím, že Tónovi to naozaj myslí a pani učiteľka sa určite nad projektom dobre pobaví.

„No kde to máš? Myslím ten výkres,“ spýtam sa a otvorím dvere na obývacej izbe. Väčšinou sa Tóno učieva tu. Starká už dávno nemá detskú izbu. Všetky jej deti sú dospelé. Tóno vytiahne výkres, ja fixky a pastelky a pustíme sa do práce.

„Daj tam nadpis: Kríž je najväčšie znamienko plus - očami členov našej rodiny. Alebo vieš čo, ukáž, napíšem to ja.“ S tými slovami začnem písať na vrch výkresu nadpis. Tóno totiž strašne pomaly píše a musíme si švihnúť, aby sme stihli futbal. „Dobre.“ Poviem, keď napíšem posledné písmenko. „Tu nakreslíš kríž. Radšej väčší, aby sme nemuseli veľa písať. A tu píš.“ Strčím mu do ruky pero. „Starkého motto: Koho Pán Boh miluje, toho krížom navštevuje“ Tono pomaly píše. Písmenká úhľadne takmer maľuje. Keď je hotový, diktujem mu ďalšiu vetu: „Moja mama si myslí, že najväčším krížom je vážna choroba, alebo telesné postihnutie. Ľudia, ktorí takto trpia určite prídu do neba. Máš to?“ Tono začal písať rýchlejšie a písmenká začínajú byť kostrbaté.

„No a tu dáme nejaký obrázok človeka na invalidnom vozíčku.“ Ukazujem prstom na miesto na výkrese, kde bude treba nalepiť obrázok. „A ozaj! Deti v Afrike! Na tie nemôžeme zabudnúť. Tiež trpia. Mnohé majú AIDS. To daj, že si myslí teta Alena.“

Tono sa na mňa spýtavo pozrie „Myslíš, že to bude dobré?“

„Určite.“ Vyhlásim, že sa vôbec pýta. Občas mu to naozaj pomaly zapaluje. Ale čo už. „A nalepiš tam obrázok malého černoška. A daj tam holokaust, ženy, muži a deti, ktoré skončili v plynových komorách. Aj tí naisto pôjdu do neba. Teda, aspoň si myslím. A pripíš že to si myslí tvoja teta Lenka.“

„A čo tam dáme? Aký obrázok?“ Tóno sa na mňa vyplašene pozrie. Ach jaj. Po-myslím si. Všetko mu treba strčiť pod nos.

„Nemáte nejaký obrázok v dejepise? Ved' sa učíte tento rok o druhej svetovej, alebo nie? Keď tak, povieme Zdenovi.“ Zdeno je môj ďalší bratanec. Je o rok starší od Tona a ďalší starkej miláčik. Voláme ho vtierka, lebo sa neustále starkej podlizuje.

Ozve sa zvonček pri dverách. Tóno ide otvoriť. Ja mu do projektu zatiaľ tlačnými písmenkami dopisujem vety o holokauste. Takto pani učiteľka nezistí, že to nepísal on. Z chodby sa ozve Zdenov hlas. Spomeň čerta. Pomyslím si. Čo je asi tak preňho najväčší kríž? Pravdepodobne, keď nedostane na Vianoce najnovší model mobilného telefónu. Má všetko. Je jedináčik.

„Starká je doma? Prišiel som pre vajíčka“ počujem, ako sa Zdenov hlas ozýva na chodbe.

„A čo, Toničko, pôjdeš zajtra miništrovať, aby ti starká dala obed?“ začne rýpať do Tona, len čo zistí, že je v dome sám. Prepočítal sa. Zbystrím sluch.

„Však to všetci dobre vieme, že to robíš iba pre žranicu.“ pokračuje drzo. Nedá mi. Vyjdem na chodbu a postavím sa za Tona. Zdeno zbledne, hneď ako ma zbadá. Pochopil, že prestrelil. Ak sa to dozvie starká, má sa po chlebe.

„Čau, aj ty si tu?“ zatvári sa prekvapene a nasucho preglgne.

„Áno, aj ja som tu. Myslí ti to dobre. A čakám, že sa mu ospravedlníš.“ Ukážem na Tona.

„Si trápný“ povie hrdinsky Zdeno. Avšak jeho sebavedomie melie z posledných síl.

„Pozri sa,“ pokračujem, „bud' sa mu ospravedlníš, alebo porozprávam starkej o твоjich hlúpych rečiach. To sú slová pravého kresťana? Bud' rád, že máš takých rodičov. Že Ti mama navarí v nedeľu obed a že teda nemusíš miništrovať.“

Tóno začne fňukať. Prestrelil som asi aj ja. „A ty neplač.“ Obrátim sa k nemu vážne. „Ideme dokončiť ten projekt. O chvíľu sú tu chalani. Dnes si v bránke, kamarát. Potrebujeme ťa.“

Tóno prestane plakať a s ovisnutými plecami kráča do obývky.

„Idete hrať futbal?“ opýta sa závistlivo Zdeno. „Nemohol by som aj ja?“

Jasné, zobroní. Ak ho nevezmeme hrať futbal, bude to ten najlepší trest a zadostúčinenie.

„Mantákov neberieme. Nie sme materská škôlka. Vajcia sú v pivnici. Choď si nabrať a mazaj domov k mamičke.“ Odpoviem mu drsne a tvárim sa nahnevane.

Zdeno sa odšuchce do pivnice a ja sa spokojne vrátim do obývky za Tónom. Dopisuje posledné vety. Prekvapený čítam: *Pre moju starkú som najväčším krížom ja. Musí sa so mnou učiť do školy a pomáha mi písať úlohy. Starká mi navarí obed, keď je mama v práci. Starká je moja druhá mama. Preto chodím do kostola, aby mala zo mňa radosť. Vždy sa za ňu pomodlím. A nielen v kostole, ale aj každé ráno a každú večer.*

Modlím sa aj za rodičov a za sestry. Aj za Adama. Adam mi pomohol napísať tento projekt.

Žasnem. Takéto vety som naozaj nečakal.

„Adam, a čo je pre teba kríž?“ spýta sa ma, netrepezlivo čakajúc na odpoveď. Otázka ma zaskočila. *Čo je pre mňa kríž?* Vlastne neviem. Mám milujúcich rodičov. Mám nohy a ruky zdravé, môžem hrať futbal, loziť po stromoch. To že občas schytám v škole päťku, alebo sa modlím, aby ma učka nevyvolala, to predsa nie je žiaden kríž... **TAK ČO JE PRE MŇA NAJVÄČŠÍ KRÍŽ? A PREČO JE NAJVÄČŠIE ZNAMENKO PLUS?**

„Neviem Tonko“ odpovedám sklamane. „A pre teba?“

„Ani ja neviem.“ Povie zamyslene. „Nič mi nechýba, vieš?“

„Viem,“ poviem a potľapkám ho po pleci. „Pozri, ešte sme asi príliš mladí na takéto veci a takéto otázky. Ale možno, by sme mohli tým druhým pomáhať niešť ich kríže.“

Tónovi sa tvár rozjasní. „Vieš, Adam, mám takého spolužiaka. Volá sa Lukáš. Je postihnutý a na invalidnom vozíčku. V škole nemáme výťah. Každý deň ho vynášame s vozíčkom do našej triedy na prvé poschodie.“

„No tak vidíš,“ poviem mu uznanlivo. „Takže aj ty pomáhaš iným niešť kríž. Tak je to správne. Napíš to do projektu a ideme! Keď sa vrátíme, skontrolujem ti gramatiku. Švihaj sa prezliecť!“ Zrak mi padne na dvere do obývacej izby. Stojí v nich Zdeno.

„Fakt ma nemôžete zobrať na ten futbal?“ Prosíka a má slzy takmer na krajíčku. Futbal je jeho život. Zahrať si s nami- dorastencami je momentálne preňho veľká príležitosť získať uznanie pred spolužiakmi. To všetko je mi jasné, preto myknem plec om a ukážem na Tona.

„Spýtaj sa jeho. Ak ťa vezme, môžeš sa pridať.“

Zdeno podíde bližšie k stolu a chvíľu akoby premýšľa, čo povedať. „Tonko, ja som to tak nemyslel. Nechcel som sa ťa dotknúť. Môžem ísť s vami hrať ten futbal?“

Tóno sa naňho dôležito pozrie a žmurkne na mňa. „A pôjdeš zajtra so mnou miništrovať? A pomodliť sa za babku?“

Vybuchnem do smiechu. To som teda nečakal. Zdeno prikývne na všetko. Už ho vidím zajtra v miništrantskom pred oltárom so zopätými rukami. Takto pôjde starká naisto do neba. Ešte zo dva zo tri futbalové tréningy s dorastom a môžu ju rovno vyhlásiť za svätú.

„Je ti dúfam jasné, čo bude nasledovať, ak zajtra nebudeš v kostole pred oltárom?“ spýtam sa Zdena výhražne. Potom však dostanem nápad.

„Vieš Zdeno, tento tu,“ ukážem na Tona, „miništruje, lebo má starkú rád a chce jej urobiť radosť. Možno ani tak neverí v Boha. Ale ty? Čo robíš ty, aby si jej urobil radosť, okrem toho, že raz do týždňa prídeš pre vajcia?“

„Už ho nechaj.“ Povie Tóno a položí mi ruku na plece. „Ideme, nie?“

Kým si Zdeno obúva tenisky, pristúpi Tóno ku mne a potichu povie: „Ďakujem, že si mi pomohol s tým projektom a že si sa ma zastal.“

„Za málo.“ Odpoviem mu nedbalo a uvedomujem si, že ho mám vlastne rád. Že mu nemám čo závidieť a že som mu dnes pomohol niešť jeden malý kríž. Či to bude plus, na tom teraz až tak nezáleží.

Krídlami viery

(k 70. výročiu Barbarskej noci)

„Hýbte sa, vy prekliati lumpi!“ počujem krik ako zo sna. Všade okolo mňa je zmätok. Mihajúce sa postavy rehoľníkov vydávajú zvuky podobné lamentovaniu. Vidím len ozbrojených mužov, obušky, slzotvorné sviečky a hlavne zbraní. Kláštorom sa nesie aj spev mojich spolubratov – znejúci vlastne na protest – a odráža sa od chladných stien: „Kristus, víťaz, Kristus, Kráľ..!“ Na zlomok sekundy sa v týchto zvukoch radostne strácam, keď odrazu zbadám, ako predstaveného schmatnú dva mocné páry rúk a nasilu ho vlečú preč. Keď sa tomu pokúšam zabrániť a príslušníkom bezpečnostných zložiek vojdem do cesty, odrazu ma ktosi zozadu nečakane ovalí po hlave. Úder je pomerne silný. Klesám k zemi. Cítim tupú bolesť v zátylku. Skúšam vstať. Nemôžem. „Hore sa, ty sviňa farárska!“ zakričí na mňa jeden z milicionárov. Zrazu mi niekto uštedrí kopanec do brucha...Potom pomaly strácam vedomie. Prebúdzam sa až v skromne zariadenej izbietke, kde nejaký čas strávim v spoločnosti dvoch ďalších zajatých mužov...

Ako sa vo svojom vnútri vyrovnám s tým, čo sa kedysi odohralo? – Túto otázku si doteraz kladiem veľmi často, takmer deň čo deň. Odpoveď na ňu prichádza len v hmlistých útržkoch.

Ani dnes, keď mi Pán Boh na chrbte ráta už viacej krížikov, nedokážem veci vidieť v inakšom svetle, než tomu bolo pred päťdesiatimi rokmi. Bez ohľadu na môj vek a šediny na hlave musím priznať, že ma občas zvykli prenasledovať pochmúrne myšlienky a najmä pochybnosti. Myslím, že je to celkom pochopiteľné. Ich hrany sa však rokmi zbrúsili a hmatateľne otupeli. Ale ako tak vysedávam v kresle zahĺbený do čítania istých kresťanských novín, v myšlienkach sa znovu vraciam do minulosti... Čo sa vlastne stalo?

Ešte teraz si povzdychnem, keď si tieto smutné udalosti pripomínam! – Jar v roku 1950 sa rehoľnému životu v Československu stala osudnou. Bola poznačená zlobou komunistickej mašinérie, ktorá v štáte prevzala moc. Aj naša rehoľa bola jednou z tých, ktoré v noci z 13. na 14. apríla – a ešte dlho po nej – na vlastnej koži okúsili „červený“ teror. Táto noc vošla do dejín pod prívlastkom „barbarská“. Veď takou skutočne aj bola! Barbarstvo. Barbarstvom bolo všetko. Barbarstvom bol spôsob, akým nás uprostred tmy represívne zložky štátu prepadli vo františkánskom kláštore v Kremnici. Barbarstvom bolo aj to, že nás všetkých bez výnimky odviezli na miesta s prísnyim režimom a podmienkami pre život... Mal som vtedy tridsať rokov a v kremnickom kláštore som bol jedným z tamojších pátrov. Predo mnou sa rozprestierala lákavá vidina služby Bohu, ktorému som celý svoj život – dušou aj telom – túžil patriť. Tento „zážitok“ mnou však na dlhé roky hlboko otriasol.

„Barbarská noc“ v roku 1950 bola naozaj krutá. Barbarstvo tejto čiernej noci nemôže vymazať nič na tomto svete...Zbor ľudovej bezpečnosti, armáda, Ľudové milície a Štátna bezpečnosť, zastrešované najvyšším vedením vtedajšej Komunistickej strany Československa – Ústredným výborom – dostali za úlohu zbaviť sa istej nepohodlivej skupiny obyvateľstva – nás, rehoľných bratov. Členovia ozbrojených kománd sa zmocnili kláštorných budov na území Slovenska aj Čiech. Cieľom pamätnej „AKCIE K“ bolo ukončiť fungovanie siete mužských rehoľných komunít v štáte. Neskôr na radu prišli aj ženské kláštorné spoločenstvá. Aké to len bolo bezohľadné barbarstvo! Odkedy sa k moci dostali komunisti, usilovali sa striasť akéhokoľvek náboženstva a vieru v Trojediného Boha potierali, čo, pravdaže, nebolo nijakým tajomstvom. Do popredia chceli stoj čo stoj pretlačiť materialistický pohľad na svet a jeho vznik...Aj to, k čomu došlo v onú pamätnú aprílovú noc, sa v podstate dalo čakať, aj keď by mi ani vo sne nenapadlo, že vládne garnitúry na cirkev zaútočia takou hrubou silou. Takto som sa aspoň na vlastnej skúsenosti presvedčil, že sa chápadlá komunistickej moci nezastavia pred ničím. Nič im nebolo sväté. Vôbec nič!

Zo strany komunisticky ladenej mocenskej štruktúry krajiny odštartovala „Barbarská noc“ sériu represii voči cirkvi. Nielenže kláštorom skonfiškovali majetok, všetky liturgické predmety, v ktorých komunisti videli iba „cennosti“, a nie to, na čo skutočne slúžili, ale predstavení boli tiež podrobení výsluchom s cieľom, aby vydali kľúče od kláštorných objektov. Kláštorov bolo u nás na Slovensku obsadených asi do sedemdesiatšesť, ak počítam aj ďalšiu proticirkevnú akciu, ktorá sa uskutočnila začiatkom mája. A ich budovy? - Tieto nenávidené „hniezda protištátnej činnosti“ poslúžili socialistickým organizáciám, armáde aj školstvu. Nás, rehoľníkov, vláda označila za nepriateľov štátu. Hneď po „Barbarskej noci“ nás všetkých zbavili základných ľudských práv a slobôd. Odsunuli nás na okraj spoločnosti. Previezli nás do tzv. centralizačných kláštorov. Tu sme ako zločinci boli internovaní v nepohodlí, chlade a v skromných pomeroch... Náš františkánsky rád umiestnili za múry kláštora saleziánov v obci Svätý Beňadik. Milosrdný Bože! Môžem sa iba vyznať, že moja viera, dovtedy skoro ničím nepreverená, tu prešla hotovou skúškou ohňom!

Nás, pátrov, oddelili od bratrov, aby nás mohli ľahšie ovládať. Aj starších rehoľníkov separovali od tých mladých...lžba, ktorú som obýval spolu s ďalšími dvomi mojimi spolubratmi, bola veľmi tesná. Jej zariadenie tvoril menší drevený stôl, stolička, posteľ akoby z 19. storočia a dve poličky vsadené do ošarpanej steny. Na jednej posteli sme museli spať všetci traja. Zvykli sme si ľahnúť po šírke postele, aby sme sa tam vôbec vošli, a pod nohy sme si podložili staré kufre. Dá sa ľahko domyslieť, že takýto spánok nám veľa oddychu neprinášal...K dispozícií sme nemali ani len vankúše pod hlavu. Aj príkrývky chýbali. Strážcovia s nami nemali zľutovanie. Občas sa medzi nimi našiel aj niekto súcitný, kto nám na noc do cely vhodil starú deku. Aspoň niečo. Dvere bývali stále zamknuté. Všetkých potrieb sme sa mohli domáhať iba klopaním na dvere, na ktoré nám väčšinou aj tak málokto odpovedal. Ak sme potrebovali ísť na WC, tak jedine v sprievode ozbrojeného strážcu. Ani na latrínach to veru nevyzeralo vábne!

Smrad, pleseň... Raz sa mi stalo, že som tam od hnsu zvracal. A nielen ja. Okrem toho nás neustále trápil chlad. Čo sa týka mňa, mal som, našťastie, od prirodzenia tuhý korienok. Nikdy som nebýval chorý. Dokonca ani tu. Počul som však, že starší služobníci Boží začali v dôsledku podchladenia a hladu umierať. Nám na okná pribudli aj mreže. Budovu obohnali. Najviac zo všetkého nám chýbala voda. Dokonale ma to desilo... Boli sme pod prísny dohľadom vtedajšieho komunistického režimu. Napospas – alebo na milosť a nemilosť – vydaní moc, ktorá činnosť cirkvi neuznávala. No ešte stále to nebolo také zlé ako v zariadení v Podolínci, kde vládol najprísnejší režim. Na väzňov tu s pomocou strážnych psov dohliadali strážcovia z Leopoldova a iných väzníc. Na tamjšie okná pribudli mreže a budovu obohnal ostnatý drôt. Radostné neboli ani vyhlídky na útek: nádvorie „zdobila“ strážna veža a okolie podolínskej „pevnosti“ v noci osvetľovali svetlá reflektorov.

„Pane Bože,“ spytoval som sa v duchu a dvíhal oči k nebu, „čo sme len všetci spravili, že nás postihlo takéto nešťastie?! Cirkev ti chce iba verne slúžiť...“ Neuvedomoval som si to, čo až neskôr – že pri službe Pánovi musí aj Jeho nevesta prejsť určitou očistou tu na Zemi, ako to bolo aj v minulosti. AJ PRVÍ KREŠŤANIA PREDSA ZOMIERALI V ARÉNACH. A práve táto myšlienka ma potom často posilňovala na duchu.

Ale tí, ktorí so mnou boli držaní v jednej izbe, neprejavovali takú vnútornú silu. Hlavne nie páter Jiří, ktorého som si počas služby v kláštore v Kremnici veľmi obľúbil. Pochádzal zo severných Čiech a pre pár rokmi sa rozhodol prísť slúžiť k nám na Slovensko. Medzi rehoľníkmi bol veľmi obľúbený. Vždy im dával vzácne a nasledoviahodné rady. Zhodou okolností (alebo Božím riadením?) sa ocitol na tej istej izbe ako ja. Našu trojicu dopíňal ešte brat Alexander, ďalší z františkánskych kremnických pátrov. Jiřík bol z nás troch najstarší. Mal o pätnásť rokov viac ako ja. Zdalo sa, že dovtedy bol aj najpevnejší vo viere. Avšak skúška, ktorej tu bol dlhší čas vystavený, mu nepodlomila len zdravie, ale aj dušu. Nedostatkom slobody, spánku, vody, jedla aj pohodlia trpel z nás troch najviac. A chlad mu očividne neprospeval. Už aj predtým mával chatrné zdravie... Pomyslel som si, že dlho nevydrží. A tak aj bolo. Ale ešte predtým, než na zápal pľúc v internácii vydýchol naposledy, usilovali sme sa mu ja aj brat Alexander pomôcť, ako sme najlepšie vedeli. Najprv sme sami klesali na duchu, ale neskôr, keď sme sa stali svedkami jeho postupného úpadku viery, zľakli sme sa a snažili sme sa ho povzbudiť. Spamäti sme mu každý večer citovali Slovo Božie. Podopierali sme ho, keď už sám nevládal ísť ani na WC, hoci nám to dozorca nechcel dovoliť, ale občas sme ho uprosili. Radšej sme sa zriekli svojho prídelu jedla aj vody, ktorý bol beztak chabý, len aby sme nášho spolubrata udržali čo najdlhšie pri živote. Mali sem iskierku nádeje, že sa dovtedy odtiaľto nejako dostaneme... Raz, keď sa Jiří nevládal postaviť na nohy a vyvolal tým strážcovu rozčúlenie, tento sa ho chystal udrieť, no ja som včas zasiahol a dozorcovi som odstrčil nabok. Napadol ma a dobil s neuveriteľnou brutalitou. Obuškom aj pažbou pušky mi zasiahol hlavu, krk, plecia... Hoci som si tieto miesta inštinkatívne rukami chránil, výsledok bitky bol aj tak dosť zlý. Kvôli tejto vzbure proti zabehanému väzenskému poriadku som za trest strávil nejaký čas na samotke v pivnici. Tu

som sa pomaly vylizoval zo svojich zranení, čo sa mi podarilo len vďaka pokoji na lôžku a najmä pomoci Pána Boha. Naša komunikácia s vonkajším svetom bola vylúčená, alebo ak, tak sa obmedzovala iba na minimum.

„Ľudia sa vraj búria a štrajkujú na protest proti tomu, čo nám urobili,“ povedal mi brat Alexander po tom, čo som sa vrátil zo samotky do našej izby. Spomenul som si na svojich rodičov, najmä na matku, aký veľký musí byť jej strach o jediného syna... Brady sme už všetci traja mali zarastené ako Mojžiš na púšti Sinaj. Tu sa totiž nedalo oholiť a pravidelne okúpať, a preto sme aj za nechtami mali špinu a naše telá páchli. Museli sme to vydržať. Horšia bola rozorvaná duša...No pri pomoci nášmu priateľovi Jirkovi sme sa obaja schabrali. Boh to zariadil tak, že vďaka jeho slabosti sme my dvaja mohli duchovne rásť, pomáhajúc mu všetkými možnými spôsobmi. Bola to zaiste skúška našej viery, a čuduj sa svete – obstáli sme! Hoci sme sami spočiatku reptali a sužovali nás pochybnosti, pri pomoci blížnemu sme na ne úplne zabudli. Znášali sme trest za to, čo malo postihnúť jeho – dobrovoľne sme strážcom nastavovali chrbát namiesto Jirku, ktorý by to nevládal zniešť. Pracovali sme viac aj za neho. Neustále pokašľoval, sťažujú sa na bolesť v hrudníku. Keď som sa u našich väzňov domáhal prítomnosti lekára, tento sa len kruto pousmial, odplul si na dlážku a zakričal: „Ja vám ukážem, vy zberba farárska! Darmožráči! Máte vášho Boha, nech sa o vás On postará...Ak henten skape, tým lepšie. Aspoň bude o jedného svätuškára menej!“ Čože?????? - Nemohol som uveriť vlastným ušiam!

„Tak sa zdá, že úrady sa o nás veľmi nezaujímajú,“ preniesol som raz sucho pri lepení vrecúšok.

„Nečuduj sa,“ odpovedal Alexander, poblednutý vtvári, „veď mašinéria tohto štátu má komunistický ráz. Chcú zabudnúť na tých, ktorých takto šikovne odpratali zo scény. Museli nám rozkradnúť aj vzácne rukopisy, obrazy a zničiť knižnice...?!“

Pokrčil som plecami. Zrejme áno. Kristus si všetko raz posúdi sám. Hodiny nám tu plynuli až neveriteľne pomaly. S pálcivou nedočkavosťou sme každý deň očakávali noc, kedy bol čas k spánku. Ráno sme sa neprebúdzali svieži, ale naopak, nevyspatí. Lôžko nebolo pohodlné a pre troch až prítiesné. Okrem toho sme bývali hladní, nena-
pojení a unavení zo stolárskych či iných prác. Trpeli sme aj nedostatkom pohybu. Na čerstvý vzduch sme sa občas dostali, ale nestačilo nám to. Brat Jiřík, ako som už bol spomínal, to všetko niesol veľmi ťažko. Neraz sa trpkou rozplakal. Priznávam, že sme plakali spolu s ním, ale potom už nie. Stali sme sa mu naozaj pevnou oporou. Na očiach som mu videl, aký je nám vďačný...

„Proč jenom tohle všechno Bůh dovolí?“ spytoval sa nás jedného večera, keď sa za ozbrojenou strážou zatvorili dvere. „Copak nevidí, jak s námi tito bezbožní lidé nakládají?!“ A len čo to dopovedal, zaboril si tvár do dlaní. Opäť sa pustil do srdcervúceho vzlykotu. Za uplynulé týždne jeho viera ochladla. Spása jeho duše bola preto ohrozená.

„Kristus všetko vidí a iba On vie, prečo sa tak deje,“ odvetil som, uľožiac ho na posteľ, kým ja a brat Alexander sme si ľahli na zem, aby mal náš priateľ viacej pohodlia.

„Pozri sa len – aj my sme vo väzení, znášame tu urážky, príkorie, tresty... Pracujeme statočne. Vzali nám slobodu tela, no nie slobodu duše. Nemáme síce veľa pokrmu a vody, ale nechýba nám pevná vôľa vydržať. Žijeme v chlade a špine, avšak máme lásku Božiu! A ak si nás Pán povolá k sebe, tak jedine do večnej a nesmiernej radosti. Nič tu nestrácame. Veď to vieš práve práve tak dobre ako my, Jiřík...“ Na znak toho, že s ním súcitím, stisol som mu ruku.

„Já vím,“ ozval sa po chvíli vyčerpane a zmenil polohu na lôžku, „a snad právě proto se už nemůžu dočkat smrti. Já... já vím, že...“ Nedopovedal, lebo ním otriasol prudký záchvat kašľa, zvuk ktorého sa odrážal od plesnivých stien izby. Alexander si mu sadol za chrbát a podoprel ho, aby sa mu ľahšie dýchalo. Jiří nám znovu poďakoval za to, ako sme sa oňho starali. Vošli nám pritom do očí slzy...

Vďaka tomu, že sme ho duchovne držali nad vodou, podarilo sa mu dostať sa z najhoršieho. Prestal reptáť. Nevšimal si toľko hladu, smädu, nepohodlia, špiny ani prísnych opatrení a krutosti stráží. Pred smrťou bol pokojný. A pokoj jeho ducha odzrkadľovala jeho tvár. Keď cítil, že sa blíži jeho posledná hodina, zavolať si nás oboch k sebe. Páter Alexander mu držal hlavu, kým ja som sedel na posteli a zvieral jeho studené ruky vo svojich dlaniach. Prerývano dýchal. Sem – tam kašľal, chroptiac a vykašľavajúc aj trochu krvi. Alexander mu pri ústach držal vreckovku. Bola to pohnutá chvíľa.

„Bouřil jsem se proti Bohu, proti Jeho svatě vůli, bratři,“ preniesol Jiřík pokojne, „ale teď už ne... Díky vaší pokoře, oddanosti Kristu a pevnosti ve víře jsem poznal, že na světě není takového břemena, které by církev Boží nesvedla unést... Ještě jednou za všechno díky! Opouštím vás a věřím, že se jednou opět shledáme. Kéž mi... Bůh... promine mou... slabost! Sbohem. Už... vidím... světlo... nebeské...“ To boli jeho posledné slová. Zatvoril oči a tichučko umrel. Jeho trápenie sa skončilo. Neubránili sme sa slzám dojatia.

„Filip,“ zašepkal zronený Alexander, „ja to už neznesiem...“

„Znesieš,“ odpovedal som pevne, „lebo doteraz sme obidvaja vydržali všetko, čo nás postihlo. Režim na nás nalieha, aby sme sa zriekli svojej viery, robia nátlak rôznym formami, a predsa sme vydržali až sem. Priznám sa, že som na začiatku bol v pokušení zriecť sa svojho presvedčenia, ale Jiříkova slabosť ma posilnila, a verím, že teba tiež. Viery v Boha sa nevzdáme! A znesieme aj toto! Musíme!“

Ako som to vtedy nahlas vyslovil, tak som sa toho aj držal. Onedlho po smrti nášho spolubrata nás roztriedili do skupín podľa druhov sústredovacích stredísk v kláštorech. Tieto mali preškoľovacie alebo disciplinárny charakter. Aj tu bol na nás všetkých vyvíjaný nátlak, aby sme opustili cirkev aj vieru v Krista, no ja som nepoľavil. Ani páter Alexander. Museli sme navštevovať ideologické prednášky o komunizme. Nemalo to na nás nijaký vplyv. Rovnako ani na mnohých iných rehoľníkov. Premiestňovali nás z jedného tábora do druhého. Robili sme na tzv. pracovných brigádach. Nanútili nám vojenskú službu, kde nás zadelovali do pomocných technických práporov. Po zinscenovaných procesoch sa niektorí kňazi a mnísi na celé roky dostali do väzenia. To však môj prípad nebol. Absolvoval som internáciu vo Svätom Beňadiku, prežil čas strávený

v ďalšom zajatí. Vydžral som aj vojenskú službu v PTP. Dokázal som to. No iba s Božou pomocou. Boh nakoniec moje úporné modlitby vyslyšal. Do väzenia som nešiel. Podarilo sa mi dostať sa von. Ako, to nebudem opisovať, lebo by to bolo na dlhé rozprávanie. Môžem však spomenúť jedno: moja matka sa neochvejne modlila za moje vyslobodenie a snád preto sa jej s pomocou istej známosti nakoniec pošťastilo prihovoriť sa za mňa na vyšších miestach. Naoľko som schudol, že ma rodičia takmer nespoznali! A strmisko pustovníka sa mi veru nehodilo ľahko. Vďaka správnej životospráve sa moje telo postupne vrátilo do starých koľají. A hojiť sa začala aj ubolená duša...

Niektorým rehoľníkom sa tiež podarilo ukryť sa alebo emigrovať do zahraničia, kam ich hnala vidina slobody. Nejednen brat v Kristu začal duchovne pôsobiť v ilegalite. Kňazi sa znovu začali opatrne venovať svojej činnosti vo farnostiach. O bratovi Alexandrovi som sa do počul, že sa mu tiež podarilo dostať sa z toho „pekla“ na slobodu. Vraj emigroval do cudziny.

Rehoľné rády sa vládnucej moci napriek všetkému úsiliu rozložiť nepodarilo. Len málo členov z nich vystúpilo. A vzhľadom na rastúce prenasledovanie cirkvi vznikla tzv. „tajná cirkev“ – tvorili ju kňazi, ktorí sa tajne, bez súhlasu vládnuceho režimu nechali vysvätiť. Popri tom však vykonávali občianske povolania a svojim duchovným aktivitám sa venovali potajomky. Istý čas som k nim patril aj ja. Potom som sa však rozhodol nepôsobiť viacej v ilegalite a radšej vycestovať do zahraničia. Emigroval som do USA. Tu som sa so svojou chabou znalosťou angličtiny v tamojšom jazyku postupne zdokonaľoval a s pomocou Božou doliečil z vnútorných zranení utŕžených brutalitou vtedajšej vlády. Usadil som sa v Oklahome, kde som nakoniec založil menší cirkevný zbor a stal som sa jeho hlavou. Cítil som, že je to vôľa Božia, ktorá ma ako vietor poháňa do práce pre Jeho kráľovstvo. A myslím, že sa mi tam v tomto smere roky darilo. S matkou aj otcom som bol v kontakte hlavne vďaka listovej korešpondencii. Často som na svoju domovinu myslel. Na to, čo sa v nej deje... Modlieval som sa za svojich spolubratov, za cirkev v Čechách aj na Slovensku. Ani pri tej najplodnejšej duchovnej službe som sa tej myšlienky nevedel zbaviť. Často sa mi zdalo byť nespravodlivé, že niektorí z nás sa dostali do pohodlnej emigrácie, kým tí ostatní opustili tento svet v internácii v kláštorech alebo neskôr za múrmi väzenských ciel. Alebo roky vojenčili a robotovali v PTP. A nad istou skupinou rehoľných bratov bol vynesený rozsudok odňatia slobody na doživotie... Boh mi však dal na srdce, že sa preto nemám trápiť. On má všetko vo svojich rukách. Diala sa Jeho vôľa, ktorá stojí nad všetkým. A my ju nemôžeme pochopiť! Mojou úlohou bolo slúžiť Mu v Amerike.

Raz sa ma počas vyučovania náboženstva v Edmonde - jednom z početných miest štátu Oklahoma - istý malý chlapec spýtal: „Prečo je Boh zlý?“ Táto otázka ma vyviedla z miery. Hneď som zasa myslou zablúdil do minulosti. Trvalo mi len chvíľku, kým som mu odpovedal: „Boh vôbec nie je zlý, Benny! Ale my, ľudia, sme dostali slobodnú vôľu. Môžeme sa preto rozhodnúť, či chceme konať dobro, alebo zlo.“

Plavovlasé chlapča v zamyslení sklonilo hlavu. Potom sa zasa nedôverčivým hlasom ozvalo: „Znamená to, že napríklad aj vojny sú dielom ľudí?“

„Áno,“ prikývol som. Potom som sa deťom ešte hodnú chvíľu snažil vysvetliť k tejto téme viac. A vtedy som si spomenul aj na slová nebohého brata Jiřího, ktorý raz povedal, že „všichni lidé jsou zajisté stejně dobří.“ Ach, Jiří, Jiří... Vo Svätom Beňadiku si na vec zmenil názor.

Rodičov som volal k sebe, ale oni odmietali opustiť rodný kraj. Naďalej si so mnou neúnavne vymieňali listy, keďže v ich domácnosti chýbal telefón. Z korešpondencie s mamou viem, ako sa ďalej vyvíjala náboženská situácia u nás v štáte. Rehoľný život sa tu začínal obnovovať po oznámení Generálnej prokuratúry v roku 1968, ktorá verejne uznala, že neexistuje nijaký zákonný podklad k tomu, aby v ňom niekomu bránila. No skutočnú slobodu cirkvi priniesla až Nežná revolúcia v novembri 1989! Znamenala koniec totality. Putá komunizmu, ktoré dovtedy zvierali a okliešťovali všetky zložky života v krajine, sa po štyridsiatich rokoch konečne uvoľnili. V spoločnosti začínala vládnúť demokracia. Sláva Bohu! Chvála nášmu svätému Pánovi Ježišovi Kristovi! Aj som ľutoval, že naživo nie som súčasťou tejto pozitívnej premeny charakteru štátu, ale Boh ma potreboval mať tam, kde som sa práve vtedy nachádzal.

Písal sa rok 1994, keď som pocítil Božie vnutenie, že mám opustiť pôsobisko za oceánom a vrátiť sa naspäť do svojej domoviny. Priznám sa, že mi zaťažko padlo po štyroch desiatkach rokov nechať tak zbor, ktorý som s pomocou Božou založil a kde som sa udomácnil. Milovali ma tu. A ja som miloval ich. Za mnou sa ako stuha hrdoosti tiahol kus užitočnej práce. Ako ťažko som opúšťal toto prostredie! Na druhej strane, túžil som už po rokoch vidieť rodnú dedinu a blízkych v nej. Otec mi medzičasom zomrel. Mama sa ešte držala, dožívajúc sa krásneho veku – 95 rokov. V Kristu zosnula o celý rok po mojom návrate domov.

Vedenia môjho cirkevného zboru sa ujal Bohom vyvolený kňaz, súci na túto úlohu. Okrem toho, ja som už nie veľmi vládol – bol som vo veku 74 rokov. Moji americkí priatelia sa so mnou srdcervúco rozlúčili vediac, že tu na Zemi sa už naživo nikdy nestretieme. Žehnali mi. Teraz už s ľahkým srdcom sadol som do lietadla a opäť raz preletel Atlantik.

Vitajte, rodné Batizovce! Ani trochu ste sa nezmenili! Pán Boh mi uložil, že mám umrieť práve tu, kde som prišiel na svet. Nebúrím sa. Uvítam aj zaslužený odpočinok na dôchodku.

Čo sa týka štátu, ten sa medzitým rozdelil na dva samostatné celky – Českú a Slovenskú republiku. Ale aj tak sme my, Slováci a Česi, naďalej zostali bratmi. Myslím, že aj to bola vôľa Božia... Hlavné je, že nám už nevládol komunizmus, ktorý poznal len príkazy a zotročovanie.

A tak som sa usídlil v obci učupenej pod Vysokými Tatrami. Ani na dôchodku som však nevydržal iba nečinne sedieť. Zdedil som tu rodičovský dom. Z dôchodkového platu som si najal ženičku, ktorá mi varila, žehlila a prala a občas prišla aj upratať. Záhradku som ešte ako tak vládol obrábať aj sám. A cirkev? – Práci pre ňu som zasvätil prakticky celý svoj život. Inak tomu nie je ani teraz. Aj keď som kňazom vo výslužbe, niekedy ešte zaskočím slúžiť omšu za odcestovaného či chorého spolubrata v zbere tu

v Batizovciach alebo v niektorej blízkej dedinke či meste. Rovnako sa mi sem – tam ujde učiť náboženstvo...Mám z toho radosť.

Aj keď som sa občas ešte prebudil zo sna spotený a s krikom, trpkosť, ktorú som voči komunistom cítil na začiatku, vďaka mojim modlitbám časom zmizla. Už ma neprenasledoval hnev. Dokázal som odpustiť tým, ktorí nám tak surovo ublížili. Pevne verím, že tak urobili aj všetci ostatní, vrátane Jiřího a Alexandra... Ale dlhé roky som vo svojom vnútri cítil nepokoj, ktorý sa začal strácať až prednedávnom. Akoby sa mi Boh prihovárал týmito slovami: „Syn môj, videl som, čím si musel prejsť. Tvoja odmena je v nebi. Netráp sa. Pomstu nechaj mne! Ja rozhodnem, čo urobím, a iba Ja sám viem, prečo som to všetko dopustil. Dôveruj mi!“ A tak som všetky svoje negatívne pocity zveril do rúk Stvoriteľovi. Ten mi dal silu zabúdať...

Musím sa ešte vrátiť na začiatok svojho rozprávania, keď som spomínal, ako sedím vo svojej pracovni a premýšľam nad „Barbarskou nocou“. Tu je totiž ukrytá hlavná pointa tohto príbehu.

Ako som už bol spomenul, ani dnes, po päťdesiatich rokoch od onoho barbarstva, sa mi veci nedarí vidieť v lepšom svetle. Napriek tomu som odpustil. Dôverujem Kristovmu slovu. Nočné mory už nemávam. S odstupom času som porozumel mnohému, čo som vtedy nechápal. Boh mi dal na srdce rôzne odhalenia. Teraz už viem jedno: Ja, Filip Rybánsky, nikdy a nikde – ani počas svojej dlhoročnej a plodnej kňazskej služby v USA – neposlúžil som blížnemu tak nezištne, úprimne a dokonale ako práve v internácii vo Svätom Beňadiku. Len tam som sa vedel obetovať nefalšovane, nič za to nečakajúc. Trápenie priateľa mi dalo silu nemyslieť na seba samého. Priniesol som obeť, ktorý je Bohu najmilšia – obeť lásky k bratovi. Dokázal som to! Denne som na svoje plecia bral bremeno niekoho iného a dúfal, že mu tak uľahčím, čo sa aj stalo. Všetko teda pre mňa malo svoj zmysel. Slúžil som svojmu Pánovi vo väzení, v nepohodlí, v zime aj o hlade. Všetko, čo rastie a dozrieva, musí prejsť utrpením – ako to zlato prečistené v ohni súženia. Teraz tomu rozumiem. Prečo mi len trvalo tak dlho, kým to pochopil???? Áno, už pred rokmi som vedel, že duchovný rast sa deje trápením. Myšlienka na prvých kresťanov mi pomáhala prežiť nemožné. Ale táto pravda na mňa ešte nikdy nedoláhla s takou ohromujúcou silou! Spôsobil to hádam Pán Boh? Určite. Chce, aby som sa do konca svojich dní radoval pri spomienke na to, ako som kedysi spolu s pátrom Alexandrom zachránil dušu jedného pochybujúceho veriaceho pred peklom. A to je viac ako život v pohodlí, viac ako všetky farnosti a kláštory sveta, viac ako vznešený pátos omší a zvuk kázní... Oveľa viac!

Ani vo svojej službe v Amerike nebol by som býval takým pevným a skúseným kazateľom, ktorý vždy vie pohotovo poradiť iným v ich starostiach, keby som sám nebol býval prešiel tou trnistou cestou. Ten, ktorý všetko riadi, mi dal vedieť, že som v skúške obstál. A nielen ja.

„Barbarská noc“ otriasla dôverou mnohých veriacich z ľudu. Aj tí, ktorí dovtedy štátnej moci verili, zakolísali, a možno zapochybovali aj o Božej existencii, ktovie... Pevne však verím, že presvedčenie nás, kňazov a rehoľníkov, sa nepodlomilo. Len niektorí

sa vzdali. Nevieme však, či potom neoľutovali – a ja dúfam, že áno – a nevrátili sa naspäť do lona cirkvi. Režim teda nezvítazil. A prečo? – Lebo viera je mocnejšia ako ľudská zloba. Je mostom, ktorým sa dotýkame neba. Povznáša srdce človeka k Bohu. Iba krídlami viery prekoná veriaci všetky trápenia tu na svete. Dôkazom toho je práve „Barbarská noc“ so všetkými jej dôsledkami. Dôkazom toho sú aj uväznení, bití a manipulovaní služobníci Boží, ktorí sa nikdy nevzdali. Štítom svojej viery prekonali nástrahy, ktoré na nich kládol štát. Lebo Pán svoju svätú cirkev postavil na skale, a ani brány záhrobia ju nepremôžu! Nieto komunizmus. Ten vyhrať nemohol. Vďaka mužom ako sú rehoľníci na Slovensku a v Čechách, Kristovo spoločenstvo odolalo a stále rastie. Duchovne dozrievame súženiami. Pravá viera sa poznáva v utrpení. A kríž, ten je náš najväčší poklad. Amen.

Bol by som za mladi vstúpil do rádu františkánov a do služby Bohu, aj keby som bol vedel, čo ma neskôr čaká? – Odpoveď znie: „ÁNO“.

Spoved' mnícha

(70. výročie Barbarskej noci)

Nad kláštorom tmavý mrak,
skrýva žiaru mesiaca.
Možno tuší, možno vie,
ťažká doba prichádza.

Aj tá hviezda unavená,
sfarbená je do červena.
Či to chcela - nechcela,
jednoducho musela.

V kláštore sa skrýval strach.
No ten nebol jediný,
kto ničil lásku v nekonečno,
kto ničil život nevinný.

Chladný vietor razom cítiť.
Preniká cez hlavné dvere.
Držíme sa pevne v ruky,
oddaní sme našej viere.

Opúšťame domov náš,
pod nátlakom doby.
Všetko čo je pre nás vzácne
ukladajú v hroby.

Všade tma a v okne mreže.
Bude lepšie? Ale kdeže.
Prostredníctvom tejto diery
chcú nás zbaviť našej viery.

Pred oči nám kladú obraz
aký vidieť máme.
Do uší nám sunú slová
a tak počúvame.

Žiť podľa nich
nie podľa seba.
Veriť v to, v čo veria oni,
na smutnú hviezdou z neba.

Hlava sa topí v toľkých slovách
čo kážu ako žiť.
Hádzam iba hlúpy človek
mohol by im uveriť.

Bez mreží a na slobode
vraj sa nám žiť dobre bude.
No čosi čudné sa v tom skrýva.
Veď čo je to za slobodu
keď sa stále niekto díva?

Nedokážem žiť pod hviezdou,
ktorá na mňa dozerá.
Celý život žil som s Bohom,
za Bohom sa poberám.

S krížom

Cesta

Niekedy rovná
Niekedy kľukatá
Niekedy pod krížom
padáme do blata

Kríž

Každého z nás inou váhou
sprevádza životnou dráhou
Niekoho menej, niekoho veľa
zaťaží pri ceste do svojho cieľa

Cieľ

Ako On obetoval telo
keď na kríži visel
Každý z nás je Jeho dielo
a každého kríž
má pre niekoho zmysel

Obeta

On v jednom kríži
nesie kríže naše
Tá obeta nás zblíži
v tom najťažšom čase

Dlaň kardinála

Vzal do dlane hrudu Matky Zeme,
privoňal. Nádych domoviny,
vôňu d'ateliny,

lásku, čo v hrudi drieme....

Kráčal pomedzi zlaté klasy slovenským poľom:

„Dedinka moja, ležíš naveky v srdci mojom!“

Kráčal pomedzi stromy pokryté ihličím:

„Voňavý Boží dar matke na obrúsok položím!“

Pribijem drevený krížik na dvere maštale,

obídu rodný dom povodne, požiare.“

Držal kríž v dlani pokrytej mozoľmi života,

bozkal ho,

symbol lásky, pokory, oddanosti... milota

jeho očí bola znakom viery.

Kráčal denne hradbami,

v spomienkach temno, hlad, nekonečno cely.

Kde Pribina skladal sľub vernosti ľudu,

vyhnúc sa hanbe, nevraživosti, studu,

kardinál denne kráčal múrmi hradu,

list z jeseňa ... vraj volil zradu?

Zo žalmu čítal: „*Ved' Božia cesta je čistá, ohňom je vyskúšané slovo Pánovo,
on je ochrancom všetkých, čo v neho dúfajú!*“

Právom sa mu matky, dcéry, otcovia i synovia klaňajú.

Keď sila ukrytá vo viere do človeka vstúpi,

na dobrosrdečného mení sa skúpi,

muž, čo zdvihol ruku na ženu,

vo chvíľu nedeľnú, blaženú

padne pred krížom na kolená.

Prišla...

„Otče, odpusť! Nešla som tvojou cestou ciest!

Nechala som sa rečou iných zviestí.

Nie podľa tvojich slov konala som skutky,

kráčajúc trnistou cestou priamo cez Košútky,

padla som na kolená v tvojom chráme.

Otče, odpusť! Odpusť osamelej mame!“

Zvierala kríž.... v dlani,

cítila bolesť, o dieťa strach,

strach ženy, matky,

strach večný, strach ženy v dejinách....

Pred oltárom vnárala sa do svojej biedy,

počula kroky, šuchot, plášť šedý....

Obtreľ rúcho o jej skleslé rameno.

Rukou prešiel po vlasoch,

zostal stáť....

„Neplač dieťa, neplač...Boh ťa má rád!“

V jeho dlani uzdravenie,

tisíc odpovedí ukrytých,

v jeho dlani nádych, viera, láska bez pochyb.

V druhej ruke kríž pokrytý ryhami života,

držal symbol lásky, pokory, oddanosti, milota.

Držal symbol spásy, súdržnosti, ako rásť.

Držal symbol, v ňom odpustenie možno nájsť.

Ten cieľ si nechám vytyčený v každom čase

V tom okne vidím túžbu
Času po stálosti
Po nemennej hradbe
Nádherných dní
Pohybu stromu
Ovocia ku zrelosti
Pokoj tomu domu
Vo víre udalostí

V tej váze vidím biele svetlo
Dotýkať sa hrany tieňa
A na dno siahnu stonky kvetov
Každá z nich ostrá, bez koreňa
Ten priezor zmenším
Vidím jednu
V zrkadle mreží
Len nie biednu

Zahalená v temnote
Vo väzení slova
Výsluch pravdy nočnej
Vždy tá istá
Znova
Rodiaca sa v hĺbke srdca
Každé ráno nová

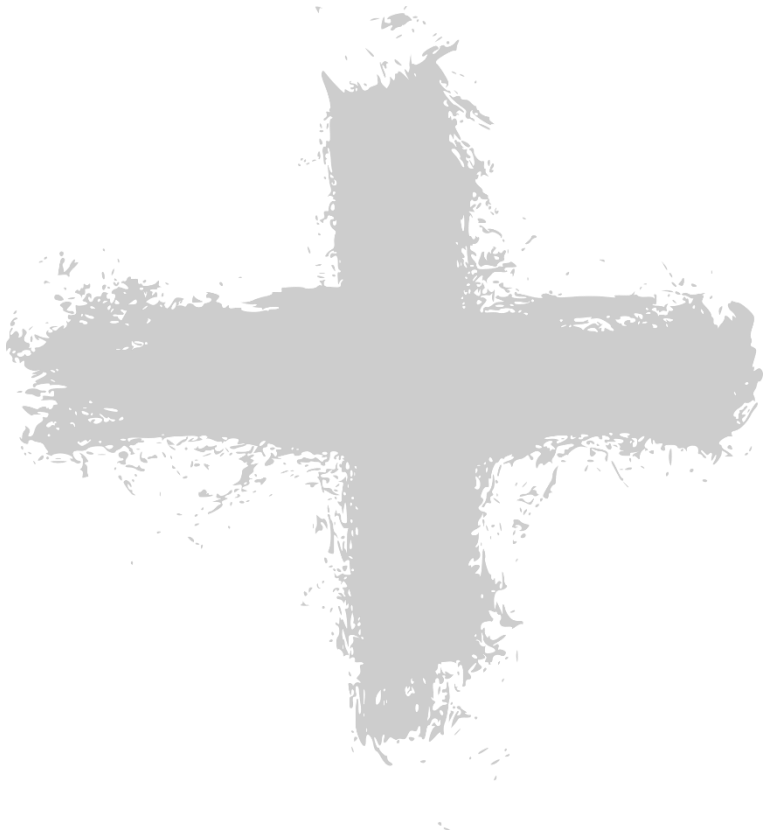
No chýba všetkým v nemocnici
Služba v láske k Bohu daná
K zmene spína
Vo väznici
Bez siedmich rokov
Vyslyšaná

Jej nerušená cesta v čase
Nepoddajná klamu doby
Presvedčená
V tichom hlase
Ornamentom báseň zdobí
Tam kde viera z dna vyviera
Srdce príkladom sa kuje
Bohumíra Školníková¹
s pousmiatím vyhlasuje:

„A odvtedy
ma stále vodiš
pršskou dolinou
Aj teraz túžbou jedinou si Ty
Je Tvoja sláva, duši spása
To cieľ je žitia môjho
O ktorom tiež,
iba Ty vieš

Ten cieľ si nechám vytýčený v každom čase
V strastiach i smútku, v radosti jase
A z tejto cesty nechcem odbočiť
Chcem kráčať životom dobro činiť
Podľa Tvojho vzoru
Tebe vždy verná
Spasiteľu.“

¹ Rozália Školníková vstúpila do Misijnej kongregácie Služobníc Ducha Svätého v roku 1932, neskôr sa stala ošetrovatelkou a počas druhej svetovej vojny začala pracovať v nemocnici v Kežmarku, kde prežila prechod frontu aj príchod ruských vojsk. Represie komunistického režimu výrazne pocítila koncom 50. rokov pri násilnom vystáňovaní komunity sestier, v roku 1961 bola vyšetrovaná a odsúdená za napomáhanie protištátnej činnosti a prácu v tajnej reholi. Odsúdili ju na sedem rokov väzenia. Na slobodu bola prepustená na základe amnestie dňa 9. mája 1962. Následne sa vrátila do Čiech, kde najskôr pracovala v detskom domove v obci Brtníky v Děčínskom okrese, neskôr v domove dôchodcov v obci Jindřichovice pod Smrkem v Libereckom okrese. V roku 1969 sa stala regionálnou predstaviteľkou a venovala sa misijnej činnosti na Slovensku. Pôsobila v Misijnom združení Ducha Svätého pri kongregácii misijných sestier.

Kacír

Morálny kompas zavesený na krku,
kýva sa do strán podľa píšťaliek
reklamného mága,
behaviorálneho psychológa
a vyštudovanej poľskej kozmetičky,
ktorá vytvorila nový žáner literatúry,
vhodný na intelektuálnu sebadeštrukciu,
slovom,
traja králi z východu.

Ryby bez chrbtovej kosti,
zabalené v masťnom novinovom papieri,
tuk rozmazáva písmená,
testamenty predošlej generácie,
prekričané pri provizórnom rečníckom pulte,
kacír dorečnil
a okúpil sa v kameňoch.

Doba pokoronová

Roztrhnuté rozhodnutie o exekúcii,
exekútor požadujúci časť mozgu
a produktívneho veku,
dopamín sa predáva podpultovo,
hneď vedľa záložne,
kde si zmrazili intelekt,
vraj pre budúce generácie
a niektorí po rokoch života zistili,
že sú po uplynutí záručnej doby.

Dohoda o kolektívnej vine,
vyplývajúca z neschopnosti plniť záväzky voči spoločnosti
a sebe,
psychosomatické emočné prejavy,
óda na dekadenciu,
spievaná pod smogovou clonou.
Počuť praskanie farby na strope,
padá omietka.
Impérium sa rozpadá!

Dva (k)roky pod hladinou

Stojíš na brehu rieky,
hviezdy nepadajú,
padá človek,
povedal si Ikaros,
a padol.

Pláva smerom k tebe,
niekto hádže kameň do vody,
rovnováha padá,
sála krivých zrkadiel na hladine,
mosty sa už definitívne potopili.

v zásuvkách

občas aj cez
preseknuté káble
prebehne prúd elektrónov

a rebríky občas
primrzajú k plotom

snažíš sa stúpať po vrstvách
na tú vodivostnú
a občas prekonáš hranicu tuhnutia

ale potom sa zasekneš v zásuvke

Alica v krajine náznakov

v červenej bytovke
je zakázané chovať králiky
na chvíľu zmiznú a zrazu je poludnie
a zrazu nič nestíham
ukladám ich pod perinu
aby prespali ďalšiu zimu
a už mi nekradli výdychy

v poradovníku
asi som ťa chcela mať
vedľa mojej stoličky
a nedeliť sa
a nezvykať si na to čakanie
kým sa niekomu zlomia kosti
a dostanem miesto pri stole

1. máj

keď som uspávala chodníky
takmer som zabudla
že je máj
že ich budú stromy zvädzať
a stuhly škrtiť

takmer som ich obsypala soľou
aby sa nešmyklo žiadne dievča
keď bude opatrne liezť
až na koniec elektrického stípa
a farebne ho ozdobovať

lebo dreviny už patria noci

pri dome č. 300

keď som naposledy/predvčerom
oblizovala mačku
liezla pod autá
skákala na fazule
potom sa vrátila
skryla do topánky
a spolu sme sa báli živých plotov

na autobusovej stanici

o 16 minút
už nepatríme jednej podlahe
každý za seba sa necháva
infiltrovať/infikovať
pohodlnejšími sedačkami
ale aj tak sme tu boli
všetci spolu

Divadlá a kiná

bez žurnálu

keď všade hrajú Otela

po tme ma škrtíš
medzi jej tretinami
iba tak z lásky

ľadové panny svitnú skôr
aby stihli pootočiť epilógom

Tetované defilé

mojich leteckých dní

takto

popradieme po prebudení:

v satelitných hoteloch
je po tme každá mačka tatér

udrž myšlienku
a potom ju odpusti
nechtami ti medzitým
zmetastázujem lopatky

vidlochvost karmaínový
grátis
v podpásovej kompozícii
od zápletky až po obrat

sme
tetovacia štúdiá
prvej slepeckej mačky
som
vernostnejšia ako karta z TESCA
len kým sa nadránom rozuzlíme

ak by som aj priadla
nebude to na dvadsaťštyri minútovej frekvencii
na to jeden deň nestačí

skôr preto
aby som z teba vytunelovala
poslednú čiernu medzimestskú linku

si
v ráme verají
mám analgetickú vernisáž
žmúrim
hrdá na ten tvoj odchrbtový holorub

pekne poporiadku
také sú skrátka
všetky

letiskové predpisy

pásmo

I

skalná ruža je príbuzná aloe vera
z jednej strany rastú chryzantémy
z druhej anjelské trúby
odkrútim si medený drôt z garáže
uviažem ním kyticu

gánok ako lôža je svedkom divadla
v lete je drevo so zapálenými rankami
reflektorom

hry sa končia keď nás prestáva
fascinovať mucha

II

orech opadáva
dosť nerodí
ostali len jablone
tie vráskavé
plné modrín

malé jablká budú na pálenku

kapitulácia

III

nôž ruky doska
plátky sa zosúvajú ako domino
rýchlými pohybmi ich uložíš
na pec

sušia sa pomaly
voda sa odparuje
scvrkávajú sa

teplo prelieza cez sieťku
olizuje ovocie
vonia celá izba

nezaťažený

slová prechádzajú akustickým priestorom
lepia sa na strop
sú papierové
často odpadnú ako lupiny

verše sa sypú do krvi
hudba tečie
príbehy ovládajú poslucháčov
skladajú celý život

sloboda
na javisku necítiť bolesť
pohyby sú ľahšie

získavam novú energiu
repliky lemujú oblúk
divadlo je mýtické zviera

môžem sa stotožniť s Oneginom
deklamovať Sofokla
byť kráľom

byť

jazy

stromom vypadali vlasy
listy sú žilnaté ruky
majú pigmentové škvrny
zožltli

slnko ako röntgen ich presvieti
vidno pokrivené kosti
diagnóza

dlane ako nedoručené listy
čiary na koncoch riadkov
takmer nevidieť

adolescencia

pozorovala som slapové javy
v mojej hlave
keď začalo pršať naopak
d'atle znášali vajcia
do cudzích hniezd
kukučky ošetrovali stromy
a ja som stále ležala
s hlavou zvesenou z postele

mama si popálila prsty
zrazu hovorí iným jazykom
potrebujem slovník
aby som sa naučila
jej prstovú abecedu

o chvíľu príde zima
už nebude pršať
naopak
kratšie dni spôsobia dlhšiu tmu
ale ja nezapnem svetlo

bola som citlivá na dotyk
ako pancier korytnačky
neznášala blízkosť
cudzích tiel

radšej sa do mora ponáram sama
s igelitovými taškami

už dlho pozorujem
obraz na stene
fialky ktoré mi nikdy nevoňali

o chvíľu zvädnú
z obrazov budú
len staré fresky bez vône

chcela by som
piť šťavu z čiernych ríbezlí
tváriť sa jesenne
nosiť klobúky
zbierať listy

spred dverí
od anonymných stromov

musím preliezť plot
aby som si mohla ľahnúť
pod rozkvitnutú čerešňu

cestou sa občas stratím
občas sa utopím
občas sa naučím plávať

našťastie mala babka záhradu
bez plota

milá adolescencia
dievčatám
omotávaš hadice okolo krkov
ich baklažánové telá
nechávaš visieť vo svojej pivnici

otočíš kohútikom
nech hadice zväčšia svoj objem

aby sa mohli naučiť topiť

Smrť nie je jama smútku

Smrť nie je jama smútku.

Je to cyklus.

Syntetické slzy ukul

afekt, žiaľ a cirkus.

Ako ľuďom teskno

do odkvapů zreníc

- nekonečné súkno

teraz vlastne pre nič.

Tečie sivou rímsou

jak zbytočný dážď,

vstrebáva sa do zeme

a v búrke padne zas.

Smrť nie je jama smútku.

Je to pravidlo.

Lapaj dych a fúkaj

aby vystydlo.

Smrť nie je jama smútku.

Je to kolobeh.

Šplhá na nás neodbytné

ako dieťa na orech.

Ikarus

V močariskách staviaš mrakodrapy.

Ponúkaš mi plytkosť: Na, pi!

A v ampulke zmysel zmyslov.

„Potiahni si!“ – len to vyslov...

Špina mestskej ulice

v pľúcach i v bozku na líce.

Tvoja pýcha je zbabelá!

Bije mi pyskom do čela.

Šponuje ma zo stoličky..
Hľadím v dyme na uličky
v deštruktívnom rázcestí.
Otvor! Klope počestný
so stareckou palicou
a pokorou na okus.
V oheň tvojho blesku volá:
„Never vosku, Ikarus!“

Kosa

Kosa, ktorou žnem
je nenabrúsená.
sníva trup i čelo
postel' zo sena.

Mätko by sa spalo!
Lepšie ako na vavríne!
Nuž by sa i lepšie
ak si kosu naostríme.

Joj, zubatá neostří
- cudzím nemá čas!
Kosím tupou kosou
tupé zmysly zas.

Periny

Ako sen po celom tele
ako šálka kávy vrelej
rozlieva sa perina,
keď ju k sebe primkýnaš.

Periny sú prítulné
a siahajú ti nečujne,
v tme, ktorá tak sladko kúše,
na ohanbie tvojej duše.

Ak sa cítiš ohrozene,
pery vrúcnom orosené,
aj keď mierne nesmelo,
pritisnú ti na čelo.

Roztúžené, nedočkavé
čakajú vo hviezdnej láve
na kus tvojej pokožky.
Rozoznáš ich na oblohe?
- Nosia tvoje ponožky.

Jar

Či aj tie lístky drobunké
chúli si vetrík ku stonke?
Či sa lepí smietok k pôde,
či žblnkotá i kalnej vode
rozvášnená jar?
Dar. Pár očí. Žiar.
Čistá jar
po zablätenej zime.

Puky túžia puknúť,
no pre koho – niet.
Zostáva na ocot
bujarý kvet.

Či sa chúlia vtáčky k modrej?
Či tak chúli sa i Ondrej
zrumenený k cudzej perine?
Nenachádzam, veru nie,
chvenie, verné ľúbenie.
môj je nie.
Hoc aj kedy bol...

Zem túži puknúť
- semiačok niet.
Sužuje ju po nich
večítý smäd.

Či chúlím sa ja k chladnej stene?
Či studí šiju osamenie?
Či sluší stromu nahota
od zimy až do leta?

Koláč

Voňavý koláč
za studena zhorúcel.
Odreté kolená,
májový skorocel.
Voňavý koláč,
verná žena grátis.
Cez okraj taniera
nazerám na tis.
Ja som ti upiekla,
ty si mi „navaril“.
V bobuľkách jed,
máj mení sa na apríl.
Šepol si do ucha
„Bude to skvelé!“
zakrútil mi krkom
a zabuchol dvere.

Vtáky v jabloňovom sade

Na môjho deda z otcovej strany mi ostalo dosť spomienok, ale vzhľadom na môj vtedy ešte nízky vek a hlavne ich jednoliatosť v stareckom bezvládnom pechorení, sa akosi väčšina z nich zliala dokopy. Ironicky, pri mojej najmenej dávnej spomienke na starého otca, hoci som ho nikdy nenazýval inak, než dedo z Bukova, je z čias dávno potom, než ho skolila krutá choroba. Nasledovné udalosti nazhromaždené v texte sú i preto zmesou v nerovnakom pomere pohľadov mojich, otcových a babkiných. Dedo sa narodil v prvej polovici dvadsiateho storočia ešte pred druhou svetovou vojnou. Počas najstrašnejšieho konfliktu zaznamenaných dejín bol dospelievajúcim mladým mužom. Popravde som s nikým nikdy nevedol dialóg výlučne na tému dedova mladosti, no sám dedo, špeciálne jeho správanie bolo dôkazom, že vyšiel zo skromných kresťanských pomerov pre severozápadný cíp našej vlasti dozaista bežných. Otec i strýko spomínali, že práve dedo patrila nespome medzi skromnú elitu ľudských bytostí, ktorú Samo Chalupka vykreslil slovami: „Slován na svojom seje, i žne len na svojom, cudzie nežiada.“ V mladosti sa dedo oženil s mojou starou mamou Annou, ktorá ešte donedávna v primeranom zdraví užívala dôchodok v ich jedinom dome. Ak ma pamäť neklame, dedo pracoval namáhavé donekonečna sa tiahnuce smeny v strojárskom podniku v meste, len aby sa po obede mohol ďalej lopotiť na novo zakúpenom pozemku, kde sa rozhodol zapustiť korene rodu. Poháňala ho určitá forma odhodlanosti, akú nieto badať u dnešných mužov, nastávajúcích otcov. Prisahal, že jeho prvorođený syn pomenovaný po ňom, jeho otcovi a otcovi jeho otca bude na svet privítaný vo vrele a bezpečnom dome. To bol zrejme jediný sľub, ktorý sa dedovi, teda čiastočne, splniť nepodarilo. So svojimi bratmi Petrom a Ivanom na stavbe neleňošíli, ale projekt dvojposchodového domu s pivnicou nebolo v ľudských silách dokončiť. Napokon s oneskorením jeden a pol roka sa mohli z rodičovského starý otec a mať presídliť do vlastného. Babku onedlho na to prepadli záhadné ťažkosti – bolesti brucha a migrény. Dedo nezaháľal a dopravil ju k doktorovi. Ten pomohol bolesti a nevoľnosť odstrániť, no babka zostala chronicky poznačená správou, že pre ňu môže byť neľahké, ak vôbec možné, počať ďalšie dieťa. Bezpochyby to dostalo oboch a zatiaľ čo môj strýko vyrastal, dedo súčasne s ním zasadil do záhrady niekoľko radov jabloní. „Boh sa nad nami zmlouval!“ – tak zneli slová babky, keď sa ocitla opäť v očkávaní. Bezmála s odstupom desať rokov privítala mestská pôrodnica druhého chlapca nesúceho rodové priezvisko. Dedo sa pýšil, no len tak, ako mu to oddávna vštepovaná skromnosť dovoľovala. S dvoma synmi sa rozhodol, že polovicu podkrovia prestavia na dve detské izby. S jeho fortieľom a výpomocou od bratov skončili skôr, než by dúfali. Raz večer sedeli všetci traja i s babkou a deťmi v kuchyni hútajúc, ako by ešte bezpochyby najmajestátnejšie sídlo rodiny zveládili. Prastrýko Ivan a prastrýko Peter boli podobne ako dedo obaja

veľmi zruční a zásadoví. Boli dvojčatami a líšili sa od seba len v tom, že Ivan si nechával na tvári hustú bradu a Peter sa holil každé ráno do posledného chlípka. Vlastnili spolu obchod kúsok od námestia, pri bežnej chôdzi len pätnásť minút od dedovho domu. Ako predajcovia záhradkárskeho potrebu sa zhodli, že na bratovej záhrade vybudujú kumík. Dedo nenamietal a ani nie o dva týždne bol kumík pod plotom hotový. Pozemok zažil desiatky podobných väčších i menších úprav. Zo strýka sa stal muž a dedo s pomocou bratov prebudoval šopu na garáž, kde zaparkoval svoje prvé auto. To, keď dospel aj on, zdedil po strýkovi môj otec. Oproti dnešným modelom to bol síce vrak, ale aspoň sa nemusel štartovať kľukou. Obaja synovia sa vydali po svojom a dedo zostal s babkou v rozľahlej chalupe sám. Dospel k záveru, znovu po porade so súrodencami a neodmysliteľnom odobrení babkou, že pozdĺž plota kus od kumíka vystavajú budovu pre jeho nové hobby – včelárstvo. Včelín natrel pestrofarebne a postupom času okolo neho pribúdali ďalšie pridružené úle. Jablone v záhrade dorástli a už niekoľko jesení prinášali hojnú úrodu. Včely zase z nich nosili med, z ktorého, mimo iné, piekla babka koláče, po ktorých môj otec nabral svoju povestnú „brumíkovskú“ figúru. Život neprinášal žiadne zásadné zmeny prostým a pracovitým ľuďom. Ani revolúcia v osemdesiatom deviatom toho nezmenila toľko. Tá pravá zmena nastala až vtedy, keď sa v novom storočí nastahoval nad deda do domu vedľa rodičovského Ľudo Holubár. Ľudo bol nová generácia, patrila do rodiny, hoci cez asi tri kolená. Jeho otec si totiž vzal za manželku sestru ženy môjho strýka. So starým Holubárom dedo vychádzal prinajmenšom dobre, takpovediac po susedsky, ale mladý Ľudo mu začal s postupnosťou upíjať krv. Mladý Holubár bol, ako meno naznačovalo, vášnivý chovateľ holubov. Minimálne ich zapálený jedák. Nacápal si ich do lajdácky zbúchaného holubníka – už tá samotná konštrukcia svojou vetchosťou bola dedovi pästou na oko – a odtiaľ následne robili škodoradostné nálety na dedovu záhradu. Dedo frľal, a neraz sa sťažoval starému Holubárovi, i priamo Ľudovi, že mu tie „operené potkany“ chodia na jablká a tie odvážnejšie si dokonca trúfnu ujsť jeho slietkam zmo. Mladý Holubár si z toho ťažkú hlavu nerobil a na postrčenie otca sľúbil, že sa príde s tým holubím mäsom podeliť. Dedo striktno zamietol a poznamenal, že tie krysy budú aj tak vypasené len na jeho náklady a opakovane sa dožadoval, nech ich Ľudo odnesie niekam preč. Tou dobou som bol medzi živými už aj ja, a to ako malé dieťa, začínajúci škôlkar. S dedom som sa stretával skoro na dennej báze, keďže sme bývali na mestskom sídlisku, nie ďalej, než tridsať minút pešo. Dedo na mňa od malička pôsobil prívetivo a ochotne, preto mi prišlo čudné, keď som sa nedávno dozvedel o machináciách prebiehajúcich jeho myslou v posledných desiatich rokoch života. Dedo vždy vyšiel v ústrety každému, najmä babke, ktorá rokmi dospela do čiastočne panovačného, ale ešte zvládateľného štádia. Možno je, že mala zárodoky tejto nepeknej vlastnosti už zamladi, no vekom sa všetko zlé v nás násobí a prestávame to aj maskovať. Strýko a otec sa začali o deda seriózne báť niekedy, keď som nastúpil na základnú školu. Bez prestania spietal o tých holuboch, protivných operencoch, čo mu kradnú plody jeho celoživotného úsilia. Nadránom sa vykradol z domu, vybral pušku zo skrine v podkroví a vystriehol si krdel holubov na lúpežnej výprave. Otec mi prezradil, ako babka plakala strachom, keď dedo víťazoslávne vletel do spálne v čizmách a v rukách držal dva zbedačené holuby. Babka otcovi zavolala a správa sa

rozšírila v okruhu rodiny medzi každého ochotného pomôcť. My sme boli vtedy už presťahovaní v novom bývaní na opačnej strane kraja. Otec sa po neočakávanom telefonáte od babky jednoducho zodvihol, čosi zammlal mame do ucha, nasadol do auta a už ho nebolo. Mama nám s bratom prezradila len toľko, že išiel s dedkom na prehliadku k lekárovi. Vrátil sa zadýchaný a takmer potme, no monokel na jeho oku môjmu bystrému zraku nedokázal uniknúť. Dedo v nemocnici strávil pár dní a potom ho strýko doviezol. Prastrýkovia Peter a Ivan boli pri tom, keď dedo so synovou pomocou najužším príbuzným objasnil vážnosť situácie. Doktori na ňom vraj žiadne psychické nezrovnalosti nenašli, ale objavili uňho nezdravé stopy, ktoré ich naviedli na diagnózu. Rakovina, a ako to býva, zistená príliš neskoro na to, aby bola efektívne liečiteľná. Dávali mu šancu takých 15 percent, že sa z toho dostane živý. Dedo bol vždy bojovník. Trval na tom, že keď to dotiahol takto ďaleko, nechce prehrať, ak nedožije prinajmenšom osemdesiatky. Bez zbytočného ňaťahovania nastúpil na chemoterapiu. Zubami škripal od bolesti skoro neustále a na rukách sa mu zjavila reuma. Vo výsledku ho pustili domov, aj keď sa vzpíeral. Zamestnancom nemocnice neprišlo humánne sledovať deň čo deň starého muža uväďať, tak ho otec začiatkom leta vrátil do domu, ktorý dedo vlastnými rukami postavil. Babka ho držala skrátka, ale dedo bol aj tak príliš slabý na bežnú údržbu záhrady, nehovoriac o útokoch na holuby. Strýko za pomoci Petra a Ivana obvolal dedových známych včelárov, kým pre pruhované kolónie nenašli dobrý domov. Otec sa babke tiež snažil byť oporou, však pomaly sa mu rútilo i jeho vlastné manželstvo. V noci, ani neviem koľkého septembra 2011, sa dedo vyplížil z postele a z posledných síl začal potme upravovať stred jablňovej záhrady. Babka ho ráno našla ležiaceho na bruchu pri čerstvo zasadenom buku. Bol to len výhonok, ale dedo v pyžame a čizmách s lopatkou v rukách vyzeral spokojne. Zadosťučinenie, o to mu išlo. Zhrozená babka zatelefonovala strýkovi. Rodina skrúsená do sveta rozoslala niekoľko parte. Najďalej sa dostalo zrejme to pre prastrýka Ivana, ktorý už druhú dekádu pracoval na živobyť v Rusku. Pohreb bol ešte ten týždeň. Prišli aj Holubárovci a Ľudo sa chcel ospravedlniť babke za bolesť, ktorú svojou ľahkovážnosťou spôsobil. Babke bolo trpko, ale odpustila. Priama spojitost medzi Ľudovými holubmi a dedovou chorobou predsa nebola a nikdy ani nemohla byť preukázaná. V zime by mal dedo rovných osemdesiat rokov. Dedova rodina a blízki postupne zhadzovali smútočné šaty i náladu. Medzičasom sa diala hromada zmien a strom, ktorý dedo pred zimou zasadil, na jar prekvapivo povyrástol. Mama, brat a ja sme sa odsťahovali, ale kontakt s otcom sme neprerušili, len obmedzili na víkendové stretnutia. A dedov buk rástol. Strýkove dcéry, naše sestemice, sa vydali. Ak sa chcete poriadne nadžgať, nič lepšie ako poctívú kysuckú veselicu vám ani odporučiť nemôžem. A dedov buk sa tešil a rástol. Od dedovej smrti ušlo dokopy sedem rokov, no strom vyrástol sťaby za sedemdesiat. S nehanebným odstupom prevyšoval dva a polmetrové jablonky. Nikto, ani babka, ktorá trávila v záhrade času, koľko len vládala, nevidel mohutnú drevinu kvitnúť. Zvyšné stromy v sade prechádzali opelením každý raz, čo sneh ustúpil, ale buk bol zadubený. Strom počas státia uprostred záhrady nepochybne zdvíhal konáre k oblohe účelovo. Od jesene do leta sme pod ním nachádzali haldy zdochnutých holubov. Počet odobaných jablík sa zredukoval, no hnev Ľuda Holubára narastal. Uchýlil sa k veterinárovi, ktorý nevedel jednoznačnú

príčinu úhynu vtáctva vysvetliť. Zdalo sa, akoby do stromu narážali, čo potvrdili aj škvmy na niektorých konároch. Keby tu bol vtedy býval dedo, chechtal by sa radosťou a robil na Ľuda dlhý nos. Ľudovi do smiechu rozhodne nebolo. Prišiel za babkou, s ktorou od dedovho pohrebu sotva preriekol slovka a položil ultimátum, že ak nenechá ten strom odstrániť, podá sťažnosť na príslušné úrady. Prvý, kto sa o sťatie pokúsil, boli otec so strýkom. Vyťahli z garáže ručnú píľku a dve sekery. Otec čepelou jednej z nich skúsil tuhosť dreva. Železo zarinčalo ako pri náraze na kameň a sekera mu vyskočila z rúk. Strýko konštatoval, že s tým bude zrejme veľa roboty, tak sa radšej pustili do toho. Od obeda do západu slnka sa mordovali, a aj tak boli azda len v polovici. Rezignovali, keď zuby píly ostali nehybne zaseknuté v bukovom dreve bez šance ich vytiahnuť. Rozhodli sa, že ráno budú pokračovať, ale nenašli tam ani pílu, ani stopu po lopote. Iba na tráve medzi listami ležal ďalší zdochnutý holub. Uzniesli sa, že na zákernú drevinu sú prikrátky. V rekordnom tempe im na pomoc dorazili prastrýkovia Peter a Ivan. Ivan so sebou z východu priviezol riadnu motorovú pílu. Pristúpil ku kmeňu, naštartoval motor a nebyť masky, vyrazila by mu odtrhnutá reťaz oko. Peter so synovcami pribehli bližšie, sledovať, čo sa robí. Reťaz píly sa rozpadla na pásiky maximálne po troch zúbkoch. Ivan prehlásil, že náhradné diely so sebou nemá a ak ten strom tak naruživo chce stáť medzi jablňami, nech si tam aj zostane. Prastrýko Ivan sa vrátil do Ruska a odvtedy som ho nevidel, hoci babke raz či dvakrát poslal balíkom datle v čokoláde. Mladý Holubár neklamal. Z katastra prišiel úradník i s bandou drevorubačov a dožadoval sa prístupu k stromu. Môj otec tam vtedy, žiaľ, nebol, ale prerozprával mi strýkov opis udalostí. Vraj sa pokúšali dedov buk zrezať, ale pochodili veľmi podobne ako prastrýko Ivan. Niektorí prišli s nápadom, že ak strom nejde zrúbať, vyvalia ho. Dotiahli bager a začali kopať. O niekoľko dní však zistili, že hrubočinné korene stromu sú poprepletané azda s koreňmi všetkých jabloní v záhrade. Drevorubači nasrdene zavřčali, že za toto im proste neplatia dosť a pobrali sa preč. Úradník nemal inú možnosť, než oznámiť Holubárovi, že problém sa nezdá mať riešenie a jedinou možnosťou bude počkať, kým rastlina prirodzene neodumrie. Koncom roku 2020 zasiahli našu rodinu dve smutné udalosti. Krátko pred mojimi osemnástimi narodeninami nás nadobro opustila babka. Dokopy po sebe zanechala dve deti, štyri vnúčence a dokonca pravnuka a pravnúčku. Jej majetok doposiaľ nebol rozdelený a zvažuje sa, že celý pozemok sa odpredá štátu, ktorý tadiaľ plánuje vybudovať diaľnicu. Tou druhou smutnou udalosťou bola smrť starého Holubára. Srdce mu zlyhalo na Nový rok. Oplakali sme ho natoľko dôstojne, ako si to starý pán zaslúžil. Pani Holubárová sa presťahovala k sestre a keďže mladého Ľuda v dome nad babkiným nič nedržalo, zbalil si veci a odišiel hľadať šťastie inde. Zlostne pritom rozboril svoj narýchlo zbúchaný holubník, ktorý už pred jeho odchodom dávno žival prázdnotou. Ja som sa do domu babky a deda vrátil naposledy v apríli 2021. Vnútro som za pomoci brata, otca a jeho priateľky vypratá. Poslednýkrát som sa išiel rozlúčiť s jablňovým sadom a vysokým bukom uprostred. Položil som naň ruku a on zapraskal, po čom sa prevalil dozadu smerom na zem. Strýko otcovi spomínal, že keď bol koncom augusta pokosiť v záhrade trávu, našiel buk vo finálnej fáze rozkladu. Ostala po ňom vraj len práchnivina a korene z neho sa vyparili dočista. Jama zarástla a, nevedno skadiaľ, zasypala sa hlinou. Korene jabloní boli v dobrom stave.

Earth

Úryvok z cyklu

„Em, čo je to?“ spýtal sa malý chlapec krátkovlasého dievčaťa, ktoré ležalo vedľa neho. „To je veľký voz, Elliot.“ Odpovedalo dievča a dalo si ofinu za uši. Chlapec, sa znova zapozeral na nočnú oblohu a pousmial sa. „Ako je možné, že to všetko vieš? To všetko, o hviezdach, o vesmíre?“ chlapec znova zasypal dievča otázkami.

Mnoho ľudí si pomyslí, že dievča začne reagovať podráždene, pretože nemôže v klúde pozorovať hviezdy. No toto dievča urobilo presný opak. Usmialo sa na chlapca, „taktiež by si to vedel, Elli, ak by si sa tomu venoval a ak by ťa to zaujímal. Vesmír nie je nič zložité, ba práve naopak, je to niečo tak jednoduché. Mnoho ľudí si len vesmír predstavuje. Je to pre nich niečo, čo je len v ich myšliach, vieš, čo tým myslím?“

Chlapec prikývol. „Chápem, no sám si myslím, že vesmír nie je v našich myšliach. Podľa mňa je to niečo úžasné, čo nikto z nás ešte neobjavil. Chcem byť kozmonautom!“ zahlásil. Na šesť ročného chlapca mal dobré myšlienky. Dievča pozrelo na mobil a pomaly vstala z deky, na ktorej ležala. „Kam ideš?“

„Pre lieky.“ Zašepkalo dievča a potichu otvorilo dvere na balkóne tak, aby nikoho doma nezobudilo. Z kuchynskej linky si zobrala fľašu s vodou a tabletky v oranžovom putku. Tak nenávidela ich konzumovanie no vedela, že bez nich by to asi nedala a zložila sa ako domček z karát, do ktorého len fúknete a on spadne. Presne tak krehká bola ona. Ako domček z karát, do ktorého stačí fúknuť. Ako váza, stará päťsto rokov do ktorej len drgnete, hoci omylom, no rozbije sa.

Bola ako kvet, po ktorom keď stúpate, zlomí sa a už nikdy nebude taký, ako pred tým. Ľudia ju jednoducho brali ako to najkrehkejšie stvorenie na Zemi. Vlastne to vedeli, že je taká a prijali ju tak. „Načo musíš brať tie lieky?“ opäť otázka zo strany chlapca, keď si dievča sadlo na deku a do dlane si dala dve tabletky. Dala si ich do úst a následne ich zapila. Rozmýšľala, čo odpovie svojmu bratovi. „Na šťastie,“ zašepkalo dievča, „potrebujem ich, vieš?“ usmialo sa na chlapca a znova si ľahla k nemu na deku.

„V tom prípade aj ja chcem také tabletky!“ vykrikol chlapec, načo mu dievča ukázalo znak, aby bol ticho v podobe priloženia si ukazováka na pery. „Všetkých zobudíš, Elli. Nekrič.“ Povedalo mu a objala ho. „Tie tabletky sú na tú..Depres.. Depers..“ chlapec sa snažil vykoktať, „na depresiu, áno. No neboj sa, ty si silný chlap na to, aby si musel brať také isté lieky.“ Do vlasov mu vtisla malú pusu a znova pozerala na hviezdy.

„Earth, prečo si nám klamala?“ našťvaný chlapec chodil po javisku, pozorujúc dievča sediace na stoličke, v strede javiska. Mala by sa báť, no ona sa cítila inak. Nemala

strach, vlastne sa cítila odhodlane. „Saturn, neblázni. Nemáš dôvod na to, byť našťavným.“ Upokojovala ho, no chlapec stále chodil po javisku s rukami za chrbtom.

„Neverím tomu! Neverím!“ zakričal, dievča podskočilo. V tom na javisko prišli aj ostatné planéty. „Saturn, preboha, čo sa deje?!“ pribehla k nemu Venus, chytila ho za plece. „Klamala nám!“

„V čom?“

„Vo všetkom.“ Zašepkala Earth a vstala zo stoličky. „Má pravdu, klamala som, keď som povedala, že konečne viem, kto som, keď som vám povedala, že som našla Slnko. Pravdou je, že sa stále strácam sama v sebe, nedokážem nájsť tú správnu cestu. Nedokážem hľadať slnko, je to až príliš zložité. Je zložité hľadať slnko a vaše postavenie v ňom ak neviete, kto ste a strácate sa sami v sebe.“

Kávu?

Ľudia porovnávajú. Iných s inými. Nahlas. Ale ešte častejšie seba s inými. V myšlienkach. Sledujeme ľudí a prirovnávame sa. Mohli by sme si myslieť, že máme v sebe skrytý istý druh sebakritiky. Ale predsa len je to trochu zložitejšie.

Porovnanie je hodnotenie ľudí na základe nejakej vlastnosti. Zoradíme ľudí od tých lepších k horším. Toto poradie môže, ale nemusí zahŕňať aj nás samých. Sebakritika je skôr hodnotenie seba samého na základe našich cieľov, predstáv a prirôť. Nie podľa toho, kto nás obklopuje.

Ľuďom viac vonia porovnanie: Ja nie som taká pekná ako ona. On je stokrát lepší v matike. Chcel by som mať také auto ako on. Ona vie tak chutne variť a ja pripálím aj čaj.

Obklopujú nás rôzni ľudia. Obklopujú nás ľudia, ktorých si vyberáme, ale aj takí, ktorých si, jednoducho, vybrať nemôžeme. To môže byť napríklad aj rodina, kolegovia, susedia...

Každý jeden človek nás nejako ovplyvňuje. Raz som počula zaujímavý príbeh. Hlavný hrdina mal veľa dlhov, deti, o ktoré sa musel starať, a keď už naozaj nezládadal situáciu, chcel si siahnúť na život. Po ceste na most uvažoval o tom, aký beznádejný až bezvýznamný má život. A tak sa nahlas sťažoval, že prečo sa vôbec narodil. Keď už prišiel na most a chcel skočiť, prišiel k nemu anjel strážny a povedal, že mu ukáže, ako by vyzeral svet, keby sa nikdy nenarodil. A tak sa hlavný hrdina spolu so svojím anjelom ocitol vo svete, kde ho nikto nepoznal, lebo sa nikdy nenarodil. Jeho žena sa nevydala, a tak zostala sama, nešťastná a vyhýbala sa ľuďom. Jeho mladší brat, ktorému v detstve zachránil život, už nežil a jeho vlastná matka iba čakala na to, kedy zomrie. Mnohí ľudia, ktorým pomohol, boli nešťastní, lebo sa nenašiel nik iný, kto by im podal pomocnú ruku. To aj tak síce neznamená, že sme nenahradiateľní. Ale mali by sme si naozaj opatrne vyberať ľudí, s ktorými trávime veľa času.

Každý človek, ktorý chce napredovať, zlepšovať sa a dosahovať svoje ciele, by sa mal obklopuvať ľuďmi, ktorí ho vedia motivovať alebo ktorí sú mu príkladom. Alebo s ktorými mu je dobre. Inšpirujúco. Poeticky. Ľudsky. Prečo sa teda často obklopujeme ľuďmi, ktorí nás nikam nevedú? Alebo ich nechápeme či nemáme s nimi nič spoločné?

Podľa mňa sa to podobá na pitie kávy. Žiadnemu človeku pri prvom ochutnaní káva nelahodí. Začneme ju piť, lebo je to zvyk či vzpruha, lebo je s ňou život jednoduchší. Keď ju vypijeme, môžeme sa napríklad učiť neskoro do noci. Trochu si ju osladíme, aby nebola horká. Potom návšteva u kamarátky – a dáme si ju zas a zas, a zrazu si nevieme predstaviť deň bez kávy. Ale keď sa pri nej (či s ňou?) tak krásne rozpráva. Tak zmysluplne pri nej plynie čas. A pritom sme si predsa neplánovali vybudovať na nej závislosť.

Obklopíme sa ľuďmi, s ktorými nás veľa nespája, ale je jednoduchšie tráviť s nimi čas, ako sa snažiť budovať priateľstvá s inými. Prejde pár dní, týždňov, mesiacov, rokov a my zrazu nechápeme, ako sme sa dostali do týchto vzťahov, ako a kedy sme sa vôbec obklopili týmito ľuďmi. A hoci sa nám to možno nepáči, nevieme to zmeniť zo dňa na deň.

nosila závoj
aby jej tvár nebola
ako kniha
zapnuté gombíky
na košeli
radšej svet sledovala
ako doňho robila diery

každú nedeľu
rozprestrela zelený obrus
s fialovými kvetmi
dva taniere
dva príbory
dva poháre
obeduje sama

Jediné, čo asi môžeme robiť, je užívať si každý deň a naozaj uvažovať o ľuďoch, ktorí tvoria a tvoria náš svet. A postupne nahradiť kávu čajom.
Ešte šálku kávy?

Hrdinka

V ten deň bola u babky.

Babku má rada, aj keď je tučná a veľa kričí.

Babka má veľa zvierat a obrovský dvor.

Babka má sliepky, aby jej znášali vajíčka.

Babka má kravu, aby mala mlieko.

Babka má ovce na vlnu.

Babka má dedka, aby sa staral o jej zvieratá.

Najviac sa jej páčila babkina spálňa. Hneď pri posteli mala toaletný stolík. Celý bol zalepený obrázkami svätých a obvešaný ružencami. Do hornej poličky si odkladala lieky. V spodnej mala vlnené ponožky, ďalšie ružence a obrovskú kopu sladkostí. Jej obľúbené boli karamelky. Tými bola vždy zásobená.

Babka mala určite sladké sny.

V ten deň tam bola s bratom. Volá sa Miško a je starší o 2 roky a 3 mesiace. Chodí už do školy a je veľmi múdry. Naučil ju, že keď bude často jesť babkine karamelky, dostane hlísty. Hlísty sú veľké dážďovky, ktoré bývajú v bruchu a jedia karamelky. Dážďovky nemala rada.

Babka jedla veľa karameliek.

V ten deň babka povedala, že sa naučia niečo nové.

Rada sa učila od babky.

Vedela robiť všetko.

Vedela dokonca šepkať.

Stáli na záhradke s motykami.

Babka povedala, že idete prekypriť pôdu.

S motykou sa zahнала za hlavu, potom ju zapichla do zeme a pritiahla si ju späť.

Vyzeralo to jednoducho.

Začali ste pracovať. Každý dostal pásik záhrady, ktorý mal prekypriť. Babka bola rýchla a hneď bola pár metrov pred vami. S Miškom mali úzke pásiky hneď vedľa seba. Motyka bola pre ňu ťažká. Zahнала sa za hlavu a zapichla ju do zeme. Zahнала sa za hlavu... a pocítila, akoby do niečoho za sebou udrela zadnou časťou motyky. Obzrela sa. Miško ležal na zemi a držal sa za hlavu. Spod ruky mu tiekla krv.

Babka sa tiež obzrela. Bola už niekoľko metrov pred vami. Začala kričať: „Ty jeden malý fagan, čo tu vylhujes na roli. Ved' si ešte poriadne nič neurobil. Vstávaj, ty decko nepodarené, lebo budeš celý špinavý!“

Plakala: „Babka, ale ved' on umiera!“

Ruky sa jej triasli. Kľáčala pri ňom a plakala.

Nebol to práve dokonalý brat, ale bol jediný, ktorého mala.

A teraz ho asi zabila.

Zabila.

„Miško, keď som ti hovorila, že si hlúpy somár, klamala som. Si môj najlepší brat!

Len, prosím, neumieraj!

Miško! Povedz niečo!“

Babka zobrala Miška na ruky a bežali ste do izby.

Babka otvorila veľkú fľašu, ktorá smrdela ako pokazený čaj. Najprv si z nej odpila a urobila grimasu. Potom v nej namočila handričku a prikladala ju Miškovi na čelo. Konečne si uvedomil, čo sa deje a rozplakal sa.

V ten deň mu babka zachránila život.

Babkina šperkownica

Úryvok

Babka v domove dôchodcov sa zakaždým, keď ju prideme pozrieť, usmieva. Teraz je teplo a seniari oddychujú vonku v tieni budovy ako lastovičky pri zhromažďovaní na drôtoch. Iba sú trochu viac pokrčení a majú sklenený pohľad, kým sa im neprihovori sestrička, ale to už tak v domovoch býva a možno to isté robia aj lastovičky, lenže sa im nedá poriadne zízať do očí, keďže ich majú po stranách hlavy a žiadna sestrička za nimi na drôty nechodí, takže svoju hypotézu nedokážem potvrdiť.

Naša babka je unikát. Nikdy neseďí skleslo zožmolená, s kalnými okuliarmi a nemo kričiacou výčitkou, prečo sme ju tam nechali. Ona ani nevie, že nie je v nemocnici a nemôže sa dočkať, kedy pôjde konečne domov, do záhrady. Domov však nepôjde, pretože viac nesmie byť na dedine sama. Keby som sa jej to pokúšala vysvetliť, nič by nepochopila.

Babka sa teší, keď nás zbadá. Vždy hovorí, ako je rada, že sme prišli a že nás vidí. „Detičky moje, jak som rada, že ste došli!“ zvolá typicky trnavsky, že to musia počuť až k Váhu a úprimne sa smeje, lebo to ešte nezabudla. Pri jej pozorovaní som si všimla jednu vec: čím menej ľuďom funguje rozum, tým sú šťastnejší. A platí to úplne všeobecne, či už v škole, alebo v živote.

Rátam, koľko času ešte bude trvať, kým na mňa zabudne a nespomenie si ani na prázdniny, večerné pozeranie televízie z postele a moje ponosy, že má naladený kanál s telenovelami. Ako som nemohla spať, lebo mi bolo smutno za mamou, s čím som sa hanbila priznať, a tak som radšej počúvala nepravidelné erupcie babkinho chrápania. Na kŕmenie sliepok a to, ako ich naháňala po celej záhrade s metlou a nadávkou „Dora bláznivá!“ Na zajace, ktoré mi vybrala z kletok, keď boli ešte malé a dali sa hladkať, ale bubnovali pri tom zadnými nohami a ja som sa strnulo chichotala, lebo som bola nadšená, no zároveň skrz-naskrz nervózna, či nezačnú škriabať. Ak si zajačica prevrátila miskú vody, nasledovala babkina obľúbená nadávka, na pohlaví zvieratá už nezáležalo, všetky boli Dory, ešte k tomu bláznivé. A tiež ako som vstávala do prázdneho domu obliateho dedinským ránom, v ktorom sa ešte mihali tie komunistické prvomájové tieňe vzdialených rokov osemdesiatych a babka už bola dávno v záhrade, lebo sa sama budila o piatej. Do rytmu okopávania jej hralo susedovo rádio. Keď som zjedla maslové rožky, chodili sme na káre po obecnú vodu k Jednote, ona ju tlačila a ja som v nej čupela ako tučný hríbik. A potom, večer, babka primiešala do čaju domáci bazový sirup, aj keď mala cukrovku a ja som sa čudovala, prečo jej čaj chutí sto ráz lepšie než ten, čo varila mama doma.

Ešte čosi je smutné a mrzí ma to – nedokážem si pomôcť a želám si, aby babka sama chcela bývať v domove. Po tom, ako si v januári zlomila krčok stehennej kosti sa krstná, mama a ujo rozhodli, že nadišiel čas – babka nemôže zostať vo veľkom dome bez pomoci. Rozmýšľali o tom už dlho, lebo sa usmievala čoraz viac a pamäť jej fungovala stále menej. „Čo si strachu! Neboj nič!“ bola jej odpoveď na všetky vyslovené pochybnosti, lenže podľa jej rady sa nikto neriadil, práve naopak. Starosť a znepokojenie nám sedeli na pleciach ako veľké decká, čo sú už na nosenie príliš ťažké a z času na čas vás kopnú pätou do rebier. No a tie kopance, tie prichádzali vždy nečakane.

Babka stratila kľúče od uličnej bránky a vtedy som ju prvý raz od pohrebu uja Mira videla plakať. V tvári mala nefalšovanú hrôzu, také to detské úprimné zdesenie, strach a všetko dokopy a ešte niečo strašidelné, akoby oči starej babky vykúkali z tváre tej novej, chorej, a nemohli nič povedať. „On mi zbral penáže. Henten. Aj kľúč mi zbral,“ skuvíňala zlomeným hlasom, až mi po chrbte behali zimomriavky ako malé čierne mravce. Obvinenia boli vymyslené, neoprávnené a bez logiky, boli dementné. Nestalo sa to prvý raz a ani posledný. Vždycky, keď sme si mysleli, že je na tom lepšie, dostali sme podpásovku. No a nakoniec babka spadla a nikto nevedel ako, zlomila si krčok. Ona sama si vybavila nehodu spreď asi piatich rokov, keď zletela z tretieho schodu povaly a udrela sa. Rozprávala to všetkým na LDCH. Lenže pravda ležala inde, lebo kľúčik od povaly mala krstná u seba doma, bezpečne skrytý pred babkou, ktorá bola ku kľúčom a ich príbuzným nezvyčajne nemilosrdná a bez problémov ich strácala, kade chodila.

Zaujímalo by ma, či si babka ešte pamätá na šperkovicu, čo dostala od vojaka, keď mala osem rokov a zničila ju až krstná alebo mama, keď boli malé.

Rok 1945.

Práve sa presúva front a prvý utekajú Nemci. Klopú na dvere a žiadajú nocľah, jedlo, vodu. A rodiny ich berú k sebe, možno lebo nikto sa neodváži odmietnuť človeka so zbraňou, uštvaného a s búrkovými očami, v ktorých sa zrkadlia hrôzy vojny, alebo preto, že sú to jednoducho ľudia, obyčajní ľudia, hnaní do svojej vlasti. Tak prišli aj na dolný koniec dediny, dvaja vošli do domu Dolnákových a usadili sa v malej kuchyni pri peci. Je zvláštne, že vojakom vždy býva zima, aj keď vonku svieti slnko. Triasli sa. Malé dievčatko omylom vtrhlo do izby, pohľadom hľadájúc mamu, lebo sa bálo. Keď išli zo školy, lietadlá zase púšťali na dedinu ligotavé pásiky a každý ich varoval, nech sa ich neopovážia chytiť. Preto museli kráčať v rade, pritiahnutí k stenám domov, pod prevismi striech. A zrazu tam, na stoličke, sedia dva príznaky v uniforme – zlomené na duchu, ošľahané utrpením. Jeden z nich drieme a ten druhý sa polovične usmeje, keď dievča zbadá. Pripomínajú jej zlovestné kovové pásiky. Je to malá babka, ale to ešte nevie ani samo dievča a už vôbec nie nemecký vojak. Chce už-uz vybehnúť z kuchyne, ale stojí ako primrznutá, s ústami do o a očami vyvalenými, až sú väčšie než tie podšálky, ktoré mama položila na obrus spolu s hrčkami čiernej kávy a teraz ležia pokvapkané na stole. Prízraky hovoria inou rečou, preto jeden z nich mlčí a len kývne, aby prišla

bližšie. A malá babka ide, lebo sa nestihne poriadne zľaknúť a ešte poriadnejšie báť, veď vidí, že pušky stoja opreté spolu s metlami v rohu otapetovanej steny.

Vojak naznačuje, aby prišla až celkom k nemu a babka zatajuje dych. V prstoch žmolí bodkovanú sukňu, čo jej kúpila mama na jarmoku v Hlohovci a hryzie si spodnú peru. Keby tu tak s ňou stál aj starší brat, cítila by sa istejšie.

Vojakove oči sú samý tekutý smútok a horúce liate olovo. Mäkké oči v zodratej tvári, čo smrdí ako maštal. Babka krčí nos a príznak chápe, zdvihne plecيا v ospravedlňujúcom geste, pokrúti hlavou. Nemôže s tým nič urobiť, aspoň zatiaľ.

Zohne sa a chvíľu loví v kapse, z ktorej kde-tu vypadne cinkanie kovu či šušťanie papiera. Nakoniec vytiahne malú škatuľku s vyrezávaným vrchnákom a otvorí ju. Babkine oči sa rozšíria od úžasu – je to šperkownica s tancujúcou balerínou! Vojakovi sa v pohľade mihne pár sĺz a svojou špinavou rukou vtisne krabičku do babkinej drobnej bielej dlane. Namieri prstom na seba a potom na ňu, vzápätí siahne do vrečka uniformy a vytiahne fotografiu, na ktorej babka rozozná jeho, krásnu dlhovlasú ženu a celkom malý uzlík plienok, bábätko. Príznak ukáže na pekného muža a potom na seba, potom na maličké bábätko a zase na seba a celkom nakoniec na bábo a na babku. Babka vážne prikyvuje. „Je to vaša dcéra,“ povie. „Ty... Stará,“ prikyvuje vojak a skúša lámanou slovenčinou skomoliť vetu. Babka rozumie. „Je stará ako ja,“ dopovie a vojak sa usmeje.

„Ďakujem,“ zašepká babka a ešte chvíľu naňho pozerá. Do hnedých očí, ktoré plávajú v mori slaných láskavých sĺz. Jeden príznak sa mení zo strašidla v kuchyni na ocka malého bábätko, čo už vyrástlo a ju táto metamorfóza fascinuje.

„Ako sa volá?“ upiera zrak na ošúchanú fotku a vojak vytuší význam jej slov azda preto, že je sám otcom a vie, na čo sa malé slečny pýtajú. „Elsa,“ šepne. Vtedy sa babka prehnúť zo špičiek na päty a späť, chvíľu váha, šperkownica ju ťaží v dlani, prebehne pohľadom z jedného vojaka na druhého, ktorý ešte stále spí s hmčekom kávy v ruke a usmeje sa štrbavými zubami. Káva kvapká na zem. Je čierna. Kvap-kvap-kvap. Mama kričí z dvora. Je nahnevaná. „He-le-na!“

Zrazu rýchlo a nepremyslene, celkom detsky, ufrnkne až k prahu a ešte sa nemoťorne otočí, lebo jej napadne, že sa zabudla rozlúčiť. Zdvihne voľnú ruku a zakýva. Vojak odkýva späť. Babka zmizne na dvore, vyšmykne sa mame a beží za kamarátkou Františkou, aby jej ukázala, čo nové dostala. Prítom výska a piští: „Franckaaa, Franckaaa! Mám novú skrinkuuu!“

Keď sa vráti večer domov, schová si šperkownicu pod podušku ako jej to poradila Františka, aby ju rodičia náhodou nevrátili vojakovi. Opatrne nakukne do kuchyne a vidí, že jeden príznak a jeden vojak sedia v tieni pece na stoličkách a s tými istými hrčkami v rukách ako poobede. Ruky, tie sa im stále chvejú a babka sa čuduje, či im je ešte zima, a tiež prečo teda ocko nezakúri. Aj vybehne na dvor a potiahne mamu za sukňu, pýtajú sa rovnakú otázku. Ale mama len pokrúti hlavou a povie, že im chladno nie je, že to sa len tak trasú, lebo boli dlho na vojne. Malá babka nechápe a zamračí sa. „To muselo na vojne strašne mrznúť mami, keď to ešte cítila,“ zamyslí sa a mamka

pokrčí plecami. „Tak nejako,“ prinúti sa do úsmevu a nechá dcéru odbehnúť, svoju pozornosť venuje metle a slepačincom prischnutým na chodníku. „A Helenka!“ zakričí ešte na hopkajúcu postavu v bodkovanej sukni. „Nooo?“

„Nie že ich budeš otravovať v kuchyni!“ pohrozí mama prstom. Vidí sa jej, že sa dcére leskne v očiach vina, ale keď sa lepšie prizrie, prisúdi tú zvláštnosť modrastému súmraku. Vráti sa k metle a Helenka, malá babka, skacká dovnútra. Myšlienka na šperkovnicu ju stále hreje kdesi blízko srdca, snád' až celkom v ňom. Ešte nakúka do kuchyne a vidí ocka aj brata, ako s hosťami potichu sedia, napnutí na prasknutie. Pušky sa stále kovovo lesknú vedľa pece. Keď babkin pohľad náhodou narázi na oči vojaka, on sa usmeje a ona sčervenie, rýchlo zmizne za stenou a beží až k svojej posteli. Pod perinou vyťahuje šperkovnicu a v tme rozoznáva siluetu tancujúcej baletníčky.

Vojaci na druhý deň odchádzajú skoro ráno. Vidí ich z okna a kým stihne vybehnúť pred dom, už mávajú rodičom aj bratovi. Schová sa za maminu sukňu a vystrčí len hlavu. Vojak, čo má strieborné oči ako liate olovo ju posunkom zavolá bližšie. Okúňavo prejde o pár krokov dopredu a zastaví sa tesne pri ňom. Už nesmrdí ako maštal'. Obaja sa zasmejú, lebo určite myslia na to isté, a potom stíchnu, chvíľu na seba pozerajú a v očiach vojaka sa zrazu zastreie priesvitná opona, už nehľadá na Helenku, ale vidí Elsu, svoju malú Elsu, a lúči sa s ňou, akoby ju už nikdy viac nemal mať pred sebou. Ruky sa mu strašne trasú, ešte viac než večer, keď jej zovrie plece a prikývne. Nezrozumiteľné slová vysvetlenia kľžu z popraskaných pier, celkom ticho, nepočuteľne, padajú na zem. Plače. Všetko trvá iba chvíľu, v tej druhej sa vojaci pochodom pripájajú k svojmu oddielu a víria prach na hlavnej ceste, no a v tretej chvíli sú preč.

Pomlčka

Pomlčka spojená s pohrebom.

Každý z nás určite bol na pohrebe,
vie čo pohreb je.

Pre mňa však posledný pohreb bol iný.

Zapozerala som sa na náhrobný kameň.

Na náhrobnom kameni je meno a priezvisko, dátum narodenia, pomlčka a dátum úmrtia.

Čím viac nad tým premýšľam, tak si uvedomujem, aká je tá pomlčka veľmi dôležitá.

Meno a priezvisko si ľudia nemusia zapamätať. Dátum narodenia, či dátum úmrtia
môžeme zabudnúť.

Práve tá pomlčka reprezentuje jeho život. Tí, ktorí ho milovali, tak vedia, čo tá malá
čiarka znamená.

Pretože nejde o to, aké máte auto, koľko máte peňazí. Ale ide o to, ako tú svoju po-
mlčku prežijeme.

Takže... zamyslíte sa!

Chceli by ste niečo robiť inak?

Možno sa menej hnevať a ukázať druhým viac lásky, porozumenia...

Správať sa k druhým s rešpektom, pretože si to zaslúžia.

Pamätaj, že tvoja pomlčka nebude trvať večne.

13. Komnata

Miestnosťou sa ozvalo klopanie na dvere. Skôr, ako som sa vybrala otvoriť, poslednýkrát som v zrkadle skontrolovala, ako vyzerám. Pozeralo sa na mňa dievča v dlhých červených šatách s veľkými hnedými očami a vlasmi farby kávy, ktorú tak milovalo. Kým som čakala, z drdolu sa mi uvoľnil pramienok vlasov. Vôbec ma to neprekvapilo. Deje sa to stále. Ja a moje neposlušné vlasy.

Narýchlo som ho zahrnula za ucho a ponáhľala som sa otvoriť dvere. Nevyzerala som síce dokonale, ale nepatrila som medzi dievčatá, ktoré by si na dokonalosť potrpeli. Bola som jednoducho sama sebou. A ja predsa nie som dokonalá. Viem to. A je to úplne v poriadku.

Stisla som kľučku, zhlboka sa nadýchla a otvorila dvere. Stál tam On. S úsmevom som sa uklonila: „Vaše Veličenstvo.“ Úsmev mi nadšene opätoval a ani som nevedela ako, ocitla som sa v Jeho náručí. Milujem, keď ma objíma. Milujem cítiť jeho úžasnú vôňu, ktorú nedokážem opísať slovami. Vôňu bezpečia a domova. „Princezná moja, tak veľmi som sa na teba tešil!“ Uvoľnil zovretie, o krok ustúpil a ponúkol mi rameno. „Môžeme?“ Nadšene som jeho rameno prijala. „Bude mi cťou, Otecko.“

Vykročili sme. Na takéto prechádzky po zámku ma brával často. Bol to čas naplnený úprimnosťou, pokojom a láskou. Čas, kedy som sa mohla pýtať všetky svoje zvedavé otázky, počúvať jeho zamatový hlas a čerpať z jeho múdrosti. Niekedy hovoril jasne, niekedy v hádankách, inokedy zase mlčal, no vedela som, že kedykoľvek prehovril, z jeho úst vychádzala pravda. Bol štedrý a rád dával dary. Veď i tento zámok som dostala ako dar v deň, keď som sa narodila. Najskôr ho budoval On a teraz... Teraz ho budujeme spolu.

Ale nebývame tu len my. Hoci On je Kráľom a ja „len“ princeznou, môžem sem pozvať kohokoľvek chcem. A niekedy i On posielal ľudí za mnou. Má takto viacero zámkov a viacero detí. Nie som jediná, ale predsa som výnimočná. Nie že by som bola niekým viac ako ostatní, to nie, ibaže každý z nás je iný a to je to, čo nás robí výnimočnými.

Dnešok je však špeciálny. Dnes oslavujem svoje osemnásťte narodeniny. Oficiálne sa zo mňa stáva dospeláčka! Aj keď v jeho očiach som dospelá už nejaký ten piatok. A predsa som preňho zároveň stále dieťa. Myslím to v tom najlepšom slova zmysle. Nevyhodí ma na ulicu, choď si hľadať bývanie, veď už si dospelá, ani ma neprestane vzdelávať v jeho múdrosti. A rozhodne na mňa nebude pozeráť ako na blázna, keď začnem poskakovať a tancovať. No a čo, že som dospelá? Milujem to! A taktiež tu aj naďalej bude pre mňa, kedykoľvek to budem potrebovať.

„Ako sa máš, princezná?“ Zbožňujem jeho záujem o mňa. Vie presne, ako sa mám.

Som preňho ako kniha, ktorú prečítal už tisíc ráz, ale predsa sa opýta, aby to mohol počuť z mojich úst. „Som nadšená. Teším sa na oslavu a na čas, ktorý strávime všetci spoločne. Nie často sa všetci stretáme v plesovej sále. A mám sľúbenú veľkú jablkovo-piškótvu tortu! Veď vieš, ako ju milujem. Niektorí ľudia protestovali, vraj na osemnástu narodeniny by som mala mať poriadnu tortu, nielen jablká a piškóty, ale niečo čokoládové alebo ovocné s marcipánom navrchu, nech to vyzerá aspoň trochu honosne, ako sa na osemnástku patrí, ale povedala som im, že ja honosnosť nepotrebujem, že si úplne vystačím možno s obyčajnou, no pre mňa tou najlepšou chuťou.“

Nadýchnem sa, vydýchnem a zasa nadýchnem. Zasmeje sa. Nie posmešne, ale akosi tak láskyplne. Nikdy sa mi nevysmieval, ale smial sa často. A presne som vedela, prečo sa tentokrát smeje. Nebolo to len kvôli torte. Pri rozprávaní som opäť zabudla dýchať. Prečo opäť? Lebo sa to stane takmer vždy, keď o niečom rozprávam príliš nadšene.

„Aké by to boli narodeniny bez jablkovej torty, všakže?“ Príkryla som. Jablkovú tortu som mávala na narodeniny každý rok už od detstva a doteraz sa mi to nezunovalo. Spomedzi darčiekov to bolo to, na čo som sa tešila najviac, a to i napriek tomu, že to nemalo nejakú vysokú finančnú hodnotu.

Zvážnela som. Chcela som sa niečo spýtať, no nevedela som ako. Videl to na mne a nechával mi priestor na usporiadanie myšlienok. Otvorila som ústa a... zase som ich zavrela. Vzdychla som si. „Len to pekne sformuluj, dieťa. Máš čas.“ Je veľmi trpezlivý. Moje pery sa pohli, no nevydala som ani hláska. Vždy som mala radšej písanie ako rozprávanie. Išlo to akosi ľahšie. Slová sa jednoducho usporiadali, a keď som ich videla, buď som ich tak nechala, alebo ich preusporiadala do podoby, ktorá sa mi páčila viac. No ako si usporiadať slová v hlave, keď ich nevidím? Alebo je to len tým, že je jednoduchšie tie slová napísať, keď sa pri tom nepozeráme na tú druhú osobu a pokiaľ sú raz napísané, ale ešte nie odoslané, dajú sa zobrať späť, zatiaľ čo to, čo už vyslovíme, späť vziať nedokážeme?

Zhlboka sa nadýchnem, a skôr ako si to opäť rozmyslím, prehovorím: „Prídu na oslavu všetci ľudia, ktorých chcem vidieť?“ Tak. A už nebolo možné vziať tú otázku späť. Iným ľuďom by to možno prišlo ako hlúposť, no pre mňa to bolo naozaj dôležité. To, že by sa na mňa niekto vykašľal, by sa nestalo prvýkrát. Po jednej stránke som na to bola zvyknutá, no po druhej... Stále to bolelo. A stále som mala strach, že sa to stane znovu. Vedela som, že Ocko by si to nikdy nenechal ujsť a za niektorých ďalších ľudí by som tiež dala ruku do ohňa, ale neviem so stopercentnou istotou povedať, že by som sa nespálila.

„Prídu všetci tí, ktorí majú prísť,“ jeho hlas bol jemný a pokojný, „a prinesú veci, ktoré možno nie sú vzácne v očiach tohto sveta, ale v tých твоjich budú.“ Neurčitá odpoveď. Asi som to tak trochu čakala, no predsa ma to sklamal. Napriek tomu, že už o pár hodín uvidím všetko na vlastné oči, bola som zvedavá už teraz. Možno... som sa

chcela nejakým spôsobom psychicky pripraviť pre prípad, že by všetko nevyšlo tak, ako si to predstavujem. Teda, samozrejme, že to všetko tak nebude, ale keby mi len naznačil niečo viac...

Zastal. Otočil sa ku mne a pozrel mi do očí. „Ak dovoľíš, rád by som ti dal tvoj narodeninový darček ešte pred oslavou.“ Ustúpil o dva kroky nabok. Srdce mi začalo biť rýchlejšie a zatočila sa mi hlava. Nie. Spravila som krok vzad. „Nie,“ zašepkala som. Tak veľmi som bola pohrúžená do svojich myšlienok, že som si vôbec neuvedomovala, kam kráčame. Celé mesiace som sa tejto časti zámku vyhýbala a teraz... sú tu. Obrovské drevené dvere s masívnymi klopaplami, popretkávané reťazami odvrchu až nadol, s trinástimi zámkami, západkou zamknutou na dvakrát a ceduľkou zákaz vstup. Au. Cítim zradu. Ako len mohol?

„Chcem, aby si tie dvere dnes otvorila. Boli zamknuté dosť dlhý čas. Môj dar nájdeš za nimi.“ Dar? Veď za týmito dverami sa skrýva najväčšie prekliatie môjho života. To nemôže myslieť vážne! „Za tými dverami nie je nič, na čom by záležalo. Je to dávnou minulosťou.“ Som prekvapená, že môj hlas sa vôbec netrasie. Zvyčajne som človekom, ktorý sa necháva ovládať skôr emóciami ako rozumom, no tentokrát som sa rozhodla radšej použiť uzdu rozumu.

Spravil krok ku mne. „Princezná,“ oslovil ma, „naozaj si myslíš, že keby to bolo minulosťou, bolo by to tu, za týmito dverami, zamknuté pod toľkými zámkami? Dobre vieš, že všetky záležitosti minulosti sa nachádzajú v archívoch, nie tu.“ Má pravdu. Na týchto poschodiach sa nachádzajú len veci prítomné. Písomné archívy sú v podkrovi a videoarchívy s nejakými hmotnými vecami v pivnici.

No snažím sa aj naďalej zachovať si chladnú hlavu. „Tak potom je to zamknuté asi preto, lebo s tým nechcem mať nič spoločné!“ Zvrtnem sa na päte a chcem odísť, keď ma chytiť za pažu. „Terezka, počúvaj ma!“ Otočím sa späť tvárou k nemu. „Vráviš, že vo svojom živote chceš mať jasnú cestu, že chceš počúvať čistú pravdu a žiť svoj život pre mňa. Niekoľko mesiacov dozadu si mi plakala v náručí, že už nechceš nič viac, iba pravdu. A teraz, keď máš pravdu na dosah, rozhoduješ sa zutekať preč.“ Aj naďalej sa snažím vzdorovať. „Žiadala som o pravdu v niečom inom, nie v tomto!“ zvýšila som hlas. Niektorí ľudia by povedali, že už kričím. „Naozaj chceš robiť rozhodnutia o tom, ktorú pravdu budeš počúvať a pred ktorou budeš zatvárať oči? Ako chceš nájsť tú pravdu, o ktorej si vtedy hovorila, keď si teraz namiesto pravdy vyberáš lož? Lož vedie k ďalšej lži. To pravda vedie k pravde.“ Vytrhnem sa Mu zo zovretia. „Na tej pravde už mi viac nezáleží. Už len chcem nechať tie dvere zamknuté. Sú minulosťou. Bodka.“ Vydám sa späť k mojej izbe.

„Máš strach, pretože kvôli tomu, čo je za tými dverami, si zažila už dosť bolesti. Ja tomu rozumiem, dieťa. Ale ak má človek ranu, ktorá hnisá, a namiesto toho, aby hnis odstránil a vydezinfikoval ju, ju zašije, vylieči ho to? Nie. Hnis sa bude šíriť ďalej a ďalej, až kým sa mu nad človekom nepodarí zvíťaziť. Svojím odchodom si volíš hnis namiesto dezinfekcie. Schádzaš z cesty, namiesto pravdy si vyberáš klamstvo a namiesto života smrť.“

Nech zatínam päste akokoľvek silno, neviem zabrániť slzám, ktoré sa kotúľajú po mojich lícach. Chrbtom sa opriem o stenu a zveziem sa popri nej na zem. Toľko k tomu, že dám tentoraz prednosť rozumu pred emóciami. „Už si tú ranu dezinfikoval toľkokrát...“

„Ja viem, srdiečko. Niektoré rany sa však zapalujú opakovane. Jedno alebo dve dezinfikovania nestačia, aj keď to veľmi bolí. Treba to čistiť znova a znova, až kým hnis neodíde raz a navždy. Potom sa bude môcť rana konečne zaceliť a ostane po nej už len jazva.“

Prekrížim si ruky na pokrčených kolenách a položím si na ne hlavu. „Koľkokrát sa bude musieť tá rana ešte čistiť? Ja už nevládzem...“ Potiahnem nosom. Už sa mi začína spúšťať sopeľ a ja nemám vreckovku. Sadne si ku mne na zem, a aj keď ho nevidím, viem, že mi jednu podáva. Vždy má so sebou vreckovku. Zdvihnem hlavu a vezmem si ju.

Počká, kým sa vysmrkám, až potom odpovie: „Viem, že si ubolená a unavená. Ale zároveň viem, že pokiaľ ti tú ranu budem dezinfikovať Ja, zvládneš to. Zvládneš to toľkokrát, koľkokrát to bude potrebné. Za tými dverami je stále môj dar. Nedovolil by som, aby ťa to zničilo. Keby to bolo niečo, o čom by som vedel, že to nezvládneš prijať, nedal by som ti to alebo by som to po čase sám vyhodil.“

Obrátim k nemu moju stále uplakanú tvár. „Ale prečo? Rozumiem, prečo si mi dal ten dar v minulosti, ale prečo si si ho už nevzal späť? Veď práve teraz je tak nelogický, nepraktický a...“ Zasekla som sa. A čo? Neviem ani sama. Je mi skrátka úplne nanič.

„Dôveruješ mi, Terezka?“ „Áno.“ To hovoria moje pery. Automaticky. No niekde v hĺbke viem, že ohľadom toho, čo je za dverami, mám problém veriť mu. Trvá to už príliš dlho. A On to vie. Pozná pravdu. Vždy pozná pravdu. „Viem, že sa snažíš, ale ohľadom tohto máš problém. Ale nezabúdaj na to, že Ja vidím komplexný obraz, zatiaľ čo ty len niektoré jeho časti. Viem, čo robím, láska.“

„Tak prečo mi potom ten obraz neukážeš celý? Prečo ma nechávaš vidieť iba jeho časti? Prečo ma nechávaš slepú, keď by som mohla vidieť?“ Začala som potichu, no skončila kričiac. Začala mnou lomcovať bolesť, hystéria a hnev. Áno, hnevala som sa. Prečo On môže vidieť celý obraz a mňa necháva vidieť len kúsky, aby som trpela? A pritom vraví, že ma ľúbi! Je to teda naozaj tak? Nechávame trpieť ľudí, ktorých ľúbime, keď na to, aby trpeli menej, stačí tak málo, ako povedať im niečo, čo vieme, ale oni o tom netušia? Prečo to teda robí? Môj hnev rastie s každou ďalšou myšlienkou. Číti to. Na jeho tvári sa objaví bolesť. „Pretože ak by som ti ten obraz teraz ukázal, zmenil by sa a na konci by vôbec nebol taký krásny ako bude, keď ti ho teraz neukážem.“

Všetky pobežujúce myšlienky v mojej hlave sa zastavia, hnev zrazu zmizne. Mám pocit, akoby ma niekto práve oblial studenou vodou. Neklame. Viem to. Nikdy neklame. „Ľúbim ťa, princezná, a naozaj chcem pre teba len to najlepšie, aj keď máš možno niekedy pocit, že chcem od teba veci, ktoré ti ubližia. Veľmi si želim, aby si otvorila tie dvere, ale nebudem ťa do toho nútiť. Dávam ti slobodu tak ako vždy a budem ťa ľubiť aj naďalej, nech už sa rozhodneš akokoľvek.“

Utriem si z tváre slzy a pozriem do jeho hlbokých láskyplných očí. Prehltnem.

„Ak...“ zaseknem sa. Odkášlem si a skúsím to ešte raz. „Ak sa rozhodnem tie dvere otvoriť,“ na pár sekúnd zaváham, „pôjdeš so mnou?“ „Áno.“ Niečo v mojom vnútri sa opäť pohne. Na druhej strane chodby niečo zarachotí. Pozriem na dvere, od ktorých som pred chvíľou utiekla. Reťaz povolila a na zemi leží rozbitý zámok.

Otec sa usmeje. Postaví sa a podá mi ruku. „Môžeme, Terezka?“ Prijmem ponúkanú ruku a postavím sa. Na zem sa zrúti ďalší zámok. „Zvládneš to,“ povzbudzuje ma. Stále ma drží za ruku, no nevykročí. Som to ja, kto musí urobiť prvý krok. A tak ho urobím. Kráčam ruka v ruke s ním k dverám, ktoré ma tak desia. Už neplačem. Čím bližšie som pri nich, tým viac zámkov sa ocitá na zemi.

Keď sa ocitnem pred nimi, všetky zámky sú už uvoľnené, reťaz spadla. Ostáva už len tá posledná zámka. Pozriem sa na Ocka. Strčí ruku do vrečka a vytiahne z neho kľúč. Podáva mi ho. Opatrne si ho vezmem. Je ťažký, železný, no srdce s krížom na rúčke ho robia krásnym. Strčím ho do zámky a otočím. Raz. Potom druhýkrát. Položím ruku na kľučku. Srdce mi búcha neuveriteľnou rýchlosťou. Znova naňho pozriem. Na tvári má mierny úsmev a prikývne. S nádychom stlačím kľučku, s výdychom dvere otvorím.

Moje srdce zasiahne bolesť a ja sa znova padám v slzách na kolená. Príde ku mne a vezme ma do svojho náručia. Šepká mi do ucha, že to bude dobre, že sa nemusím báť, že je tam so mnou a nepustí ma. Otvorila som hnisavú ranu a naliala na ňu prvú dávku dezinfekcie. Bolí to. Ale bolesť nie je to jediné, čo sa za dverami skrývalo. Obklopuje ma aj pravda, pravé poznanie a ešte niečo viac. Niečo, čoho som sa snažila zbaviť najviac. A teraz je to tu zas. A napriek tomu, že som to nechcela a že to celé tak veľmi bolí... Všetko je tak, ako má byť.

Keď rozprávka nie je rozprávka

„Mami?“ zakričalo malé dievčatko a odkoplo zo seba perinu.

Zatiaľ, čo položilo drobné nožičky na chladné parkety, skúsilo opätovne zavolať: „Mamiiii!“

Keďže sa mu znova nedostalo žiadnej odpovede, postavilo sa a odcupitalo k dverám. Matné svetlo z nočnej lampy sotva osvecovalo jeho blondaté vlásky, keď energicky našlapovalo na studené parkety. V momente, kedy však prekročilo prach, mu cestu zastúpila vysoká postava.

„Zlatičko, čo mi to tu stváraš,“ krásna žena pokrútila hlavou a načiahla sa, aby si vzala mini slečnu do náruče.

„Nemôžem zaspáť.“

Pár krokmi zdolala priestor deliaci ich od postieľky a uložila ju späť do bezpečia nadýchaných podušiek. „Zavri očka a zachvíľu zabúváš,“ hrejivo sa na ňu usmiala a pobozkala ju na čiel'ko.

„Ale mne sa nechceee,“ odula peru a zase od seba odhodila perinku.

„Tak rátaj ovečky.“

Modrooké dievčatko sa na ňu takmer urazene pozrelo: „Mami, ja neviem rátať.“ Pôvabná, ale zato ospalá hnedovláska zmätene zažmurkala. Samozrejme, vedela, že jej štvorročná dcéra čísla nepoznala. Ale po tej zrážke na diaľnici nastal v nemocnici hotový chaos, a ona, ak náhodou nebola zrovna na sále, vypomáhala, kde sa dalo. Bola rada, že dokáže ešte vôbec stáť na nohách.

„Tak si predstavuj pokračovanie nejakej rozprávky, napríklad tej o Simbovi, Bambin alebo Barbie, vymysli nejaký príbeh, čo...“

Malá ju nenechala ani dopovedať, keď natešene zatlieskala.

„Takže mi nejaký povieš?“ zaklipkala na ňu tými svojimi obrovskými nebeskými očkami a jej už vtedy bolo jasné, ako by ich dohadovanie skončilo. Preto sa len s hlasným povzdychom zosunula na posteľ a pohodlne si oprela hlavu o tisícku vankúšov.

„Hmm...“

Marína skoro znova klipli oči, avšak našťastie si stihla pripomenúť, že má vlastne rozprávať. No... akosi jej nič nenapadalo. Popoluška, Tri prasiatka, Červená Čiapočka, Snehulienka. Akonáhle ale niečo zo starej dobrej klasiky navrhla, jej dcéra to nasledovne hneď zmietla zo stola. Vraj ona chce taký príbeh, aký ešte nepočula. Marína sa so zamračením poškrabala na zátylku. Vážne netušila, ako by dokázala z hlavy len tak vybásiť nejakú stору, a ešte menej sa chytala čohokoľvek, čo sa týkalo levov, jeleňov alebo schizofrenickej bloncky.

„No mamiii, bude to?“

Beznádejne zo dvakrát mrkla, kým jej niečo vzišlo na um. Od rozprávky to síce malo vážne ďaleko, avšak ju to ako dieťa zaujalo.

„Máš rada históriu?“

„Bude tam hrad? A princezná?“

„Prvé áno, druhé nie tak celkom.“

Malá zammčala.

„Ale bude tam princ.“

... respektíve ho ním prinajmenšom spravili, pomyslela si v duchu a za úsmevu svojej dcéry sa pustila do rozprávania: „Keď som mala toľko rokov čo ty, moji starí rodičia mi zvykli vravieť jeden príbeh. Kde bolo, tam bolo, kedysi dávno-pradávnो žil jeden muž. Pochádzal zo šľachtického rodu, avšak ani zďaleka nepatril medzi najbohatších. Mnohí ho okamžite zatracovali, on sa ale nedal a vďaka znalosti jazykov a svojej ctiziadostivosti postupne získaval viac a viac majetkov, až sa stal zástupcom samotného kráľa - palatinom. A tento veľmož mal jedného syna, nášho princa. Jeho meno bolo Matúš, nám je ale známejší pod prezývkou Pán Váhu a Tatier,“ fakty, ako napríklad, že bol neskôr plešatý a neuveriteľne vypočítavý, však z pochopiteľných dôvodov vynechala, „Matúš už od mala pravidelne navštevoval kráľovský dvor a bol vskutku nadaným rytierom. S jeho obľúbeným elegantným koníkom dokázal pobiť každého súpera. Rovnako tak, sa mu i prisudzovala veľká múdrosť a všímavosť. Bol obávaný aj uznávaný. Ľud ho zbožňoval, avšak, ak si si ho znepriatelila, vedel byť veľmi nebezpečný. Dokonca sa o ňom raz písalo, že vykrúcal krky holúbatkám.“

Až po dcérinom zhrozenom pohľade si uvedomila, že sa do spleti informácií vžila až príliš. Opätovne zjemnila tón: „Každopádne... jeho moc skutočne siahala po celom kráľovstve a bál sa ho i sám kráľ. Matúš sa jednoducho nenechal ovládať. Odmietol skloniť hlavu. Na vrchole svojej dobyvačnej politiky vlastnil majetky a hrady nevyčísľiteľnej hodnoty a vládol ako sám panovník - ako prvý panovník Slovenska. Dokonca mal svoj vlastný kráľovský dvor s hodnosťarmi, zakladal nové osady a udeľoval práva dedinám. Ale vráťme sa späť k jeho začiatkom...“

Marína sa zhlboka nadýchla a sľúbila si, že čo možno najskôr aspoň očkom prebehne pár rozprávok. Po prvé, bola toto minimálne prazvláštna uspávanka, a po druhé, vážne neverila, že sú písané vôbec podobným štýlom, akým hovorí ona. Čítala sa ale priveľmi ustatá, aby sa snažila rozprávať menej komplikovanými vetami. Ako špecializovaná doktorka bola zvyknutá na ťažšie frázy. Preto dúfala, že malú ukolíše aspoň jej hlas.

„O Matúšovi Čákovi kolovali chýry už dávno predtým, ako začal dobývať - bolo takmer nemožné si ho nevšimnúť,“ sotva stihla dokončiť vetu, keď jej niečo napadlo.

Chcela princeznú? Bude princezná!

„Na jednej zo svojich bežných prechádzkach medzi obyčajnými ľuďmi raz stretol nezvyčajného obchodníka, ktorý ho požiadal o pomoc. Vraj v neďalekom hrade držia jeho sestru, pretože ponúkla svoj život namiesto toho jeho, keď prišli vymáhať dlhy a on im nemal ako zaplatiť. Matúš chvíľu zvažoval, či hovorí muž pravdu, ale nakoniec odišiel pod zámienkou zdvorilostnej návštevy na miesto, kde mala byť údajne uväznená.

A ukázalo sa, že obchodník neklamal. Skutočne sa v Uhrovci nedobrovoľne nachádzala nádherná žena s vlasmi zlatými ako najdrahší kov a úsmevom jasnejším ako poľudňajšie slnko. Matúš sa do nej okamžite zamiloval a zaumienil si, že ju oslobodí. Mal 25 rokov, keď si Uhrovec podmanil, čím sa zároveň stal jeho prvým dobytým hradom. Pôvabná zlatovláska sa nakoniec rozhodla zostať po jeho boku, „musela si skoro zahryznúť do jazyka, keď jej prišlo na um, že to tá ženská pravdepodobne nespočetnekrát ľutovala. Nemohla ani cítiť príbehy, kde chrabrý rytier zachráni dámu nerobiacu celé dni nič iné okrem chichotania sa, akoby bola neschopná. A láska na prvý pohľad... nuž... chúd'atko dievča asi mrzelo, že sa na neho vôbec kedy pozrelo.

Aj Marína ľúbila, samozrejme, že áno. Svoju dcérku, manžela, rodičov, starkú či starkého. No od prvého zlomeného srdca sa akosi podvedome prinútila vždy najprv uprednostniť rozum. Síce jej to nie zrovna zakaždým vychádzalo, avšak i tak sa jej len veľmi ťažko verilo týmto prehnaným rozprávkam. Ona mala vždy problém s neopodstatnenou dôverou - možno preto čas od času podvedome závidela ostatným ľuďom tie ružovasté okuliare, cez ktoré hľadeli na tok sveta.

Marína prečesala svojej dcérke - pomaly ležiacej na nej samej - hebké pramienky a nevšímajúc si svojich nie zrovna pozitívnych myšlienok pokračovala: „O nebadateľnú chvíľu sa vzali a za istý čas sa pani Čákovvej narodil syn, ktorého nepomenovala inak, ako po jeho slávnom otcovi. V rode Čákovcov sa totižto dávali mená deťom podľa ich slávnych predkoch, ale špekuluje sa i o tom, že mal Matúš Čák Trenčiansky aj druhého syna Ivana. Nevie. Je to možné, i keď... nepríde mi to až tak pravdepodobné. Čo myslíš ty?“

Blond'ová nezbednička však už dávno spokojne odfukovala. Našťastie. Nevedela, či by dokázala vymyslieť nejaké vhodné pokračovanie. Napadali jej už len fakty o smrti. O Matúšovej aj tej jeho syna. Preto bola len a len rada zadriemaniu malého dievčatka. Skutočne ale pochybovala, že ju uspala zrovna tá historika. Či už značne prikrášená, alebo iba trochu, bola len povestou. Kto vie, ako to bolo naozaj - aký bol Matúš naozaj. Generácia Ľudovíta Štúra z neho vytvorila romantického hrdinu, pretože im jeho činy a postavenie hrali do karát. Prvý osloboditeľ slovenského národa, prvý slovenský vládca, prvý tvorca územného celku slovenskej ríše. Podľa nej však Pán Váhu a Tatier prahol viac po bohatstve a moci, ako sa snažil pomáhať. Nevládol výslovne zle, ale to predsa ani Karol Róbert. A aj keby si odmyslela chamtivosť, ktorú mu - oprávnene - pripisovala, ešte vždy by tu zostali písomné zmienky o jeho zradcovskej povahe.

Samozrejme, bolo od neho múdre zvoliť stranu vyhovujúcu mu zrovna v tom momente, ale nemohla si pomôcť, neuveriteľne sa jej to priecilo. A i keď ju vždy zaujímal, čo sa vtedy skutočne stalo, zastávala názor, že na niektoré otázky je lepšie odpovede nepoznať. Len by nás sklamali.

Marína Krišťárska rodená Čáková pobozkala svojho malého anjelika na čielko a zdvihla sa z nadýchaných perín. Jej srdce ale takmer zastalo o sekundu neskôr, keď sa otočila a uvidela svojho manžela opierajúceho sa o zárubňu dverí. Kútikmi úst mu trhalo a jeho pohľad bol výslovne pobavený.

„Ak ti toto bežne rozprávali na dobrú noc, niet žiadneho divu, že je z teba chirurgička.“

Plášť z hmly

„Dedo? Prečo mám pocit že som toto všetko som už prežila?“ spýtala som sa.

„Čo si už prežila?“ nechápavo na mňa pozeral zo svojho kresla pri vitrážovom okne.

Sedela som pri jeho nohách na koberci. Nejakto nečakal, pokiaľ odpoviem. „Porozprávam ti jeden príbeh. Súhlasíš?“ Opýtal sa pripravený rozprávať. „Dobré,“ nedočkavo som naňho hľadela.

„Záhadne dievča, ktorej tvár nikto nikdy nevidel, si zakrývala tvár kapucňou, ktorá patrila dlhému plášťu zo sivej hustej hmly, kráčalo dávno zabudnutý mestom. V tom meste však stále byvali ľudia. Teda ak sa vlastne ešte dali nazvať ľuďmi. Pravdaže to niekedy ľudia boli. Teda si tak hovorili. Ale toto zabudnuté mesto je preto zabudnuté, pretože ľudia v jeden deň upadli do stereotypu. Jeden deň sa iba trochu líšil od ďalšieho.

Len ten stereotyp ich držal pri živote toľko storočí. Nebol to liek proti smrti. Ich telá starli. Vyzerali okolo nejakých 45-60 rokov. Ale dve stvory vyzerali mlado. Vyzerali tak na 19 rokov.

Jedna z nich bola už spomínaná záhadná dievčina, ktorá chodila na čerstvý vzduch len raz do mesiaca. Vždy na 7. deň po splne za súmraku. Siedmy deň bol aj dnes. Neobliekla sa nijako výnimočne. Obliekla si neformálne šaty. S najväčšou pravdepodobnosťou boli staroružové. Na to si cez seba prehodila svoj zvyčajný plášť z hmly, aby splynula s okolím. Dvere zvonku zamkla a nechala sa zhltnúť súmrakom. Prechádzala sa po zabudnutých uličkách v zabudnutom meste. Prezerala si zabudnutý tovar v zabudnutom meste. A prišla aj k domu, ktorý sa nezdal, že naňho depresia zabudnutého mesta dopadá. Keďže bola stvor, a nie človek, tak sa nemýlila. Tento dom bol druhý v tretej uličke. Nechápala prečo to tak je. Doteraz bol ako všetky ostatné domy. Sivé a nenápadné. Jemne pofukoval vánok a plášť sa slabo na krajoch nadvihoval. Z vánku sa po chvíli státia a pozerania sa na dom stal nepríčetný vietor. Narážal jej priamo do tváre. Nemohla dopustiť, aby jej sňal kapucňu. Lístie a prach sa vo vzduchu zvírili. Oči mala plné prachu. Štípali ju. Musela sa rýchlo vrátiť domov. Preto začala utekať rovno ku svojmu domu. Vietor utíchol, keď bola v inej uličke. Utíchol natoľko, že si už kapucňu nemusela držať, aby naďalej zakrývala jej tvár.

Lístie a prach pomaly klesli k zemi. Preč z domu nebola dlho. Možno hodinu. Oči ju prestali štípať. Tak načo sa ponáhľať domov!

Prechádzala popri domoch. Popri sivých a zabudnutých domoch. Takto strávila niekoľko hodín.

Rozhodla sa ešte raz prejsť okolo druhého domu v tretej uličke a vráti sa domov.

Ved' predsa sa bude môcť vrátiť až o mesiac. Nazveme to osudovou chybou. Chybou, keď sa kúzlo takmer prelomilo. Ako tak odbočila do tretej uličky, vietor sa vrátil, a jej kapučňa už-už prestávala plniť svoju úlohu. Schytila ju a stiahla tak, aby zakryla svoju tvár.

Rýchlo prechádza popri druhom dome v tretej uličke, no boli na ňom farby. To sa nemalo stať. Čo ak si to niekto všimol? To je dosť nepravdepodobné. No ten tvor v druhom dome v 3. uličke bol o niečo šťastnejší. Ale prečo? Prečo tie démonistické schopnosti pôsobia na dom a na tvora, ktorý sa začínal podobať na človeka, inak ako na ostatných?

Ale tie farby boli tak krásne sýto pastelové. Prekrývali sa jedna cez druhú. Nestačilo by to všetko jednoducho zrušiť?

Určite nie! Dala si s tým toľko námahy a z ničoho nič by to stratilo všetko to zlé, pekné čaro.

Frustrovaným krokom sa elegantne a trochu aj urazene, že na niekoho nevlýva jej vzácne, niekoľko storočí staré kúzlo, sa otočila a ráznym krokom sa znova na mesiac utiahla do svojho domu.

Po celý jeden mesiac nerobila nič. Na prelome šiesteho a siedmeho dňa po splne napísala list na ktorom bolo kaligrafiou napísané: 'Kto si?' Za súmraku sa neprechádzala dlho po uličkách. Len prišla k druhému domu v tretej uličke a list vhodila do schránky. Nasledujúci deň porušila svoje pravidlo. Z domu vychádzala dvakrát denne. Hoci len k poštovej schránke a naspäť, ale aj to bolo niečo. Prestala však chodiť von na siedmy deň po splne. Len ku schránke a naspäť. Takto strávila niekoľko napínavých mesiacov. No odpoveď neprichádzala.

Alebo to tak len vyzeralo. Keďže vtedy cítila všetko, čo sa len dalo, šnúрку, ktorá viedla od kľučky bránky si všimla, keď išla asi po stýkrát od schránky domov. Zo svojho dvora utekala sťa prievan tam, kde ju šnúрка v jej rukách viedla. Šnúрка bola pripravená na dverách druhého domu v tretej uličke.

Má vstúpiť? Musela prísť na to, čo ruší jej dávne kúzlo. A to hneď, pretože dom len naberal a naberala farbách.

Nahnevaná a znepokojená v tej rýchlosti schmatla prvý nôž, ktorý jej prišiel pod ruku v jedinej miestnosti na prízemí, ktorá slúžila zrejme ako kuchyňa. V dome bola nepríjemná zima. Schody vízgali pod jej nohami. Vo svetle, ktoré prechádzalo cez vitrážové okno, tancoval prach. 'Tento dom veľmi zvláštny,' pomyslela si, 'jedna izba na prízemí bez predsieni a schody vedú do prázdnej izby. Nie je tu nijaký luster, nijaký stôl, nijaký čo i len malý náznak, že tu niekto býva alebo býval.'

Zasnene a sklameme, pretože zatiaľ nezistila, kto v tom dome býva, rozmyšľala prechádzajúc sa miestnosti. Najprv kráčala pomaly a opatrne, o chvíľu rýchlejšie a ladnejšie a nakoniec tancovala po celej miestnosti, akoby to bola obrovská tanečná sála s diamantovými lustrami.

Nebola však šťastná. A nikdy nebude. Má zázračnú moc a využíva ju takto? Čo keby to kúzlo zničilo? Môže za to všetko ona? Chybu si nechcela priznať. Zaprisahala sa, že si to nikdy neprizná. Prestala tancovať. Niekoľkokrát volala na tvora, no odpoveď

neprichádzala. Sadla si do vitrážového okna a pozrela na nôž. Posledný krát sa pozrela na zabudnuté mesto. Chcela, aby to celé prestalo, no nechcela sa zabiť. Nôž hodila cez celú miestnosť. Aj tak sa na tento svet začala pozeráť cez slzy, ktoré veľké ako viničky stekali po jej lícach. Jej líce sňa by sa červená, vodová farba zapúšťala do mokrého papiera. Nevládala čo i len perami pohnúť, čo i len oči pootvoriť. Až takto mala naliatu jej nevinnú tvár. Zhlboka sa nadýchla. Pripravená odísť sa postavila tak nešťastne, že si ruku rozrezala na starom, hrdzavom klinci, ktorý vyčrpal z dreva. Ozvena hlasného výkriku bolesti sa šírila domom. Podlaha pod ňou pilak krv. Chcela prejsť ku schodom, no keď bola v polovici cesty, vysunuli sa schody do podkrovnej izby.

Skôr zoskočil ako zišiel z toho podkrovia. Tvor s jen slabým telom v náručí klesol na zem. Ležala mu na nohách a strácala vedomie. Krv sa liala príliš rýchlo. Potom čo chytil jej ruku a otočil ju dlaňou dole, pritlačil ju jej na ranu. Cítil, ako sa jej duša na pol ceste preskúmať iné miesta vracala do tela. 'Kto si?' táto otázka bola prvá, čo jej napadla. 'A záleží na tom?' skôr, ako sa stihla spamätať, aký drzý je ku nej a ako drzo, pohrdavo a s akým hnusným hlasom to povedal, pokračoval. 'Nie, nezáleží' nechal ju zoslabnutú sedieť na zemi a on odkráčal oprieť sa chrbtom ku oknu tak, aby mu nemohla rozpoznať tvár. 'Nezáleží na ničom. Teda, čo sa týka mňa. Ty si svojou neopatrnosťou práve skoro zabila všetkých ľudí v tomto nezabudnuteľnom meste. Hoci ho ty nazývaš zabudnuté. A je mi úplne jedno, že ho tak nazývaš. Keby nebolo ich, neprídem ku tebe, aby si sa dokázala zachrániť. Dobré vieš, že si sa zachránila kvôli tomu, že si jeden z dvoch záhadných tvorov. Ináč by si nemala tú moc zachrániť sa a vykrvácala by si. Aj ja tú moc mám, ale očividne si to zvládla aj bezo mňa. Nanešťastie máš aj moc uvrhnúť na celé mesto kliatbu. A ty si to urobila. Kliatba nemeniteľnosti. Avšak to platí iba na veci. Na ľudí to pôsobí ináč. Preto pomaly starli. A neskôr by aj zomreli. Ale aj ty si nejakou musela udržiavať silu kliatby, aby časom nestratila na sile. Zvolila si si nosenie plášťa z čistej hmly. Kliatba na mňa nevláda len preto, pretože si ju uvalila na mesto a na ľudí v nej. Ja a ty sme tvorcovia so zvláštnymi schopnosťami. Platí na mňa len to, čím zakľáješ seba. Zakľala si nás tak omylom obidvoch. A ja som to zrušiť nemohol. A hoci nikdy nepochopím, prečo si to urobila, musel som to skončiť. Bola si tak zvedavá, kto som, a prečo na mňa kliatba nevláda, že si svoj plášť nevzala. Práve vtedy, keď si vybehla z domu a nevzala si si svoj plášť, čas sa vrátil. A takto sa do nezabudnuteľného mesta vrátili farby. Čas sa vrátil do okamihu, kedy bola kliatba vyslovená. Ľudia sa vrátili do mesta ako nadšený pocestný, pretože v ten deň si kliatba vyslovila to tak bolo. Ide to tak ako sa to stalo pred niekoľkými stovkami rokov.

A opovážiš sa kliatbu spustiť znova. Pre istotu, odídeš z mesta. Toto miesto sa tak znova dostane na papiere máp.' Len bez slova vstala. Bez slov nejakú obidvaja pochopili, že ju odprevadí na koniec mesta.

Tesne pred schodmi znova ocitla na zemi. Dal jej jednu ruku pod kolená a druhú pod chrbát. Zdvih ju a zniesol ju dole po schodoch. To však nevnímala.

Do ulíc sa vrátili ľudia. Po starobe tu nebolo ani stopy. Mladí ľudia sa smiali a tancovali.

Len tak, pretože chceli. Museli preto počkať do súmraku. Aby neboli takí nápadní. Vyrozpávala mu všetko čo mohla. Na siedmy deň po splne za súmraku ju vypravadi. Keď sa po mesiacoch pýtal ľudí, ako sa cítia, odpovedali, že majú pocit, akoby to už prežili.“

Dedo mi povedal predtým ešte veľa príbehov. Keď som mala nejaký zvláštny pocit a tak. Napríklad, mala som ušiť tie najkrajšie šaty na svete pre princeznú a budúcu kráľovnú nejakého kráľovstva alebo že som bola kapitánkou lode.

S obdivom som počúvala, ako mi rozprával jeho príhody plavieb po mori, keď chcel vrátiť plášť z hmyľ pôvodnej majiteľke, no nikdy už ju nenašiel. Alebo mi aj rozprávať vraj skutočné príbehy, ktoré si rozprávali s posádkou lode, keď si krátili nie málo dlhých večerov. Napríklad jeden z jeho posádky, vraj prevážal veľmi tajný balík na koči, zapriahnutými dvoma koňmi. Ale keď už balík odovzdával, tak nechtiac papier roztrhol, a videl tam krásnu bielu čipku.

Vstala som zo zeme a išla som natrhať nejaké kvety do vázy. Nechápala som, prečo sa vždy tak rád pozeral cez vitrážové okno, na ktorom podľa mňa nebolo nič zvláštne, no vždy vravieval, že tu skoro zomrelo celé mesto. Nikdy som tomu nerozumela. A keďže som si to okno aj ja chcela obľúbiť, tak som si ho prizdobovala červennými ružami a bielymi ľaliami.

Zišla som po schodoch a z jedinej miestnosti na prízemí som vyšla do prednej záhrady. Bola plná červených ruží a bielych ľalí.

Natrhala som ich spolu 21 išla som ich uložiť do vázy. Nevieť presne čo som vtedy dedkovi rozprávala, keď som vymieňala staré a zoschnuté kvety za tie nové. Ale viem, že som niečo rozprávala, pretože som nemohla pokračovať.

Bežala som odtrhnúť ešte jednu ľaliu, ale pošmykla som sa na koberci. Pod kobercom bol veľký červený ľak. V záhrade som odtrhla ešte jednu ľaliu a dala som ju do vázy k ostatným. Nepáme pre živých, páme pre mŕtvych. Okrem iných starých povier sa aj tým riadili všetci na pohrebe. Odvtedy som mu každý deň nosila pámy počet alebo ruží, alebo ľalí. Keď pri jeho hrobe som polievala slzami šťastia a smútku. Aby pekne kvitol a zdobil tento svet, no aby nezdivel ako kry pri plnom iných hrobov, ktoré boli tak zdivené a šťastím nepolievané, že cez spleť listov a prútov nebolo vidieť ani kríž s menom, ako nazývali telo pod či už ľahučkou, či ťažkou zemou.

Každý deň som pri hrobe prerozprávala jeden z príbehov ktorý mi stihol porozprávať.

Koncom októbra som v dialke videla postavu. Každým dňom sa približovala ku mne. Teda skôr z hrobu. Mala som zvláštny pocit, že z cintorína nikdy neodchádza. Ale to ma začalo trápiť až neskôr. Bola odo mňa niečo staršia. Vyzerala tak na devätnásť až dvadsať rokov.

Už som sa chystala odísť, keď si ju mne prísadla. „Ahoj“ v tom prekvapení som zabudla odzdraviť. Našťastie pokračovala. „Precestovala som Zem, všetky krajiny a všetky mestá, dediny, osady či samoty. Pozorovala som už veľa ľudí. No ty si tá pravá. Mám už neuveriteľne veľa rokov. Viem, že to tak nevyzerá, ale zasekla som sa v čase. Obávam sa, že sa to stane aj tebe a nebudeš tomu môcť zabrániť.“ Dala mi čas, aby som

spracovala ten šok. Zostanem večne mladá. Nikdy nezostanem. Zomriem vôbec?

Očividne ju netrápilo, že sa nervózne mrvím na lavičke. Spokojne si upravovala svoje neformálne staroružové šaty. Asi čakala, že zutekám alebo niečo také, no keďže sa nič také nestalo, pokračovala. „Ako som už spomínala, som neuveriteľne stará. Som uväznená v mladom tele. V tele, keď som po prvýkrát niekoho zakliala. Bol to tvoj starý otec. Áno, poznala som ho. Bol vtedy taký starý ako ja. Zakliala som ho, aby bol taký ako som ja. Aby bol tvor. Nevedel o tom, že o tom viem. Nevedel o tom, že som ho zakliala. No ja som po čase na to úplne zabudla. Zabudla som na to, že som ho zakliala, zabudla som nato, kde býva, zabudla som na to že druhý tvor reaguje na kľatbu toho druhého len ak sa základné sám tvor. Zabudla som na to, že ak by som vtedy vykrvácala a kľatba vtedy ešte nebola zrušená, tak by so mnou zomrelo celé mesto. Pretože to bola moja kľatba. Pri odchode z mesta som zrušila jeho nestamúcu kľatbu. No moju som si nechala. A aj keby som ju aj teraz zrušila, do pár sekúnd po prelomení kľatby by sa mi roky spočítali. Obávam sa, že by po mne už ani prach nezostal. Tento svet už nebaví. Chcem ísť ďalej. Jedinou podmienkou je niekomu darovať svoj plášť z hmly. A vybrala si teba. Dúfam ešte bude niekde v dome tvojho starého otca. Všetak?“ Aj keď som odpoveď poznala, prečo si to neoveriť? „Mám na výber?“

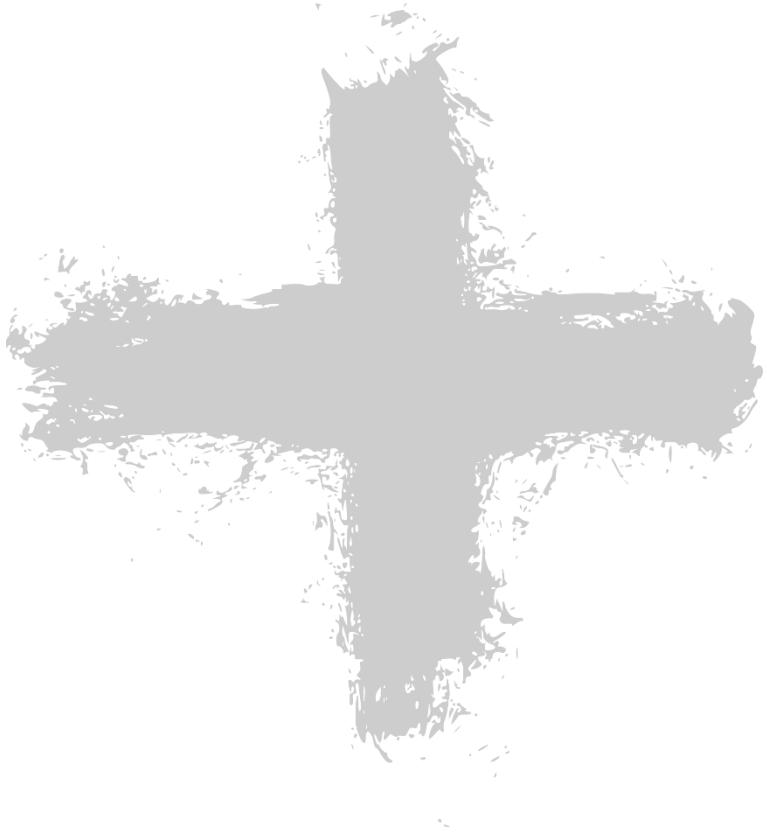
„Nie,“ zašepkala do ticha.

Povedala som jej presne, kde je plášť odložený. Chcela som, aby som si to prekliatie prevzala tu. Plášť niesla bez slov a bez slova mi ho aj dala. Spytovala som sa jej, čo bude teraz, čo sa stane s ňou a čo so mnou, komu mám plášť odovzdať ďalej a ako mám teraz žiť. Avšak mi odpovedala len na jednu otázku. Odíde z najkrajšieho miesta na zemi. Nato aj odišla.

Prezerala som si plášť. Odmietla som si ho vyskúšať. Musím nejako tú kľatbu zložiť. Nemôžem predsa zostať večne mladá.

Nechcelo sa mi už schádzať z kopca, preto som plášť použila ako vankúš.

Na brieždení ma zobudil nepríjemný chlad. Odniekiaľ sa liala sivá, hustá hmla medzi hroby. Spodný kraj plášťa bol rozpáraný. Ja som v tom pokračovala. Hmla prišla aj ku mne. Rozpáranú časť plášťa vpíjala do seba hmla. Vtedy sa plášť rozpáral celý, a tak aj hmla ho celý vstrebala. O pár sekúnd akoby nijaká hmla a ani nijaký plášť nejestvoval. Dolámaná som sa vrátila do domu môjho nebohého starého otca. V starom kresle na poschodí sedela dáma a v rukách držala pomiešaných dvadsaťštyri ľalií a ruží. Na bledej tvári mala zamrznutý, no príjemný výraz mladej slečny, ktorá vyzerala na devätnásť, no jej vek, v ktorom skončila jej posledná kapitola, sa nikto nikdy nedozvie.

Facebookové balady

Vydieravá

Vrchná pera
do druhej zapustila korene.
Spod terasy
skrz ňu raší
drzé chrastie.

... a to ma len chvíľu
nevoláš po mene.

„Smútok sa nemá
zalievať slzami,
lebo, čo zalievaš,
rastie.“

Nezmyslová

Oči mi padli hore.

Pod tmou tam okná
dávno nevoňajú žltó.
Zomreli
na sivý zákal obrazoviek,
čo iba matne ladia do oblohy.

Vo vrecku chýba farba zvuku kľúčov.

Kamera odkričí príchod.

V starých zápisníkoch
režú oči
úplne prázdne rohy.
A za dverami
monotematické ticho.

Čakanková

Koľko máš v talóne
kostýmov mesiášov?
Farebných sklíčok
v predpotopnom ráme?
Štuchavých pozvaní
do prázdnych animákov.
Spustený test,
len kým sa nepridáme...

A štipku viery.
Za necht nádeje.

A k tomu poznanie,
že sa nič nedeje...
že možno...
že zajtra...
že to už hádam pôjde.

... majáky aj tak nikdy nenaháňajú lode.

Vice versa

Do postele mi nelez
v topánkach
nie, ani vo filme
ani akože
V perinách
je prah
prekročme ho
bez okolkov
a obáv
zo zajtrajškov
Malá kopa
pýta väčšinu
mojej polovičky
kým tvoja žiari
v modrom svetle
večerných maratónov
dlhé diely
majú krátke trvanie

Insomnia

Spravila som segedín
a ty si sa mi smial
Preto nič nenechám
melón
teplú vodu
zubnú pastu
mlieko do kávy
dobrú noc a ani seba
Skús to aj tak
vezmem ťa na milosť
len zabi komára

Rádcové

Hľadali ťa
v makovom poli
kým sme chytali lúče
za slovíčka
na bronz treba
aspoň tretie miesto
my máme dve
+ istotu budíkov
Chcela som
ťahať o krajšiu zápalku
teraz mám
krátky koniec
(stále ťa nenašli)

Mnoga leta

Budem dediť
strašné peniaze
po strýkovi z Líbye
poslal úmrtný list
som na pochybách
či to robí z dlhej chvíle
na TPP
alebo SZČO
a teda sa činí
aby bol zárobok
potom podá priznanie
a nie únik
Ekonomika ožije
recesiu vyhodí zo sedla
a cvalom sa pustí
krajším zajtrajškom
a hlavne číslam
v ústrety:
Kultúra, nevykap!

Možno predsa

Zásadne nesúhlasíš
medzi riadkami
nie
je nič
odpovedáš jednoslovne
A ja mám chuť
na taliansku domácnosť
s veľa chodmi
kým príde pointa
či hladné jedlo
a potom dezertuješ
na prestieradle z hodvábu
Veľavravné gesto
nenapovie
komunikácia viazne
na plytčinách poťahovania
za áno aj nie

Málo

Žujem v kletke
z bezpečnostných opatrení
Spackala som leto
medvedími tlapkami
do plaviek! nebolo
ani stan
či tajchy
alebo Tatry
nula sólo trípov
jeseň zapršala
babie leto sa na nás
- a na nás! -
tiež neznelo
malo?
Veru, je mi.

Laser

tak som vhupla do tohto osudu
preniesla svoju vinu
na túto vodu
kdekomu sa natíska do očí a do úst
zahlcuje zanedbanou slepotou
jej osamelé tóny prskajú na moju hlavu
chcú ju vyprázdniť
skryté zločiny čo ma mali ukameňovať
ani neviem, koľko ich bolo
liečivé slnko opatrne spúšťa laserové show
sadám si do diskrétného tieňa
hľadám tep v končekoch prstov
kto režiruje tieto bunky, tieto tunely?
svetlo čo v nich bolo naposledy zmizlo v tvojej náruči
vo vesmírnej kostrči
malé dieťa ho špliecha na seba
Bum! Bác! práve sa zlomilo
ako vzťah na diaľku
toto leto je chladné, ruky mám studené
v hlave mám preležaniny, ktoré dunia prázdnotou
aj keď myslia na lásku

sad

čipované vône z podsvetia
toľko vyzývateľov bojujúcich o česť som ešte nestretla
považujú ma za indiána v terapeutických papučiach
tuto to funguje aj bezo mňa
matrice zrejú na ceste do Jeruzalema
mala by som do toho zasiahnuť
stlmiť ten rozšafný karneval
prelomiť podmanivú pýchu a odpor
odvolať status šesťstonedelia
táto biotemnota, títo sladkí lepkaví slniečkári
prepichnutí radosťou
oni tomu zradnému slnku stále veria!
To je ich boh, nie ryby a chlieb
klikám na tie vyľakané galaxie
čakám, že sa otvoria
skopírovala som tlkot kože a piesne
samá Glória, Glória!
a plody mažoretky
čas je tu zbytočný, nikto ho nepotrebuje
to iba ja sem chodím prečistiť si oči
a padať do neba

Vyber si cestu

Vyber si cestu
Skratku k ideálu
V prietrži negatív
Zasa len samá voda
Si pri mne
Vlastným telom
Dnes ešte nehmelo
A bozkávať ma trievo
By bolo asi škoda..

Vyber si cestu
Tie kl'ukaté sú horšie
Na karbid kvápe
Striedavo, však presne
Na pretras prišli
Trvanlivé zhody
Ako sa stáva
Na minútu presne
Sú po záruke
Ale iba tesne
A trocha nehy
Ráno neuškodí...

Haiku o abecede

Nevera

Esesesky skry
v písmenkovej polievke
svojej manželky

Lebo

Prečo to píšem
zrazili ma slovesá
v algoritme písmen

Mama

Som zviazaný
že si mi rozviazala
Slovenský jazyk

Abeceda

Znaky A až Zet
komu z vás nechýbajú
je analfabet

Plagiátor

Nebolo to fér
v periférnom videní
zízať na papier

Zbrane hromadného zvädzania

Zjavili sa známe fraktály
v perimetri jamých vôní
kde rozmŕzanie bolo fér

Slapové sily nastali
nás už nikto nerozdvojí
ani v ústach revolver

Hovoriť nič netreba
čo malo tak byť stalo sa
keď zožltli nám narcisy

Budeme znieť pre seba
máme vlasy na dosah
späté sponkou na spisy

Chýlilo sa k totálnemu útoku,
keď sme odhalili svoje zbrane
a odistili nálož v objatí.

Galaxie vyriešili sudoku,
podme pozeráť sa na ne
a dúfať že nás vesmír nestratí.

Priblížme sa na pohľad,
ochutnajme vôňu gladiol
a pery šarlátových makov.

Nekonečnosť príde, snád'
myšlienky skryje staniol,
ako hmla karavánu mrakov.

Metafyzická

Stála s nastaveným hrdlom
v bezprostrednom
skupenstve
Zvlnená priestorom
prezentovala pátos
a čírosť tekutín
kde kulminovala
hladina estrogénu

Len pomaly vchádzala
do útrobov intímnej lyriky
kde dominovala
jej cynická noblesa
Naučila ma zatajiť dych
a dívať sa kým
nezmiznú steny
A potom ako ústa manty
hltajú všetky slová
ma strávil
keď som nastupoval
do paternostry
k životnej filozofii

Do ticha

do ticha nad krajinou

/krajinou poliatou snehom
snehom bielym ako perie
perie z krídel holubíc
holubíc krehkých ako vánok/

vánok mrazivý zavial deň

.
. .
.

vrcholce stromov preťali nebo

/nebo modré ako z Paríža, možno
možno len parížsky modré
modré ako len nebo vie byť
byť nad krajinou/

nad krajinou prebúdajúcou sa do ticha
snehových vločiek

namiesto seba

namiesto seba
stretla som iný život

zabalený v zlatom obale
s koncami rozstrapkanými
ako fondánové salónky
na Vianoce

/čakáš na zázrak/

a nič

ďalej prichádzajú rána
a sú iba ránami, ktoré vidíš
aj keď oči nemáš otvorené
čosi v tebe stvrdlo
hádám kúsok fondánu z Vianoc

/chutil sladko, ale prehltnúť sa nedal/

namiesto seba
stretla som iný život

nevadí
mám jeden pár topánok
tanečných
nimi sa pretancujem až na koniec plesu

How deep is your love

v oknách kvitnú muškáty
voňajú ulicou a vlhkou zemou
berieš si ma do dlaní
berieš si ma do seba
dychtivo a lačno
na listoch sa v kvapkách láme svetlo
aby nás za sklom prikryla dúha
šepkáš mi verše o krídlach
marhuliach a bozkoch v záhradách
na konci pier Ti visí otázka:
How deep is your love?
a možno to nie sú tvoje pery
iba pieseň, ktorá sa pomedzi nás prediera
zo starého rádia rozladeného časom
v kuchyni buble na sporáku obed
bude musieť počkať
lebo za oknami kvitnú muškáty
a nás navštívila dúha

jazykom mi lížeš rany na duši
ako špinavú sršť mláďaťu jeho mať
a nazývaš ma milá

prezývaš do svojich podôb
očami lepíš po stenách
na prázdne miesta čo patrili hviezdám

pozývaš do záhrad
siať nahými rukami semená
(vraj ucítíme ich zrod)
keď pod nami bude praskať zem
a nebo skrývať noc

ozývaš sa mi, ozývaš
a znieš od východu až po západ
až pokým drozdy neprehlnú deň
v poslednom tóne ich preletu

a nazývaš ma milá

Láska na jeden takt

vo vine nevinností
presiaknutých pachom hotelových izieb
vyblednutých rámov a preplnených postelí
bez adries v knihe anonymov
o lásku sa noc i ráno podelí

len masky bez tváří
prevzaté z iných príbehov
v kufroch pokrivané vlastné životy
po vreckách drobnými porátaním
zapredanci lacnej nahoty

nenávratní milenci podchodov
po tisíci a prvýkrát
odsúdení večnou prázdnotou
lásky na jeden takt

Na konci leta

nebo si povzdychlo pod ťarchou lúčov
ktoré akoby pretínali jeho modré vlny
vzduchom sa nesie vôňa zberu leta

kvety obťažkané krokmi včiel
šibalsky otrčajú slnku svoje tváre
pár minút pred ich vyblednutím
no stále hriešne mladé

nedočkávané strapce hrozna
s pokožkou napnutou ako tetiva
očakávajú explóziu zrelej chuti

bosými nohami češeme tráve vlasy
opájame sa dúškami rannej rosy
doznievajú v nás sladké tóny plodov

objatie slnka pomaly slabne
do listov sa vkráda jeseň
po zemi sa kotúľajú prvé gaštany
ako tri bodky za koncom leta

Svet hore nohami

Letokruhy života
pribúdajú v prívale
bezmocných dní
Vytrhávajú pokoj z duše
a lenivo sa roztrácajú
cez bezradné dlane
Svet je absolútne
hore nohami
Nedá sa posunúť o krok späť
rozfúkať čas
ani spraviť zo seba
anjela spásy
Ale strácať sa v sebe
je krok do tmy

Zatúlané duše

Zatúlané duše
sa vyzliekajú z kože
(Ne)vlastnou vinou
porušujú pravidlá
depresie
Uštvané
lútostivé
Posúvajú sa
k šialenosti
svojich rozhodnutí
až kým nezistia
že z kože sa nedá
vyzliecť

Bolešť

Prázdnota hustne
nasiaknutá šľavou
nepočujúcich výkrikov
Pulz vyklepáva takty
rozohriate do žerava
kým sa nezaligocú
horkasté slzy
poslednej myšlienky
Bolešť sa vracia
zo sna na zem
a prudko objíma
rozvírené dni

Noc vyplavuje nánosy zla
a mlčí chladnými pohybmi vetra
aby znovu vykročila
k bielemu dňu
Hltám ho plnými dúškami
pripútaná k bežným trápeniam
potkýnam sa o bľabot tých
krotí ohrýzajú z mojich starostí
a plazia sa do môjho života
ako hady
Opäť som vyhrala

Svedomie

Márne hľadám štvorlístok
i kľúčik ktorým by sa dalo
odomknúť svedomie
vyparujúce sa po kvapkách
z ľudských stránok
Pomaly mizne
a stráca sa
v nekonečnom dave
ľahostajnosti

Súmrak

Sťahujem roletu
slnko zapadá
bol to dlhý deň

Chodník sa stráca v hmle
počítam minúty
chcem stretnúť tvoj tieň

Zažiham svetlá
pouličné lampy
sa rozsvecujú tiež

V súmraku sa vynára
tôňa smútku a tvoj hlas
volá... bež, bež, bež...

Spomienka

V konároch stromov rrrrrrr
vidím tvoju tvár
stráca sa v snehových vločkách
Žiada sa mi vyjsť von
a urobiť z nich guľu
Takú, akú si mi dal
za golier kabáta

Zvada

Vtedy, keď v priestore
nášho bytu
poletujú slová
ako pingpongová loptička,
veci strácajú dotyk lásky
a z kúta sa vysmieľajú spomienky
zamotané v pavučine.

Protest proti rozsudku

Ten čmudil sa smeje
Ľuďom do tváre
Spravodlivosť dnes
Vyťahuje čudné esá
Od potu sú mokré taláre
A srdce vrahov plesá

Nedostatok dôkazov?
Nie sme naivní, ani hlúpi
Dobre vieme, kto koho si kúpil,
Kto koho skrýva,
Kto za kým stojí,
Kto sa koho bojí.

Čierny talár je čierny
Ale pravda zvíťazí
My jej budeme stále verní
Dovtedy, kým zlo neporazí.

Ráno

Smutný deň je po daždi
V kalužiach vody
Neisto hľadáť
Obraz zajtrajška
Podobá sa na žabu
S vypúlenými očami

Prebud'te ma, prosím

Chcem byť opäť dieťa
Hrajúce sa na zelenej lúke
Bezstarostné a veselé
Chcem pozorovať motýle a lienky
Ovoniavať kvety
Prvosienky, margaréty, fialky
Zbierať červené jahody
Oberať sladučké maliny na kríkoch
Chcem ísť s otcom do lesa
Na hríby, kuriatka, plávky
Chcem zas uvidieť srnku i zajaca
Chcem znovu počuť mamin spev,
Vidieť jej oči, modré ako obloha

Prečo ma nebudíte?
Prečo ma nechávate spať
V tej stuhnutej stoke?

Chrasta na duši

Existujú dve cesty zástavy krvácania rozplakanej duše
Odborníci ich pomenovali „vonkajšia“ a „vnútomá“
Aj keď sa hádajú so zrkadlami pokrivenými falošnými úsmevmi,
- hľadajú možnosti ako teórie oddelených ciest vyvrátiť
študenti všetkých katedier stále premieľajú na jazyku pravdy,
ktoré vyvrátia tí s otvorenými myslami možno už o rok, o dva

Aj my dvaja sme študenti,
uväznení v poučkách a laviciach z opačných strán kampusu
majúci len desať minút na nádych
a prezlečenie sa z bielych nohavíc do červených montérok
naučení na test z biochémie budúci týždeň,
no nepripravený na hádku o ovládač o pol siedmej ešte pred správami
„už ma konečne nechaj na pokoji!“
„už konečne dospej!“

Na strane 1139 je stať o poruchách hemostázy (zástavy krvácania)
A presne 11.39 s bagetou na teba čakám pred klinikou,
rozškrabávajúc si na zápästí štípanec od komára,
drásajúc si myseľ alternatívnymi dimenziami tvojej dnešnej nálady
Dnes sa však zmier ani rozpísanie ďalšej kapitoly nekoná,
v sms-ke tvrdíš, že zostaneš asistovať pri tej ortopedickej operácii
Na štípanci sa už objavila kvapka krvi
- začínam si v hlave opakovať faktory koagulačnej kaskády
Vrátim sa na byt, bagetu odložím do chladničky a začítam sa do kapitoly
o implantátoch použiteľných pri vnútornej fixácii zlomenín
v latinčine si vždy odpovedáme o čosi prívetivejšie
dnes však v slovníku chcem hľadať čo najviac slov
potrebných na víťazný šach mat blížiacej sa vášnivej diskusie

Už sa mi nesníva o príšerách s ostrými zubami
ani o schodisku nekonečne dlhom bez východu
myseľ zahltili biomechanické sily pôsobiace na fraktúry,
vzorce hemoglobínu a trojčlenky s dávkami anestetík

- hlasy vedeckých démonov prehlušuješ buchnutím dverí
a slabým vzdychom.

„dnes sa nechcem hádať“

V slovníku nájdené šípy sa rozplynuli v opare pospánkovej apatie

Dovolím členkom, aby ma priviedli k tebe do posteľe

Ležíme v tichosti

A nikto sa nenatiahne ani po ten diaľkový ovládač

S paliatívnou liečbou sme sa už stretli na jednotke intenzívnej starostlivosti mnohokrát,
no nikdy by mi ani na myseľ neprišlo, že si hospic našťahujeme aj do kuchyne

Akoby išlo o prípad, kedy nikto nemá síl pokračovať

A pacient sa len pozoruje v zrkadle a ráta každú novú pribudnutú vrásku

Každý deň nová ryha na čele, v okolí očí a aj na jazyku

Vravela som ti, že máš toho kostlivca zo skrine vytiahnuť pri jarnom upratovaní

Už minulý rok

Ráno rovnaká pesnička – káva, jablko do ruksaku, spoločná cesta vo výťahu

Na tie dve minúty nemá význam rozoberať našu anamnézu

Len vzájomné röntgenografické snímanie našich zreníc

Či tam ešte som, či tam ešte si

Prekrytí únavou a vôňou tekvicového prívarku

„Dnes na fyziológii preberáme hemostazeologické vyšetrenie“ pípne

Ty si však už v inom vesmíre, prepočítavaš šírku otvorov na dynamických platničkách

A ja si uvedomujem, že krvácame obaja

A žiadna chrasta tú našu ranu asi tak skoro neprekryje

Že nezáleží ani na vnútornej ani na vonkajšej ceste,

Keď nakoniec nie je spoločná

Tak ahoj – tak sa drž

A ja sa naozaj držím,

dívajúc sa na teba ako mizneš za studenými sterilnými stenami

Sme dielmi v skladačke,

Akurát z tohto lega naše detské ja

postrácalo všetky modré časti

Tlak krvi

v tebe každú chvíľu rozpína ruky
a prizýva ťa k cievnyim operáciám
tvoj uzáver defektu čaká
na moje pohladenie
nesnaž sa ma oklamať ľavou predsieňou
v ktorej máš implantované moje oči
v štruktúrálnej chybe srdca
nám uniká správna liečba

Prúčne žily

ich izolácia mi zatemňuje myseľ
vidím iba tvoje oči
v ktorých chýba empatia
počujem ultrazvuk
ktorý nechce prijať tvoje srdce
do krabičky ukladám diagnózu
v ktorej chýbajú prúčne žily
možno vo vedľajších dverách
čakáš na dotyk kardiovaskulárneho systému
možno chceš byť pacientom
amputovaným v mojej hlave

Srdcová chyba

nedá sa vygumovať prefarbiť
každý deň ju vystrihujem a lepím
elektroimpulzgenerátor kontroluje moje myšlienky
predovšetkým sny o tebe
to sú tie srdcové chyby
kvôli ktorým mi prestali rásť korene
zapustila som v nich pohľad tvojich očí
ráno vyklíčila porucha srdcového rytmu

Zákrok

chcela som sa s tebou stretnúť
no namiesto tvojej figúry ma objala infúzia
povedala mi o deťoch
ktoré majú namiesto očí smädné gombíky
snažila som sa ju upokojiť lokálnou dezinfekciou
zbytočne
možno preto si ma do svojho náručia vzala krvná strata
ktorá sa vysmiala predpísaným liekom

Výživa

minulú noc som mala zúžený sen
tepny sa snažili o dotyk tvojej ruky
ktorá hľadala skrýšu v osrdcovníku
musela som čakať na vystrašenú vodu
a vysvetliť hladným žilám
že dnes večer budú na diéte
molekuly sa bránili
ako ty môjmu priesvitnému objatiu

Prehíťanie hraníc

tancujúci stôl
prehýba sa pod našimi pohľadmi
pred ktorými uskakujú nože
drevo sa stáva slabým súperom
oproti naším očiam
v ktorých rastú čierne ruže
majú farebnú dušu
no priesvitnú krv
neboja sa hlíny
jej prísneho obočia
zamknutých snov
pretože vo vzájomných dotykoch
prehíťajú hranice
a zapíjajú ich vetami
bez zmoknutých bodiek

Gurmán

Andrej prišiel na párty nahodený, s originálnym darčekom, poznal sa takmer s každým. Vtipkoval, dával najavo, že veľa cestuje, ešte viac číta a najviac vie. Človek mal pocit, že od zajtra bude prezidentom.

A hlavne, bol od nej vyšší. Konečne niekto.

Táňa sa tvárila, že by aj mohol byť, ak by mal záujem. Andrej sa tváril, že v pohode a Táni by naveľa podľahol, ak by naliehala.

V takomto duchu sa nieslo ich zoznámenie, nenútená konverzácia o japonskej kinematografii, aj rozlúčenie. Dať najavo okatý záujem je predsa pod úroveň. Keď niečo chce, nech sa rozkýva. Robiť prvý krok, ešte to tak -- pomyslela si.

Andrejovi ľahostajná nebola, no nejako sa mu do ničoho nechcelo. Ukázať, že sa vyzná, na počkanie ohurovať vedomostnou zbierkou motýľov a ohromnými historkami, na to energiu ešte pozbieral. Po párty prišiel však domov, zavrel dvere vo svojej detskej izbe a zvalil sa do postele. Spal až do popoludnia.

Povymetal chladničku, osprchoval sa a vyrazil s knihou pod pazuchou do kaviarne. Podchvilou si kontroloval mobil, či náhodou... Nič. Vôbec sa neozývala. Kontakty si síce nevymenili, no mohla sa hecnuť a niekoho sa spýtať.

Táňa síce do popoludnia nevyspávala, semester už bol v plnom prúde a seminárky sa samé nenapíšu, no aj tak z času na čas pozrela na displej, či náhodou... Nič.

Takto to šlo týždeň.

Znova sa stretli až vo filmovom klube. Andreja ani Táňu v skutočnosti Sedem samurajov vôbec nezaujímalo. Obaja chceli len zistiť, či tam náhodou nebude ten druhý. Andrej už premýšľal, či sa na to nevykašle, predsa len, tri hodiny sú tri hodiny a bohvie, či tam vôbec bude... ale aj tak nemal nič lepšie na pláne. A znelo to tak vzletne, japonská kinematografia, to nemohol hocikto povedať, že sa v nej vyzná. Vtom ju zbadal.

Opierala sa o čiernu stenu foajé a nenútené s kýmsi debatovala. Táňa už zabudla, že tu vlastne chcela číhať na Andreja. Zo začiatku nenápadne lustrovala každého, kto vstúpil do budovy. Potom stretla kamoša Rasťa, dali si čaj a spokojne sa zahĺbili do rozhovorov o hudbe. Obaja boli plní dojemov z festivalu.

„Presne, ja som tiež šla len okolo, a potom, počúvam, znelo to tak bláznivo, surovo, živelne, nakukla som a bol to najlepší koncert v mojom živote! Som úplne do nich! Mám aj podpis od speváka. Nevieš, či budú hrať ešte niekde v okolí?“

„Fúha, to neviem, ale šiel by som! Pekne to tam rozbalili, po koncerte som mal úplne mokré tričko. Bola to najlepšia párty akú som tam kedy zažil. A podarilo sa mi vykšmrať podpis od speváčky, ona je taká drobunká! Vlastne všetci boli akísi malí,

keď prišli medzi nás. Ozaj, si tu s niekým?“

„Ale kde. Sama ako vždy. Ty?“

„Mala ísť aj sestra, nakoniec sa vyhovorila na nejaké pracovné čosi. Takže som tu asi s tebou, ak teda niekde na teba nečaká nejaký šuhajko,“ zachechtal sa Rasťo.

„Prosím ťa, kto by už len na mňa čakal?“

„Napríklad henten dlháň sa furt na teba pozerá,“ ukázal Rasťo Andrejovým smerom.

Andrej sa hneď odvrátil, ako keby nič, hlasno sa začal rozprávať so skupinkou ľudí okolo neho. Všetci mu prítakali a smiali sa, zrejme ich dobre bavil.

„Sranda, toho poznám. Teda -- stretli sme sa asi pred týždňom na jednej párty.“

„Vyzerá podozrivo, dávaj si na neho bacha.“

„Podozrivo?“

„Hej, niečo mi na ňom neseď.“

„Na masového vraha nevyzerá,“ pozrela Andrejovým smerom Táňa.

„Veď práve! Takí sú najhorší!“ zaceril sa Rasťo.

Uvádzačka ohlásila začiatok filmu, masa ľudí sa s bzukotom začala presúvať do kinosály. Táňa po očku sledovala Andreja, Andrej nenápadko sledoval Táňu, obaja sa snažili sadnúť si tak, aby si ten druhý mohol oči vyočítať.

Od vrchu súbežne zostupovali nižšie a nižšie, až zastali rozpačito v prvom rade.

„V prednom rade? Veď mi krk odíde!“ zastonala Rasťo, keď si s Táňou sadali doprostriedka.

„Chcem vidieť na titulky,“ rozhodne zavelila Táňa.

Andrej vzal namosúrene druhý rad. Uškrnul sa a sadol si rovno za Táňu.

A má po chlebe, zachechtal sa v duchu. Určite s ním chcela vypieť. Teraz bude môcť Táňu sledovať z bezprostrednej blízkosti.

Spokojne sa rozvalil na sedadle.

Táňa sa zamrvila. Má ho rovno za chrbtom? Vľavo ho nevidí, vpravo tiež nie. To je ale vychcálek. Keď chce hrať detské hry, má ich mať.

Ladným pohybom si rozpustila vlasy a koketne pohodila hrivou zlatistých vlasov.

„Ešte šťastie, že neseďme v amfiku, by na teba sadli všetky včely sveta! Čo to máš za šampón? Či to je parfém?“ Rasťo sa s pôžitkom nahol k Táni a nahlas vdychoval.

„Ty úchyl!“ zachichotala sa polichotene Táňa a odtlačila Rasťa.

Handrkovačky v prednom rade prehlušil začiatok premietania.

Ten film trvá večnosť, pajedil sa v duchu Andrej. Zle sa mu sedelo, niekto sa za ním muchloval, Táňa vyzerala, že ho má na háku. Namosúrene tam sedel, v bruchu mu už škvrkalo. Vtom si všimol, že tomu týpkovi vedľa Táni trčí z vrecka bundy nejaká eko-bio-raw tyčinka. Bohvie, koľko je hodín, mobil si nechal v ľadvinke, ktorú aj s ľahkým kabátom odložil v šatni. Kým film skončí, skape od hladu. Rasťo sa zamrvil, tyčinka sa ešte viac vysunula z vrecka. V prítmí kinosály sa lákavo zaleskol obal. Andrejovi zaškvrcalo v bruchu.

Vziať ju je predsa také ľahké. Má ju na dosah ruky. Navyše henten chumaj mu lezie na nervy. Čo sa má okolo Táni čo motať. Nech on skape hladom.

Andrej sa potichu nahol dopredu, tváriac sa, že ho ten nekonečný film extrémne

zaujímá. Šmik! A tyčinku už skrýval pod rukou.

Potichúčky sa zaboril naspäť do sedadla a vyčkával, či si náhodou niekto niečo nevšimol. Zdalo sa, že ho nik nevidel. Mimoriadne spokojne začal odbaľovať tyčinku. Ten mrcha obal však vôbec nespolupracoval. Zakaždým z neho odtrhol s námahou malý kúsok, ktorý ho k vytúženému obsahu ale nijako nepriblížil.

V Andrejovi to už vrelo. V bruchu mu škvrkalo, film bol o ničom a Táňa sa tvárila, že on, Andrej, ani neexistuje. Namosúrene šklbal obalom, vôňa čokoládovej tyčinky mu dráždila chuťové poháriky, už si ani nevšimol, že ľudia sa začínajú s frflaním obzerať, kto to šuchoce. Zreteľne cítil, ako mu tyčinka v rukách mäkne. Z ošklbkvaných dierok v obale začínala vytekať rozpustená čokoláda. Andrej teda prikročil k zúfalému riešeniu. Tyčinku začal cucat.

Bola výborná, sladučká, konečne niečo na jedenie. Bolo mu príjemne. Opatrne si vyzul tenisky a spokojne sa zahniezdil na sedadle.

Strhol sa. Zrejme zaspal. Film ešte bežal. V bruchu mu poriadne žbinkalo, obľal ho pot. Bruchom mu prešla smršť krčv. Schúlil sa. Len čo krče na pár sekúnd ustúpili, rýchlo sa zodvihol, kašľal na topánky. Snažil sa čo najrýchlejšie predrať cez ľudí k východu.

Ľudia namrzene hundrali, Andrej sa valil ako storočná voda a sťažka vzdychal.

„Hej, čo robíš, preboha, čo si slepý?“ komusi rozkopol pohár s nápojom.

Niečo zachrapčalo pod Andrejovou nohou, zrejme niekoho obsah kabelky.

„Zlomili ste mi okuliare!“ zakričal niekto za ním.

„To čo je toto za správanie?!“ pobúrene sa nieslo za prchajúcim Andrejom.

„Stoj, počuješ?“

Andrej však nepočul. Obchádzali ho mdloby, letel smerom k východu, potkýnal sa o ľudí a ich veci, mlel z posledného.

Keď vypadol zo sály do foajé, v krčči zovrel kľučku na toaletách.

Telo mu prudko vystrelo, vykričol a zdúpnel.

Pocítil náhlu úľavu, teplo v nohaviciach a strašný puch. Tie pocity boli mimoriadne intenzívne, no najsilnejšia bola úľava.

S hlbokým výdychom slastne zamručal. Krčče pominuli. Neumrel.

„Preboha...“ zašepkal ktosi.

Andrej náhle precitol.

Húf ľudí z kinosály stál na prahu foajé spolu s uvádzačkou. S otvorenými ústami civeli na Andreja.

Na pieskových nohaviciach mu zreteľne vystupovali hnedasté škvrnky okolo rozkroku, vpíjali sa do polovice stehien.

Ešte stále zvieral kľučku záchodových dverí. Puch, ktorý naplnil nie príliš veľké foajé by sa dal krájať.

„On... on zjedol vlastné hovno?“ spýtal sa ktosi.

Vtedy si Andrej mimovoľne siahol k ústam a zistil, že ruky aj ústa má celé zababrané od tyčinky. Obal mal ešte stále schumlaný v dlani.

Neveriacky pozeral do dlane: vegánska tyčinka pre psov s čokoládovou príchuťou.

Rasťo sa naklonil k Táni: „Ja som ti to hovoril.“

O teniskách a ľuďoch

Maco si kúpil nové Tenisky. Neboli len nové, voňavé z obchodu. Bol to najnovší model. Limitovaná edícia. Špeciálna úprava. Nehorázna cena.

Pre Maca to však bola otázka života s Teniskami, alebo pekla bez nich. Odkladal si z každej výplaty niečo bokom, keď príde zaujímavá ponuka, nech môže rozbiť bank a vykračovať si.

Tento zvyk mal už dobrých pár rokov predtým, ešte než začal chodiť so Stíhačkou. Tak ju volal jeho brat. Otvorená nevráživosť bola vzájomná. Ona mu tiež inak, než Pampúch, nepovedala. Pampúchovi vadilo, že jej bolo všade plno, bola prostoreká, nepríjemne priama, všade sa dalo ísť, všetko sa dalo nejako vybaviť, zistiť, opraviť... Pampúch miloval svoj gauč, na ktorom si (ako Stíhačka prehlasovala) koledoval o dekubity. Keď prišiel Pampúch z práce a Stíhačka náhodou bola u nich, namiesto toho, aby ako slušná návšteva klopila oči nad kávou, zakaždým niečo riešila. Kiežby aspoň susedin účes, ale ona nie, ona radšej, kam pôjdu na výlet cez víkend, čo dávajú v kine, aký recept vyskúšať, kam na špacír... nemalo to konca.

Občas jej pozomosti neunikol ani Pampúch.

V značkových teplákoch a športovom tričku sa váľal na gauči.

S obľubou sledoval športové programy, špeciálne kvôli tenisu kúpil Pampúch najväčšiu obrazovku, aká bola. K tomu kvalitné domáce kino a zvuk odpálenej loptičky znel ako naozaj. Človek musel aj hlavu otáčať, keď sa chcel na tú nádheru pozerať. Aj tak to bola jediná aktivita, ktorú Pampúch vykonával pri sledovaní tenisu.

„Prečo si niekoho nenájde? Veď nie je až taký ohyzd. Ja by som s ním síce nevydržala ani minútu, no mám známe, ktorým by na „žili šťastne, až kým nepomreli“ stačila aj tá jeho Alfa Romeo v bledej koži.“

„Zlatko, veď ho nechaj, on potrebuje trošku viac času...“

„Viac času?! Veď je od teba o osem rokov starší! Odomňa o 16! Už by mohol mať plnoleté deti!“

„Zlatko, veď dobre, dobre, upokoj sa. My dvaja život môjho brata aj tak nevyriešime. Mohli by sme však nejako pohnúť tými našimi, čo ty na to?“

„Že čo? Čo tým myslíš?“

„No vieš, máme tiež svoje roky, tak som premýšľal...“

„Toto je akože požiadanie o ruku, či čo?“

„Veď normálne sa s tebou chcem rozprávať, neštartuj sa hneď...“

„Ja sa štartujem?!“

„Ok, zlatko, pobavíme sa o tom inokedy, dobre? Keď budeš mať pocit, že je správny tajming, som tu.“

„Čo ti peče?! Veď som sa len opýtala, či si takto predstavuješ požiadanie o ruku, ty tajming.“

„Veď ja tiež chcem len vedieť, na čom som...“

„To sa ma pýtaš takto? Pri škrabaní zemiakov? Nešlo by to trošku tak... vieš.“

„Veď ti vravím, že sa len pýtam, aby som približne zistil, na čom som. Nebudem ako tajtrík robiť rezerváciu, vyberať prsteň a nacvičovať poéziu, keď mi povieš, že sa na také niečo necítiš.“

„No to ma podrž! Myslíš, že predtým, než útočník odpáli na bránku, sa pýta brankára, či je vo forme? Na nejaké obskúrne tenisky si ochotný oplieskať celý majland, no žiadosť o ruku sa ti zdá ako riskantný biznis?! Nechápem tvoje myšlienkové pochody. Pane na nebi, veď to aj Pampúch viac riskuje, keď zlezie z gauča.“

„Ty si taká protivná! Človek sa len spýta, aby vedel a zrazu scéna ako v SND!“

„Prosím?!“

„No, že zbytočne robíš z komára somára.“

„Somára robíš zo seba sám. Idem domov, mám ťa plné zuby. Čau.“

„Brácho, sa ti divím. Hentaká cipena, aby ma do pozoru stavala... Je ti to treba? A to ti garantujem, že z toho vylezieš ako posledný chudák a zajtra jej budeš zvoniť pri dverách s bukrétou. Nechcel by si si niekedy po práci či cez víkend len tak oddýchnuť? Žiadne vášne, búrlivé diskusie a melodrámy, proste si otvoriť balík čipsov, pivo a len tak si užívať krásy života. Čo? Idem ti po pivo?“

„Ale kde, bratku, dovarím a pôjdem na chvíľu do záhrady pokosiť. Po obede si dám rád. Čo už s ňou. Nejaká je divná, to asi tie skúšky, čo sa jej blížia, nestíha sa učiť.“

„Lebo je dutá ako tágo. Hentakú školu, prosím ťa, kto by sa na to vôbec učil? Veď neštuduje medicínu! Čo to vlastne študuje?“

„Medicínu.“

„No tak si mala vybrať niečo šikovnejšie, sociálnu prácu alebo andragogiku, tam vraj netreba nič, len občas čosi do indexu strčiť.“

„Dobre, bratku, podebatíme po obede, ok? Kedy končí tenis? Dáme obed o pol jednej? Dovtedy by som mal byť v záhrade hotový, to tu už aj mama bude.“

„Pol jednej môže byť. A čo bude dobrého?“

„Placky s robí mäsom.“

„Ale no fuj, mne sprav rybie prsty. Robi mäso. Ako to môže byť mäso, keď to mäso nie je? Chujoviny podľa Bukovského. To sa ani žuť nedá.“

„Rob si rybie prsty sám. Čo som ja tvoj poskok?“

„Ale tej tvojej Stíhačke by si aj rybie oči po jednom restoval. Čo je?! Kam ideš? Čo ten obed?“

„Človek ich vychová ako najlepšie vie a oni takto. Sa neviete pekne rozprávať? Na staré kolená aby som vám po papuli nestruhla.“

„To sa pozná, že materská láska prestúpila túto domácnosť. Maco je v kuchyni, chystá nejaké grcky do placky. Dáš si so mnou pivo?“

„Ale len deci, na pretrávenie. A kde je Janinka?“

„Stíhačka sprážila Maca a šla domov, čo necítiš, ako je tu zrazu dobre? Aj hodinky z kuchyne počuť tikať.“

„Len sa im do toho nemontuj, Janinka je dobré dievča. Co se škádlivá, to se rádo mívá.“

„Konečne víkend, tento týždeň bol otrasný,“ zložil tašku pri dverách Pampúch.

„Á, vari si musel pracovať?“ podpichla z kresla Stíhačka.

„Nazdar, kuriatko, aj ty si tu? Skúšky máš už porobené, keď ti je tak veselo?“ štípol Pampúch, premeriavajúc si štósy papierov vedľa Stíhačky.

„Debil.“

„Stíhačka sa nám ofučala, ajéje.“

„Pampúch, sklapni,“ ani na neho nepozrela. „Maco šiel do obchodu, ak niečo chceš, máš mu zavolať. Idem sa učiť do izby, pri tebe sa neviem sústrediť. O tri hodiny ideme na ples. Náhodou máme jeden lístok navyše, pridáš sa?“

„Ďakujem, už mám program.“

„Televízny?“

„Teba tie vtípky na skúškach opustia,“ Pampúch odpochoďoval do kúpeľne.

Po hodine a pol sa Pampúch vrátil ako vymenený: oholený, učesaný, oháknutý, navoňaný.

„Ty máš rande?!“ neveriacky vytreštila oči Stíhačka.

Pampúch iba prevrátil očami a šiel sa obuť, Maco práve odomykal s nákupom a posvätnými Teniskami v škatuli.

„Ty si ešte tu? Máš najvyšší čas!“

„Veď hej, už idem.“

Len čo sa za Pampúchom zaplesli dvere, Stíhačka vyštartovala s milión otázkami Macovi v ústrety. Nedozvedela sa však veľa, len to, že Pampúch má dnes akési nóbl rande. Maca viac nezaujímal, začal sa chystať na ples.

„A čo keby som si dal k tomu tieto nové Tenisky? To sa teraz nosí, nie?“

„Nie, nenosí. Nerob zo seba šaša a daj si tie čierne mokasíny. A pohni sa, už sa to dávno začalo.“

Keď so Stíhačkou vošli do domu kultúry, parket sa už začínal postupne zapínať. Hostia ešte nemali popité, odvaha chýbala a DJ tomu tiež veľa nedal. Maco džentlmen-sky Stíhačke odsunul stoličku, naliat drink a romanticky si štrngli. Veru, už zo tri týždne spolu nikde neboli. Stíhačka má veľa učenia, skúšky sa nakopili, seminárne práce tiež treba písať. Ostatné dni bola mĺkvejšia ako obvykle. Snáď sa jej podarí tú anatóniu dať s prehľadom, učí sa na to už niekoľko týždňov. Aj teraz, keď na ňu pozeral, videl, že je duchom inde. Podchvíľkou zvrastila obočie, povzdychla si. Toto bude večer plný zábavy, pokiaľ jej nezapasuje mojito a tanečky, zrejme to zabalia medzi prvými.

Do ponurých úvah sa dovalil Pampúch. Pod pazuchou držal blondávu slečnu v róbe. Obaja zladení, poháre už prázdne.

„Nazdar, hrdličky, idete s nami rozvíriť prach na parkete?“ spýtal sa žoviálne Pampúch.

„Toto je Nina, jedna z organizátoriek. Toto je Maco a jeho Stíhačka, už som ti ich spomínal,“ zachechtal sa Pampúch, keď ho Nina vliekla smerom k parketu.

Stíhačka za nimi neveriacky hľadala.

Kde sa v ňom vzalo zrazu toľko energie? Vari sa tento gaučovník prebral z hibernácie? Necháľavo krútila hlavou a pomaly sa vliekla za Macom k parketu. Tam už Pampúch zvrátil Ninu, až sa okolo nich vytvoril veľkorysý priestor. Nina bola zjavne pohlčotená, užívala si, keď pýtala pozornosť.

Maco po nich poškuľoval a snažil sa im vyrovnať. Stíhačka však nestíhala. Úmerné učenie po nociach si vybralo svoju daň. Motala sa jej hlava, nohy, aj Macove nohavice do podpätkov. Akosi nevedela zachytiť v tom humbuku ani rytmus, všetko sa jej nejako zlievalo. A Maco driapal, vláčil ju po parkete sem a tam, otočky, základy...

V najlepšom Stíhačka hodila uprostred parketu poriadnu tyčku.

Ludia prestali tancovať, rozpačito pozerali okolo seba, no nikto z nich zjavne nemal handru s vedrom v náprsnom vrecku či vo vlasoch. Nina s neskrývaným hundraním opúšťala parket a divoko gestikulovala smerom k pódiu. DJ dal zavolať pani Helenku. Tá však nechodila, zrejme bola niekde vzadu v kumbále usadená na kýbli a hrala aj s pani Žitkou žolíka.

Stíhačka, bleďá v tvári, sa pomaly s Macovou pomocou presunula von, na čerstvý vzduch. „No nazdar, ty šabl'ozubá tigrica, čo ste to popili?“ vynoril sa za nimi Pampúch.

„Dokopy nič, mala pol pohára mojita,“ zamračene dodal Maco.

„No čo, už je lepšie?“

Stíhačka len zhlboka dýchala.

„Donesiem ti kabát? Chceš ísť? Či dáme za jeden na popravenie?“ Maco bol zjavne vo švungu a chcel sa baviť.

„Chvíľu ma nechaj, potrebujem si oddýchnuť,“ mlčali teda do tmy na terase.

Pampúch sa vzdialil. Po chvíľke sa vrátil s kabátom a šálkou čierneho čaju.

„Na, toto by mohlo byť fajn.“

„Hm, dák,“ Stíhačka sa zababušila a pomaly chlipkala čaj. „Asi pôjdem, necítim sa dobre.“

„Veď počkaj ešte chvíľku, možno ti to prejde,“ zaskuvíňal Maco nedočkavo.

„Nebudem čakať, je mi tu chladno. Zavolám si taxík. Veď ty zostaň, vyvenči sa trochu.“

„No to určite, nepôjdeš predsa sama! To by ako vyzeralo?“ zaprotestoval neprevedčivo Maco.

„Ja s ňou pôjdem, musím zajtra skoro vstávať.“

„A čo Nina?“ Maco vytreštil oči.

„Nina sa tu zaobíde aj bezo mňa...“ hlesol Pampúch, hľadiac cez okno na prostriedok parketu, kde sa Nina okázalo vlnila na makarenu.

„No dobre, dobre, keď inak nedáte... Ale dajte vedieť, keď dorazíte. Ak by ti nebolo lepšie, zavolaj mi, prídem,“ Maco už blúdil očami po parkete a jemne sa pohojdával.

V aute zavládlo ticho. Obaja boli radi, že majú chvíľu svätého pokoja a len tak hľadeli von do tmy.

Ešte ani nezmizli svetlá auta v zákrute, keď Stíhačka zajačala do mobilu.

„Čože?! To si snád' robia... Je toto možné?!“

„Čo sa deje?“ Pampúch odomykal dvere do domu.

„Zjavne veľa,“ teatrálné otrčila displej Pampúchovi.

V priamom prenose sledovali video z plesu. Zaostrené bolo na Ninu a Maca, ako svojimi tanečnými kreáciami naplnili podstatu Hriešneho tanca.

Povestnú zdvíhačku zakončili vášnivým bozkom.

Stíhačka sa zosunula na lavicu. Zrazu ju naplo. Jediné, čo mala v tej chvíli na dosah boli Macove ešte ani raz neobuté Tenisky.

Utrela si kútiky úst, zbalila poznámky z anatómie a vrazila ich Pampúchovi do rúk. Zakvačila sa mu do ramena a mlčky vykročili do noci.

Viac slov netreba

Volám sa Ji a kamaráti ma nevolajú nijak. Pretože žiadnych nemám. Ale nie, nie je až to také zlé. Samozrejme, že mám kamarátov; ibaže tí moji si to buď nevedomujú, alebo nehovoria ľudskou rečou. Vlastne tou už nehovorím ani ja. V pätnástich som odišiel žiť do jaskyne uprostred polodžungle v Rishikeshi a odvtedy som už neprehovoril. Keď som sem prvý raz prišiel, jaskyňa bola len akousi tiesňavou, do ktorej som sa sotva vplazil. Zem bola mokrá a ľadová, čo napokon vo mne vyvolalo úzkosť z úzkeho priestoru. Možno majú doktori pre tento stav aj špeciálny názov, no mne sa „úzkosť z úzkosti“ páči. I keď ten pocit a dojem, ktorý prevládal mojou myslou, sa mi veľmi nepáčil. „Toto má byť miesto, kde budem žiť do konca života?“ spytoval som sa sám seba. Už si ani nepamätám ako som tú tiesňavu našiel a prečo som si ju vybral. Vždy som však veril svojmu inštinktu, proti ktorému som nemienil bojovať. Z domu mojej rodiny, kde som predtým býval, som si inštinktívne vzal malé kladivko, kôl zo starého plotu, zopár handier (rozumej spodnú bielizeň), niečo, čo mohlo pripomínať pršiplášť a jedlo, ktoré pri najnižšej novej spotrebe vydržalo niekoľko týždňov. Po príchode na miesto som dlho nezaháľal – kladivkom a kolom som z tiesňavy začal budovať môj nový domov. Handrami som poutieral zem a tým niečím, čo mohlo pripomínať pršiplášť som obložil steny. Takto som vnútri udržal pomerne suchu. Celá táto „prestavba“ mi trvala asi pol roka. Možno viac, možno menej. Čo ale viem, že netrvala viac ako rok. Pretože zimu pod holým nebom som zažil iba raz. Neskôr, keď som už spával vo vnútri, objavil som najväčšiu tmú, akú som si kedy videl. Bolo jedno, či mám oči otvorené alebo zavreté – nevidel som vôbec nič. Aj keď som mal ruku tesne pred tvárou, nezazrel som ani len jemný obrys niektorého z prstov. A tak, ako bola v jaskyni tma, bolo v nej aj ticho. Nezáležalo, či si uši zapchám, alebo nie – počul som nanajvýš šuchot najbližších stromov alebo pohyb zvierat. Po týchto skúsenostiach z mojej hlavy nadobro zmizla aj úzkosť z úzkosti. Zakrátko som namiesto nej zacítil niečo, čo som medzi inými ľuďmi, dokonca ani u rodiny v Rishikeshi, nepoznal. Domov. Rishikesh bol (vravím bol, pretože teraz už vraj vyzerá inak) zapadnutým indickým mestečkom so stovkami kráv, divých psov a ďalších pouličných zvierat, ktoré behali od domu k domu hľadajúc potravu alebo aspoň niečo, čo sa dalo žuť. No keďže ľudia, našu rodinu nevynímajúc, nemali sami čo do úst, zvieratá si museli vystačiť s hlasným mú, hav, alebo iným pazvukom, na ktorý si už ani nespomeniem. Nespomeniem si, pretože to bolo už pred viac ako tridsiatimi rokmi. To znamená, že mám najmenej štyridsaťpäť! Je to možné? Dlhú som sa nad tým nezamýšľal. Úvahy o živote, aspoň tom fyzickom, mi vždy pripadali plytké a nudné. Napriek tomu sa nad ním teraz zamýšľam. Naozaj mám štyridsaťpäť? Pravda, odkedy bývam

v jaskyni, nepozrel som sa do zrkadla ani ničoho, v čom by som mohol vidieť svoj odraz. Keď si však prejdem rukou po tvári, cítim jemné vrásky. A tiež vlasy mám až pod zadok! Všímol som si to dnes ráno, keď som ich po niekoľkých dňoch a nociach (alebo možno aj desiatkach) „okúpал“ v daždi. Zdá sa mi, že rok od roku prší čoraz častejšie a čoraz väčšie. Celkovo klíma je akási iná. Letá sú teplejšie, zimy zimšie, búrky hlasnejšie a vtáky...vtáky sú čoraz tichšie. To sú tí moji kamaráti, ktorých som spomínal. Vtáky rozumejú svetu lepšie ako väčšina dnešných ľudí. Ako to viem? Ved' celý život žijem mimo civilizácie uprostred ničoho – povieť si. No kiežby! Čoraz častejšie za mnou začali chodiť bieli, anglicky-hovoriaci turisti. Najprv som nerozumel, prečo sem chodia a ako ma vlastne našli. Až pred pár rokmi mi to vysvetlil jeden, povedzme, kamarát z detstva (jeden z mála s ľudským telom), ktorému som môj plán pred odchodom prezradil. A toto je výsledok. Vždy však prinesie nejaké jedlo, za čo som mu zaviazaný. Ak by totiž nechodil, zostanem odkázaný na potravu z prírody, čo nerobím veľmi rád. Jedávam vtedy iba listy zo stromov, rastliny alebo prinajlepšom bobule rôznych farieb, ktorých názvy nepoznám. Odkedy bývam v jaskyni sa mi ale ešte nestalo, že by som bol hladný viac ako sedem nocí. Čo je mimochodom menej ako keď som býval s rodinou. Mal by som si teraz zaklopať na drevo, tak sa to vraj robí, keď je v živote dobre. No okolo seba mám len skaly a kamene. Musím sa teda spoľahnúť na abstraktnú karmu či osud. Záleží, v čo kto verí... Ak by som to mal zhrnúť, kvôli jedlu občas oželiem aj bielych turistov. No vždy sa viac teším, keď ten (povedzme) kamarát príde len s jedlom. Donesie laddu, čo sú také sladké múkové gulôčky, a niekedy aj niečo slané a štiplavé z ich kuchyne. Myslím, že má v Rishikeshi ubytovňu alebo niečo také, kde tí belosi bývajú a dokonca pre nich varí. No neviem to s istotou povedať. Pretože nekomunikujeme – verbálne ani neverbálne. Chodí ma však navštevovať pomene často. Pred pár rokmi mi napríklad rozprával, ako sa Rishikesh zmenil na hlavné posvätné miesto Indie a ľudia z celého sveta sem chodia hľadať vyslobodenie, meditovať alebo cvičiť jogu. Príde mi, že pre väčšinu z nich je to ale aj tak len ďalšia atrakcia, rozptýlenie, na čo po príchode domov zabudnú ešte skôr ako to jedno hindické slovo, ktoré znamená mier (tým slovom je shanti). Mám pocit, že dnes bude znova pršať. Keď je človek takto dlho v prírode, vycíti všetko. Občas sa v duchu smejem na turistoch, ktorí držia v ruke také čudné podlhovasté prístroje ovládané dotykom a potom povedia: „It will rain“ alebo „There will be a storm.“ Temer vždy sa mýlia. Nuž všetko sa deje stále dokola a aj múdrosť a hlas prírody musia ľudia znovuobjaviť. Rovnako ako sa musia vrátiť a znovuobjaviť svoju rolu vo svete. To, samozrejme, za predpokladu, že sa im to podarí skôr než ich zabije ich spôsob života. Na to ale teraz nemyslím. Vždy som sa snažil zostať s triezvou hlavou a v prítomnom momente. Preto som vlastne tu...počkať, práve sem niekto ide. Dúfam, že to nie je ďalší turista. Zatiaľ vidím len siluetu a počujem škrekot opíc, ktoré si myslia, že im ten človek niečo dá. No dať niečo iba tak bez odplaty, to ľudia akosi nemajú v povahe. Vždy sú tam očakávania. Dokonca aj tí, čo mi sem nosia jedlo to nerobia nezištne, z dobrej vôle. Očakávajú, že ich za to pustím domov – do mojej jaskyne – a budem s nimi meditovať. Čo rád spravím, pretože to aj tak väčšinu času robím. Vždy som však premýšľal

aké by to bolo, keby ľudia viac dávali ako prijímali a nechávali si pre seba iba to, čo nevyhnutne potrebujú. Svet by asi vyzeral trochu inak. Vlastne vyzeral by úplne inak. A ja by som nemusel žiť v jaskyni, pretože pokoj aký mi tu núka príroda by bol všade inde. Každopádne... vzdialená silueta sa už zmenila na jasný obraz človeka – starčeka, ktorý sem chodí hádam zo všetkých ľudí či zvierat najdlhšie. Mohlo mi napadnúť, že to bude on. Pamätám si ho ešte z čias, keď som mal jemné kučery a vlasy tesne pod pleciami. Ktovie prečo za mnou chodí. Vždy sem príde, začne mi niečo rozprávať a ja ho počúvam. Neodpovedám. Počúvam, vnímam jeho prítomnosť a občas sa usmejem. Zdá sa, že mu to stačí. Vždy je veľmi vd'ačný. Akoby ho tam dole v meste nikdy nikto nepočúval. Ja to robím rád. Rád počúvam. Mám pocit, že vo svete je až príliš zbytočných slov. Preto nimi aspoň ja šetrím. Zato turisti – tí hovoria aj za mňa. Prídu a rozprávajú. Nerozprávajú sa ale medzi sebou, rozprávajú na seba, akoby sa navzájom ani nevnímali. A ak sú náhodou ticho, pozerajú do tých čudných prístrojov na počasie. Nevieam, či je tam toho až toľko na skúmanie, no asi ich počasie naozaj zaujíma. Jednoducho – radi vedia, čo ich čaká. I keď na úkor toho, že im uniká, čo sa deje teraz. Predo mnou teraz stojí starček a víta ma spojenými dlaňami pred srdcom a jemným úklonom hlavy k špičkám ukazovákov a prostredníkov. Potom hlavu vráti do pôvodnej polohy a niekoľko sekúnd mi hľadí uprene do očí. Vyžaduje si to z jeho strany extrémnu koordináciu a sústredenie, pretože, ako mi raz povedal, jeho svaly napadol nejaký Parkinson. Nevieam, kto to bol ani ako to spravil, no viem, že sa mu hlava a ruky mimovoľne trasú. Vyzereá to, akoby s hlavou stále naznačoval nesúhlas a rukami hral na neviditeľných bubnoch. Takých tých malých, drevených. Myslím, že by v tom bol naozaj dobrý. Starček si sadá vedľa mňa a mlčí. Vždy najskôr mlčí. Buď lapá po dychu, alebo hľadá myšlienky, ktoré by premenil do slov. Tieto momenty ticha mám však najradšej. Zdá sa mi, že cez ticho si dokážeme povedať oveľa viac, ako keď spustí svoj monológ. Zatiaľ stále mlčí, a tak zatváram oči a v duchu si spievam mantru: Om bhur bhuvah svaha, tat savitur varenyam, bhargo devasya dhiimahi... a túto časť mám najradšej... dhiyo yo nah prac... Starček začal rozprávať. Chvilu som si dokonca myslel, že ma počuje. No ak by ma počul, neprešiel by ma v tom najlepšom. Aspoň dúfam, že nie. „Keď som sem kráčal,“ spustil, „zistil som, že moje myšlienky zostávajú zaseknuté v minulosti. Každý krok vpred je vlastne krok späť. Rozumieš mi, Jiii?“ Vždy tak zvláštne zaťahuje moje meno. Ako by bolo s trojitým dĺžňom. Čo na tom záleží, nechám ho rozprávať ďalej... „Nevierim, že som si to uvedomil až teraz; pri každom kroku myslím na ten, čo som už spravil alebo dokonca na ten, čo ešte len spravím,“ pozrel na mňa. „Jediný, ktorému nevenujem pozornosť je ten, čo práve robím.“ Znova sa pousmejem, čím vyjadrujem súhlas aj nesúhlas zároveň. Nehodnotím. Snažím sa tie starčekove slová iba prijať a pochopiť. Napokon, má asi pravdu. Keď som žil u rodiny bol som všade, len nie v prítomnosti. Stále to bolo iba o tom, čo sme mohli spraviť či mohli mať alebo o tom, čo budeme robiť a čo chceme mať. Namiesto toho, aby sme videli to, čo robíme a čo máme. Odkedy som ale v jaskyni, už s tým problém nemám. Pretože iba som. Robím a mám iba to, čo nevyhnutne potrebujem. Neznamená to však, že niečo vlastním. Vlastniť niečo,

to je akýsi výdobytok dnešnej doby. Robiť prácu za peniaze, aby mohol človek vlastníť. Stráca sa mi v tom význam. Všetko je to aj tak len ilúzia. Jediným majiteľom je predsa Zem a ak mi to sama dovolí, môžem si niečo od nej požičať. A čo slušnosť, morálka, alebo akokoľvek to už nazveme, kážu – ak si niečo požičáš, aspoň si to váž a staraj sa o to. No čo sa na miesto toho deje? Ľudia si nepožičiavajú, ale kradnú a na tom bohatnú, nielen, že si nevážia, ale devastujú a ešte majú tú odvahu označovať niečo za svoje. Ešteže tieto myšlienky zostávajú iba v mojej hlave, inak by som musel kričať. Našťastie sa ku mne s trasúcou hlavou otáča starček a opäť chce niečo povedať. Periférnym videním zazriem v kútikoch jeho úst náznak úsmevu, z čoho usudzujem, že chce uvoľniť atmosféru, ktorú mimochodom sám navodil. „Po ceste som stúpil do hovna,“ spustí a začne sa pritom smiať; ja mám v tvári stále rovnaký výraz. „Nebolo to ale psie ani kravské. Mám pocit, že bolo slonie. Bolo poriadne veľké. Nerozumiem ako som si ho nemohol všimnúť. Videl si už niekedy slona, Jiii?“ Neodpovedám, no odpoveď by bola kladná. Slonov tu vidím každý deň; krátko pred zotmením. Vtedy sem ale nikto nechodí. Možno kvôli tomu, že by ich mohol niektorý z nich zašliapnuť a rozpučiť. To sa ale môže stať len ľuďom žijúcich v strachu. V strachu už z čohokoľvek. Koľko je takých? Hmm... no nič, ešte chvíľu počkám, kým sa starček dosmeje a možno potom opäť povie niečo múdre. V podstate ho mám celkom rád. Páči sa mi ako vnáša humor do vážnych tém. Keď sa človek berie príliš vážne, nič dobré ho nečaká. Iba sa umára v tom, čo by mohol spraviť lepšie alebo spraviť inak. S týmito našťastie starček problém nemá. Jeho smiech utícha a ja s napätím čakám, čo príde ďalej. „Vieš, Jiii,“ pokračuje s vážnou tvárou, „vtedy sa mi tá minulosť, prítomnosť a budúcnosť zliali dokopy a uvedomil som si, že sú jedným a tým istým. Naozaj musím prejsť sračkou, aby som si niečo takéto uvedomil?“ nečaká na odpoveď, pretože vie, že žiadna nepríde. Starčekovi dochádzajú slová. Teda skôr len mení vonkajší monológ na vnútorný. Je už len vo svojej hlave, tak ako ja. Premýšľam, prečo s vtákmi dokážem cez myšlienky debatovať aj celý deň, no keď príde rad na ľudí počujem iba šuchot listia a hlasy rastlín. „To som ja, počuješ ma?“ snažím sa na starčeka prehovoriť myslou. Márne. Možno ma predsa len počuje, no strach mu nedovolí reagovať. Alebo si jednoducho rieši svoje sračky a nič iné ho nezaujíma. Nech je už pravda ukrytá kdekoľvek, navonok už iba sedíme, požičujeme si teplo zo Slnka a odvážim sa dokonca tvrdiť, že spoločne meditujeme. „Om bhuur bhuvah svaha, tat savitur varenyyam, bhrago devasya dhiimahi, dhiyo yo nah prachodayat,“ ide mi znova hlavou. Tentoraz bez prerušenia. Hneď ako som to ale dopovedal, starček sa začína opäť mrvíť. Bubnujúcu ruku vsúva do vačku na nohaviciach, z ktorého vyťahuje malé priesvitné vrecúško so zeleným obsahom. Na prvý pohľad vyzerá ako marihuana, pozomejšie oko však odhalí, že je to kardamóm. Starček otvára vrecko a sústredene sa snaží vysypať presne dve semienka – jedno pre neho a jedno pre mňa. Viem to, lebo sa o to pokúša vždy, keď sem príde. Bubnujúca ruka mu ale jeho rozhodnutie kazí; zakaždým vysype prinajmenšom dvojnásobné množstvo. „Do puše,“ zanadáva potichu a nadbytočné semienka vracia späť do vrecka. Jedno zo semienok si ukladá pod jazyk a druhé mi podáva pevne zovretým palcom a ukazovákom. Nastavujem

dlaň, ktorou si semienko vzápätí hádzem do úst. Semienko obaja chvíľu prevažujeme v ústach, obalujeme ho v slinách a potom doň prednými zubami jemne zahryzneme. Z puzdra sa nám do úst kotúľajú malé čierne guľôčky, ktoré po rozhrýznutí osviežujú celé ústa. Ha! Kam sa na tento zázrak hrabú opravári zubov. Príroda jednoducho vždy vyhrá. Vždy! Starček si dýcha do skrčenej dlane, čím si overuje účinok semienka, inak povedané sviežosť jeho dychu. Podľa reakcie usudzujem, že je všetko v poriadku. Teda minimálne so starčekom. Mierny nepokoj však pozorujem u vtákov nad nami. Rozprávajú rýchlejšie ako obvykle. Takmer vôbec im nerozumiem. Hovoria jeden cez druhého; neznášam, keď to robia. Začína pršať – ako som predpovedal. Koniec koncov, to isté sa asi snažili povedať aj vtáky nad nami. Vrazil som, že sú bystrejšie ako ľudia (a ich čudné prístroje). No občas by si tiež potrebovali zameditovať a upokojiť myseľ. Niekedy sú až príliš rozlietané. Ktovie, či však majú na toľko rozvinuté vedomie, aby mohli meditovať. Na druhej strane, poznám tvory, ktoré meditovať môžu, no napriek tomu sú ešte väčšmi rozlietané než vtáky. Čo z toho vyplýva? Nemám potuchy. No viem, že už poriadne leje. Kde sú teraz turisti s tým ich: „There will be a storm“? Asi sedia doma, sledujú počasie a tešia sa, že mali konečne pravdu. Aj starček vedľa mňa stále sedí. Sedí a rozjíma nad touto prírodnou krásou. Akoby ani nemokol. Ktovie, čo všetko mu ešte beží hlavou. Svoju nervozitu prezrádza len rýchlejšim žuvaním semienka, ktoré strieda nepravidelný kmit jeho hlavy. Očividným gestom ho pozývam ku mne domov na... takmer by som bol povedal, že na čaj. Nič také tu ale nemám. Musíme si vystačiť s vodou, zvyškom laddu a suchom nad hlavami. O chvíľu už sedíme obaja dnu a bez slov pozorujeme ako kvapky udierajú do listov, stromov alebo zmätených zvierat, ktoré sa ešte nestihli ukryť. Takmer naraz vyplývame z úst puzdro semienka kardamómu a vzápätí ho vymieňame za sladkú slasť. Zdá sa, že tento dážď ešte nejaký čas potrvá. Možno dokonca do zajtrajšieho rána. Ak by to bola pravda, starček by tu musel zostať cez noc. Cez noc som tu ešte nikdy nemal hosťa. Čo by sme celú noc robili? Asi spali. No aj tak – nie som na spoločnosť zvyknutý. Vôbec si to neviem predstaviť. Dážď neutícha a medzi stromami sa objavujú kontrastujúce lúče zapadajúceho slnka. Akoby sa príroda nevedela rozhodnúť, čo chce skôr: plakať alebo žiariť. A tak robí oboje. Výsledkom tejto dvojitosti je krásna dúha, ktorá sa postupne zjavuje priamo pred jaskyňou. Doslova akoby mala byť jej vstupnou bránou. Niektorí ľudia vravia, že dúha je symbolom nového začiatku alebo zmeny. Teda hovorievala to aspoň moja mama. No keď dážď ustal, dúha zmizla a naše životy pokračovali ako predtým. Nič sa nezmenilo. Teda aspoň ja som nič nezaregistroval. To, čo som chcel a potreboval zmeniť zostávalo totiž rovnaké. A len ja som s tým mohol niečo spraviť. Žiadny zázrak, žiadna nadľudská sila, ja. Starček sa mi rukou dotkol ramena a pretrhol tým prúd mojich myšlienok. Telom mi prechádza jemná vibrácia. „Tam, pozri, Jiii!“ ukazuje starček ukazovákom druhej ruky ďaleko pred nás a jemne ho posúva smerom doprava. Ukazuje mi slona. Starček ho vidí prvýkrát naživo. Takmer nedýcha, dokonca aj jeho trasenie na chvíľu ustálo. Vyzerá ako malé dieťa, ktoré objavilo vesmír. Prial by som si, aby mu toto nadšenie zostalo navždy. Pre neho je dnešnou dúhou slon, ale čím je pre mňa? Je ňou starček? No ja

nepotrebujem nič meniť. Ani začínať odznova. Som takto spokojný. Možno má dúha úplne iný význam a tieto úvahy sú k ničomu. Keď sa nad tým zamyslím, k ničomu sú tak či tak. A nielen preto, že nikam nevedú, ale tiež preto, že prestáva pršať a dúha čoskoro zmizne. Okrem toho jediná zmena, ktorá sa mi dnes mohla udiť, vstáva a odchádza preč. Robí to pomaly a nenápadne, akoby mi dávala ešte čas na posledné zamyslenie. Starček sa potom pokorne ukloní, poďakuje a pokojným hlasom, zaťahujúc niektoré samohlásky navyše, dodá: „Vyrovnanoost' a pokoooj, Jiii,“ ukáže na miznúcu dúhu, „čo to nevidííš?“ S úsmevom na tvári vykročí na cestu späť a spieva si pritom: „Om bhuur bhuvah svaha, tat savitur varenyyam...”

Miško

Úryvok

Volal sa Miško.

So zvesenou hlavou kráčal strmým zľadovateným chodníkom. Jeho chôdza pripomínala námorníka, ktorý sa pohyboval po nepokojnej palube. Stmievalo sa. Tesne pod vrcholom zostal stáť a započúval sa do šumenia stromov. Mal pocit, že do obvyklej uspávanky večerného lesa sa votrel cudzí zvuk. Všetko sa vysvetlilo, keď sa vyškriabal na vrchol skalného brala. Hlboko v údolí uvidel mesto, ktoré ako podkova zvierali okolité hrebene. Mesto bolo plné blikajúcich svetiel a tlmených zvukov. Podvedome cítil, že toto nie je jeho mesto. Prekvapilo ho to. Vnútorne bol presvedčený, že existuje iba jedno mesto a to ostatné je nekonečný tmavý les. Vôbec ho netrápilo, že trpel výpadkom pamäti. Nedokázal si spomenúť, ako sa dostal preč zo svojho mesta do neznámeho prostredia. Jedno však vedel určite. Už nikdy sa nebude musieť predvádzať pred obecenstvom, už nikdy ho nikto neprinúti aby tancoval či robil kotmelce a iné šaškovičky. V lese bol slobodný a mohol si robiť, čo chcel. Jediné, za čím mu bolo smutno, bola kolobežka. V kolobežkových pretekoch suverénne porážal konkurenciu.

Bol tu však jeden problém, ktorý nedomyslel. Už tretí deň sa túlal lesom a bol hladný. Prvý deň mal šťastie. Narazil na jablň ovešanú množstvom prezretých jabĺk. Najprv pozbieral opadávky. Potom sa vyškriabal na strom a pokračoval v hostine. Napokon zatriasol stromom, ktorý bol takto nútený zbaviť sa aj zvyšku svojich plodov. Jednoducho povedané, Miško sa nadžgal do prasknutia.

Na druhý deň to už bolo horšie. Bola neskorá jeseň a v noci po prudkom ochladení napadol prvý sneh. Keď vyšlo slnko, sneh sa začal topiť. Bohužiaľ, v noci opäť prítuhlo a les sa pokryl ľadovým kobercom. Keď opäť začalo snežiť, pre lesnú zver nastalo obdobie hladu.

Miško trávil noci v skalnej jaskyni, ktorá ho ukryla pred nepríjemným severákom.

Na tretí deň sa Miškov pocit hladu znásobil. Bol bezradný. Napokon sa rozhodol vrátiť tam, kde mu dali naposledy najesť. Pri spomienke na dobré jedlo sa mu začali v ústach hromadiť sliny. Cestou k horám premýšľal, prečo ten pán hovorí rečou, ktorej nerozumel. Spomínal si, že jeho podivná zelená uniforma voňala lesom. Po vyše hodine chôdze vedel, že je blízko. Keď narazil na príjazdovú cestu, spomalil. Obozretne sa blížil k horám. Potom ju začal špirálovito obchádzať. Napokon prekonal strach a pri poslednom okruhu prudkým pohybom otvoril výzgajúcu bránku, zasadenú v chátrajúcom drevenom plote. Ozval sa štekot voľne pobehujúceho psa. Napriek nízkemu veku sa Miško psa nebál. So psami mal svoje skúsenosti a poľahky si s nimi zakaždým poradil.

Ale tento pes bol iný. V jeho štekote nebolo nič hrozivé, iba upozorňoval svojho pána, že majú neskorú návštevu.

Miško pozorne sledoval, čo sa bude diať. Tak ako očakával, najskôr sa v predsieni rozsvietilo svetlo. Potom zavýzgali dvere a v nich sa objavila statná postava horára Milana Krajčoviča.

„Tak čo, Miško, si hladný?“

Miško iba niečo nezrozumiteľne zammlal a ustrnul v napätom očakávaní.

Horár vošiel dnu a zavrel za sebou dvere. Potom zamieril do kuchyne, odkiaľ sa šírila vôňa opekaných zemiakov a pečeného kurčaťa.

„Máme návštevu?“ spýtala sa ho manželka.

„Áno. Prišiel Miško,“ odvetil horár.

„Chudák, určite je hladný,“ pokývala hlavou a skontrolovala, či je kurča dobre prepečené. „Mám mu naložiť do hlbokého taniera?“ spýtala sa a nečakajúc na odpoveď sa načiahla do kredenca.

„Radšej by sme mali použiť misku,“ oponoval jej horár.

Jeho pani prikývla a misku naplnila zemiakmi a veľkou porciou pečeného kurčaťa. Potom odbehla do komory, odkiaľ sa vrátila s malým košíkom žltých hrušiek. „Koláčik sme už pojedli, snáď mu toto postačí,“ usmiala sa a všetko podala manželovi.

Horár vyšiel von a zamieril k ťažkému dubovému stolu, ktorý bol pevne zasadený do zeme. Položil naň misku aj s košíkom hrušiek a posadil sa na lavicu chrptom k horármi.

„Posaď sa,“ vyzval Miška a rukou mu naznačil, aby si sadol na lavicu oproti. Miško sa zastavil asi krok od stola. Bol v strehu. Čo ak ho ten pán chytí a odvedie do jeho mesta? Hlad napokon zvíťazil. Namiesto toho, aby sa posadil k stolu, tak ako ho to kedysi naučili, schmatol misku a rozbehol sa k bránke, ktorú nechal otvorenú. Keď sa otočil, uvidel horára, ako pokojne sedí za stolom. Miško sa zahanbil, misku s jedlom položil na zem a potom sa pustil do jedla. Bože, to bola dobrota. Škoda, že toho bolo tak málo. Vedel, že misku treba vrátiť. Zobral prázdnu misku a opatrne zamieril k stolu, za ktorým ešte stále sedel horár. Tesne pred stolom zaváhal.

„Vráť to tam, odkiaľ si to zobral,“ riekol horár a rukou mu ukázal, kam má misku položiť.

Hoci jeho slovám nerozumel, pochopil, čo ten pán od neho chcel, a misku položil na stôl.

„A teraz si sadni!“ vyzval ho horár a malý košík s hruškami potisol k nemu.

Keď sa Miško načiahol za košíkom, horár schmatol košík a pritiahol si ho k sebe. „Povedal som ti, aby si sa posadil,“ riekol a priateľsky sa usmial na Miška.

Slová sadni a posadiť sa mu boli povedomé. Posadil sa oproti horárovi, ktorý sa usmial a košík potisol k nemu.

Miško sa pustil do jedla. Hrušky boli sladké a prezreté. Bol taký zaujatý jedlom, že ani nezbadal, ako sa horárova manželka priblížila k nim s fotoaparátom v rukách. Keď začul štuknutie spúšte, prudko zodvihol hlavu.

„Neboj sa,“ chlácholil ho horár. „To je moja pani. To ona ti pripravila všetky tie dobroty.“

Miško sa upokojil a pokračoval v hostine.

Keď dojedol, na znak vďaky pokýval hlavou a pobral sa preč. Prešiel otvorenou brámkou a otočil sa smerom k horárni. Horár s manželkou mu kývali na rozlúčku. Miško zatvoril bránu a potom odkráčal do lesa. Začala sa ho zmocňovať príjemná malátnosť. Keď sa doňho oprel štipľavý severák, zmenil smer svojej cesty a zamieril do jaskyne, kde sa zvykol zdržiavať počas nevhodného počasia. Netušil, že sa nachádza uprostred Geravskej planiny. Keď prišiel k jaskyni, bola už tma. Zamieril do najodľahlejšej časti jaskyne a zavrtal sa do hromady lístia, ktoré navial do jaskyne nevyspytateľný vietor. Zaspával s myšlienkou, že keď bude hladný, existuje miesto, kde mu dajú najesť.

Otec so synom kráčali po rozbitej asfaltke, ktorá viedla okrajom Geravskej planiny smerom k horám. Päťročný Miško, chlapec s bujnou fantáziou, bol zbláznený do kolobežky a zakaždým si vymohol od otca súhlas, aby sa počas prechádzok prírodou mohol preháňať na nej. Ani dnešok nebol výnimkou. Občas sa otcovi stratil z dohľadu, ale zakaždým sa vrátil. Otec ho nechal, nech sa vyblázni. Odrazu sa stalo niečo nečakané.

„Otecko, otecko!“ už z diaľky kričal malý Miško so slzami v očiach.

„Čo je, čo sa stalo? A kde máš kolobežku?“ spýtal sa otec.

„Ukradol, ukradol mi ju!“

„A kto ti ju ukradol?“

Keď otec začul synovu odpoveď, uštedril mu priateľský buch. „Opäť si vymýšľaš?“

„Nie, nič si nevymýšľam,“ trval na svojom uplakaný Miško.

Odrazu sa z diaľky ozval typický zvuk rozheganej kolobežky.

Keď sa spoza zákruty vyrútil zlodej na kolobežke, otcovi spadla sánka. Napriek bizarej situácii nestratil duchaprítomnosť a siahol po mobile.

„Skutočne nič nemáte?“ spýtal sa šéfredaktor inzertného a informačného týždenníka, ktorý sa z bulvárneho plátku bolestivo pretransformoval na – ľudovo povedané – reklamný týždenník zadarmo. Napriek svojmu obsahu si týždenník udržal úvodný článok na prvej strane, ktorý sa tešil záujmu čitateľov.

Všetci zamestnanci klopili oči alebo sa tvárili, že pracujú s počítačom.

„Niečo by tu bolo,“ ozvalo sa spomedzi dverí, ktoré zapratala objemná postava Pištu, redaktora na voľnej nohe.

„To si ty?“ s nevôľou sa spýtal šéfredaktor. „Opäť si priniesol nejakú fantazmagóriu?“

„Žiadna fantazmagória,“ uškrnul sa Pišta. „Keď si pozrieš, čo som priniesol, budeš nútený hlboko siahnuť do svojej lakomej peňaženky.“

Šéfredaktor siahol po papieroch, ktoré mu na stôl frajersky hodil Pišta. Prečítal si nadpis článku: Geravská planina, posledná oáza divokej prírody. Keď uvidel, že Pišta vyťahuje z aktovky nejakú obálku, spýtal sa: „To sú fotky?“

Pišta sebavedomo prikývol a podal mu hrubú obálku.

Šéfredaktor vytiahol prvú fotku. Vzápätí zalapal po dychu a sadol si na stoličku. Na fotografii spoznal horára Krajčoviča, ako sedí pred horárňou za dubovým stolom a oproti nemu, akoby v priateľskom rozhovore, sedí mladý medveď, ktorý sa napcháva hruškami. Na druhej fotke bol ten istý medveď, ako sa preháňa Geravskou planinou na kolobežke. Na opačnej strane fotky bol záznam: Ako Miško ukradol Miškovi kolobežku.

„Preboha! Kde ho splašil? Je z cirkusu?“

„Dalo by sa to aj tak povedať,“ usmial sa Pišta.

„Tak hovor!“ vyzval ho zvedavý šéfredaktor. „Ale stručne,“ dodal.

„Je to dlhý a takmer neuveriteľný príbeh. Horár ho kúpil za sto eur od Jegorova...“

„A kto je to ten tvoj Jegorov?“ prerušil ho šéfredaktor.

„Jegorov pracoval ako krotiteľ medveďov v jednom ruskom cirkuse. Potom ako cirkus skrachoval, Jegorov emigroval na Ukrajinu, kde žili jeho príbuzní. Vo všeobecnom zmätku pri likvidácii cirkusu si zobral so sebou medvedie mláďa. Ako bývalý krotiteľ naučil svojho medveďa – mimochodom, volá sa Míša – rôznym cirkusantským kúskom a živil sa tým, že v hlavnom meste usporadúval pouličné predstavenia. Najväčšiu radosť z týchto predstavení mali deti. Za jeden cukrík štartovného sa decká mohli zúčastniť kolobežkových pretekov s medveďom. Hoci medveď zakaždým zvíťazil, mohli sa aspoň pochváliť kamarátom, že pretekali s medveďom. Keď sa situácia na Ukrajine ako-tak stabilizovala a demonštrácie utíchli, začali Jegorovovi šliapať na päty rôzne ochranárske združenia a v poslednom čase čelil aj súdnym žalobám za týranie zvierat. Takže bol rád, keď sa mladého medveďa zbavil.“

„A ako ho horár previezol cez hranice? To si ho len tak posadil vedľa seba do auta a spoločne odfrčali na Slovensko?“

„Ako som ti povedal, je to dlhý príbeh. Stručne povedané, horár ho uspal pomocou injekcií a k nám ho priviezol v kufri svojho landrovera.“

„A to ho na hraniciach nikto nekontroloval?“ dobiedzal šéfredaktor.

„Ved' vieš predsa, v akej dobe žijeme. Všetko je o peniazoch,“ uškrnul sa Pišta, akoby povedal vtip storočia.

„Vieš čo, zober tie svoje papiere aj fotky, pozývam ťa na pohárik.“

O chvíľu už obaja sedeli v útulnej kaviarni, kde si šéfredaktor vypočul podivuhodný až neuveriteľný príbeh o medveďovi, ktorý sa dočkal zaslúženej slobody v krásnom prostredí Geravskej planiny.

Gympláčky v zácviaku

Úryvok

Na mieste bývalého kasína postavili škaredú hranatú opachu. A rovno dvojposchodovú. Dočasne tu škola bola aj v pôvodnom hostinci - kasíne, kým si niekto na predvojnovom ministerstve školstva a národnej osvety uvedomil, ako to asi vypaľuje v očiach verejnosti.

Z grációznnej elegancie prelomu storočia zostali len dve asi metrové imitácie mramorových stĺpov so spodnou pätkou a dierkou na drôt hore, ktoré sa potom osemdesiat rokov povalovali po rôznych kabinetoch, než ich objavila akčná riaditeľka a odvelila do strážnej služby po oboch stranách vstupu do svojich kancelárií. Jednej pre sekretárku, jednej oficiálnej a trezoru, kde administratíva chodila tajne vypaľovať zobáky, lebo na pôde školy je fajčenie prísne zakázané. Nedajboh na očiach verejnosti.

Gympel.

Oranžovo-smotanové flakaté valce zdegradovali na podstavce pod kvetináče, zaklincovali črepníkmi s čímsi, čo vyzeralo ako zhnité slonie nohy, z ktorých rástli zelené metrové pokrútené chlpy. Počas letných prázdnin vždy vyschli, v septembri ich ostrihali, potom pripomínali už čosi iné. Návšteváť dupkajúcim na chodbe pred riaditeľňou to na tvárach rozkresľovalo čudné, zhrozené ksichty, s ktorými vchádzali k vedeniu a nemuseli sa už začať tváriť vážne. Konfrontujúc sa s riaditeľkou tejto inštitúcie sa im stretnutie s Votrelcom ukázalo v opačnom garde a Vojna svetov s Dňom nezávislosti nulovo mysteriózne.

Veta: „Máš ísť do riaditeľne,“ v preklade znamenala dlhú červenú linku na EKG obeť.

Bola tu so spolužiačkami zo základky v máji na prijímacích pohovoroch a teraz s otcom na zápise, ale nič z toho, čo videla, ju neohúrilo. Deduško gympel nezodpovedal sladkastým pestrofarebným seriálovým školám, skôr nejakému filmíku pre pamätníkov. Pamätala si, ako jej mama kedysi rozprávala o obrovských skriniach po chodbách gymnázia s preparátmi, vypchatými zvermi a hlavne knihami odspodu po plafón. Z fauny tu zostal iba tokáň, impozantne strašiaci na vyradenej kopírke pred biologickým labákom a vo formaldehyde zaliate nejaké neidentifikovateľné embrya. Z nádobky si chodieval fyzikár odlievať, keď opätovne počmáral permanentnou fixkou interaktívnu tabuľu, lebo akýkoľvek alkohol je na pôde školy prísne zakázaný. Vďaka systému za v liehu nakladané mŕtvolky. Pomohol by aj odlakovač na nechty, ale to taký fyzikár netuší. Nikdy si neosvojil otrepané študentské fóriky so zamenenými fixkami. Ani tie s kriedou obnoveným vzorom podsedačky. Prúžkované tesilky boli prijateľnejšia verzia, ako tie so žuvačkou...

Cupkajúc za otcom si sklamane obzerala čerstvo vymaľované chodby. Nijaké

obrie osemdesiatročné vitríny tu teraz neboli. Zostali len tie vstavané, v pozdĺžnych chodbách, pretreté stíkrát na bielo, aby zapadli ešte viac. Za nimi zostalo zopár zaprášených šutrov na geológiu, ktorá sa učila len počas jedného polroka, drôtikové makety na matiku a pár vyblednutých diplomov z olympiád ešte z minulého storočia. V jednej akvárium. Momentálne prázdne, lebo útok šunkovej bagety z bufetu rybičky nerozdýchali. Obsah vitrín nikdy nikoho nezaujímal, hoci prezervatív natiahnutý na skúmavke v polici s laboratórnymi pomôckami vyzeral byť už slušne zaprášený.

A všade tablá čierno-bielych „kockatých hláv“, ako gymplákov zvyšok malomestského študentského etnika s úľubou označoval a závidel im, že v máji môžu s nimi tlupy maturantov s rapkáčmi chodiť po meste, žobrať do klobúka prachy a prepíjať to po chatách v okolí.

„Škoda, že tu nezostávajú úplne všetky tablá. Ale nepomestili by sa za tie roky. Tie najstaršie vždy balia do bublinkovej fólie a vykladajú na povalu. Keď majú po rokoch gymnazisti stretávku, idú ho pohľadať a potom pri ňom... spomínajú. Keby tu boli všetky, tvoja mama by sa denne mohla na teba dívať a strážiť by mi ťa,“ povzdychol si otec pred jednou z preglejok s polepenými zažltnutými fotkami, kde-tu už so skrúteným rožkom od slinka. AD REVIDENDUM 2000.

Tablá, predpotopné „knihy tvárí“, si všimla už na prijímačkách, ale nádej na obriu knižnicu zostala kvôli druhému poschodiu, prístavbe a suterénu, kam sopliakov pred testami nepustili. A na DOD ju zas nepustil otec. Vraj zabíjajúci deň. Ešteže Ruby bola, dokonca na všetkých Dňoch otvorených dvier v meste aj v blízkom okolí, kým jej na to babka neprišla a nezabuchla tie na detskej izbe v šiestom doživotnom domácom väzení tento rok.

Na sekretariáte pri zápise otec vypísal zopár papierov, odobril etiku a zaškrtol druhý cudzí jazyk. Na všetkom sa dohodli už dávno. Prakticky skôr rozhodol otec. Dojatý z dcéry gymnazistky.

„Nie, nijaké iné požiadavky nemáme. Všetko, Belinka. Viete, nebožka si priala, aby...“.

Opatrne pozrel na dcéru. Predpokladal, že sa zamračí. To ho zamrzelo. Papiere na zľavu cestovného a daňový bonus, či čo to bol za šalabaster, opatrne preložil a nasúkal do vnútorného vrečka saka.

Na zápis sa vymódil. Bol by tu stál už od štvrtka poobedia, kedy prišlo rozhodnutie o prijatí, ale zápis dali až na piatok. Zatvoril kvetinárstvo, nechal sa odhovoriť od kvetov, ktorými chcel obsypať všetkých od vrátničky po riaditeľku za to, že mu jediná dcéra bude študovať práve tu a potom na výške a potom... Čo ak ju bude potrebovať NASA alebo ktosi ešte dôležitejší.

„Tak sa teda na teba tešíme v septembri. Keby niečo, na zápisnom lístku máte kontakty. Zaradenie do tried bude potom na nástenke vo vestibule. Vybavte si dovtedy potrebné. Preukážky na cestovné potvrdzujeme priebežne v úradných hodinách,“ odštebotala sekretárka naučené frázy. Všetko robila podvedome, do očí klientov sa už ani neďívala. Pri žiakoch ju škrela, že im robí úradníčku, učiteľov považovala rovno za debilov, ktorí si bez jej papierovačkovej pomoci nepomôžu, jediná, koho uznávala, bola riaditeľka,

lebo tá si bez nej naozaj nepomohla. Prizápisová ústretovosť bola účelová, kto prv príde, prv sa zapíše a každý zápisný lístok má pre školu cenu zlata. Alebo niekoľkých stoviek normatívu na dušu.

„A už mám gymnazistku,“ zatiahol zas dojata otec, ale neodvážil sa ju objasť, pri-túlil ani nič podobné, akoby toho už nebol ani hoden. On nemá ani učňovku, celý život drie v kvetinárstve.

Bola mu za to vdáčna. Načo otcovi kaziť radosť, že stať sa žiačkou tejto inštitúcie už zopár rokov nie je ťažké ani česť. Berú všetko, aj s chlpmi. Prekvapí ho, keď sa dozvie, že sem ide aj Ashley, čo v piatom ročníku na geografii hľadala Rimavskú Sobotu v kalendári, dokonca aj Ruby, ktorá si pred babkou dupla, že na potravinársku ani na čašník-kuchár-mäsiar nepôjde, lebo tam chodia len socky a prístihovia, s ktorými to vzdali aj vlastní a vykladať do Tesca bude môcť aj s maturitou. Babka počítala s tým, že ju nevezmú, ale prepočítala sa. Mohla si domyslieť, že jej vnučka Ruby je riadne číslo a ak si niečo vezme do svojej peknej doprefarbovanej hlavy, tak ani dobre mienené poza uši jej to z nej nevytlčie.

„... si pováž, že som skončila predposledná pod čiarou, aj by som to zabalila, ale večer volali, nech prídem na zápis! Normálne, že ma berú, že sa uvoľnilo miesto alebo čo...“ volala nadšená Ruby v ten istý deň, kedy jej tatko slzil nad doporučené dodaným oficiálnym rozhodnutím o prijatí. „... si vieš predstaviť, že ja a gypmel?! Ty, kokso, budú tam mať poprask!“ rehotala sa do aparátu nadšená ktoviečím, lebo vzdelanie to iste nebolo.

„Babenky, je to tam! Je to tam!“ volala všetkým Ruby koncom augusta, keď sa jej podarilo vysnoriť triedneho. Už mužský rod znamenal výhru.

„Babenky je to tam, ale je to v riti!“ volala v septembri, keď zistila rozdelenie tried. Izabela French, katalógové číslo štyri v 1.B. Čítala pozorne a márne v zvyšnom zozname hľadala známe mená.

„Ako to, že ja s Ashley aj s Mulan sme v dččke a teba jediná capli do nejakej béčky?! Belle, ja by som sa urazila! Ty nie si nijaké béčko, zlatko,“ objímala ju nešťastne, opatrne vyhodnocujúc, či aj nebude lepšie, ak konkurentka zostane bokom. Ešte to tak! Je to kamka a tú ona neopustí. A ak je to náhodou budúca sokyňa, lebo po lete už nenesí strojček na zuby, bude lepšie mať ju na očiach.

„To sa musí zariadiť. Ideme za zástupkyňou! Chodieva k nám na obedy, je to teda stará známa,“ strhla dva z papierov, vydržkovala naštartovaným konškolákom, čo sa nevedeli nabazžiť svojho mena na zozname, lapla ju a ťahala po chodbe ako zdutú kozu.

Nebola zdutá, bolo jej skôr do plaču. Ale plakať nesmie, Ruby jej pred bytovkou spravila jemný nevtieravý make-up, ktorý sa jej už votrel do spodnej časti rukávu svet-riky, keď odoháňala nejaký hmyz spod oka.

Čierne vrany nad obočím Ruby sa započali nebezpečne spájať.

„Ty si si dala franinu ako druhý cudzí jazyk?!“ nechápavo sa dívala na vyplašenú chuderku vedľa seba skonfrontovaná práve s ochotným vysvetlením zástupkyne o budúcom inventári jednotlivých tried.

„Viete, dievčence, rozdelenie tried je podľa jazykov. Nemôžem ju len tak prehodiť, lebo v prvej de je nemčina s ruštinou. Iba béčka má francúzštinu. Na zápisnom lístku si uviedla tú ako druhý cudzí jazyk,“ d'obkala do papierika, ktorý otec pred letom vypisoval.

„Tak takto, pani zástupkyňa, jasné, že len „béčka“ majú franinu, my normálni sme sa prihlásili na anglinu, ale veď sa na ňu pozrite! Ona je normálna zlatá baba, len ten odliatok mozgu sa asi nevydaril. To prečo si si napísala franinu, ty trapka?!“ trmácala plecom Belle akčná Ruby a bola rada, že drží jazyk za zubami, ešte by jej to nebodaj pokazila.

„Ona to tak nemyslela, skrátka chce byť so mnou a ešte aj s touto a s touto v jednej triede,“ d'obala do zoznamu.

„Však sa to dá zariadiť, však?! Máte u mňa v Bistre u babičky ľadové čaje k menučku zadara, ak to zariadite,“ prejavila sa u Ruby podnikateľská akčnosť, mírnix-dírnix ponúkajúc babičkin kontingent v bistre na námestí za protislužby. Nápoj k menu bol odjakživa zadarmo, tak ju babka tentokrát neprizabije.

„Takže si popri povinnej angličtine volíš druhý cudzí jazyk iný? Chceš to zmeniť? Treba si to definitívne rozmyslieť. Dnes sa ešte dá urobiť zmena, potom, keď sa rozbehnú rozvrhy a utrasú skupiny to, žiaľ, možné už nebude,“ otočila sa čieromvláska apaticky na Belle.

Toto bude riešiť s kopou zobákov ešte najmenej týždeň a to sa každého z nováčikov na zápise pýtajú, s kým chce byť v triede. Dokonca, aj s kým nechce. Potom sedia s riaditeľkou hodiny nad kombináciami, aby ich v septembri menili. Odvolávam, čo som sľúbil, sľubujem, čo som odvolal...

Prikývla za ňu Ruby. Osobne preškrkla v zozname béčky svoje kamarátske „áčko“ a dovolila si spraviť obriu šipku aj na zoznamoch, keď ich víťazoslávne vyvesila zas vo vestibule.

„Ty si fakt najkamka, Ruby!“ hodila sa jej za dverami rovno okolo krku, ignorujúc piskot nejakých výrastkov tešiacich sa na nečakanú lesbickú show.

„Prestaň ma tu kompromitovať, lebo tvoja bestfriend mieni v budúcnosti riešiť úplne iné cudzie jazyky, ako teraz. To si zapamätaj!“ opatrne ju zo seba zoškriabavala testujúc vypiskujúcu skupinku starousadlíkov na cudzie jazyky.

„Otec bude sklamaný, že som zrušila francúzštinu. Kvôli mamke, bola jej obľúbeným predmetom. Dúfam, že ju budú mať v ponuke mimoškolských aktivít, aspoň ako konverzáciu,“ dochádzalo Belle, čo práve popáchala.

„Netrapoš! Koľko slávnych Francúzov poznáš, há?! Ich filmom nikto nerozumie, až na teba. Navyše, my sme gymnáčky, my budeme mať úplne iné jazykové problémy. Jazýčkové...“ rozrehotala sa na celú chodbu.

Bude si musieť vygúglieť nejakých pekných Rusov, ktovie, či si Belle všimla, že jej prekrúžkovala práve ruštinu. Každý druhý jazyk je dôležitý. Zvlášť, ak ide o chalanské. Oblizla si vnútro vrchnej pery. Je čas sa poobzerať po nejakom novom objave. Ako to, že nijakého gymnáčka dodnes nezbalila?!

„Džisis, baby, ja som taká happy! Naša štvorka pokračuje v ťažení!“ rozvalená v sedačke na prízemí, určenej pre čakajúce návštevy, s rukami rozťahnutými po celom

operadle, žmúrila oči dohora, do diery schodiska, čo sa strácalo kdesi na druhom poschodí a predstavovala si svoje minisukne zo žabej perspektívy. Bude musieť prehodnotiť výber spodnej bielizne. Páni gymnazisti si to zaslúžia. Tí všetci budú jej. Dobré, pár kúskov prenechá aj kamoškám. Ale až po určitej selekcii. Toto všetko bude teraz ich! A najmenej štyri najbližšie roky. Možno aj päť, ak sa jej podarí zopakovať si ročník.

„A takto, nie, že ma tu budete oslovovať Ruby, vy trapky. Som odteraz Romana. Uvedomte si, že nie sme krpaté prváčence a na princezné z disneyoviek sa už v družine nehrávame, aby bolo jasné,“ veľavravne zagánila na svoju tlupu.

„My nie sme prváčky?“ trhlo Ashley nanášajúcej si slinu na rozbité koleno.

„Čo také sa ešte musí stať, aby sa takéto čosi už viac nestalo?!“ zavyla zúfalo smerom k naivke.

„Uvedomuješ si, moja, že si na gympli?! Kedy už prestaneš mať v hlave vymetené, slečna Popoluška, há?! Gym-pláč-ka! Dešifruješ to? To od teba vyžaduje isté správanie sa, no, povedz aj ty, Belle,“ došli jej argumenty a zostali len vulgarizmy, ale musí si aj sama vstúpiť do svedomia a zúžiť ich využívanie na akceptovateľnú dávku. Takže kamošku dnes neponúkne.

„Belle, zobud' sa, čo čušíš?!“ musela do nej sotiť hlasnejšie a vyrušiť ju z rozjímania nad chalanskou skupinkou, čo sa práve strojila okupovať bufet. Našťastie si jej pohľad Ruby zatiaľ nevšimla, to by mali hneď inú prednášku. Aj to bude.

„Princezné, Belle, riešime tu našu budúcnosť! Tu niektorým asi v lete zmäkol mozog!“

„Prosím, Ruby?! Viete,... vidím to tak, že tu, v novom prostredí, nemáme momentálne žiadne identitárne otázky sebaurčenia a tým pádom ani uznaný priestor na emancipačné naratívy a manifesty,“ rozhojdala sa na zapretých dlaniach, nie si celkom istá, či vyjadrila to, čo Ruby chcela počuť a či má fakt ten chalan v bielom tričku také vymakané telo pod ním.

„To sa už akože nebudeme hrať na princezné? Ale mne sa to celkom páčilo. Bolo to dosť cool a originálne a...“ zaľnúkala svoje pádne argumenty za zachovanie identity s detstvom Ashley.

Sex, drogy a vybrané slová po B

Volal sa Bystrík B. – veľký to muž, ako hovorí legenda. Možno aj najväčší, aký kedy žil. Síce nie v rozmeroch tela, ale jeho myseľ nepoznala hranice. Brillantná a nespútaná. Obrovská kreativita v nej burácala. Takmer nič ju nedokázalo zastaviť.

Ako každý veľký muž, aj on sa narodil ako malý chlapec. Na prvý pohľad ničím výrazný. No nenechajme sa zmiašť našimi jednoduchým zmyšľaním – jeho hodina ešte nenadišla.

Už v útlom veku pôsobil neobvykle. Ľudia tvrdili, že je pomalý. Rodičia by rozhodne mali zväziť špeciálnu starostlivosť pre Bystríka. A iné pochybné odporúčania.

„Ach, aké nešťastie!“ nariekala matka. Ani otec nebol najšťastnejší, tak sa utiekal k športovej prílohe v obľúbenom denníku. („Prekliaty Slovan! Opäť vyhral!“)

Bystríkov problém nespočíval v obyčajnosti jeho duše. To svet bol príliš zaostalý pre jeho komplikované vnímanie. Všetko sa mu zdalo nehodné akejkoľvek pozornosti. Načo brať do rúk pastelku? S ňou neprekoná fresky Sixtínskej kaplnky. Načo stavať domčeky z kociek? S tými nikdy nenapodobní gotickú architektúru. Načo sa učiť na nočník, veď...? Radšej nezachádzajme ďalej, to je už príliš komplikované pre kohokoľvek.

Bystrík sa nakoniec naučil všetko, čo deti majú vedieť. Pochopil, že inak to nejde, a dospelí mu nedajú pokoj. Privolil na ich nezmyselnú hru. Hlupáci! Nemohli pochopiť jeho genialitu. Tak sa aspoň stal rebelom.

Žiaľ, stále panovala doba, keď ľudia mali zaslepené názory a predstavy. Preto vnímali Bystríka ako lajdáka. Jeho skutočná šikovnosť zanikala, lebo sa príliš nudil. Všetko mu bolo ľahké a jednoduché. Odmietal sa zapodievať vecami, ktoré nedokázali aspoň trochu potrápiť hlavu.

Sotva prechádzal ročníkmi. Matku to trápilo: „Prečo sa to deje akurát nám?“

„Hm,“ povedal zakaždým otec a utápal žiaľ v športovej prílohe. („Slovan vyhral titul, dofrasa!“)

A potom prišiel osudný deň, keď v škole začali preberať vybrané slová. Nie hocijaké. Po B.

Učiteľka slovenčiny rozdala všetkým žiakom papiere s týmito slovami. Bystrík sa na ne letmo pozrel. Čo ho majú zaťažovať ďalšou hlúposťou? Učiteľka mu jednu struhla – za hojdanie sa na stoličke. Namosúrený chlapec sa pozrel na papier.

Záchvev mu prešiel po šiji, len čo zbadal prvé slovo. By. Dych sa zrýchlil, tep narástol a oči sa rozšírili. A on zašepkal slovo: „By.“ V hlase ucítil energiu, akú nikdy predtým nepoznal. Až sa začal triasť. Zovrel papier.

„Aby,“ povedal ďalšie slovo. Aby, tá krásna ho naplnila čírou radosťou. „Byl.“ Hlava mu skoro explodovala slasťou. „Bystrica!“ zvolal Bystrík v extáze.

Šokovaná učiteľka nedokázala veriť vlastným ušiam. Konečne niečo zaujalo toho neposedníka. Síce netušila prečo práve taká somarina ako vybrané slová, ale príliš sa nad tým nezastavovala. Do dôchodku jej chýbal už len rok a nemienila umrieť predtým. V každom prípade, údiv ju sprevádzal naďalej. Zatiaľ čo iné deti hundrali, že načo im je taká vec, Bystrík pokrikoval: „Bytča, byť, nábytok, bývať, byť, bydlisko, príbytok,“ a tak ďalej.

Slovenčinárka si uvedomila, že v chlapcovi drieme niečo naozaj veľké. Žeby nadanie? Alebo dokonca talent? Nie, nemožné. To bol len mýtus, ktorý koloval medzi učiteľmi. Legenda na prítiahnutie naivných na štúdium pedagogiky.

Pre istotu odvieďa jačiaceho Bystríka za riaditeľkou. Držala ho za ruku a vliekla. A on pokrikoval: „Dobytok, kobyľa, obyčaj, býk, bylina, bydlisko...“ Udivení žiaci z ostatných tried vybiehali na chodbu, aby zistili čo sa to dialo. A keď počuli: „Dobyt, odbyt, byvol, bytosť...“, dokázali len aplaudovať a skandovať jeho meno. Všetky učiteľky sa rozplakali, tiež sa prvýkrát stretli s bájnym talentom. Viera ich dávno opustila, no v ten deň sa opäť rozziarila. Bystrík bol ozajstný génius. Všetci už vedeli.

„Bývalý, úbytok, prebytok, zbytočný,“ dorecitoval Bystrík pred riaditeľkou.

Stará žena si zložila hrubé okuliare... a s dojatím sa roztlieskala. Bystríka poznala. Neraz uvažovala nad tým, že ho pošle do polepšovne. Ale toto naozaj nečakala.

Tá vášeň! Ten nekonvenčný spôsob s ktorým vyslovoval vybrané slová po B! Ani by bol stelesnením Štúrovho ideálu o slovenčine.

„Mám mu dať aj slová po M?“ spýtala sa slovenčinárka.

„Nie,“ zašepkala riaditeľka, „jeho myseľ sa nesmie odpútať od podstatného. Len tak dotiahne do dokonalosti všetky po B.“

Od toho dňa sa stal legendou – najväčším frajerom v škole. Keď ho stretli spolužiaci, hoc aj z vyšších ročníkov, zdravili ho a ukláňali sa mu. Občas ho požiadali aby im porozprával vybrané slová po B. Bystrík sa nevyvyšoval a zakaždým im vyhovel. Za to ho všetci rešpektovali a obľubovali.

Netrvalo dlho a Bystrík sa dostal na prestížnu olympiádu vo vybraných slovách – prestížnu udalosť, ktorá vždy zatienila športové olympijské hry. Tam zmietol svoju konkurenciu ako domček z kariet. Jeho jedinečnosť pochopil aj svet. S prehľadom vyhral zlatú medailu. Ostatné deti sa rozplakali ako ich vybil.

Bystríka si začali pozývať do televíznych talkshow, na rozhovory, na fotenia. A on opakoval: „By, aby, byť, bystrý.“ Stal sa najväčším zo všetkých – géniom v oblasti vybraných slov po B. Mal len deväť rokov.

Ako to presne začalo, nik asi nevie, ale v kuloároch sa šepká o koncerte. Slávni Led Zepelin sa dali opäť dohromady a plánovali nové turné po svete. Chceli, aby im všade robil predskokana práve malý Bystrík, hoci ich veľmi ľahko mohol zatieniť.

Po jednom koncerte sa k chlapcovi dostal akýsi pochybný človek. „Ty si ten, čo odrieka vybrané slová,“ povedal mu. „Ale chcel by si ich aj vidieť?“ A ponúkol chlapcovi akúsi zvláštnu cigaretu.

Keď si Bystrík potiahol, zrazu sa pred ním rozprestrel svet nových možností.

Bystrík rýchlo okúsil všetko, lebo časom sa mu všetko máliło. Začal chodiť na elitné večierky – tam sa točili najlepšie veci. A zadarmo. Obchádzal bary. Kdekoľvek bol, všade: „By, aby, byl, bystrý...“ Ľudia sa oňho ruvali. Každý ho chcel mať len pre seba. „Povedz nám tie slova.“ „By, aby, byl, bystrý...“ „A ešte raz...“

„By, aby, byl, bystrý...“, opakoval s fľašou najdrahšieho vína v ruke. „By, aby, byl, bystrý...“, hovoril, keď si vpichoval do žíl zakázané látky. „By, aby, byl, bystrý...“, šepkal ženám do ucha, keď sa s nimi divoko miloval.

A tak to šlo ďalej, ako nekonečný kolotoč. Sex, drogy a vybrané slová po B.

Bystrík viedol tento život, dokým nehavaroval so svojím Ferrari, v ktorom viezol svoju priateľku – prominentnú prostitútku. Bystrík vyviazol takmer bez zranení, ale namerali mu obrovské promile a niekoľko drog. Nielen bulvárne plátky, ale aj mienkotvorné denníky boli plné šokujúcich titulkov. Ľudia sa odrazu pýtali: „Čo sa to stalo s naším roztomilým chlapčekom, ktorý hovoril... By, aby, byl, bystrý...?“ Chceli ho späť.

Bystrík nevidel v sebe problém, odmietal všetko. Našťastie jeho prípad sa dostal k rozumnému sudcovi, ktorý ho poslal na liečenie. (Sám mal v izbe Bystríkov plagát.)

Tak sa dostal do ústavu pre závislých. Všetko bude v poriadku, hovoril si prostý ľud. Lenže doktori boli z neho zúfalí. Nevedeli, kam upriamiť Bystríkovu príliš brilantnú hlavu. Stále odmietal liečbu. Ale jeden z nich, nováčik, prišiel s prevratnou myšlienkou.

„Je to príliš riskantné,“ povedal. „Ale ak to neskúsime, stratíme ho s úplnou istotou.“ A ostatní prikývli.

Dali teda Bystríkovi neľahkú úlohu - vymyslieť nové vybrané slovo po B.

Chcelo to čas. Bystrík najskôr protestoval, vraj sú blázni, že prišli s ničím takým. Ale nahlodali jeho záujem. Čo ak existuje viac sfér vybraných slov po B? Tie, ktoré bežný smrteľník nikdy nemôže vysloviť. Ale on predsa nebol bežný smrteľník.

Pustil sa do roboty. Celé dni dumal. Celé týždne úpome premýšľal. Tak sa ponoril do práce, že jeho myseľ prestala piščať po zvrátených pôžitkoch. Nemyslel na drogy, ani alkohol. Na nič, len na nové vybrané slovo. Doktori nakoniec skonštatovali, že sa vyliečil.

Dostal sa von z ústavu, za veľkého potlesku tisícok fanúšikov, ktorí ho čakali pred bránami. Opäť mohol viesť šťastný život.

O dva dni napísal na papier slová: Vymyslieť nové vybrané slovo je skrátka nemožné. A rozkýval si pod nohami stoličku.

Učiteľská odysea

Mladý učiteľ fyziky, Matúš L., sa po náročnom dni doplahačil do zborovne. Konečne. Zvalil sa do kresla a hlasno si vydýchol. Príšerný deň! Zatiaľ nepodliehal panike. Pozrel sa na kalendár. Pondelok? Asi bol správny čas na trochu paniky.

Tvár si zaboril do dlaní. Zamyslel sa nad životom. Čo vôbec očakával od takého povolania? Naozaj si nespomínal. Vedel len, že kedysi bol idealista. Och, aký bol len naivný. Najmä po všetkých varovaniach, ktoré dostal.

Keď sa ho triedna učiteľka v maturitnom ročníku spýtala na plány a Matúš odpovedal: „Chcem študovať pedagogiku. Stať sa učiteľom. Inšpirovať mladé generácie, aby...“ už vtedy ho vysmiala. Prečo to nevidel?

„Ťažký deň, kolega?“ spýtal sa ho starý učiteľ a odchlipol si z kávy.

„Čo ma prezrádza?“ Neznášal toho chlapa.

„Nič. Mám len malé tušenie,“ vyškeril sa. „Ale nebojte sa, už len dva roky a je tu dôchodok.“

„Aký dôchodok? Učím prvý rok.“ Vyvalil oči.

„Taktiež som nehovoril o vás, ale o sebe!“ zvolal škodoradostne a odišiel robiac kiš-kiš-kiš.

Naozaj neznášal toho chlapa. Nebude jedného dňa presne taký istý. Ak ho pustia z blázince. Mal dojem, že každý učiteľ skončí v ústave aspoň raz. Stačilo sa pozrieť na starého dejepisára. Sedel v kúte a mával palicou v rukách. Opäť rečnil.

„Môj otec a jeho otec zažili hrôzy vojny. Keď som povedal, že chcem ísť za učiteľa, vysmiali ma. Povolanie pre zbabelcov, tvrdili. Aj som sa istý čas hanbil, že sa im v posmrtných sieňach nebudem vedieť pozrieť do očí. Ale dnes viem, že to nie je pravda.“ Hovoril s pátosom, až to bolo krásne. „Tie dve suky ma ešte len budú prosieť o odpustenie.“

Matúš nazbieral odvahu a pozrel sa do poznámok. Zajtra má byť písomka...

„Ale nie!“

„Čo sa deje?“ spýtala sa učiteľka, ktorá sedela blízko.

„Zabudol som ôsmakom oznámiť písomku.“

„Ajaj.“

„Teraz ma odbijú, že o tom nevedeli, že to nemôžem. A ja som sa poctivo pripravoval.“

„Tak im to oznám cez sociálne siete.“

„Žiaci sú blbí. No nie sú až takí hlúpi, aby si pridali učiteľa medzi priateľov.“

„Pravda,“ pripustila učiteľka. „Aspoň je to pre teba ponaučenie. Ostražitosť navdovšetko.“

Matúš sedel doma a premýšľal. Ako podať oznam, aby sa dostal ku každému (a on mal z toho čo najmenšiu traumu)? Odložiť písomku nechcel. Pripravoval sa na ňu

naozaj poctivo. Dokonca povymýšľal kadejaké mechanizmy, ako zabrániť žiakom v podvádzaní. Bol na ne hrdý.

Oficiálne nemal kontakt na žiadneho žiaka. Nanajvýš tak na ich rodičov, ale na tých sa nemohol spoliehať. Ak bude hovoriť priamo s ôsmakmi, nebudú mať možnosť uhýbať.

Na nič neprišiel. Tak musel ísť jeden telefonát za druhým.

„Vytočil“ prvé číslo na zozname. Z druhého konca sa ozval otec Lukáša Borinu. Matúš ho slušne poprosil, či by nemohol hovoriť so synom. Áno, iste. Chvil'ôčku.

„Dobrý deň, pán učiteľ,“ ohlásil sa namrzený Lukáš. „Deje sa niečo?“

„Ja len toľko, že...“ Matúš sa zamyslel. Inšpirácia sa zjavila. „Zajtra bude malá neohlásená písomka. Veľkodušne som sa rozhodol, že ti dám echo, lebo si... skrátka lebo. Ale v žiadnom prípade to nepovedz nikomu inému. Rozumel si?“

„Spoločte sa, pán učiteľ. To by bolo odo mňa nízke.“

„Určite nie nižšie ako môj plat.“ Matúš sa v duchu uchechtával. Akurát si prezeral Lukášov najnovší status na facebooku, ktorý zvestoval neblahú novinu. Dobro urobil, keď sa medzi žiakov infiltroval falošným účtom.

To by sme mali vybavené, pomyslel si spokojne. Mohol sa venovať príjemnejším činnostiam – napríklad spánku. Hodinky akurát ukazovali štyri hodiny.

O piatej Matúša vyrušilo zvonenie mobilu. Očapene nahmatkal zariadenie. Skontroloval kontakt a zdvihol hovor. „Áno, otec?“

„To nemyslíš vážne, Matúš! Ani len žartom.“

„Čo? Čo sa deje?“ Spýtala sa rozospatý učiteľ.

„S tvou mamou sme už starí na písomky z fyziky. Čo už len o tom vieme?“

„Písomky? Ako si k tomu prišiel?“

„Nejaký fagan mi na internete dal echo.“

„Preboha! Otec, to sa teba netýka.“

„Ešteže tak,“ odfúkol si otec. „Ale nie je to len učiteľská finta, však?“

Matúš zložil. Nemal náladu vysvetľovať ako sa veci majú. Nerozumel, ako mohli jeho rodičia naletieť na čosi podobné? Vždy si myslel, že majú rozum, aby...

Opäť sa rozozvučal mobil – tentoraz neznáme číslo.

„Prosím. Matúš L. pri telefóne.“

Neznámy hlas sa predstavil ako hovorca jednej opozičnej parlamentnej strany.

„Volám v mene pána predsedu. Chceli by sme sa dohodnúť na odklade zajtrašej písomky z fyziky. Pán predseda musí zasadať v krčme... totiž v parlamente. Iste chápete.“

„To je omyl, pán hovorca. Tá písomka sa týka striktno ôsmakov na základnej škole v...“

„Čiže je to možné! Pán predseda je rád. Aký termín by vám vyhovoval?“

„Ešte raz. Písomka sa netýka pána predsedu. Ani by to nedávalo zmysel.“

„Eeeeeee, to sme samozrejme vedeli. Ospravedlňujem sa vám za zdržanie.“

Hovorca zložil. Matúš sa len divil. Kam všade sa dostala tá informácia? A vtedy

zazvonil mobil aj tretíkrát. S malou dušičkou sa pozrel na displej – bizarné číslo. Má zdvihnúť? Nemá? Pre istotu...

„Haló?“

„Donald Trump speaking!“

„Preboha živého!“

Mladý učiteľ fyziky, Matúš L., sedel v zborovni a čosi zapisoval. Podchvíľou zívól. Pod očami mal riadne kruhy a celkovo pôsobil unavene.

„Tak ako to včera šlo?“ spýtala sa istá kolegyňa.

„Myslím, že som ledva zabránil jadrovému útoku z USA.“

„Čiže všetci sa dozvedeli?“ tápala.

Matúš sa zamyslel. „Dalo by sa tak povedať.“

Polievka z automatu

Sedel v poloprázdnom autobuse. Úplne vzadu a v kúte. Vracal sa z futbalového tréningu. Mal dvanásť rokov a tešil sa na polievku z automatu. Vlastne, viac sa tešil na samotný automat. Automat na nápoje sa nachádzal na autobusovej stanici, kde prešupoval, keďže futbalové tréningy boli mimo mesta. Nešlo však o moderný automat, práve naopak. Jeho archaická podoba korešpondovala so stanicou. Jeho najmodernejšou súčasťou bola malá, kovová plocha, nad ktorou sa pyšne vynímal nápis „škrabátko na mince.“ Iné automaty ponúkali platbu kreditnou kartou, nebodaj mobilom, ale tento mal škrabátko. Ten automat ho fascinoval. V čase moderných technológií bol zrelý na recykláciu, ale on odolával. Zaspomínal si na jeho prvé stretnutie so škrabákovým automatom. Tak si ho pomenoval. Veľmi nespisovne a krkolomne, ale láskavo.

Bol to jeho prvý tréning, a žiaľ, nie posledný. Nechcel hrať futbal, ale rodičia ho tam proste zapísali. Nepýtali sa ho. Hlavne, že bude mať čo robiť, kým oni budú v práci. Vystúpil na stanici a vedel, že na nej pobudne ďalších pätnásť minút, kým príde jeho ďalší spoj. Všade boli ľudia. Všade bol hluk. Našiel si osamotené miesto, kde by mohol byť sám. Bola to pasca. Pristúpila k nemu neznáma žena a spýtala sa ho vysokým až piskľavým hlasom, čo tu robí taký malý zlatý chlapček sám. Odišiel. Potreboval nové miesto, kde nikto nebude. Naozaj nikto. Túžil po pohode, ktorú mu futbalové tréningy v žiadnom prípade neposkytovali. Nenávidel futbalové tréningy. Utorkové poobedia boli preňho príšerné, a aby ich ako-tak mohol zvládnuť, potreboval si vytvoriť vlastnú oázu pokoja. Malý ostrov, kde sa ukryje pred prepotenými a premotivovanými chalanmi, ručiacim trénerom a neposednou loptou, ktorá ho nemala rada, lebo sa mu nikdy nedala trafiť tak, ako si to jeho spoluhráči a tréner predstavovali. Opäť sa rozhliahol po stanici. Tentokrát s väčšou opatnosťou, aby sa opäť nechytil do pasce. Zahliadol miesto, ktoré bolo ľudoprázdné. Upútalo ho. Prišiel k nemu a vtedy ho zbadal prvýkrát. Starý automat na nápoje a v jeho okolí ani živej duše. Dokonca i bezdomovci žobrali pri druhom automate, tom modernom, ktorý umiestnili v dostatočnej vzdialenosti od starého, aby mu neodlákali zákazníkov. Postavil sa vedľa automatu. Automat bol sám. On bol sám. No spolu mali jeden druhého. Automat daroval chlapcovi oázu pokoja a chlapec automatu pocit užitočnosti. Usmial sa. To bol na utorok nevidaný jav.

Pomyslel si, že by bolo správne poďakovať sa automatu za takýto výnimočný priestor. Siahol rukou do vrecka a nahmatal tam mincu. Začal ju končekmi prstov loviť v kĺbku kľúčov, použiteľnej papierovej vreckovky a všetkých tých vecí, ktoré sa bežne vo

vrecku dvanásťročného chalana povalujú, kým ich nahnevaná mama rozmočené nevytahuje z práve opratých nohavíc. Lov bol úspešný. Nahmatal mincu, ale už podľa hmatu vedel, že minca veľkú hodnotu nebude mať. Jeho hmatová predtucha sa naplnila, keď sa na mincu pozrel. Dvadsať centov. Zosmutnel. Za to si nekúpi nič, možno len voľbu "cukor navyše." Veľmi túžil poďakovať sa automatu. Hodiť doňho mincu, vybrať si niečo a dovoliť automatu sa realizovať. Premazať mu jeho súčiastky, aby sa nepokazili nadobro. Veľa vecí a ľudí sa pokazí, keď ich nikto nepotrebuje. Nevzdal sa. Začal študovať cenník, aby vedel koľko centov bude o týždeň potrebovať: Káva, šesť korún. Silná káva, šesť korún. Čierna káva, šesť korún. Čaj, šesť korún. Ovocný čaj, šesť korún. Indický čaj, šesť korún. Čokoláda, šesť korún. Mliečna čokoláda, šesť korún. Írska čokoláda, šesť korún.

Neveril vlastným očiam. Nič drahšie ako šesť korún tam nebolo. Fakt, že sumy boli uvedené ešte v korunách nápadne prezrádza vek automatu. Vlastne, tam nebola iná suma ako šesť korún. Dlhocízny cenník vytlačený na žltom papieri bol neuveriteľný a zbytočný zároveň. Stačilo napísať: „všetko za dvadsať centov.“

Začal pociťovať nepokoj z toľkých možností. Čo ak zlý výber pokazí jeho pobyt v tejto oáze? Opäť sa zaozeral na cenník, ktorý bol dlhší ako dielo z povinného čítania. Čakal na znamenie. Nevedel aké, ale potreboval ho. Túžil si vybrať správne. Káva mala v ponuke celkom tri možnosti. Čokoláda a čaj štyri. A potom tu bola polievka. Nie polievky, ale polievka. Osamotená. Aj tlačidlo pre polievku bolo najmenej vymačkané. Lepšie povedané, nebolo vymačkané vôbec. Nikto sa na ňu nepýtal, nikto sa o ňu nezaujímal. V duchu sa poďakoval za znamenie, vhodil d'akovných dvadsať centov a s pocitom šťastia, že našiel niekoho komu rozumie a kto rozumie jemu, stlačil tlačidlo „polievka“. Automat začal vydávať podivné, až strašidelné zvuky. Navodili mu pocit, že polievka sa pripravuje v útrobach zeme. Počas prípravy, ktorá bola pomerne dlhá sa zaozeral opäť na cenník. Všimol si, aký je doškriabaný, akoby ho napadol rozzúrený medveď. Nebol to medveď, ale ľudia, ktorí si nevšimli plochu s nápisom „škrabátko na mince.“

Automat nevydal žiadny zvukový signál, že je nápoj pripravený. Zistil to podľa toho, že prestali tie pekelné zvuky. A bol to dostatočný decibelový rozdiel.

Vytiahol hnedý, plastový kelímok. Jeho teplo zahrialo chlapčenské brušká prstov. Nazrel do kelímku a našiel v ňom do žltá zafarbenú vodu. Zavrel oči, na ktoré padala para z kelímka a s našpúlenými perami si veľmi jemne odchlípol malý dúšok. Bol mierne nervózny. Tešil sa, ale zároveň sa obával sklamania. Cítil sa ako tínedžer pred prvým bozkom. Malá porcia polievky sa predrala cez našpúlené pery a prenikla do jeho útrobov. Najprv vyhodnotil teplotu. Bola príjemná. Nie letná, aby z už aj tak podivne vyzerajúcej zmesi urobila ešte väčšie čudo, a nie ani horúca, aby spálila jemné chuťové poháriky a znemožnila tak ďalšiu konzumáciu. Pokračoval v pití. Tentokrát odvážnejšie a zamilovanejšie. Dúšok za dúškom. Páčilo sa mu, ako ho polievka zvnútra zohrieva. Cítil sa ako keby ho niekto objal. Nie niekto, ale rovno mama. Vrúcne, pevne, nezištne. Chuť nebola dobrá, ani zlá. Bola výnimočná. Preňho osobitá. Neodvážil sa ju ani skúmať,

ani hodnotiť. Nebolo preňho podstatné, aká tá polievka je, ale to, že je. Rovnako ako automat. S posledným dúškom polievky sa mu do úst spolu so zažltnutou vodou dostala aj zvláštna zmes, ktorá ho očarila a pripútala k tomuto automatu a polievke navždy. Bol to akýsi žltý prášok nesmierne slanej, ale opantávajúcej chuti. Chlapčenská nevedomosť ho uchránila pred znepokojujúcimi faktami o glutamáne.

Také bolo ich prvé stretnutie. Stretnutie, ktoré by chcela prežiť každá slečna. Osudové, obojstranné... láska na prvý pohľad.

Čas ubiehal a on sa vypracoval na profesionála v pití polievky za dvadsať centov. Naučil sa mnohé triky. Napríklad, keď dopil polievku, vytiahol si z vaku fľašu s čistou vodou. Bolo jej tam vždy veľa, pretože na tréningu sa nikdy nespotal. Vôbec nebehal. Nechápal prečo má naháňať loptu, keď ju už naháňajú ďalší dvadsiati hráči. Vodu, ktorú si ušetril pomaly a postupne prilieval do pohára, aby tak získal zo dna hnedého kelímka ďalšiu dávku magického žltého prášku. Časom získal dokonalý odhad pomer doliatej vody k zostatkovému množstvu prášku na dne pohára. Ďalší trik prišiel na rad, keď si zabudol dvadsaťcentovku. Stačilo sa poobzerať po obitej dlážke stanice a vždy, skôr či neskôr, malú mincu našiel. Naopak, keď d'akoval automatu päťdesiatcentovkou, výdavok si nezobral a nechal ho ležať v malom okienku v spodnej tretine automatu. Nech poslúži ďalším zábudlivcom. Nikto ďalší však nebol. Z okienka na výdavok sa stal trezor. Časom si v ňom začal nechávať päť či šesť dvadsaťcentoviek ako predplatné dopredu. Že to nebolo bezpečné? Práve naopak. Automat bol tým najbezpečnejším miestom v celom meste. Nikto tam nechodil, nikto si ho nevnímal. Okrem neho.

„Nasledujúca zastávka: Autobusová stanica.“

Monotónny hlas pretrhol niť krásnych spomienok. Nevadilo mu to. Táto veta mu vždy vyčarila úsmev na tvári. Rozbúšila mu srdce. Preniesla ho zo spomienok na prvé stretnutie k predstavám na to najbližšie. Tešil sa, ako vojde na stanicu. Zamieril priamo k automatu. Príde k nemu. Zavrie oči. Zhlboka sa nadýchne. Vychutná si automatový pokoj a bude pokračovať vo svojom polievkom rituáli, ktorý bol jediným pevným bodom v jeho krehkom svete.

Dvere na autobuse sa otvorili a vošiel na stanicu. Zamieril k automatu. Náhle zastal a nedokázal sa pohnúť ďalej. Nebol tam. Namiesto neho tam stál nový, moderný. A pri ňom veľa ľudí, ktorí prikľadali kreditné karty k vyznačenej ploche. Tak neosobne, tak chladne.

Škrabátkový automat zmizol. Náhle a nečakane. Prišiel o svoju oázu, o svojho najlepšieho kamoša. A o tri dvadsaťcentovky, ktoré si nechal v okienku na výdavok.

Blog

Na balkóne sedel typický šesťdesiatnik, akého je ťažko odlíšiť od iných podobných šesťdesiatnikov Bol celkom zdravý, primerane finančne zabezpečený a mal veľa času a nevedel, čo s ním. Práve sa zasníl a už sa videl, ako obchádza skupinky mladých ľudí a vysvetľuje im, ako správne žiť. Hovorí im to, o čo nestáli jeho deti, ale cudzia mládež to nadšene prijíma. Zasníl sa a hovoril si, že to by mohla byť práca, ktorá by mala zmysel.

Oči mu v strede tých ružových predstáv automaticky sklzli do mobilu. „Päť rád na spokojný život po päťdesiatke.“ Rozklikol to. Našiel pár nič nehovoriacich heslovitých fráz orámovaných reklamami. Už to chcel zavrieť, keď ho niečo napadlo. Asi by vedel napísať podstatne lepšie, tak od srdca, úprimne, ľudsky, ako žiť spokojne v hociakom období života, ktoré už prežil. O tom, od čoho už má odstup. Začal klikať, aby zistil, ako sa tá správa k nemu dostala. Blog. Na poslednej záložke fotka akéhosi mladíka s menom obaleným titulmi. DiS, MBA. Rozčúľilo ho to, ale súčasne mu to dalo budúcnosť. To je to. Urobím blog plný mojich skúseností.

Bol systematik a tak naštuoval literatúru.

Rozhodol sa, že zo začiatku napíše na svoj blog každý deň jeden článok. Na konci článku bude rada skúseného človeka.

A tak písal. Začal svojim predstavením.

„Volám sa Peter Hrádocký. Mám skoro 60. Žijem sám. Deti sa osamostatnili a žena to so mnou nevydržala. Vraj som manažér. To je honosné. V skutočnosti sedím v kancelárii za počítačom, prijímam objednávky, telefonujem, vyplňujem formuláre. Často neviem, aký to má všetko zmysel. Každá zmena v počítačovom systéme mi spôsobuje nespavosť. Mladí kolegovia sú síce slušní, ale dobre viem, čo si myslia, keď mi stále musia vysvetľovať, ako napísať objednávku v novom systéme, alebo keď naprávajú, čo som pokazil. Šéfka je súcítna, nechá ma tu určite dožiť do dôchodku.“

Večer sedím na balkóne, stále je príjemne teplo, pohár s vínom je stále rovnako plný, nejako mi dnes nechutí. Je už veľa hodín, ale v túto ročnú dobu ešte svetlo. Chvilu som rozmýšľal, že zavolám kamarátovi, ale potom som si povedal, že už je neskoro.

Mechanicky som si vzal mobil a začal prechádzať správy. Samé nezmysly, hlúpe a drzá zlodejky času, ktoré mi tým, že ich čítam, vlastne kradnú život.

Toľko som sa toho naučil za tie roky. Nie s tým počítačom, ale o živote. Tak rád by som to niekomu daroval, aby nemusel urobiť tie isté chyby ako ja. Preto som založil tento blog. Dúfam, že Vám pomôže.

Pokračoval článkami.

O cestovaní

Cestoval som vždy rád, precestoval som okolité krajiny, mohol by som vám o tom rozprávať a poradiť. Keď som bol mladý, nebolo jednoduché dostať sa za hranice. Mohli sme len tu do okolitých krajín a aj na to sme museli vyplniť veľa papierov. Len keď sme išli do Prahy, tak sme nič vyplniť nemuseli, lebo Praha bola v tom istom štáte, v Československu. Ale potom, keď som už bol starší, po novembri 1989 hranice otvorili. Nebolo treba vyplniť papiere. Za niekoľko rokov ale cestou do Prahy bolo treba prekročiť hranicu. Dnes je tam síce hranica, ale si ju ani nevšimnete. Ak by ste chceli niekde cestovať, rád vám poradím.

O výchove

Vychoval som tri deti. Som spokojný. Deti pracujú, majú rodinu a deti. Vychovával som ich tradične, prísne, museli poslúchať. To deti potrebujú. Nevymýšľať, ale poslúchať. Najstarší sa nikdy nesťažoval. Mladší sa sťažuje. Vraj disciplína ho nenaučila narábať so slobodou, nenaučil sa rozhodovať, nevie byť zodpovedný, len čaká na rozkaz. Vraj sa to učí za veľké peniaze u psychológa. Mládenec netuší, že keby nebola moja pevná ruka, tak by si v živote robil, čo chcel a nikam by to nedotiahol, žiadnu školu by neskončil, v žiadnej práci nevydržal a nemal ani na toho psychológa. Dcére prvé manželstvo nevyšlo. Našla si takého nejakého bohéma. Žiadny pravidelný poriadok mu nič nehovoril, v žiadnej práci nevydržal. Čo len dcéru na ňom zaujalo, veď doma zažívala u nás všetkých zmysel pre povinnosť. Našťastie to manželstvo netrvalo dlho, ani deti nemali, museli sme zakročiť, aby sa rozviedla. Teraz má poriadneho muža. Zarába a ešte stihne aj dozrieť na dcéru, aby všetko doma dobre fungovalo. Akurátny človek.

Môžem Vám presne popísať, čo naše deti smeli a čo nesmeli, a aký sme mali systém trestov. Boli sme prísni a spravodliví, preto to dobre dopadlo. Rád poradím.

O manželstve

Nechala ma žena. Po tridsiatich rokoch manželstva. Ani neviem, či ma to mrzí. Pálilo ju dobré bydlé. Poviem príklad. Po štyridsiatke začala priberať. Tak som jej kúpil bicykel. „Budeš bicyklovať, aby si mala lepšiu postavu, aby som si nemusel nájsť frajerku,“ vysvetlil som jej. A ona sa len mračí. „Čo sa Ti nepáči?“ Ešte som jej ten bicykel aj vylepšil, dokúpil lepšiu prehadzovačku. O ona nič. Sedí doma, miesto poriadneho jedla chrúpe šalát. Potom začala po večeroch niekam chodiť. Že vraj cvičiť. Nie som včerajší, hneď som jej to zatrhol. A na sobotu naplánoval výlet na bicykli. Celý večer som to plánoval, aby to nebolo veľmi z kopca do kopca a aby sme si mohli zájsť aj na obed. A viete, čo ona? Povedala mi, že som sa jej mal najskôr spýtať a potom kupovať bicykel, že sa bicyklovať bojí. Potom sme sa už len hádali. Nedalo sa s ňou vydržať, a tak som si našiel frajerku. A však, ktovie, či aj ona niekoho nemala, veď to poznáte, povie, že je na cvičení a ktovie, kde behá. Rozviedli sme sa, nedalo sa inakšie.

Dnes viem, kde bola chyba. Bol som na ňu príliš mäkký, rozdal by som sa pre ňu. Poradím, ako nezopakovať moje chyby.

Bol rozladený. Na blogu bolo už pätnásť článkov a žiadna reakcia. Ale potom to prišlo. Začal nedočkavo čítať.

Milý Peter,

ani nevieš ako ma Tvoje články potešili. Zvlášť ten o nevďačných deťoch. Vieš, čo mu minule jeden taký mudrc povedal: že o naše rady nestoja, že sme si nechali utiecť svet. Nevedia, že existuje nadčasová múdrosť získaná len našou dlhoročnou skúsenosťou. Sme asi rovnakého veku a hovoríš mi z duše. Čakám netrpezlivo ďalší článok Vladimír Peter nevedel, či ho príspevok od rovesníka má tešiť. Chcel radiť mladým. Ale v blogu pokračoval. Možno sa časom nejakí mladí na jeho články chytia.

Nechytili.

Ale chytilo sa dosť Vladimírov.

Ahoj Peter,

úplne si mi oživil spomienku na ten štvorstránkový papier, ktorý sa volal myslím Colné a devízové prehlásenie, ešte aj snubný prstienok si tam musel vypísať, že máš. Ďakujem Ti za Tvoje príspevky, píš ďalej.

Úplne súhlasím s Tvojou výchovou. Mám rovnakú skúsenosť, že prísna ruka a poriadok sú potreba. Síce dcéra od nás v sedemnástich utiekla, ani školu nedokončila, ale nechcem ani domýšľať, ako by skončila, keby sme ju nedržali skrátka. Takto si aspoň našla miesto vo fabrike s ubytovňou a riadne pracuje. František

Až konečne sa dočkal. Píše niekto mladý.

Už dlhší čas čítam Vaše príspevky. Radil by som vám, aby ste sa premenovali na „Blog fňukajúcich starcov. Tých, čo nič nechápu.“

Zobudil sa v ňom prísny otec a odpísal.

Mal si byť v detstve viac fňukajúci fagan, ktorý dostával za nerešpektovanie autority staršieho. Svet, kde si každý robí, čo chce, kde sú vo vedúcich funkciách mladíčkovia, ktorí si o sebe veľa myslia, nedopadne dobre. Spomenieš si na mňa, keď budeš starý, ak sa toho vôbec dožiješ.

Bol s odpoveďou spokojný. Príspevkov od rovesníkov bolo čím ďalej tým viac. Vo voľných chvíľach ho preto blog stále viac pohlcoval. Dostával hodne pozitívnych reakcií. Zvlášť jeho kvízy boli obľúbené. Boli hlavne na témy Správna výchova a Ako by som rozhodoval, keby som bol prezident. Vyrábal svojim priaznivcom pocit, že oni by pohli svet správnym smerom, keby

Vážený pán Hrádcký,

chcel by som Vás dôrazne požiadať, aby ste prestal rozvíjať svoj medzigeneračný boj, niečo na štýl triedneho boja, o ktorom ste sa toho asi toľko učil v škole, až sa Vám to dostalo pod kožu. Vlastne Vás ľutujem. Svet sa hemží vašimi nepriateľmi, s ktorými vediete nezmieriteľný boj, A to je nežádeniahodné. Som o pár desiatok rokov od Vás mladší, tak mám ešte ideály. Verím, že na svete je podiel zla a dobra vždy rovnaký, len

každá generácia je ináč dobrá a má iné nedostatky, Trebárs by ste sa pri menej kritickom pohľade na nás mladých niečo pekné o svete dozvedel. Tomáš

Čas plynul. Petra naozaj až do odchodu do riadneho dôchodku newyhodili z práce, aj keď robil stále viac chýb.

Ako čerstvý dôchodca, sedel Peter na balkóne. Ktovie či bol spokojný. Asi áno. Mal vedľa seba kvalitné víno. Mohol si ho dovoliť z reklám na svojom úspešnom blogu. Jeho najväčšími sponzormi bola cestovná kancelária pre seniorov a distribútor inkontinenčných pomôcok pre aktívny seniorský vek.

So srdcom na dlani

Stojím pred dverami a odhodlávam sa vojsť. Chcem prestúpiť na novú školu a mám sa hlásiť na začiatku školského roku u riaditeľa. Pri vstupe do riaditeľne som od ľaku takmer odpadla. Zbadala som známu tvár, áno, bol to ten istý človek, ktorý sa už raz ocitol v mojom vlastnom príbehu. V tej chvíli mi bolo jasné, že ma neprijme. Je to definitívne prehraté. Zmeravená stojím vo dverách a v jedinej sekunde mi preletelo myslou všetko, čo sa stalo, čo ma vlastne doviedlo až sem. Celé sa to začalo, keď k nám do novomestského gymnázia nastúpil nový učiteľ, teda súdruh profesor - tak bolo treba v päťdesiatom deviatom oslovovať vyučujúcich. Do triedy vošiel nižší pomerne mladý človek. Vôbec sa neusmial, zdal sa nám akýsi priveľmi vážny. Vysvetlil v krátkosti, že bude náš triedny, bude nás učiť fyziku, a že od nás očakáva disciplínu a dosť snahy, aby sme dosiahli uspokojivé výsledky. Úvod bol krátky, jasný, bez zbytočných fráz, no zdal sa dosť chladný. Musíme si teda na seba zvykať. Atmosféra na triednických hodinách sa však postupne stávala čoraz priateľskejšia. Spoznávali sme jeho ľudské kvality a on spoznával nás. Blížil sa koniec školského roka, slávil sa výročie oslobodenia, spomínala sa vojna a vtedy to prišlo. Naš triedny nám rozpovedal svoj príbeh. Narodil sa v obci Ostrý grúň a v dvanástich rokoch musel vidieť to, čo už dokonca svojho života nedokáže vymazať z pamäti. Po potlačení povstania boli dňa 21. 1. 1945 obce Ostrý grúň a Kľak vypálené a bolo zavraždených 148 ľudí, starci, ženy, dokonca i niekoľko mesačných detí. Bola to odvetá za pomoc, ktorú poskytli obyvatelia týchto obcí partizánom. Takto znie oficiálna správa. Čo však musel prežívať chlapec, ktorý videl ako tiahnu hore dedinou nemeckí vojaci a pred sebou ženú huf bezbranných ľudí, pre ktorých už nebolo záchran, čakala ich istá smrť. Chcelo sa mu kričať, no od strachu nevládal, potichu preglgal slzy a tichučko, celkom nečujne šeptal: „Bože pomôž, Bože môj pomôž!“

Do večera bolo z dediny jedno veľké zhorenisko. Odvšadiaľ bolo cítiť dym a nárek tých zopár ľudí, ktorým sa podarilo ukryť. Ten útlý chlapec s veľkými zelenými očami si nedokázal ani len predstaviť, čo sním bude. Zostalo mu iba to, čo mal na sebe. Košeľa, biele súkenné nohavice a kabanica.

Po skončení vojny, keď sa život opäť rozbehol, prichýlili ho vzdialení príbuzní, zoberali ho k sebe, aby mohol znovu chodiť do školy. V mestskej škole to však chlapec v súkenných nohavičkách nemal ľahké. Koľko ústrkov a posmechu musel znášať. Tento ťažko skúšaný chlapec všetko prekonal. Jeho silná vôľa ho preniesla cez všetky úskalia. Z chlapca vyrástol húževnatý mladý muž a túžba po vedomostiach a vzdelaní ho doviedla až k vysokoškolskému štúdiu a nakoniec k titulu - doktor prírodných vied.

Počúvali sme so zatajeným dychom, prežívali sme to s ním celé odznovu. Boli sme len o málo staršie deti, mali sme pätnásť. Teraz sme pochopili, že tie veľké a vážne oči, skrývajú stopy po prežitej bolesti. Áno, pochopili sme zrazu všetko. Obdivovali sme ho, ako to vôbec dokázal? Od tejto chvíle sa pre nás stal blízkym, bol definitívne náš.

Po prázdninách nás triedny privítal ako obyčajne. Prešli možno tri, či štyri týždne a zrazu nečakaná udalosť. Cez prestávku vbehli do našej triedy dve dievčatá z 2.C a zahlásili: „Je to tajná informácia, ale je to pravda. Vedenie školy rozhodlo, že sa zbavia vášho triedneho! Má byť preložený na základnú školu do neďalekej dediny. V pondelok bude o tom rozhodovať okresná školská komisia v Trenčíne“. Tieto slová vyvolali spontánnu reakciu - výbuch rozhorčenia. Takú krivdu predsa nemôžeme pripustiť! Ved' tento človek má doktorát z fyziky a takto ho chcú degradovať. Koľko musel vytrpieť už ako dieťa a napriek všetkému vyštudoval! No nie! On si takúto nespravodlivosť naozaj nezaslúži. Musíme konať. Ideme tam a budeme zaňho prosiť! My si ho nedáme. A keď pôjdeme všetci, možno to zaváži.

V pondelok ráno o siedmej sa delegácia druhákov vybrala vlakom do okresného mesta. Dohodnuté sme to mali perfektne. Rozdelíme sa vo vlaku po jednom, po dvoch, aby sme neboli nápadní. Rovnako nenápadne musíme ísť aj cestou zo stanice cez park. Stretieme sa až v budove okresného národného výboru. Tak sa aj stalo. Zhromaždili sme sa na chodbe a sekretárka na odbore školstva prekvapená zisťovala, čo tam chceme. Dostala pokyn, že nás nemôže vpustiť dnu všetkých, máme si zvoliť dvoch zástupcov, ktorí budú za nás hovoriť. Najlepšie predseda a podpredseda triedy.

„Maja, ideš!“ ozvali sa hlasy. Prišiel na mňa rad, musím dať do toho všetko. Pzbierala som odvahu a vošli sme. Za dlhým stolom do účka sedeli riaditelia škôl z celého okresu a upierali na nás prekvapené pohľady. Vstal muž, sediaci v strede, asi predseda okresnej školskej komisie a vyzval nás k slovu. Toto je tá chvíľa. Teraz, alebo nikdy. Musí sa mi to podariť. Viem, že máme pravdu a treba za ňu zabojsovať. S tlúčicim srdcom som rozpovedala celý príbeh chlapca z Ostrého Grúňa, ktorý musel za vojny prežiť obrovské utrpenie, zažil biedu a posmech a predsa mal toľko sily, že to prekonal a štúdium skončil doktorátom. „Takémuto človeku už nemožno viacej krivdiť. To by nebolo spravodlivé. My, celá trieda, sme vás prišli poprosiť, aby ste rozhodli správne, aby ste nám ho nechali, máme ho radi.“ Dozneli úprimné slová a na viacerých tvárach bolo poznať, že vyvolali pohnutie. Asi sa to často nestáva, aby žiaci takto bojovali za svojho učiteľa. V kútiku duše sa ozývala krehká nádej, možno to zabralo. Predseda nás však ihneď upozornil, že sme vymeškali vyučovanie a že budeme niesť následky. Najbližším vlakom sa máme ihneď vrátiť do školy.

Vedeli sme, že bude z toho zle, ale aj napriek tomu sme prežívali pocit veľkého zadosťučinenia. Dokázali sme to! My sme dokázali, že keď ide o správnu vec, zmýšľame a konáme všetci ako jeden! A to je ten najdôležitejší pocit, sme jednotní a perfektný kolektív. Určite znesieme aj následky, toto nám veru neodpustia. Musíme sa pripraviť a prijať to. Ved', ak by sa to podarilo a náš hlas by zavázil, tak to určite stojí za to.

To sme však ešte netušili, čo bude nasledovať. Od toho dňa sa začalo vypočúvanie.

V riaditeľni školy zasadli vyšetrovatelia – riaditeľ, dvaja jeho zástupcovia, predseda mestskej organizácie komunistickej strany a školník – ako predstaviteľ robotníckej triedy. Títo piati ľudia sa dva týždne snažili vypátrať, kto zorganizoval túto vzburu, kto je ten hlavný vinník. Celá vec sa riadne spolitizovala, boli sme obvinení z protištátnej činnosti, nakoľko sme vraj v Trenčíne niesli transparent, vykrikovali heslá a poburovali tým verejnosť. Toto bol čistý výplod fantázie stranického predsedu a svojim postojom sa nás snažil zastrašovať. Označil nás za kolaborantov, vtedy sme celkom dobre nechápali, ako a s kým by sme mohli kolaborovať. Nebolo to však ľahké, keď miesto vyučovania sme museli každé ráno nastúpiť do riaditeľne. Spočiatku všetci zástupcovia triedneho výboru SZM v zložení – predseda, podpredseda, pokladník, kultúry, športový a zberový referent, neskôr už len predseda a podpredseda. Po jednom nás volali dnu a podrobovali nekonečným otázkam. KTO? Kto to zorganizoval, nie je vraj možné, aby celá trieda mala rovnaký názor. Kto to prvý povedal, že sa pôjde do Trenčína? Nieкто to istotne povedal ako prvý a ostatní sa pridali. A takto stále dokola. Držali sme sa statočne a nepodľahli sme nátlaku. Vyšetrovatelia strácali trpezlivosť, boli podráždení, kričali a poburovala ich naša zomknutosť. Videli sme, že to začína byť vážne. Hoci sme sa veľmi snažili vysvetliť svoje pohnútky, svoju motiváciu, ktorá bola tak ľudská a taká silná, že sme kvôli nej riskovali porušenie školského poriadku. Áno, vymenšovali sme vyučovanie, ale nič iné v tom nebolo. Naše zdôvodnenie však nikoho nezaujímalo. Naďalej to bolo považované za protisocialistické a preto nebezpečné konanie. Keďže sa vyšetrojúci ani do posledného dňa nedozvedeli konkrétne meno organizátora, hlavná zodpovednosť teda padla na predsedu a podpredsedu triedy. V dôsledku čoho nám boli udelené riaditeľské pokarhania, predsedovi a podpredsedovi triedy štvorky zo správania, ostatní členovia triedneho výboru obišli s trojkami. S tou štvorkou som sa vysporiadala celkom ľahko, vraj si ju môžem do konca školského roku aj opraviť, ak sa budem dobre správať. Najväčším trestom však bol pre mňa zákaz akejkoľvek kultúrnej činnosti na verejnosti. Keď doposiaľ bolo treba reprezentovať školu, účinkovala som ochotne na všetkých možných oslavách štátnych sviatkov, akadémiách, divadelných predstaveniach a rôznych ďalších podujatiach. Teraz, už „svojim protisocialistickým postojom nemôžem ovplyvňovať verejnosť“. Tak, to je sila! Netušila som, že som až taký nebezpečný živel. V skutočnosti mi to však veľmi ublížilo. Zákaz činnosti, ktorá mi prinášala potešenie, radosť a je pre mňa naplnením, taký zákaz bol priveľmi tvrdý. Nedokázala som to prijať a rozhodla som sa prestúpiť na inú školu.

Nebolo ťažké zariadiť prestup. V Trenčíne sa otváral druhý ročník novozaloženej stavebnej priemyslovky. Stačilo absolvovať skúšky z učiva prvého ročníka a mohla by som byť druháčka na stavebnej.

Tak. A teraz tu stojím, neviem spraviť krok a dívam sa na človeka, ktorý pred rokom sedel za stolom v okresnej školskej komisii. On sa však usmieva a víta ma slovami: „Tak poď ďalej, čo stojíš, kde si nechala tú tvoju odvalu. Nič sa neboj, veď si prijatá a aby si vedela, musím ti niečo dôležité povedať. Práve takýchto ľudí potrebujeme, čo neváhajú bojovať so srdcom na dlani a neboja sa ísť s vlastnou kožou na trh!“

Zostalo ticho

Koľko významných slov dokáže narobiť takmer neodvolateľnú šarapatu. A možno jeden hlúpy počin, ktorý posunie miskú váh bytostne inam. Ibaže by tento prístroj nebol tak objektívny. Prechádzam rukou zničenými pastelkami. Všetkých nás chlácholí myšlienka, že čas beží neúprosne dopredu, aj keď pravda je iná, pre mnohých neuchoopená, odrátava nám. Zamyslím sa tak ako viem vždy, keď nemám pri sebe papier.

Les je plný vody. Nezastavujem sa. Neobzerám sa, hladím si pod nohy. To, či sa zotavujem bude závisieť od verdiktu prístroja pod vedením človeka. Revolta, zbytočný mníšsky rád, ktorý sa vyvíja ako príroda na človeku, odchody ľudí od ľudí, tak si tam teraz leží zlomený strom. Chcem spať na svoj strom. A vlastne mal by to chcieť každý.

Bolo to včera jeden z tých ďalších dní, keď som neodhadla situáciu a spadla na chrbát. Aj keď dumám, či mi ten stolček predsa len neodsunul on. V jednom z videí Boh prisúva stoličky, ale možno mojím osudom bolo spadnúť a nedolámať sa. Možno to bola moja márnivosť nad ryšavými vlasmi, keď som sa obhliadala po gumičke, ktovie. Ak človek ráta s bolesťou, obvykle prichádza až ďalší deň. Aj s bolesťou hlavy. Pohľadám špeciálny vrchnáčik na fľaše, po štyroch rokoch so sebou príbalím aj cigary. Nikdy som si k nim nevytvorila vzťah, ale ak by predsa, ukončiť som ho vedela. Pred štyrmi rokmi som ich nechala položené na autobusovej zastávke v Trnave, tak ako aj prešpikovanú ružu, ktorú som dostala od chlapíka s vymyslenou minulosťou. Neznášam oboje. Možno sa niekto na tej zastávke tešieval viac. Vtedy to bol môj prvý zásadný rozchod, zrútenie sa sveta, odchod do veľkomesta a nikto nerozumie, že byť mladý a zdravý nie je všetko. Ibaže by bolo. V peňaženke okrem zostudenia nachádzam polovičku už bez tak polovičnej tabletky, ktorá mi má vyjsť až do leta.

Iba na ojedinelé záchvaty, vravel. Ale kto mal kedy vedieť, že tých záchvatov bude teraz požehnané. Tých ostatných je habadej, ale kto mal kedy rátať, že v osudné dni sa mení akosi všetko?

Môžete o tom napísať knihu, bolo by to vcelku zaujímavé. Nie je veľa mladých ľudí s amnéziou. Táto absurdita už vtedy vylučovala akékoľvek predstavy. Nie to ešte o písaní. Písanie, ktoré som predtým všetkým tak milovala, bolo mojou modlou sa stalo zrazu niečím, pred čím, kde zostalo ticho. Krásne asociácie mi pominuli a potom sa stali prekliatím, keď sa vybavovali ako sa im zachcelo. Všetko sa vlastne začalo správať tak, ako kedysi ja. A tak to má byť. Celé dni som pozorovala gélové nechty na nohách spolu ležiacej, ktorá sa tvárila priateľsky, kým niekomu na izbe nebolo zle.

Ešteže som si ich stihla dať urobiť. Predstieraná spokojnosť a to v mojej mysli sa spustil error? Ani sa jej nečudujem.

Dobrý deň, povedala som, ako ma naučili, vcelku natešene, že odchádzam z jisky, to jest budem na oddelení neurológie ako ostatní.

Ako komu, v nemocnici dobrý deň nehľadajte. Síce som ho nehľadala, no mala som pocit, že som ho v ten deň našla. Dala som si do uší slúchadlá a započúvala sa do zvukov lesa.

Mala som pocit, že všetko bude tak, ako po iné dni, že som zdravá a to určite. Lekári boli skvelí a aj jedna sestrička. To je oveľa viac, keď čakáte to najhoršie. Ale zlé veci chodia väčšinou vtedy, keď ich nečakáme.

To sú tie dni, keď sa cítime dobre, dokonca aj šťastne, keď máme chuť meniť svet k lepšiemu, keď vonku svieta slnko a podobne. Tak, ako nám zrejme nikdy neublíži potetovaný mladík, ktorý si vypeká štvorce, ale bude to zrejme ten človek, čo žil navonok usporiadaným životom.

Silným ľuďom sa dejú silné veci, ale to aj vyvrhelom.

V vlaku pozorujem jedno chlapča, pretože pozoruje mňa. Drží si mocne ruksak, čarba si, buď ma kreslí, alebo píše niečo o tom, ako neznáša svet a ľudí podobných mne. Netuším, tiež sa takto tvárim, keď niečo tvorím. Zrejme pochádza z detského domova, nakoľko je tam sám a aj nie. Toto mi je známe, keď sama sa nemám kam zaradiť. A bolo mi to blízke aj z domova, kde som robila dobrovoľníčku.

A nič z toho nemáš? Pýtali sa všetci. Ľudia z rodiny, známi, aj tí čo tam pracovali. Podíde k nemu rómske dievča, zhúkne ho, pozrie na mňa a odíde. Zrejme stredná sestra. Tá staršia sedí pri ňom, ale tiež sa tvári, že tam vlastne nie je. Vlastne všetci sa tak tvárim, až na nabúchaného blondiaka, ktorý si vedľa mňa vypaľuje hudbu z tie roky osemdesiate s remake a podobne. Občas zavadí pohľadom o moje tetovanie, tak si šortky posuniem nižšie a priložím k sebe tašku. Ešte mi chýba papier. Tak len v tej myšli, ktorý si popíšem, pousmejem sa a nič z neho nezostane. Môžem sa teda aj naň podpísať.

Možno som mohla mať jablčkový tablet, ale napokon som si zvolila nevykladať nohy na stôl, ani za seba, a ani sa nehrdiť životom úspešného človeka, ktorý prebýva na prázdnej chladničke a dizajnovom looku. Vždy mi bol bližší Gates. A je to v poriadku, že existuje i iná cesta, chcela som si ho napokon odkúpiť od Martyho, s tým, že by som mu ho samozrejme nechala. No prispela by som na jeho ceste za novonadobudnutým umením. Ale Marty ma nepotreboval. To ja som potrebovala jeho.

A niekde existuje niekto, kto potrebuje mňa. Bez manipulácií a kalkulácií. Rozbitý displej huawei mi naznačuje, že by som už mala vystúpiť a robiť čokoľvek so životom, čo teší mňa a pokračovať v tom, čo je správne. Pretože jedno bez druhého prebýva účinkom a míňa sa zdraviu. Rozhodne mi nenaznačuje, aby som si kúpila nový.

Po mesiaci som sa vrátila domov. Čo urobili pichľavé kvety so zastrenými žalúziami? Začali si ich odostierať. Psík sa pri mne stočil do kľbka ako mačka a obaja sme si povzdychli.

Kde som tak dlho, Bože, bola? Zostalo ticho.

Podnikateľ

Nie že by som to potreboval, ale situácia sa tak vyvíjala, že som bol nútený siahnúť aj po tejto možnosti, ktorú jedni horlivo vychvaľovali, iní zasa prijímali rezervovane, ba až hanili. Okolnosti, nebudem hovoriť aké, aby ma rečovní svalnáči nevyposmechovali, ma totiž primáli, aby som sa ponoril do podnikateľských vôd.

Keď sa povie podnikanie, väčšina nielen našincov si predstaví minimálne bezproblémový, ak nie nablýskaný spôsob života a tečúcu riekou peňazí, či iného majetku, do ktorej možno kedykoľvek načrieť a vybrať za priehrštie blahobytu. Ak by sa mánilo, možno tie priehrštia aj násobiť. No nie je všetko zlato, čo sa blyští a nie všetko zlato má lesk. Túto znalosť som mal aj ja, ale čo už keď schodnejšia cesta sa v onej chvíli nečrtila.

A tak som si pekne krásne, ako zvykne vraviť môj priateľ s obmedzenou slovnou zásobou, vybavil živnosť, riadne som sa prihlásil do príslušných poisťovní a s minimom skúseností no maximom elánu som sa pustil do podnikania. Spočiatku som produkt svojej činnosti ponúkal len tak, akoby skusmo, svojim známym, avšak nemal som veľký úspech. Vyslovene som nehorel, to nie, ale od predstavy spokojnosti to malo ďaleko. Nepriblížil som sa ku nej, to ako k spokojnej predstave, ani keď som svoje teritórium pomaly rozšíril do širších území ľudskej spoločnosti. Za svoj produkt som nepýtal nič, ba ani vôbec nič, stačila by mi len spokojnosť cieľovej skupiny, ako sa zvyknú nazývať tí, ktorým je predmet podnikania určený. Nemal by som síce potom z čoho platiť odvody do poisťovní, ale chvíľu by to vydržalo a potom by som hoci aj skončil. Bol by som síce podnikal len krátky čas, ale mohol som si hovoriť, že som to aspoň skúsil. Napokon s činnosťou, do ktorej som sa pustil, sa hádam ani dlho podnikateľ nedá.

Vo svojej snahe byť úspešný, čo aj krátko, som nevynechal ani cirkevné miesta, kde som predpokladal o čosi väčšie percento úspešnosti, hoci ani tu som nemal veľké oči. Predpoklady sa síce čiastočne splnili, aj keď to nebolo neviem čo, ako hovorieval môj kamarát s užším okruhom slovej zásoby. Tomu som môj produkt ponúkol ani nie zadarmo, ale dokonca úplne zadarmo, ako počuť v niektorých reklamách, hoci za ten svet neviem rozlíšiť pojmy zadarmo a úplne zadarmo. Nuž ale všetko zase vedieť nemusím. Ani on neprejavil znateľný záujem, akoby sa bál, že by mal nadnormatívne záso-by.

Môj podnikateľský elán postupne upadal a čoraz jasnejšie som si uvedomoval, že vidina podnikateľského ergo lepšieho života zostane len v pozícii snov a ja budem musieť svoje podnikanie skončiť skôr, než by som s ním dosiahol čo i len čiastkový úspech. Mal som iné predstavy, to je pravda, no nie každému je súdené. Ešte zvážim, či

sa nevyberiem iným smerom, pretože zrejme som si vybral zlú oblasť, nanič sortiment. Ved' koho dnes zaujíma slovo, kto má záujem o dobré hodnotné slovo. To bol totiž predmet môjho podnikania, to som ľuďom ponúkal – slovo, duchovné slovo, nádejajúc sa, že možno aj preto, lebo som sám, budem mať úspech. Lež vyšiel som na psí tridsiatok. Dobré slovo dnes nie je v móde, dobré duchovné slovo je to málo, čo ľudí zaujíma. Možno raz. Ale to už nemusí byť toho, kto by dobré slovo ponúkal. Ba aj ono môže pochybovať.

Vlak

Úryvok

Prečo sa musia stále hádať? Prebiehalo mu hlavou, keď sa snažil aspoň chvíľu si pospať. Ležal na posteli a počul ako sa jeho dve dcéry škriepia. Snažili sa hádať potichu, ale v tomto veku netušia čo je to potichu. Počul aj svoju manželku, ako sa ich snaží ticho utíšiť, ale aj tak znela akoby kričala. Mala neuveriteľnú schopnosť hučať v akejkolvek hlasitosti. Ten jej krik počul denne, bola to žena čo potrebovala kričať. A dievčatá to isto zdedili po nej.

Otočil sa na druhý bok, čo najďalej od dverí, ale jeho myseľ už bola hore. Rozmýšľal nad všetkým možným, hlavne sa mu nechcelo ísť do práce. Mal aj nemal rád nočné. Ticho večernej jazdy mu bolo veľmi príjemné, avšak teraz, v tomto snehu sa mu nepáčilo vyjsť z teplej postele a dokráčať do depa. Ale aspoň si odýchne od tehotnej ženy, ktorá teraz vrieska za dvoch. Nemal jej to až tak za zlé, veď musela vychovávať dve deti, k tomu sa starať o domácnosť a čakala tretie – mala plné právo si kričať koľko chce. To jej nemohol vziať, vedel že nič iné robiť nemôže. Ale keby bola aspoň chvíľu ticho, potešil by sa. Aj to bol dôvod prečo mal rád nočné.

Ľahol si na chrbát a skúsil ešte naposledy zavrieť oči. Snáď si na tie ich škriepky zvykne, alebo časom ustanú (o 20 rokov možno). Mohol by skúsiť ten ich hnev vnímať inak, možno by za neho mal byť vďačný, pretože sú aspoň zdravé a dievčatá sa proste škriepia. Mohol by to skúsiť vnímať pozitívne, ako mu káže Boh, aby vo všetkom zlom našiel niečo dobré. Skúsil to. Počúval ich hlasy, vnímal ich energiu a vibrácie, skúšal sa na to celé pozeráť ako na spev anjelov. Po 15 minútach to vzdal, s anjelmi to nemalo nič spoločné a že sa hádajú pre nejakú posratú bábiku ho nezaujímalo. Preklíňal, že im tú bábiku kúpil. Keby vedel, ako sa budú o ňu hádať, nekúpi im nič. Škoda Bože, snažil som sa.

Vstal sa položil si chodidlá na zem. Dlážka bola studená ako celý tento január. Kúrili, ale málo. Rozhodol sa, že už je na čase sa trocha povenovať rodine (strieskať tie dve malé naničhodnice a zobrať im tú bábiku). Urobil pár krokov a počul ako celá rodina stíchla. Dcéry sa prestali hádať a žena sa ich prestala snažiť umlčať. Vedeli, že bude bitka, pretože vstal o hodinu skôr ako mal. Miki bol proste taký, nemal záujem ich poučovať o dôležitosti jeho spánku, pretože už mali 6 a 7 rokov, vysvetľoval im už milión krát, že keď sa nevyspí poriadne pred nočnou môže vlak aj havarovať. Bolo to málo pravdepodobné, ale dievčatá si musia prácu vážiť a nechať ho vyspať. Báľ sa o svoj spánok, lebo vedel, že keď sa narodí ďalšie dieťa,

spánok bude vzácnosť na najbližšie 3 roky. Snáď to bude chlapec a bude tichý, ďalšie dievča už naozaj nechce.

Blížil sa ku dverám a náhle sa rozhodol, že dnes ich biť nebude.

Na druhej strane, Ondro, aj bez detí, nespál už roky. Dokázal zaspať na niekoľko minút približne každé dve hodiny, ale to bolo všetko. Paradoxné na tom bolo, že už tretí deň ležal iba v posteli. Jediný jeho pohyb bol smerom na toaletu a späť. Nejedol, nespál, bol totálne vyčerpaný a pri tom, iba ležal. Aj keď na tých 10 minút zavrel oči a spal, zobudil sa na nočnú moru. Bola stále rovnaká a rovnako desivá. Nevedel sa tých myšlienok zbaviť a vyplnili v podstate celú jeho existenciu. Nevládal a zároveň vedel že by vládol. Len sa zbaviť tých myšlienok.

Ležal a pozeral na strop. Muchy poletovali po celom domčeku, lebo keď naposledy jedol (tri či štyri dni dozadu) nevládol po sebe umyť tanier. Pil iba vodu, a to cestou zo záchoda, priamo z umývadla. Vedel, že tá voda asi nie je moc pitná, ale bol rád, že ešte tečie. Účet za vodu nezaplatil už niekoľko mesiacov. Nebolo z čoho, z práce ho vyhodili už dávno a to najmä preto, lebo tam niekoľko dní nevládol prísť. Nedalo sa vedúcemu vysvetliť, že proste nevláda, že je duševne vyprahnutý ako Sahara, že nespí hoci leží, že nespí hoci má oči zatvorené. V roku 1977 sa o duševných poruchách veľa nehovorilo a veľa nevedelo. Ondro vedel, že má asi nejakú psychiatrickú diagnózu, ale ísť ku psychiatrovi mu zvyšky jeho hrdosti nedovolili, veď ku psychiatrovi chodili iba blázni a on blázon ešte nebol.

Vedel, že blázon nie je, pretože vedel o realite. Presne rozoznával, čo je skutočnosť a čo sú iba jeho vtieravé myšlienky. Vedel, že hlasy čo počuje nie sú skutočné a to čo mu hovoria nie je pravda. A pokiaľ toto rozoznával blázon nemohol byť. Aj napriek tomu, že mu to bývala žena hovorievala. Samozrejme že od neho odišla, kto by sa pozeral na polomŕtveho chlapa čo väčšinu času preleží v posteli a nič nerobí? A to aj napriek tomu, že jeho myseľ pracovala na plné obrátky, nemohol jej vysvetliť, koľko energie ho stojí vôbec žiť.

Prišiel čas na toaletu. Vstal a znova ich počul. Počúval, ako si šepocú, ako mu hovoria o zvláštnych a nezmyselných mestách pod zemou. Opisovali mu celé štáty niekde hlboko pod zemou, niekde inde ako tu, kde by mohol byť šťastný a mať aj svoju podzemnú manželku a deti, čo nikdy nevidia svetlo slnka. A na čo by aj mali, keď život na povrchu skončí jadrových výbuchom a slnko zanikne, na povrchu bude len popol z mŕtvych ľudí. Čím viac kráčaľ k toalete, tým sa tieto predstavil zhmotňovali viac a viac. Keď sedel na toalete, na chvíľu sa jeho zdravé ja a jeho choré ja zosúladiť a na sekundu mal pocit, že je to reálne. Potom potriasol hlavou a súboj pokračoval ďalej. Vedel, že podzemné mestá neexistujú, ale zároveň si myslel, že je dobre, že nemá telefón ani televízor, lebo by ho určite aj tak odpočúvali. Kto? Oni... kto sú oni? Nikto nevie. Ale bol rád, že ho odpojili.

Vstal zo záchoda, išiel k umývadlu, ktoré bolo neskutočne špinavé. Naposledy ho umyl asi pred milión rokmi, keď ešte neexistovali podzemné mestá. Stále neexistujú, opakoval si. Pozrel na seba do zrkadla, ktoré na tom bolo horšie ako umývadlo. Aj tak

sa v ňom videl a videl, že vyzerá ako starec. Kruhy pod očami boli čierne a samotné bielka jeho očí podliate krvou. Pleť mala sivú farbu, popolavú, bez známky mikrocirkulácie v kapilárach líc. Zuby začínali naberať hnedú farbu, keďže si ich už mesiace neumyl. Na čo aj, nemal sa s kým stretnúť, ani ho nikto nenavštevoval a sám pre seba – to už stratilo zmysel. Neumýval ani sám seba a to už pekne dlho, zuby teda ešte vydržia. Prekvapivé na tom celom bolo, že telo sa cítilo dobre, nemal žiadne bolesti, aj tú špinu jeho telo zvládalo dobre, ale hlava, tá hlava nedokázala fungovať.

Umyl si tvár studenou vodou, aspoň trochu, napil sa vody a pomalým krokom sa vracal do postele. Snád' by mohol skúsiť na chvíľu zavrieť oči a spať. Snád' už tento krát nebude mať tie sny. Snád'...

Miki dcéry nezbil, nechal ich tak, ani žene nič nepovedal. Keď pozeral von oknom začalo snežiť. Nechcelo sa mu z tepla rodinného krbu, aj keď všetci len hučali. Predstava kráčania dvoch kilometrov do práce, hoci dolu ulicou, po zasneženom chodníku, ktorý odhrabú najskôr o 5 hodín. Ak vôbec. Komunisti si s tým dávali načas. Ale bol v strane. Keby nebol, mal by iba problémy a aj jeho rodina. Bibliu mal schovanú na záchode, vo dvierkach ku stupačke a otváral ju každé ráno keď bol na veľkej. Mal taký zvyk – náhodne ju tvoriť a čo si prečítal, to od neho Boh chce na tento deň. Dnes si prečítal o Jóbovi a jeho ťažkej životnej situácii. Jób prišiel o všetko, zabilo mu deti a povedal, že má toho dosť. Ale nakoniec mu Boh aj blížni pomohli, aby sa pozviechal. Možno aj vďaka Jóbovi dnes dcéry nezbil. Dnes si vážil ich život a prítomnosť asi o niečo viac, keďže to bol dnešný Boží príbeh a mal mu niečo povedať. Možno práve toto. Nevedel, ale rozhodol sa dnes si ctíť život, nech je akýkoľvek.

Žena mu zabalila dva chleby s rezňom a horčicou vo vnútri. Tešil sa na to, o pol noci parádny domáci rezník dobre padne. Nakoniec, aj na obed bol dobrý. A keď bude mať šťastie aj ho niekto domov hodí autom. On auto nemal, zbytočný luxus, keďže mal veľkú rodinu a mali iba jeho príjem. Možno časom, ak sa narodí syn a vyrastie, bolo by vhodné kúpiť aj auto. Boli by na to dvaja, rozdelili by si náklady a možno by bol aj automechanik. Ale keď to bude dievča, auto je zbytočné. Možno keď sa aspoň jedna dobre vydá, kúpi mu auto zaľtko. Rozvahy o budúcnosti ho veľmi bavili.

Už nastal čas, o šiestej večer sa vybral do práce. Bol rušňovodič a bola to zodpovedná práca. Harmonogram jász bol naplánovaný podľa fabrík v okolí mesta, aby sa aj pracovníci z nočných smien dostali domov. Toto za komunistov celkom funguje, o robotníkov bolo vždy postarané. Svoju mašinku mal rád, pekne sa o ňu staral aj s kolegom Jožom, s ktorým si mali celú nočnú čo povedať. Bol to vtipný chlapík, bez detný, čo mu občas Miki aj závidel. Žil u mamky, ktorá sa o neho starala a jeho jediná povinnosť bola chodiť do roboty. Od Mikiho bol výrazne mladší, ale aj tak bol už považovaný za starého mládenca. Počas nočných sa staral najmä o cestujúcich a kontroloval lístky. Mašinku nechával plne na Mikiho, aj keď ju vedel riadiť.

Vyšiel von, snežilo husto a vytvrvalo, keď kráčal sneh mu krásne vízgal pod nohami. Dúfal, že sa nešmykne a nezlomí si nohu, takže šiel opatrne, ale za to rezko. Bola zima, ale

nejak si zvykol. Najhoršie je vyjsť z teplej bytovky. Potom už si človek zvykne, aj na metelicu.

Po 10 minútach spánku to celé skončilo presne rovnako ako pred tým. Bol unavený ešte viac, srdce mu bilo ako splašené a obrazy apokalypsy mu ešte stále ostávali na vnútornej strane viečok. Nič z toho dnes nebude. Bude radšej pozerat' na strop ako sa nad ním zbiehajú mušky.

Začalo snežiť a v dome sa výrazne ochladilo. Mal pocit, že keď pôjde tento krát na toaletu, tak mu odmrznú nohy. Mal by si dať ponožky. Alebo, nebolo by lepšie len tak tu na posteli zmrznúť? Táto myšlienka ho zamestnávala takmer hodinu.

Po hodinke uvažovania nad smrťou sa mu to zrazu zdalo ako oslobodzujúca myšlienka. Nie že by nad tým neuvažoval už dávno. Vždy mu smrť ale robila veľké problémy s jej vykonaním. Skúšal sa obesiť, ale to ho stálo toľko sily, že nedokázal nakoniec vyhodit' ani lano na strom. Zároveň sa mu to zdalo strašne osobné. Chcel umrieť, to áno, predsa len by si konečne odpočinul ale uvažoval čo by nevyžadovalo žiadne úsilie na umieranie. Obesenie to nebolo. Uvažoval aj o zastrelení sa, ale nemal peniaze ani na pištoľ. Utopiť sa vo vani tiež vyžadovalo veľa úsilia. Podrezať sa, to je jednoduché, teda minimálne ľudia si to myslia. Ale keď to skúšal, nemal silu poriadne zarezať do rúk. Akoby sa jeho šialené ja snažilo nejak ešte prežiť a obsedantné myšlienky nechať nažive. Nevedel, ako to má urobiť, ale poslednú hodinu sa nejak zmieril s tým, že toto jediné mu naozaj pomôže.

Kedysi býval ctihodný občan, mal ženu a našliapnuté na dobrú kariéru v podniku. Bol múdry, mal vysokú školu a bol aj snaživý. Nejak sa to ale celé zničilo, keď mu jedného dňa začalo čosi šepkať do ucha, o tom, čo by mal urobiť. Prišlo to úplne samé, nijak o to nestál ale spať mu to nedovoľovalo už na začiatku. Boli lepšie a horšie dni a časom asi aj žena začala všimať, že chradne. Najprv sa to snažila ustáť a pomôcť mu, časom, keď celé noci kričal sám na seba, sa rozhodla, že únik bude ľahšia stratégia. A mala pravdu. Kiež by aj on dokázal uniknúť. Ale vtedy aspoň vládal kričať. Kiež by dokázal kričať aj teraz! Teraz dokázal iba ležať.

A ako tak ležal, uvažoval o smrti, napriek tomu, že mu jeho vlastné hlasy hovorili ako je krásne v podzemí a aká atómová vojna nastane, prišiel na to, že jeho hlasy sú reálnejšie a že by ich dokázal presvedčiť o tom, že zabiť sa je najlepšie. Začal sa s nimi v duchu rozprávať. Hovoril im o tom, že keď má vlastne prísť vojna, aj tak je lepšie sa zabiť, kým to nezačne. Že nedokáže teraz vstať a ísť hľadať podzemné mestá. Je pre neho ťažké sa vôbec zdvihnúť z postele a nie ešte ísť do sveta. Smrť je jediná možnosť vyhovujúca aj im, aj jemu. Hlasy mu v podstate dávali za pravdu, veď by atómovú vojnu tak či tak neprežil, lebo už je neskoro vyraziť do podzemného mesta, najbližšie je totiž stovky kilometrov ďaleko. A tak sa nakoniec sám so sebou a so svojimi hlasmi dohodol, že sa dnes zabijú a vyhrajú vojnu po svojom. Zaspal.

Miki sedel vo svojej mašinke, mal ju pekne umytú, cencúle olámал lopatou a pekne si v nej vykuroval. O desiatej večer vyrážal z depa, dovtedy stihol niekoľko schôdzí, stihol

zopár cigárok s kolegami a padol aj prvý chlieb s rezňom. Vyzerala to byť dobrá šichta, s Jožkom už boli nachystaní na ťažko pracujúcich robotníkov, ktorí aspoň trochu podnapití nastúpia určite.

Po sladkých dvoch hodinách spánku vstal. Bol celkom vyspaný. Nemal žiadne nočné mory, myseľ bola jasná a čistá ako už mesiace nie. Zrazu si uvedomoval aj špinu v ktorej žije. Začala mu vadit'. Hlasy stíchli, zmierili sa s ponúkaným riešením a nemali prečo namietat'. Všetci zúčastnení vedeli, že toto riešenie je najlepšie. Prečo ich to len nenapadlo skôr? Prečo neskúsil skôr tie hlasy naozaj počúvať, namiesto ich popierania a udržiavania sa posledného stebľa reality? Teraz spal, bol svieži, nemal zlé sny a boj o ktorom si myslel, že nikdy neskončí, sa ukončil mierovou zmluvou z minúty na minútu.

Zrazu dostal neprekonateľný pocit, že sa musí umyť. Bez hlasov sa mu pod vodu aj chcelo, napriek tomu, že v dome bola zima, tešil sa na teplú vodu, ktorá ho prehreje. Nakoniec videl svetlo na konci tunela, mal životný plán, hoci teda – nebol to plán dlhodobý. Ale bol to plán, ku ktorému smeroval už aspoň 5 rokov a keď si predstavil, že 5 rokov zabíjal čas bojom s lucidnosťou, bolo mu do plaču. Tiež by to bol prvý plač za dlhé mesiace, pretože boli časy, že nevládal ani len plakať.

Sprcha bola pre jeho dušu blahodarná, ticho v jeho hlave bolo ohlušujúce a užíval si ho. Nevedel inak, len si užívať každý jeden moment ticha. Páčilo sa mu to, toto bol život, ktorý mal zmysel a ktorý mal žiť. Bez hlasov, bez jadrovej vojny, bez podzemných miest, ktoré boli tak strašne ďaleko. Stačilo len urobiť vnútorné rozhodnutie.

Po sprche sa utrel, usušil, obliekol si najkrajšie sako a nohavice čo mal, vyleštil topánky a oprášil klobúk. Zrazu ho prepadol neprekonateľný hlad. Nazrel do chladničky, ale tam bývala iba pleseň. Bolo mu to v podstate jedno, chladničku umývať nebude, ale škoda, rád by si zajedol dobré posledné jedlo. Konečne mal na niečo chuť, čo bola veľmi príjemná zmena, oproti stavom spreď pár hodín, kedy jedlo bolo viac menej na úplnom spodku rebríčku hodnôt.

V skrýši pod posteľou mal uložených posledných 500 korún. Napadlo mu, že teraz je ten správny čas peniaze prejesť a prepit'. Nie piť do nemoty, to skúšal, hlasy by sa vrátili. Vrátila by ich akákoľvek odluka od plánu samovraždy, tým si bol istý. Ale ísť do najbližšej krčmy, dať si teplú gulášovú polievku a dve pívá, to by mu iba urobilo dobre na jeho konečnej ceste za šťastím.

Baletné špičky

Dnes sme mali náročný deň. Museli sme slúžiť Adeliným nohám od pol ôsmej do štvrtej poobede. Mali sme len jednu prestávku, počas ktorej sme zjedli mandarínky. Chutili lepšie ako minulý týždeň a na naše potešenie sme v nich nenašli dotieravých čítateľov – kôstky. Po náročnom dni plnom otáčok, skokov a baletných figúr sme sa tešili na oddych. Rátali sme s tým, že Adela nás odloží do skrine a my sa budeme môcť schúlť k našim priateľom papagájom – pestrofarebným ponožkám. Namiesto toho sme skončili v koši na bielizeň. Bola tam aj baletná sukňa, ktorá na seba opäť upriamovala pozornosť tým jedným a nekonečne otravným tónom – šuchotanim. Vždy nás z toho rozbolí hlava. A zjavne ani dnes to neušlo jej pozornosti.

„No čo, špičky, ešte stále nie ste zodraté?“ začala vyrvať baletná sukňa.

„A ty ešte stále nie si roztrhnutá?“ oplatili sme jej to my, baletné špičky, ktoré sa nenecháme zatlačiť do kúta.

„Ja sa nikdy neroztrhnem, na to som predsa príliš vzácna. Som predsa ušitá z toho najvzácnejšieho materiálu...na rozdiel od vás.“

„Hmm, dnes sa nám zdalo, že sme videli tvoju sestru-dvojičku vo výpredaji. Alebo si to bola ty?“ provokovali sme ju.

Sukňa sa začala triasť od zlosti a súbežne s ňou aj celý kôš na bielizeň.

„Hej, to už začal zápas?“ spýtali sa tigrované boxerky.

„Nie, ty hlupák, to sa iba sukňa zas vytáča,“ odpovedala červená čipkovaná podprsenka.

„A kedy bude zápas medzi zelenou a modrou ponožkou? Už sa neviem dočkať.“ Tigrované boxerky boli vo vytržení a snažili sa to dať patrične najavo.

„Ešte máš čas, najprv pôjdeme do kúpeľov a až potom si užiješ ponožkové finále,“ odsekla vždy pragmaticky rozmýšľajúca podprsenka dráždivej farby.

Sukňa chceli vynadať baletným cvičkám za ich drzosť, ale pri slove „kúpele“ ostala ako vymenená.

„Vy idete do kúpeľov?“ spýtala sa podprsenky a boxeriek.

„No samozrejme, to nie je žiadne tajomstvo. Pokiaľ viem, tak my všetci, čo sme tu, tam ideme,“ odpovedala červená podprsenka.

Aj baletné špičky zaujala táto informácia.

„My sme ešte nikdy neboli v kúpeľoch. Máme sa obliecť?“ spýtali sa bojzливо.

Celý kôš na bielizeň sa začal natriasať od smiechu.

„Ach, vy ste ale hlúpe. Do kúpeľov sa predsa nechodí v oblečení,“ odsekla im baletná sukňa, ktorá sa snažila pôsobiť mimoriadne inteligentne.

„A v čom teda?“ Baletné špičky tomu nerozumeli.

„Do kúpeľov idete nahé,“ povedali so smiechom boxerky.

„A čo je to nahé?“

Baletná sukňa si ťažko povzdychla, vychutnávala si ozvenu v kúpeľni a až potom odvetila: „No predsa keď nás Adela všetkých otočí na polovicu, z druhej strany našej existencie.“

Baletné špičky zbledli od strachu. Otočiť? Na polovicu? Z druhej strany existencie? Toľko desivých otázok a ešte strašnejších predstáv...

„Nebojte sa, nič sa vám nestane, kúpele vždy absolvujeme spolu,“ snažila sa ich upokojiť červená podprsenka, ale nedostalo sa jej žiadnej odozvy.

„Haló, špičky, kde ste?“ volala na ne, no bez úspechu.

„Stavím sa, že zbledli od strachu, hahaha, a preto ich nevidíme,“ začala sa rehotáť baletná sukňa.

„Mami, veď už idem prať, neboj sa,“ ozval sa Adelin hlas spoza dverí. Keď ju začula špinavá bielizeň, zmĺkla. Adela zobrala do ruky tigrované boxerky, prevrátila ich z druhej strany a hodila do práčky. Potom nasledovala červená podprsenka, baletná sukňa, oranžové nohavičky, zelené ponožky, biele šaty a ďalšia bielizeň, ktorá sa už nevedela dočkať kúpeľov. „Dokelu, a kde mám baletné špičky? Aj tie potrebujem vyprať...Mami, nevieš, kde sú baletné špičky?“ kričala Adela.

V tom momente sa špičkám vrátila do tváre farba a vyskočili z koša na bielizeň. Adela sa usmiala, ale dlho jej to nevydržalo.

„Fuj, aké ste len upotené a zašpinené...Mala som vás oprat' už skôr.“

A hodila ich do práčky. Nasypala aviváž s vôňou sviežeho oceánu, postláčala gombíky a počkala pár sekúnd, kým si nebola istá, že práčka skutočne perie. Potom sa spokojne išla navečerať s rodičmi.

„Bože, my budeme asi vracat'!“ Baletné špičky začali byť hysterické.

„Aaach, konečne si užívam bublinkový kúpeľ,“ vzdychala spokojnosťou baletná sukňa.

Červená podprsenka a boxerky hrali s uzáverom od aviváže volejbal, čím trochu narušili zaužívanú predstavu o kúpeľoch. Jedno sa im však muselo uznať – boli to aktívni dovolenkári.

„Prosím, zastavte niekto to čertovo kolo!“ prosili baletné špičky.

„Špičky, nebojte sa, nič zlé sa vám nemôže stať!“ kričala červená podprsenka.

Špičky sa snažili zachovať pokoj, ale bolo to ťažké, pretože im do tváří špliechala pena a stále sa točili.

„Dokedy to bude trvať?“ spýtali sa roztrasené špičky.

Oranžové nohavičky a zelené ponožky ich silno objali. „Nebojte sa, ste tu spolu s nami, všetci sme v kúpeľoch a budeme držať spolu, dobre? Nedovolíme, aby sa vám niečo stalo,“ povedali im. Špičky sa trochu upokojili a na svoje obavy zabudli vo chvíli, keď uvideli baletnú sukňu. Tá sa z plného hrdla rehotala pri každom penovom obláčiku, ktorý vôkol nej preletel. Vychutnávala si vodu, ktorá ju masirovala zo všetkých

strán. Sem-tam sa potápala a vynárala, aby sa mohla znova nadýchnuť a užívať si kúpele. Keď to uvideli baletné špičky, povedali si, že nebudú žiadne padavky a aj ony sa zabavia. Skočili do tigramých boxeriek a červenej podprsenky. Pretekali sa v behu, plávaní a v neposlednom rade aj v gravitácii, pretože v kúpeľoch neplatili žiadne fyzikálne zákony. Biele šaty dokonca celú ceremóniu prespali.

Baletné špičky sa zobudili na šteklenie lienky, ktorá ich prišla pozdraviť. Bol koniec mája, vonku svietilo slnko. Hoci špičky viseli dolu hlavou, nemohli sa cítiť lepšie, pretože boli vybláznené a odpočínuté zároveň. Vyžaroval z nich pokoj a šťastie, čo prítahovalo práve sa prebúdajúcu červenú ružu.

„Dáte mi svoje telefónne číslo?“ navodila zvodný hlas a zaklipkala lupeňmi na špičky. Tie sa od hanby scvrkli a v dôsledku toho spadli priamo do ružových lupeňov.

„Ach, aké mäkké a voňavé prístátie!“ zvolali blažene špičky. Keď sa im stretli pohľady, vedeli, že do lepších rúk sa ani nemohli dostať.

„Aké skvelé, že konečne budeme mať dáždňik!“ zvolala nadšene susedná biela ruža. Špičky sa na ňu nechápavo pozreli.

„My nie sme dáždňik,“ odvetili podráždene.

„Ale no nepovedzte. A čo ste teda?“ spýtala sa biela ruža s veľkým množstvom tŕňov.

„My sme Adeline baletné špičky a dnes nás čaká náročný deň plný piruet, naťahovania a skokov,“ odpovedali hrdo.

„Hmm, len aby na vás Adela nezabudla...to by sme mohli zabezpečiť...“ rozmýšľala nahlas biela ruža.

„A dost!“ zvolala červená ruža podráždene. „Načo si sa sem votrela? Nikto ťa nevolal. Baletné špičky sú mojimi hosťami a chcem sa k nim podľa toho aj správať. Ty mi to celé kazíš,“ odvetila nahnevane červená ruža.

„Tak teda prijmete moje pozvanie na rande?“ spýtala sa červená ruža a od vzrušenia jej pár listov vypadlo na suchú zem.

Nestihli odpovedať, pretože v tej chvíli prišla Adela.

„Prečo tie špičky nie sú na šnúre, ale na ruži? Hmm, čudné...Ale, čo tam po tom. Hlavne, že ich mám a môžem už ísť do školy.“

Zobrala ich do ruky a odišla preč. Neuvedomila si, že nechala červenú ružu osamotenú, nepochopenú, no dúfajúcu, že sa so špičkami ešte stretne.

Trajektória včelieho pohybu

„... a aký príbeh máš ty?“ spýtal sa s očami upretými do tých mojich, akoby čakal, že sa nepriznám. Ale ja som sa priznala.

A aj napriek tomu, že to bolo pre nás po prvé, povedala som mu, ako sme sa chceli vidieť a nikdy nevideli, ako sme sa chceli stretnúť a nikdy nestretli, ako sme len chceli, ale to nestačilo. Všetko sa tak vyriešilo v náš neprospech.

Nenápadne sme jeden druhého sledovali, všímajúc všetky podobnosti i odlišnosti, a bolo nám ľúto, že on, hoci bol grom nášho rozhovoru, s nami nebol. Ale potom som jeho prítomnosť pocítila.

Včela, ktorá zavítala práve k nášmu stolu, a nebola to náhoda, mnohokrát zakrúžila okolo môjho pomarančového džúsu v pohári. Olizla kvapku sladkej tekutiny, vyletela do vzduchu a vzápätí si sadla na koláčik. Trajektória jej pohybu jasne vystihovala náš rozhovor. Raz kruhový, raz osmičkový. U nás to bol prevažne ten osmičkový, lebo sme vôbec neboli blízko našej pointy.

Spomenuli sme krízu v spoločnosti, krízu v prírode i v samotnom živote, vynechajúc však smrť najbližšieho človeka.

A včelička tancovala pohybujúc sa do rôznych kriviek, pričom žiadna iná včela za ňou, bohužiaľ, neprišla. Aj keď sa na nás slnko z oblohy, ktoré bolo jej orientačným bodom, neusmievalo, aj počas dažďových kvapiek jej bolo do tanca. „To kvôli nám. Je z toho nadšená, že sme konečne spolu, že sme sa našli,“ povedala som.

Hanbili sme sa priznať, že nás toho veľa spája, že nie sme len náhodnými figúrkami sediacimi za stolom. Bol to výnimočný stôl ako aj misia, kvôli ktorej sme prišli. A bola úspešná. Až pokým som sa nenapila z džúsu, kde plávala včela. Prúd vody som vyplula na zem a so zahanbením som ušla z terasy reštaurácie.

Keď sme sa stretli druhýkrát, na prechádzke ma poštipala včela. S opuchnutou nohou sme ledva zašli na pohotovosť.

Včely ma prenasledovali potom ešte celé leto a nasledujúce dva roky. Až pokým som sa nestretla s inou osobou, vďaka ktorej bola trajektória včelieho pohybu na

konci. Dozvedela som sa všetko podstatné, čo ma len utvrdilo v tom, že to malo byť tak, ako to bolo. A nijako inak. Ibaže by bolo.

A potom mi povedal: „Vieš o tom, že včely vedia lietať aj dozadu?“ A po tej otázke som sa pohrabala vo svojej minulosti, zašla až na začiatok tej včely mnou vyplutej na zem a prišla som na to, kde som ju zbadala prvýkrát. Nebol to pohár s pomarančovým džúsom, bola to kytica. Áno, presne. S bielymi ružami. Priniesol mi ich môj milovaný na prvé rande. Tam bola. A presne vedela, prečo. Lebo keď niekto odchádza, iný môže prísť. A tá včela to už vtedy tušila.

„Nemôžeme mať všetkých, máme práve tých, ktorých potrebujeme. A takisto je to aj so životom. Nemôžeme byť všade a mať všetko, máme presne všetko namixované v správnom pomere,“ povedal. „Vieš aj to, že včely nevidia priestorovo?“ Jeho vedomosti zo včelieho slovníka ma len utvrdzovali v tom, že má prehľad. A nielen o nich. „Ja mám s nimi nanajvyš podobnú tú ich úchylku stále tancovať. To ma nikdy neprejde. Tancovala by som stále.“ Usmial sa. „A presne vedia rozoznať tváre. To je pecka, však?“

Nezabudnem na ten deň, ako sme všetci traja, teda ja, on a ona sedeli v záhrade a jedli obyčajný chlieb s maslom a medom. „Ten sa nikdy nepokazí. Nikdy.“ Bola to úžasná pochúťka. Na stole tancovala včela. Išla si zadoček vykrútiť od nadšenia.

Miniatúry I

Lúbiš ma tak silno, že by si spôsobilá meškanie môjho vlaku.

... potom, keď ťa pozbierajú a odnesú v čiernom vaku, ja si ťa nájdem, vyhrabem a prach, na ktorý sa obrátiš – áno, tak dlho počkám, veď láska je nekonečná – budem nosiť vo vreckách.

I moje lietadlo by si dokázala zničiť. Pri našom spoločnom páde by ti viali vlasy tak, ako keď som do nich fúkaval.

Viem, tvoja láska je taká silná, že ak teda platí a stretneme sa dnes medzi piatou a pol šiestou, veľa ľudí prežije.

Cyklista

Hoci ju muž pozýval do neďalekého hostinca, žena nechcela nikam inam ísť.

Bola to ich prvá schôdzka, preto muž nakoniec vyhovel jej želaniu.

Ostali sedieť na lavičke v parku.

Okolo nich prefrčal cyklista, preberal nohami, čo mu sily stačili...

Bola to možno iba náhoda, že žena (nepokojná, že jej muž nezaimponoval) náhle vstala a preberala nohami preč od svojho pôvodného cieľa práve vo chvíli, keď cyklista šliapajúc do toho svojho, zmizol z dohľadu.

(Sen)

Visel zo stropu. Priamo nado mnou. Kmital nožičkami, akoby utekal. Tak, ako ten obesenec, čo o ňom hlásili v správach. Predstavujem si ho, ako odkopol stoličku a bežal... I ty si tak hýbala nohami. Vraj, už musíš ísť. Nepohla si sa však z miesta, držal som ťa pevne za vlasy.

Pavúk už tam nie je.

Po tamtom zo správ ostala len prevrátená stolička.

V mojej dlani vlas.

Keby by som vedel pliesť, upletiem ti dlhý šál. Zavinieš sa celá, keď ťa leto zamrazí. Čiapku so slnečnicami, nech aj slnko závidí. Alebo ti upletiem sveter s obrázkom diaľky, nemusíš ju odísť hľadať. Ak nepomôže sveter, upletiem ti ponožku. Jednu pre obidve nohy. Nepohneš sa odo mňa.

Kukučkové hodiny

Ráno, o dvanástej, a aj večer vyku-ku-ku-kuknem z okna, či nejdeš náhodou okolo...

Miniatúry II

Premena

Celkom nečakane priplietol sa mi medzi prsty lúčny koník.

Nedopatrením odtrhol som mu nohu. Bolestivo zaerdžal.

Dievčatko, hrajúce sa neďaleko, zakrýva si uši: „Aký hlučný koník!“

Geometria

Je to iba uhol pohľadu, povedal som si. A ďalej som na ňu tupo zísal.

Nebude už viac znášať tie posmešky že: nič poriadne nevieš, si obyčajné **drevo**...

Rozhodol sa, že so všetkým skoncuje - šiel sa utopiť.

Myslím, že **sny a slzy** sa rodia spolu, pretože keď snívam, plačem.

Rodia sa spolu, umierajú ale zvlášť.

Slzy, tie vždy žijú dlhšie.

(mňa milujúce) schody

Medziiným, medzitým, medzi poschodiami na mňa čakajú...

... a znova ma z

v

e

d

ú

Na trhovisku v stánku s ovocím ponúka predavačka – krásavica **pomaranče**.

(Olúpaná lačnými pohľadmi, voňavá do oranžova.)

„Zabaľte mi zo dve kilá z tých ešte nezrelých. Nie, ďakujem, tašku mám. K tomu ešte prosím, vaše číslo, zavolám, hneď ako dozrejú...“

Z každého jedného som na nočnú oblohu zavesil mesiačik.

Konečne! Bude spln, už dozrievajú.

... vytáčam jej číslo, je čas zberu.

Slávnostné vyhodnotenie celoslovenskej literárnej súťaže Jozefa Braneckého (Trenčín, 29. 11. 2019)

KRÍŽ JE NAJVÄČŠIE ZNAMENKO PLUS

Zborník tematických a ocenených prác XXVIII. ročníka celoslovenskej literárnej súťaže Jozefa Braneckého „Studňa sa tajne s dažďom zhovára“

Zostavili: Margita Ivaničková, Janka Poláková

Grafická úprava: Peter Martinák

Prešlo čiastočnou jazykovou úpravou.

Tlač: J+K s.r.o., Nemšová

Fotografie: archív Verejnej knižnice Michala Rešetku v Trenčíne

© Spolok slovenských spisovateľov

© Miestny odbor Matice slovenskej v Trenčíne

Pri príležitosti 28. ročníka celoslovenskej literárnej súťaže Jozefa Braneckého „Studňa sa tajne s dažďom zhovára“ vydal Spolok slovenských spisovateľov v roku 2020.

ISBN 978-80-8194-138-2